

सुहृत्तगाथापति

श्रीदेवचरावलहरिशंकरसूरिसूनुसकलविद्यानिधिज्योतिसिद्धान्तज्ञगाथापतिकृत

जिसमें

लोकव्यवहारकी सिद्धि के लिये सुगम सुललित पदों में सुहृत्तवर्णन किये गये हैं

दूसरी बार

स्थानलखनऊ

शुक्ली नवलकिशोर के छापेखाने में छपा

स्वर्गस्तमन १८८५ ई०

मु. ग.

२

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीमत्याकल्पवल्केवहैसवत्यानिरत्ययः ॥ जयत्यालिंगितः कल्पद्रुम
सप्तफलदः शिवः ॥ १ ॥ प्रवर्तयति सलोकं लोकं यज्ञादिकर्मसु ॥ यन्मुहूर्ताकरोद्यानवन्देकं काल
मीश्वरम् ॥ २ ॥ श्रीविश्वेश्वरगणेशं गुरुचरणामयो यज्ञसूक्तिं सुकीर्तिं नत्वा पित्रोः पदाब्जं निखिलमुनि
वरान् संहितासंप्ररोहन् ॥ पूर्वाविश्रीवशिष्टां गिरसविरचिताः संहितामूलभूता ज्ञात्वा ज्योतिर्निबं-
धानतिललितपदं रत्नमालां विचिंत्य ॥ ३ ॥ संकेतान् संविहाय व्यवहृति सुखदं बालबोधाय शीघ्रं
ज्योतिर्ग्रन्थोदितार्थैः सुगमलघुपदैः सिद्धकार्यैर्मुहूर्तैः ॥ ज्योतिः सिद्धान्तवेत्ता श्रुतिविविधकला
शास्त्रपारीणा बुद्धिर्गौडो चीशेनमान्यः क्षितिपतितिलकेनार्च्यमानश्च भूयः ॥ ४ ॥ श्रीरामदासजनुषोह
रिशंकरस्य श्रीशवलस्य तनयो विनयो पपन्नः ॥ ग्रन्थं मुहूर्तगणपत्यभिधं विधत्ते विद्यानिधिर्गणपति-
र्गणितगमज्ञः ॥ ५ ॥ अथ संवत्सरानयनम् ॥ शाककालः पृथक् संस्थो द्वाविंशत्या २२ हतस्त्वथ ॥ भूतन्दा-
प्रव्यब्धियु ४२६१ भक्तो वाराणशीलगजेन्दुभिः १८७५ ॥ ६ ॥ लब्धियुपि हतः यस्या ६० शेषे स्युर्गतिवत्सराः ॥
बार्हस्पत्येनमानेन प्रभवाद्याः क्रमादमी ॥ ७ ॥ अथ यष्टि संवत्सरनामानि ॥ प्रभवो १ विभवः २ शुक्लः ३
३ प्रमोदः ४ यप्रजापतिः ५ अंगिराः ६ श्रीमुखो ७ भावो ८ युवा ९ धाता १० तथेश्वरः ११ ॥ ८ ॥

मु. ग.
३

वद्धधान्यः १२ प्रमाथी १३ चविकसो १४ वृषवत्सरः १५ चित्रभानुः १६ सुभानु १७ चतारगाः १८ पा-
थिवो १९ व्ययः २० ॥ ६ ॥ सर्वजित् २१ सर्वधारीच २२ विरोधी २३ विह्वलः २४ खरः २५ नन्दनो २६ वि-
जय २७ शैवजयो २८ मन्मथ २९ दुर्मखौ ३० ॥ १० ॥ हेमलम्बी ३१ बिलम्बी ३२ चविकारी ३३ शर्वरी ३४
प्लवः ३५ शुभक ३६ च्छोभनः ३७ क्रोधी ३८ विश्वावसु ३९ पराभवौ ४० ॥ ११ ॥ ज्वंगाः ४१ कीलकः ४२
सौम्यः ४३ साधासा विरोधकृत् ४४ ॥ ४५ परिधावी ४६ प्रमादीस्या ४७ दानन्दो ४८ राक्षसो ४९ नलः ५०
॥ १२ ॥ पिंगलः ५१ कालयुक्त ५२ असिद्वार्थी ५३ रौद्र ५४ दुर्मती ५५ दुन्दुभी ५६ रुधिरोज्जरी ५७ रक्ता-
क्षः ५८ क्रोधनः ५९ क्षयः ६० ॥ १३ ॥ यष्टिः संवत्सराख्ये ते कमेरा परिकीर्तिताः ॥ स्वाभिधानममं ज्ञेयं ॥
फलमेयां मनीषिभिः ॥ १४ ॥ अथ रेवा दक्षिणा भागे संवत्सरानयनम् ॥ शाको द्वादशभिः युक्तः यष्टिर्द्व-
हस्त्रसरो भवेत् ॥ रेवायां दक्षिणा भागे मानवारख्यः स्मृतो बुधैः ॥ १५ ॥ सप्तवनवभिर्द्वयुक्तो नर्मदायास्त-
योत्तरे ॥ जैवो वाचस्पतेर्मध्यराशिभोगेन कथ्यते ॥ १६ ॥ अथ प्रभव संवत्सरात्मः ॥ माघे मासि धनिष्ठा-
याः प्रथमे चरणे गुरुः ॥ यदोदेति तदा श्रेष्ठः प्रभवो वत्सराऽग्रणीः ॥ १७ ॥ अथ संवत्सराणां युगमं-
शदि ॥ आदौ संवत्सरो ज्ञेयो युगस्या नल देवता ॥ भानु मईवतः प्रोक्तो द्वितीयः परिवत्सरः ॥ १८ ॥ इडा

३

सु.ग.

४

वत्सरसंज्ञा चतुर्तीयस्सोमदेवतः ॥ अनुवत्सरकस्तुर्यः प्राजापत्यस्समीरितः ॥ १९ ॥ तथैव वत्सरो गो-
रीदेवतः स तु पंचमः ॥ युगंतिः पंचभिर्वर्षैः षष्टिर्द्वादशभिर्युगैः ॥ २० ॥ तदीशा वह्नि जीवेन्द्र पावकस्त्व-
ष्टसंज्ञकाः ॥ अहिर्बुध्न्यश्च पितरो विश्वे देवानि शाकरः ॥ पुरुहूतानलौ दस्रौ भगश्चैते क्रमात्स्मृताः ॥ २१ ॥
अथाऽयनसंज्ञा ॥ मकरादश्लेषाद्वे के प्रोक्तं चैवोत्तरायणम् ॥ तद्देवदिवसस्तत्र शुभं कार्यं प्रशस्यते ॥
यत्सुकर्कादितो ज्ञेयं दक्षिणं त्ययनं रवेः ॥ देवरात्रिस्तद्देवात्र प्रोक्तं कार्यं न सिध्यति ॥ २३ ॥ मेघादुत्तर-
गोलस्तु दक्षिणाख्यो घटादितः ॥ २४ ॥ अथ ऋतुसंज्ञा ॥ वसंतो ग्रीष्मसंज्ञश्च तद्वह्न्या ततः शरत् ॥ हेमं-
तः शिशिरश्चैव षडेते ऋतवः स्मृताः ॥ २५ ॥ मीनमेघगते सूर्ये वसंतः परिकीर्तितः ॥ वृषभे मिथुने ग्री-
ष्मो वर्षा सिंहे थ कर्कटे ॥ २६ ॥ कन्यायां च तुलायां च शरद्दत्तुरुदाहृतः ॥ हेमंतो वृश्चिके द्वंद्वे शिशि-
रो मृगशिराभयोः ॥ २७ ॥ अथ माससंज्ञा ॥ मासश्चैत्रोथ वैशाखो ज्येष्ठ आषाढसंज्ञकः ॥ ततस्तु श्राव-
णो भाद्रपदोऽथाश्विनसंज्ञकः ॥ २८ ॥ कार्तिको मार्गशीर्षश्च पौषो माघोथ फाल्गुनः ॥ २९ ॥ अथ
चैत्रादिमासानां संज्ञा ॥ मधु १ अमाधव २ अथैव शुक्रः ३ शुचि ४ रथोनभः ५ नभस्य ६ अथैव ७ ऊर्ध्व-
श्च ८ सहर्दश्चाथ सहस्यकः १० ॥ ३० ॥ तप ११ स्तथा तपस्य १२ अमाससंज्ञाः क्रमादसूः ॥ मासोदर्शावधि-

४

मु. ग. ५ श्वान्द्रः सौरः संक्रमणाद्भवेः ॥ ३१ ॥ विंशद्दिनः सावनिको नाक्षत्रो विधुभक्रमात् ॥ प्रोक्तकार्यार्थस्त्विमे-
मासाविज्ञेयाकोविदैः सदा ॥ ३२ ॥ सौरेकार्यं विवाहादिग्रहवारादिकंतथा ॥ सावनैर्गर्भदृष्ट्यादिनाक्षत्रे
मेपगर्भजम् ॥ ३३ ॥ व्रतयज्ञादिकंचान्द्रे मासे परिगायः क्वचित् ॥ चांद्रस्तु द्विविधो मासो दर्शान्तः पौ-
र्णिमांतिमः ॥ ३४ ॥ देवार्थे पौर्णिमास्यंतो दर्शान्तः पितृकर्मणि ॥ ३५ ॥ अथ पक्षसंज्ञा ॥ शुक्लक-
ष्या बुभो पक्षौ देवे पित्र्ये च कर्मणि ॥ ग्राह्यौ तथा शुभं सर्वं शुक्लपक्षे प्रशस्यते ॥ ३६ ॥ इति श्री महेश्वर-
रावलहरिशंकरसूरिस्तुगणापति कृते मुहूर्तगणापत्तौ संवत्सरादिप्रकरणां समाप्तम् ॥ १ ॥ अथ
तिथिप्रकरणां ॥ प्रतिपच्च द्वितीया च तृतीया तदनंतरम् ॥ चतुर्थी पंचमी षष्ठी सप्तमी चाष्टमी तथा ॥ १ ॥
नवमी दशमी चैवैकादशी द्वादशी ततः ॥ त्रयोदशी ततः प्रोक्ता ततो ज्ञेया चतुर्दशी ॥ २ ॥ पौर्णिमा शुक्ल-
पक्षेऽस्या कृष्णपक्षे त्वमास्मृतः ॥ तिथीशावह्नि धात्रं वाहेरंबोरगायरासुरवाः ॥ ३ ॥ रवीशां वायसो
विश्वे हरिस्मरशिवे न्वः ॥ अमावास्या तिथेरीशाः पितरः संप्रकीर्तिताः ॥ ४ ॥ नन्दाभद्रा जयारिक्ता
पूरणाश्च प्रतिपन्मुखवाः ॥ यदुद्याद्यमा क्रमाज्ज्ञेया तथैवैकादशी मुखवाः ॥ ५ ॥ असन्मध्यं शुभं शुक्ल-
तिथीनां पञ्चकं क्रमात् ॥ कृष्णपक्षे शुभं मध्यं नेष्टं ज्ञेयं शुभे सदा ॥ ६ ॥ अथ नन्दादि तिथि

सु-ग
ई

कृत्यम् ॥ गीतं नृत्यं तथा क्षेत्रं चित्रोत्सव गृहादिकम् ॥ वस्त्रालंकारशिल्पादिनन्दारव्या सु शुभं स्म-
तम् ॥ ७ ॥ विवाहो पनयो यात्रा भूया शिल्प कलादिकम् ॥ गजाश्व रथ कृत्यं च भद्रातिथिषु सिद्धि
दम् ॥ ८ ॥ सैन्यं संग्राम शस्त्रादि यात्रोत्सव गृहादिकम् ॥ भैषज्यं चैव वाशिज्यं सिद्धोत्सवं ज-
यासुच ॥ ९ ॥ शत्रूणां वधे शस्त्रादि विष शस्त्राग्नियोजनम् ॥ कर्तव्यं तच्च रिक्तायां नैव सन्नंग-
लं क्वचित् ॥ १० ॥ व्रत पर्व विवाहादि यात्रा राज्याभिषेचनम् ॥ शान्ति कर्पोष्टिकं कर्म पूरार्गा
सुकिल सिध्यति ॥ ११ ॥ अथ पमान्यतः शुभा शुभतिथय उच्यन्ते ॥ द्वितीया पञ्चमी चैव तृतीया
सप्तमी तथा ॥ दशम्ये कादशी कृत्या प्रति पञ्च त्रयोदशी ॥ १२ ॥ पौर्णिमा तिथयो ह्येता स्सर्वकार्ये
शुभावहाः ॥ अन्यास्तु तिथयो नैराः प्रोक्ता कृत्ये शुभासताः ॥ १३ ॥ कृत्या चतुर्दशी शुक्ला प्रति
पदशी संज्ञकाः ॥ एताः शुभेषु कार्येषु वर्जनीयाः प्रयत्नतः ॥ १४ ॥ अथ पक्षरंभ तिथयः ॥ चतु-
र्थी रसवस्वंक द्वादशी शक्र संमिताः ॥ ४ । ६ । ८ । ९ । १२ । १४ तिथयः पक्षरंभारव्या स्या-
ज्याः सर्वेषु कर्मसु ॥ १५ ॥ एता सुवसुनन्देन्द्रतत्त्वदिक शरसंमिताः ॥ ८ । ९ । १४ । २५ । २० । ५ । हेयाः स्यादि-
मानादयः कृमाच्छेद्यास्तु शोभनाः ॥ १६ ॥ अथा शुभारव्याः तिथयः ॥ मेया दीना चतुर्गाहि च

मु.ग.
७

राशि	मे.	ह.	मि.	क.	मिं.	क.	तु.	ह.	ध.	म.	कुं.	मी.
तिथि	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
पूरा	५	५	५	५	१०	१०	१०	१०	१५	१५	१५	१५
वरणा	१	२	३	४	१	२	३	४	१	२	३	४

तसः प्रति पत्तुखाः ॥ तिथयस्तच्चतुष्क-
स्य पंचमी परिकीर्तिता ॥ १७ ॥ सिंहकन्या
तुलालीनां यष्ट्याद्यस्तिथयः कमात् ॥
दशस्ये तच्च तुष्कस्य तथा चैकादशी मुखः
॥ १८ ॥ चतस्रो धतुरादीनामेतेषां पूर्णि-

माय्यमा ॥ पाप युक्तस्य राशेर्यातिथिः सान शुभावहा ॥ १९ ॥ अथ प्रत्येक तिथि कृत्यम् ॥ वि-
वाहोत्सव यात्रा च प्रतिष्ठा वास्तुकर्म च ॥ कुर्याच्चौलादिकं कथो न युक्ते प्रति पत्तिथौ ॥ २० ॥
राज्यकार्यं विवाहादि मंगलं वास्तु भूयसां ॥ व्रतबन्धः प्रतिष्ठा च द्वितीयायां तिथौ स्मृतम् ॥
२१ ॥ अन्न प्राशन संगीत विद्या सीमंत शिल्पकम् ॥ द्वितीया प्रोक्त मखिलं तृतीयायां प्रशस्यते
॥ २२ ॥ शत्रूणां वधबंधादि विष शस्त्राग्नियो जनम् ॥ कर्तव्यं तच्चतुर्थ्यां तु नैव सन्मंगलं क्वचित् ॥
२३ ॥ शुभकर्माणि सर्वाणि स्थिराणि च चराणि च ॥ ऋणादानं विनायांति सुसिद्धिं पञ्चमी दिने ॥
२४ ॥ दत्तकाष्टगमाभ्यां स्तुत्याथो शिल्पकर्म च ॥ रसावास्तु विभूयादियष्ट्यां सिध्यति मंगलम् ॥ २५

सु. ग.
८

गजकृत्यं विवाहादि संगीतं वस्त्र भूषणम् ॥ यात्रा प्रवेश संग्रामाः सिद्धोयुः सप्तमी तिथौ २६
नृत्यं स्त्री रत्न भूषादि संग्रामाः शस्त्र धारणम् ॥ वास्तु शिल्पादिकं कार्यं मष्टस्यां सिद्धि माप्नुया-
त् ॥ २७ ॥ विग्रहः कलहो द्यूतं मद्य मारवेदकस्तथा ॥ विद्याग्नि शस्त्र कृत्यञ्च नवस्यां सिद्धि
माप्नुयात् ॥ २८ ॥ विद्याहादि शुभं कार्यं भूषा यात्रा प्रवेशनम् ॥ गजाश्व नृप कार्याणि सि-
द्ध्यंति दशमी दिने ॥ २९ ॥ व्रत बंधो विवाहादि रणाः शिल्पं सुरोत्सवः ॥ गमा गमो विभूषादि ह्ये-
कादश्यां प्रशस्यते ॥ ३० ॥ चरस्थिराणि कार्याणि विवाह व्रत बन्धनम् ॥ द्वादश्यां तत्सर्वं कर्तुं
तैल यात्रादिकं त्यजेत् ॥ ३१ ॥ यात्रा प्रवेश संग्राम वस्त्र भूषण संगलम् ॥ व्रत बंधं विनाऽन्यत्र शुभा
शुक्ल त्रयोदशी ॥ ३२ ॥ विद्य बंधाग्नि शस्त्रादि प्रकुर्याद्दृष्ट कर्म च ॥ चतुर्दश्यां शुभं कर्म क्षौरं यात्रां विव-
र्जयेत् ॥ ३३ ॥ सांगल्यं भूषणं शिल्पं प्रतिष्ठां यज्ञ कर्म च ॥ संग्रामो गृह कृत्यं च पौराणिकं प्रसिद्ध-
ति ॥ ३४ ॥ अग्न्याधानं महादानं पितृ यागादिकं च यत् ॥ प्रोक्तं कर्म प्रकर्तव्यं दर्शेनान्या शुभा क्रिया ३५
अथ दंत धावने नियिद्ध तिथयः ॥ अमायां च तथा पक्ष्यामेकादश्यां रवेर्दिने ॥ प्रतिपद्युत्तरे यां मान
कुर्याद्दंत धावनम् ॥ ३६ ॥ अथामलक स्थाने नियिद्धाः ॥ दशमी सप्तमी दर्श द्वितीयानवमी दिने

८

मु.ग.

६

त्रयोदश्यांतथा नैव स्नाया दामलकैर्नरः ॥ ३७ ॥ अथोक्तकार्ये निधिद्धाः ॥ सौरे चतुर्दशीं चैव व-
ष्टीं तैले पलेऽष्टमीम् ॥ दर्शं स्त्री सेवने जह्याद्यदीच्छे दीर्घजीवितम् ॥ ३८ ॥ अथ प्रति पदादि दर्शांता-
सुषोडशतिथिषु वर्ज्याणि ॥ त्यजेत्प्रतिपदाद्या सुकृष्णांडं बृहती फलम् ॥ लवरां मूलकं चैव पन-
सं तैल सेवनम् ॥ ३९ ॥ धात्री फलं नारिकेलं फलं तुंव्याः परोलकम् ॥ निष्यावान्नं मसूरां च हंताकं
माक्षिकं क्रमात् ॥ ४० ॥ अमायां सुरतं चैव पौर्णिमास्यां दुरोदरम् ॥ ४१ ॥ अथ प्रसंगाद्युगारि म-
न्वादि तिथयः ॥ नवमी कार्तिके शुक्ला वैशाखे च तृतीयका ॥ त्रयोदश्या शिवने कृष्णा तथा दर्श-
श्च फाल्गुने ॥ ४२ ॥ कार्तिके भूतकृत्तारं स खेतारं भस्म माधवे ॥ फाल्गुने ह्यापरां सभस्म चारं भस्म शिवि-
ने कलेः ॥ ४३ ॥ क्रमाच्च भूर्भुवः पितरस्तत्र देवताः ॥ तिलानलवरा सौंदर्यागाश्च दद्याद्यु-
गादियु ॥ ४४ ॥ एते युगादयः पुरायाः शुभे वर्ज्या मनीषिभिः ॥ तत्राक्षय्य तृतीया तु सर्वकार्येऽति
शोभना ॥ ४५ ॥ अश्विने नवमी शुक्ला माघ मासे तु सप्तमी ॥ भाद्रे चैव तृतीया च कार्तिके द्वादशी तथा
॥ ४६ ॥ आषाढे दशमी प्रोक्ता ज्येष्ठ मासे तु पूर्णिमा ॥ आषाढी फाल्गुनी चैत्री कार्तिकी पौर्णिमा
तथा ॥ ४७ ॥ भाद्रे कृष्णाष्टमी प्रोक्ता पौषे त्वेकादशी सिता ॥ अमाभाद्र पदे मासि भन्वाद्यास्तियय

4

६

मु.ग.
२०

स्त्विमाः ॥ ४८ ॥ अत्रमासा सुराकांता विज्ञेयागगाकोत्तमैः ॥ ४९ ॥ अथाद्वादययोगः ॥ सा-
घेसासिरवौदर्शे व्यतीपाते अवान्विते ॥ अद्वादयाभिधोयोगः सूर्य्य पर्वशताधिकः ॥ अयमुक्तो दि-
वायोगः किंचिन्मूनो महोदयः ॥ ५० ॥ अथ गज छाया ॥ पितृपक्षे त्रयोदश्यां हस्तेऽर्केऽङ्ग्रे मघागते
गजच्छायाभिधोयोगः आद्देऽस्य फलप्रदः ॥ ५१ ॥ अथ कपिला वर्यी ॥ आश्विने कृष्णापक्षे च
षष्ठ्यां भौमोऽथ रोहिणी ॥ व्यतीपातस्तदा यद्यी कपिलानंतं पुरायदा ॥ ५२ ॥ अथ प्रसंगादगस्त्यो
दयः ॥ असृज्ज पलभा संख्यैरंशैर्युक्ता वसुग्रहाः ॥ तादृशेर्के मुनेर्जय उदयः कुम्भ जन्मनः ॥
॥ ५३ ॥ इति श्री देवज्ञ रावल हरि प्रांकर स्वरि सत्तु गणापति कृतौ मुहूर्त गणापतौ तिथि प्र-
करणां समाप्तम् ॥ २ ॥ अथ वार प्रकरणम् ॥ आदित्य शुद्धमा भौमो बुध आथ बृहस्पतिः ॥ शु-
क्रः शनैश्चरैश्चैव वासराः परिकीर्तिताः ॥ १ ॥ शिवो दुर्गा शुहो विष्णुर्ब्रह्मेन्द्रः कालसंज्ञकः ॥
सूर्यादीनां क्रमादेते स्वामिनः परिकीर्तिताः ॥ २ ॥ गुरुश्चन्द्रो बुधः शुक्रः शुभावासाः शुभेस्तुताः
कूरास्तु कूरकृत्येषु ग्राह्या भौमार्क सूर्य्यजाः ॥ ३ ॥ स्थिरः सूर्य्यश्चरश्चन्द्रो भौमश्चो ग्रो बुधः
सप्तः ॥ लघुर्जीवो मृदुः शुक्रः शनिस्तीक्ष्णः समीरितः ॥ ४ ॥ अथ प्रत्येकवार कृत्यम् ॥ २०

मु.ग.
२१

राज्याभिषेकसांगल्यंयानमन्त्रास्त्रसौयधम् ॥ रसाः परायाग्निसेवाद्यं सुवर्गादिरेवोस्म-
तम् ॥ ५ ॥ शंखसौक्तिकरौप्यादिभूषागीतंक्रतुः कृषिः ॥ भोज्यंस्त्रीसुविकारांभःकर्माक्तं
सोमवासरे ॥ ६ ॥ भेदस्तेयानृतंशाठ्यंविषशस्त्राग्निघातनम् ॥ प्रवालकरहेमाद्यमेतत्कु-

र०	चं	सं	बु	दृ	शु	श	वाराः
शि	दु	गु	वि	प्र	दृ	का	स्वा
व	र्गा	ह	वा	स्वा	न्द	ल	मिनः

र्यात्कुजेहनि ॥ ७ ॥ कलानैपुण्यवारिाज्यं संधिव्यायाम
सेवनम् ॥ वेदाध्ययनलेख्यादि विदध्याहुधवासरे ॥ ८ ॥
यज्ञोधर्मक्रियाविद्यासांगल्यं पौष्टिकं गृहाः ॥ यात्राभैषज्य-

भूषाद्याविधेयागुरुवासरे ॥ ९ ॥ गीतंस्त्रीरत्नशय्यादिवस्त्रंभूषोत्सवक्रियाः ॥ भूषणकृषिकोशा-
द्याः सर्वे सिद्ध्यन्ति भार्गवे ॥ १० ॥ गृहप्रवेशदीक्षादिगजबन्धः स्थिरक्रियाः ॥ दासशस्त्रानृतंस्तेयमे-
तत्सिद्ध्येच्छन्नेश्वरे ॥ ११ ॥ खेदस्योपचयस्यस्ववारेकार्यं शुभावहम् ॥ तदेवोपचयस्यस्वरत्नेनापि
न सिद्ध्यते ॥ १२ ॥ अथ तात्कालिकवारकृत्यार्थं होरा प्रोच्यते ॥ स्वदेशासध्यरेखांतरींजनैः पादवर्जि-
तैः ॥ तावत्पत्नैर्युतो नाः स्युस्तिथयः १५ परपूर्वतः ॥ १३ ॥ तद्दिनाद्वांतरपत्नैरुनाधिक्येदिनाद्वतः ॥ १४ ॥
ऊर्ध्वचाधः क्रमाद्धारप्रवेशस्तपनोदयात् ॥ १५ ॥ वारांभाहृतानाड्योद्विधाः २ पंचविभाजिताः ५ लब्धाः

११

मु. ग. १२ केगतहोगः स्युर्वासरेशादितिकेनात ॥ १५ ॥ रविः शुक्रो बुधश्चंद्रः शनिर्जादस्ततः कुजः ॥ एवं क्रमेणा वि-
 ज्ञेयाः कालदोरेष्वराग्रहाः ॥ १६ ॥ यस्मिन्वारे तु यत्कृत्यं पूर्वाचार्यैरुदाहृतम् ॥ तत्कृत्यं तस्य वेदस्य
 होरायां खलु सिद्ध्यति ॥ १७ ॥ वारदोषाश्च ये प्रोक्ता रात्रौ न प्रभवन्ति ते ॥ शनिभौमार्क वारेषु विशेष-
 षादितिकेचन ॥ १८ ॥ तैलाभ्यंगो वारफलम् ॥ रविस्तापं शशिं क्रांतिं मृतिं भौमो बुधः श्रियम् ॥
 चित्तहानिं गुरुः शुक्रो विपत्तिं च सुखं शनिः ॥ १९ ॥ तैलाभ्यंगात्मनुय्यागां कुरुते नात्र संशयः ॥
 रवौ भौमे व्यतीपाते संक्रान्तौ वैधतावपि ॥ २० ॥ यद्यद्यस्योऽप्यविष्ट्यां च तैलाभ्यंगो न पर्यसु २१
 ॥ अथ तैलाभ्यंगो दोषा पवादः ॥ तैलाभ्यंगो न दोषाय प्रत्यहं क्रियते चयः ॥ उत्सवे वात रोगे वा य-
 त्र वाचनिकोपि वा ॥ २२ ॥ मार्ग वेगो मयं भौमे मृदं दूर्वां बृहस्पतौ ॥ रवौ दुष्यं निधायांत तैलाभ्यंगो
 न दोषकृत ॥ २३ ॥ मंत्रितं कथितं तैलं सार्यं पुष्यं वासितम् ॥ इव्यांतर युतं वापि नैव दुष्येत्कदाच-
 न ॥ २४ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञ रावल हरिशंकर स्मरि मनु गणायति कृते मुहूर्त रागायतौ वार प्रकरणम्
 समाप्तम् ॥ ३ ॥ अथ नक्षत्र प्रकरणम् ॥ अश्विनी भरणी चैव कृत्तिका रोहिणी मृगः ॥ आ १२
 द्रा पुनर्वसुः पुष्यस्ततः ज्येष्ठा मघा तथा ॥ १ ॥ पूर्वोफाल्गुनिका तस्मादुत्तरा फाल्गुनी ततः ॥

मु. ग.

१३

हस्तश्चित्रा तथा स्वाती विशाखा तदनन्तरम् ॥ २ ॥ अनुराधा ततो ज्येष्ठा ततो मूलं निगद्यते ॥ पूर्वा-
षाढोत्तराषाढा त्वमिजिच्छ्रवरास्ततः ॥ ३ ॥ धनिष्ठा शतताराख्यं पूर्वभाद्रपदा ततः ॥ उत्तरा-
भाद्रपदा चैव रेवत्येतानि भानि च ॥ ४ ॥ अथ नक्षत्रेशाः ॥ अश्विनी देवदेवत्या भरणी यमदेवता ॥
आग्नेयी कृत्तिका प्रोक्ता विधाता रोहिणी श्वरः ॥ ५ ॥ मृगशीर्षे श्वरश्चन्द्रस्तथैवार्द्रेश्वरः शि-
वः ॥ अदितिस्तु पुनर्वसोः पतिः पुष्यस्य वाक्यतिः ॥ ६ ॥ आश्लेषाधिपतिः सर्पो मघेशाः पितरः
स्मृताः ॥ भगश्च पूर्वाफाल्गुन्या उफायाः पतिर्य्यमा ॥ ७ ॥ हस्तस्याधिपतिः सूर्यस्तचष्टा चित्रा
मिथस्य च ॥ स्वाते च देवतं वायुर्विशाखेन्द्राग्निदेवता ॥ ८ ॥ अनुराधेश्वरो मित्रो ज्येष्ठाया इन्द्र
उच्यते ॥ मूलस्य देवतं रक्षः पूर्वाषाढेश्वरो जलम् ॥ ९ ॥ उषाया देवतं विश्वे विधिश्चाऽमिजिता
धिपः ॥ अवराणाधिपतिर्विष्णुर्वनिष्ठा वसुदेवता ॥ १० ॥ वरुणाः शततारायाः पूषेशः कथितो ज्येष्ठा-
त ॥ अहिर्बुध्नस्तथोभायाः पूषोक्तो रेवती पतिः ॥ ११ ॥ अथ सामान्यतः शुभाशुभनक्षत्राणि ॥ रोहिण्य-
श्विच्छगाः पुष्यो हस्तश्चित्रोत्तरात्रयम् ॥ रेवती अवरा चैव धनिष्ठा च पुनर्वसुः ॥ १२ ॥ अनुराधा तथा
स्वाती शुभान्येतानि भानि च ॥ सर्वाणि शुभकार्याणि सिध्यन्त्येषु च भेषु च ॥ १३ ॥ पूर्वाभयं

१३

मु.ग.
१४

विशाखाच ज्येष्ठाद्रा मूलमेव च ॥ शतताराभिधेय्वेव कृत्यं साधारणं स्मृतम् ॥ १४ ॥ भरणीकृत्ति-
काचैव मघाश्लेषातयैव च ॥ अत्युग्रंदुष्टकार्यं यत्प्रोक्तं तेषु विधीयते ॥ १५ ॥ अथ प्रत्येकं नक्षत्रकृत्य-
म् ॥ यात्रौ यध विभूषाश्च विद्याशिल्पकलादिकम् ॥ गजकार्यं विवाहांगं सांगल्यं चाश्विभेचरेत् ॥ १६ ॥
साहसं दारुणं शत्रुनाशनं विषबंधनम् ॥ भरण्यां कूपकृत्याद्यमग्निदाहादिकं चरेत् ॥ १७ ॥ कृत्ति-
कायां सदा कुर्यात्साहसं अग्निपरिग्रहम् ॥ रिपोर्वधं विवाहं च लोहमरायोश्च कर्त्तुम् ॥ १८ ॥ रोहि-
ण्यां पौष्टिकं कुर्याद्विवाहं धनसंग्रहम् ॥ प्रासादं सुरकृत्यञ्च सांगल्यं भूषणादिकम् ॥ १९ ॥ वि-
वाहोपनयो यात्रा मृगशीर्षे तु शोभनम् ॥ सुरसंस्थापने वास्तुक्षेत्राण्यमादि सिध्यति ॥ २० ॥ आर्द्रा-
यां विग्रहं कुर्याद्वधनं छेदनं वधम् ॥ विषसंध्यग्निविद्याद्यं दारुणोच्चारणं तथा ॥ २१ ॥ शान्तिकं
पौष्टिकं यात्रा भूषावास्तुव्रतादिकम् ॥ वाहनं ह्यपि विद्याद्यं पुनर्वसून् विधीयते ॥ २२ ॥ चरस्थि-
राणां कार्याणि शान्तिकं पौष्टिकोत्सवम् ॥ विवाहं वर्जयित्वाऽन्यत्समस्तं पुण्यं भेचरेत् ॥ २३ ॥
आश्लेषायां रिपोर्घातं वारिगज्यं साहसं तथा ॥ विषसर्पादिकृत्यं च स्तेयं कापट्यं च चरेत् ॥ २४ ॥ १४
मघायां पैतृकं कार्यं तथा शस्यादिरोपणम् ॥ जलाश्रयं विवाहं च कुर्याद्युद्धादि साहसम् ॥ २५

मु.ग.

१५

बंधनं दारुणं शिल्पं कापट्यं रागकर्म च ॥ पूर्वाफाल्गुनी कार्या तु चित्रकर्मदि साधयेत् ॥ २६ ॥ विवा-
हो व्रतबंधश्च स्थिरकर्म विभूषणम् ॥ उत्तराफाल्गुनी भेस्याद्द्वारस्थ प्रवेशनम् ॥ २७ ॥ यात्रावि-
द्याविवाहादिविभूषाश्चरमौ धर्मम् ॥ गृहारम्भं प्रतिष्ठां च विदध्याद्द्वस्तभेऽखिलम् ॥ २८ ॥ शान्तिकं
पौष्टिकं शिल्पं वास्तुभूषां चरादिकम् ॥ व्रतबंधं स्थिरं कार्यं चित्रायां कृषिकर्म च ॥ २९ ॥ सुरसम्प-
विधानञ्च मंगलाश्चरभूषणम् ॥ बीजारोपञ्च संग्रामं शस्त्राद्यं स्वाति भेचरेत् ॥ ३० ॥ वस्तुसंग्र-
हणं भूषां शिल्पं चित्रं प्रहारकम् ॥ रथकार्यं विशाखायां कुर्यादौषधसेवनम् ॥ ३१ ॥ पारिाग्रहं
व्रतं यात्रां गजाश्वाश्चरभूषणम् ॥ चरस्थिरं शुभं कुर्याद्दुष्टावाऽभिधेऽखिलम् ॥ ३२ ॥ रिपूणां
हनने भेदे पहारे लोहकर्मणि ॥ शिल्पे स्नेहविधौ चित्रे ज्येष्ठा चैव मसीरिता ॥ ३३ ॥ मूलभेचव-
नारामाः संग्रामाः सन्धि विग्रहौ ॥ वापीकूपतडागाद्या विधेयाः कृषयोपि च ॥ ३४ ॥ वापीकूपा-
दिकं कृष्यं विग्रहं बंधमोक्षणम् ॥ क्रूरकार्यं दुमच्छेदं पूर्वाषाढाभिधे चरेत् ॥ ३५ ॥ स्थापनं सं-
डनं वास्तुनिवेशं च प्रवेशनम् ॥ बीजारोपविभूषाद्युत्तराषाढा भे चरेत् ॥ ३६ ॥ देवता स्थापनं १५
गोहं पौष्टिकं शिल्पकर्म च ॥ मांगल्योपनयं चित्रं शान्तिकं श्रवणं चरेत् ॥ ३७ ॥ चौले चो-

मु.ग.
२६

१५

पनये युद्धे गजाश्वोद्गादि कर्मणि ॥ गेहोद्यान विभूया सुधनिष्ठा कथितोत्तमा ॥ ३८ ॥ गजा-
श्वरथ नौकानां रोप्य मुक्ताफल स्वजाम् ॥ वास्तु संग्राम शस्त्राणां कार्यन्तच्छत भेचरेत् ॥ ३९ ॥
पूर्वाभाद्रपदे शिल्पं साहसं वेदनं कथिम ॥ विक्रयं सहिषोद्गाणां जल यंत्रादिकं शुभम् ॥ ४० ॥
विवाहो व्रत बंधश्च देवता स्थापनं गृहम् ॥ वास्तु कर्माभियेक श्रोतराभाद्रपदे भवेत् ॥ ४१ ॥
गेहं देवालयं भूया विवाहो व्रत बंधनम् ॥ जल स्थलादिकं कार्यं रेवत्यां सिद्धि माप्नुयात् ॥ ४२ ॥
अथ पुष्य प्रशंसा ॥ पापैर्विद्धे युतेहीने चन्द्र तारा बलेपि च ॥ पुष्ये सिद्ध्यन्ति सर्वाणि कार्याणि
संगलानि च ॥ ४३ ॥ अथ नक्षत्राणां विशेष संज्ञा तत्कृत्यञ्च ॥ भुवस्थिर मितिरव्यातं रोहि-
णी चोत्तरात्रयम् ॥ तत्रासर गृह ग्रामाऽभियेकाद्याः स्थिरक्रियाः ॥ ४४ ॥ मृगाश्चित्रा नृगधाच
रेवती मृदु मैत्रकम् ॥ तत्र गीतं रतिं कुर्याद्भूयां मांगल्यं संवरम् ॥ ४५ ॥ पुष्या श्विन्यमिजि
हस्तं लघुक्षिप्रमुदाहृतम् ॥ तत्र भूयोऽथ ज्ञानं गमनं शिल्पकं रतिः ॥ ४६ ॥ ज्येष्ठा मूलमाश्लेषा
तीक्ष्णां दारुणा मुच्यते ॥ तत्र भेदो बंधो बंधो मंत्र भूतादि साधनम् ॥ ४७ ॥ अश्लेषादि त्रिमंवाती २६
पुनर्वसु चरं चलम् ॥ तस्मिन्वाजि गजारोहो वादिका गमनादिकम् ॥ ४८ ॥ भरणी च मघा पूर्वाश्रू-

मु.ग.

१७

मुग्रमुदाहृतम् ॥ विषशस्त्राग्निघातादितत्र छेदविनाशनम् ॥ ४६ ॥ विशाखा कृत्तिका सौम्यो-
मिश्रं साधारणं स्मृतम् ॥ नीलोत्तर्गोऽग्निकार्यं च मिश्रं तत्र च सिद्ध्यति ॥ ५० ॥ अथाऽध्वजध्वनिर्य-
ङ्मुखनक्षत्राणि तत्काल्यानि च ॥ मूला क्षेया मघा पूर्व विशाखा भरणी द्वयम् ॥ अधो मुखानि भा-
न्यत्र कर्म सिद्धो दधो मुखम् ॥ ५१ ॥ वापी कूप तडागादिखातस्तत्र विधीयते ॥ निधिक्षेपोऽस्तीरं-
ध्रप्रवेशो गणितं तथा ॥ ५२ ॥ पुनर्वसु नृणाधारव्यं ज्येष्ठा हस्तत्रयं मृगः ॥ रेवती द्वितयं तिर्यग्बक्रं-
तस्मिंस्तथा क्रियाः ॥ ५३ ॥ राजाश्व रथतंत्राणां नीकाया अगमादिकम् ॥ शिविका हल यंत्राणां
कार्यं तिर्यङ्मुखे शुभे ॥ ५४ ॥ उत्तरा रोहिणी चैव पुष्यार्द्राश्रवणात्रयम् ॥ एतान्यूर्ध्वमुखान्यत्र कर्मो-
क्तं तादृशं बुधैः ॥ ५५ ॥ प्रासाद अध्वजस्तत्र प्राकारग्रहतोरणाम् ॥ नृपाभिद्येक आरास उत्साह-
स्तत्स्ववक्रमे ॥ ५६ ॥ अथाश्विन्यादिभानां तारका संख्या ॥ राम ३ रासां ३ ग ई बाराणां ५ जि-
३ भू १ वेदा ४ गि ३ शराः ५ शराः ५ नेत्रा २ शिव २ बाराणां ५ भू १ चन्द्रा १ वेद ४ वेदा ४ गि ३ शं-
कराः ११ ॥ ५७ ॥ हग २ शिव २ रासा ३ रासा ३ ध्वि ४ शतं १०० नेत्रे २ क्षरां २ रदाः ३२ अश्विनी प्रमुखा-
नांतु तारा संख्या यथाक्रमम् ॥ ५८ ॥ अथ नक्षत्राणां स्वरूपाणि ॥ अश्विन्यश्व मुखकारा भरणी

१७

मु.ग.

१८

भगसन्निभा ॥ कृत्तिका चतुराकारा रोहिणी शकटाकृतिः ॥ ५९ ॥ मृगशिरसा मुखवाकार स्याद्वा मृग-
सन्निभा ॥ पुनर्वसु र्गहाकारी मुख्यो वारा सप्ताकृतिः ॥ ६० ॥ चक्राकृतिरथा श्लेषा मघा शालो-
पसारसूता ॥ पूर्वाशुक्ल शयनाकारा तथैवोत्तरफाल्गुनी ॥ ६१ ॥ ज्येष्ठा हस्ताकृतिर्द्विस्तश्चित्रा मौक्तिक-
सन्निभा ॥ प्रवाल सदृशी स्वाती विशाखा तोरणाकृतिः ॥ ६२ ॥ बलि तुल्या नुराधा व्याज्येष्ठा कुण्डल-
सन्निभा ॥ सिंह पुच्छनिभं मूलं पूर्वाषाढा तु तल्पवत् ॥ ६३ ॥ उत्तरा गजदंता भात्रिकोरां चाभिजित्-
तम् ॥ श्रवणा खिपदा कारोधनिष्ठा मर्दलाकृतिः ॥ ६४ ॥ शतभं वर्तुलाकारं यमा भा पूर्वभाद्रपदा ॥
उत्तरा शयनाकारा मर्दलाभातुरेवती ॥ ६५ ॥ अथ नक्षत्रशरः ॥ पूर्वाषाढा द्वयं मूला नुराधा मृग-
शिरसा ॥ ज्येष्ठा पुनर्वसु स्तेषां तारा दक्षिणागाः सदा ॥ ६६ ॥ रोहिणी कृत्तिका श्लेषा रेवती श्रवणा च यम-
मुख्य चित्रा नवैतानि मध्य चमीरिणि भानिहि ॥ ६७ ॥ अश्विनी द्वितयं स्वाती विशाखा फाल्गु-
नी द्वयम् ॥ मघा भाद्रपदा युगममेतान्युत्तर गानि च ॥ ६८ ॥ अथ नभो मध्यमा इदयर्क्षज्ञानम्
विशारवादि त्रयं पूर्वाषाढा श्लेषार्द्रमेयदा ॥ रोहिणी मं नभो मध्ये तदा चाष्टम भोदयः ॥ ६९ ॥
नवमर्क्षोऽस मूले च मृगशिरसा मध्यगो ॥ शेषे मध्य गते व्योम्नः सप्तमर्क्षोऽप्यो भवेत् ॥ ७० ॥

१८

मु. ग.

१६

अथ रविभान्मध्यमादुदयभाद्रतरात्रिज्ञानम् ॥ रविभाद्रस्तभं व्येकं मध्यमं चाष्टहीनकम् ॥ उच्यन्ति-
यि १५ हीनं वानरव २० ग्रंथ ६ भाजितम् ॥ ७१ ॥ लब्धरात्रेर्गतानाञ्च शेषं लब्धं फलानि च
॥ ७२ ॥ अथवा ॥ अस्तभाद्रर्कभं तिथ्या १५ हीनं मध्यमतोष्टभिः ॥ उदयर्कात्तथा व्येकं १ विं-
शति २० ग्रंथैर्भजेत् ॥ ७३ ॥ लब्धा ग्रहादिकाज्ञेया शेषा रात्रिस्तु रात्रेवा ॥ सप्ता ७ दृष्ट
नवहीनं च ह्यस्तोदयप्रसारात् ॥ मध्यमे तु विशेषो यं ज्ञेया युक्ता विचक्षणीः ॥ ७४ ॥ अथ प-
ञ्चकम् ॥ धनिष्ठादूर्ध्वं पञ्च ऋक्षेष्वेव तु जेह्वः ॥ यास्य दिग्गमनं शय्या वितानं गोह गोयनम् ॥
७५ ॥ स्तम्भोच्छ्रायं प्रेतदाहं तराकाशादि संग्रहम् ॥ भवेत्यञ्च गुरां चात्र जातं लब्धं सतंगतम् ॥
७६ ॥ अथ नक्षत्राणां मंधादि संज्ञा ॥ अंधकं मन्दनेत्रञ्च मध्यचक्षुः सुलोचनम् ॥ भरायेद्रोहि-
णी पूर्वसप्तादुत्था पुनः पुनः ॥ ७७ ॥ अन्धर्क्षं शीघ्रलाभः स्याद्यत्नतो मन्दलोचने ॥ अ-
रातो मध्यनेत्रे तु नैव लाभः सुलोचने ॥ ७८ ॥ अन्धे प्राच्यां रातो वस्तु मन्दनेत्रे तु दक्षिणे ॥ प-
श्चिमे मध्यनेत्रे स्यादधो दीर्घा सुलोचने ॥ ७९ ॥ अथ दिवा रात्रौ यंच दश मुहूर्ताः ॥ शिवोहि-
र्भेत् पितरो वस्वन्तो विप्रव वेधसाः ॥ विधिरिन्द्रो यशकाग्निः रक्षोऽब्धी शौर्यता भगः ॥ ८० ॥ मुहूर्ते

१६

सु.ग.
२०

६	६	१०	१०	२४	२०	२२	४	२२	१८	१६	१६	२५	१२	११	दिने सुहूर्तः
६	२६	२०	२८	१	२	३	४	५	७	६	२३	१३	१४	१५	रात्रौ सुहूर्तः

शा इति प्रोक्ता दिवायं च दश
कमान् ॥ रात्रौ सुहूर्तः शिवज-
पादहिर्बुध्ना पूषकाः ॥ ८१ ॥

दास्वात्यं च दितिर्जीवो विषावर्को तक्षमारुतौ ॥ दिनमानस्य तिथ्यं शोरात्रे रपि सुहूर्तकः ॥ ८२ ॥
नाक्षत्रनाथ तुल्ये स्मिन् कार्यं कुर्यात्त्वमोदितम् ॥ दिनमध्ये ऽभिजित्संज्ञे दोष संघे यु सत्त्वपि ॥
८३ ॥ सर्वं कुर्याच्च भं कर्तव्यास्यदिग्ग मनं विना ॥ ८४ ॥ अथरव्यादिवारे युत्याज्य सुहूर्तः ॥ अ-
र्यमाभानु मङ्गारे चन्द्रे ह्नि विधिराक्षसौ ॥ पित्र्याग्नीकुजवारे तु चन्द्रपुत्रे तथा ऽभिजित् ॥ ८५ ॥
पित्र्यब्राह्म्यो भृगोर्वारिरक्ष सपौ गुरोर्दिने ॥ रौद्र सार्ष्णी शने रह्नि त्याज्याश्चैते सुहूर्तकाः ॥ ८६ ॥
इति श्रीमदैवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरि स्तुतु गणपति कृते सुहूर्त गणपतौ नक्षत्र प्रकरणं-
समाप्तम् ॥ ४ ॥ ॥ अथ योग प्रकरणम् ॥ तिष्कम्भः प्रीतिरायुष्मान् सौभाग्यः शोभना-
भिधः ॥ अतिगंडः सुकर्मारब्धो धृतिः शूलाभिधानकः ॥ १ ॥ गंडो दृद्धिर्भुवश्चाथ व्याया-
तो हर्षरागाह्वयः ॥ वज्रं सिद्धिर्व्यतीयातो वरीयान्परिधः शिवः ॥ २ ॥ सिद्धः साध्यः शुभः शुक्लो

२०

सु.ग.

२२

ब्रह्मचैन्द्रोथवैधृतिः ॥ योगानां ज्ञेयमेतेषां स्वनाम सदृशं फलम् ॥ ३ ॥ अथ विरुद्धयोगानां
त्याज्यांशाः ॥ वैधृत्यतिपातारव्योऽसम्पूर्णा वर्जयेच्छुभे ॥ वज्रविष्कंभयोश्चैव घटिकात्रय-
मादिकम् ॥ ४ ॥ परिघार्द्धं पञ्चशूले व्याघाते घटिकानव ॥ गंडातिगंडयोः षट्चह्वेयाः सर्व-
शुक्लकर्मसु ॥ ५ ॥ एतेषां सपि योगानां शेषं साधारणां स्मृतम् ॥ एकै विरुद्धयोगानां पादमाद्यंत्य-
जंतिहि ॥ ६ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरिसूनु गणायति कृते सुहृत्त गणायतौ यो-
गप्रकरणां समाप्तम् ॥ ५ ॥ ॥ अथ करणा प्रकरणात् ॥ करणानि च पारव्यानि वव बालव कौ-
लवम् ॥ तैतिलंगर वाशिज्ये विष्टिरेतानि सप्तच १ गताश्च तिथयो द्वाभ्यां २ निघाः शुक्लादितः
क्रमात् ॥ ववाच्च करणां पूर्वज्ञेयं सैकं परेदले ॥ २ ॥ परेदले चतुर्दश्यां दले च शकुनिर्भवेत् ॥
दर्शचतुर्थ्यदं नागं पूर्वापरविभागयोः ॥ ३ ॥ शुक्ले प्रतिपदः पूर्वदले किंस्तुभ संज्ञकम् ॥ एतेषां कारणा-
नां हि चतुष्कं स्थिरसंज्ञकम् ॥ ४ ॥ अथ करणानां स्वामिनः ॥ इन्द्रो ब्रह्मा तथा मित्र आर्य साधुर
सायमाः ॥ कल्पुः क्षारव्यो नागवायु करणा नाम धीश्वराः ॥ ५ ॥ बवे पौष्टिक कार्याणि विप्रक-
र्माणि बालवे ॥ कौलवे स्त्री सुहृत्कर्म तैतिले शुभगा प्रियम् ॥ ६ ॥ गरे बीजाश्रितं कुर्याद्वाशिज्यं ॥

२२

सु-ग
२२

वारिाजे चरेत् ॥ दाहपातादिकं विष्ट्यां न शुभं तत्र किंचन ॥ ७ ॥ शकुनावौषधं मन्त्र साधनं पौष्टि-
कं चरेत् ॥ राज्यं गोविप्रयोः कर्म पितृ कार्यं चतुष्टये ॥ ८ ॥ सौभाग्यं दारुणं नागो किंस्तु मे मंगलं
चरेत् ॥ ९ ॥ अथ भद्रायां विशेषः ॥ एकादश्यां चतुर्थ्यां च शुक्ले भद्रा परे दले ॥ अष्टम्यां पौर्णिमायां च
भद्रा पूर्व दले स्मृता ॥ १० ॥ तृतीयायां दशम्यां च कृष्णो पक्षे परे दले ॥ सप्तम्यां च चतुर्दश्यां भद्रा पूर्व-
दले भवेत् ॥ ११ ॥ अथ भद्राया अंग विभागस्तत्फलम् ॥ पंचनाड्यो मुखे चैका कंठे तु हृदये दश ॥ पंच-
नाभौ कटौ च विष्टेः पुच्छेऽपि त्रयम् ॥ १२ ॥ कार्यनाशो मृतिर्लक्ष्म्या नाशो बुद्धेर्धृतिः कलिः ॥ जयः
क्रमात्फलं विष्टेरिदं मंगलं समुद्भवम् ॥ १३ ॥ कार्येत्यावश्यके विष्टेर्मुखमात्रं परित्यजेत् ॥ अथ भद्राया
दिङ्मुखं च ॥ शक्राष्टमुनितिय्यधिदिगिंद्राग्निमितेतिथौ ॥ प्रथमादियुयामेयुदिक्षु पूर्वार्धितः क्रमा-
त् ॥ १४ ॥ विष्टेर्मुखं विजानीयाच्छुभं पृष्ठेऽग्रतोऽशुभम् ॥ १५ ॥ अथ भद्रा पुच्छम् ॥ प्रथमे चाष्ट-
मेष्टम्याः प्रथमे चाष्टमे हनि ॥ एकादश्यास्तथा षष्ठे पौर्णिमास्यास्तृतीयके ॥ १६ ॥ प्राप्त्रं घटि-
त्रयं पुच्छं कृष्णो पक्षे त्वयोच्यते ॥ सप्तमे स्यात्तृतीयायाः सप्तम्यास्तु द्वितीयके ॥ १७ ॥ दशम्याः पंचमे-
यामे चतुर्दश्याश्चतुर्थके ॥ विष्टिपुच्छे जयो बुद्धे कार्यं मन्यन् शोभनम् ॥ १८ ॥ अथ भद्रा खरूपम् ॥

२२

सु.ग. २३ पुण्डरीकसुरेयुद्धे शम्भुकायाद्विनिर्गता ॥ दैत्यघ्नी रास भस्थ्या च विष्टिर्लागुलिनी त्रिपात् ॥ २६ ॥ सिं-
 ह ग्रीवाशवास्तदा सप्तहस्ता कशोदरी ॥ अमरैः अवगा प्रांते सानियुक्ता शिवाज्ञया ॥ २७ ॥ महो-
 या विकरालास्या पृथुदंष्ट्रा भयानका ॥ कार्यघ्नी भुवमायति वह्निज्वाला समाकुला ॥ २८ ॥ अथ
 भद्राया दोषापवादमाह ॥ तिथेः पूर्वाह्णं जायत्री दिने भद्रा परार्द्धजा ॥ भद्रा दोषो न तत्र स्यात्कार्ये-
 त्यावश्यं के सति ॥ २९ ॥ अजत्रये त्रेल्लिगे च भद्रा स्वर्लोके चारिणी ॥ कन्याद्वये धनुर्ग्रमे चन्द्रे भद्रा
 रसातले ॥ ३० ॥ कुम्भे मीने तथा कर्के सिंहे चन्द्रे सुविस्थिता ॥ मूलोके स्यात्सदा त्याज्या स्वर्गपाता-
 लगा शुभा ॥ ३१ ॥ वैद्यतिर्व्यतिपातश्च विष्टिश्च मीनवासरः ॥ तथैव दुष्टताराः स्युर्मव्याह्नात्परतः
 शुभाः ॥ ३२ ॥ अथ भद्राविशेषे कस्यचिन्मते विशेषः ॥ शुक्ले तु वृश्चिकी भद्रा कृष्णा पक्षे भुजंगमा
 समदिवा सर्पिणी रात्रौ वृश्चिकी चापरे जगुः ॥ ३३ ॥ मुरवंत्याज्यं तु सर्पिण्या वृश्चिक्याः पुच्छमे-
 व च ॥ स्वराश्वे प्रसवे दुर्गं पूजने दानकर्मणि ॥ दाहघातादिके भद्राशस्तानान्यत्र शोभना ॥ ३४ ॥
 इति करणा प्रकरणां समाप्ता ॥ ३५ ॥ अथ चन्द्रताराबलप्रकरणम् ॥ सप्तदशद्वयं भोगो मेघा- २३
 दीनामनुकमात् ॥ १ ॥ अथ नक्षत्राणां प्रत्येकं राशेर्भोगः ॥ अश्विनी भरणी सर्वा कृत्तिका प्रथमां-

मु-ग. २४ धिकम् ॥ मेघः स्यात्कृत्तिकापादत्रितयं रोहिणीतथा ॥ २ ॥ दृष्यभो मृग पूर्वार्द्धं तदंत्यार्द्धं तथा र्द्धमं ॥
 पादत्रयं पुनर्वसुः मृगशिरसि युनाभिधः ॥ ३ ॥ तदंत्योर्ध्वस्तथा पुष्यो ह्यश्लेषा कर्कटाभिधः ॥ मृग
 पूर्वोत्तराधोर्ध्वः सिंहस्तचरगात्रयम् ॥ ४ ॥ हस्तश्चित्राभ पूर्वार्द्धं कन्याश्चित्रोत्तरं दलम् ॥ स्वातिभञ्ज
 विशाखा च चरात्रितयं तुला ॥ ५ ॥ तदंत्याध्वनुराधारव्ये ज्येष्ठाभं दक्षिणः स्मृतः ॥ मूलं पूर्वोत्तराया
 दा प्रमोर्ध्वकथितं धनुः ॥ ६ ॥ उत्तरांश्चित्रयं कर्कोर्ध्वनिष्ठां त्यं दलं दलम् ॥ मकराख्यो धनिष्ठां त्यं दलं च
 शततारका ॥ ७ ॥ पूभापादत्रयं कुम्भस्तदंत्यश्चरगास्तथा ॥ उभाच रेवती चैव मीनशशिः प्रकीर्तिता
 ॥ ८ ॥ अथावकहडादिचक्रानुसारेण नक्षत्रचरणानां वर्गाः ॥ अश्विनी तु चुचे चोला लील्ले लोभ-
 रायपि ॥ कृत्तिका स्यादूर्ध्वं अर रोहिणयो वा विबु स्मृताः ॥ ९ ॥ वेवोका की मृगश्चार्द्धा कु घड्यङ्गाः
 प्रकीर्तिताः ॥ के को हा ही पुनर्भस्यात् हू हे होडा च पुष्यभम् ॥ १० ॥ आश्लेषा तु डि डू डे डो भा मि मू
 मे मघा ह्ययम् ॥ मोटा टीटू तु पूर्वारव्याटे रो यपि च उत्तरा ॥ ११ ॥ प्रोक्तः पूषरा दा हस्तः पेपो रारी
 तु चित्रका ॥ रू रे रो ता तथा स्वाती ती तू ते तो विशाखिका ॥ १२ ॥ अनुराधानानि नू ने ज्येष्ठानो- २४
 या यि यू मता ॥ तथा ये यो भ भी मूलं पूर्वाषाढा भुधा फडा ॥ १३ ॥ भे भो जा ज्युत्तराषाढा

सु.ग.
२५

जु जे जो स्वस्त्या भिजित् ॥ खी खु खे खो श्रवो ज्ञेयो गगि गू गे धनिष्ठिका ॥ २४ ॥ गो सा सी सु
शतारख्यं तु प्रभा से सो ददी मता ॥ उभा दूथ भजः ज्ञेया दे दो चाचीतुरेवती ॥ २५ ॥ अथ चन्द्रस्य
शुभाशुभफलम् ॥ स्वजन्म राशि मारभ्य चन्द्रराशि स्थितं फलम् ॥ चन्द्रे जन्मस्थिते पुष्टिर्द्वितीये च
सुर्यं भवेत् ॥ २६ ॥ तृतीये धन लाभश्च चतुर्थे रोग संभवः ॥ पंचमे कार्य सिद्धिश्च षष्ठे द्रव्यागमो महा-
न ॥ २७ ॥ सप्तमे भूय सन्मानस्त्वष्टमे मरणां ध्रुवम् ॥ नवमे च भयं ज्ञेयं दशमे कार्य संपदम् ॥ २८ ॥ एका-
दशे ऽर्थलाभश्च द्वादशे विविधापदः ॥ २९ ॥ अथ शुक्ल पक्षे विशेषः ॥ द्वितीयः पंचमश्चन्द्रो नवमश्च
शुभप्रदः ॥ शुक्ल पक्षे विशेषोयं तुल्य मन्यतथो भयोः ॥ २० ॥ चन्द्रस्यैव बले शुक्ले न तु तारा प्रधान-
ता ॥ रात्रौ कान्ते बलोपेते स्वातंत्र्यं न च योषितः ॥ २१ ॥ कृष्ण पक्षे तु ताराया बलं ग्राह्यं सदायतः ॥
क्षीरो वा प्रोषिते कान्ते गार्हस्थ्यं गोहिनी चरेत् ॥ २२ ॥ अथावश्यकृत्ये पक्ष चन्द्रबलम् ॥ शुभः
पक्षस्तु दुष्टे ऽत्रे पक्षादौ कृष्ण पक्षके ॥ शुक्ले तु शुभदे चन्द्रे शुभः पक्षोति संकटे ॥ २३ ॥ अथ
तारा बलम् ॥ जन्म भादिन भंयावत्तारा ज्ञेया नवोद्धता ॥ जन्म संपद्विपक्षे म पापः सिद्धो बधः क-
मात् ॥ २४ ॥ मित्राति मित्र संज्ञा च नाम तुल्य फलाश्रिताः ॥ द्विचतुः षष्ठा चाष्टम्य २।४।६।६

२५

मु. ग.
२६

॥ ८ स्ताराश्चैवोत्तमामताः ॥ २५ ॥ जन्माख्या मध्यमा ज्ञेयानद्यास्त्वन्याः ३। ५। ७ प्रकीर्तिताः ॥
२६ ॥ अत्यावश्यके कृत्ये दुष्टताराणां त्याज्यांशाः ॥ तारा पूर्णां त्यजेदाद्यां वर्षं पञ्च वित्तप्रका-
५। ३। ७। ॥ द्वितीयं चैव तत्पादां स्तुर्यादिस तृतीयकान् ॥ तृतीये तु शुभाः सर्वाः कार्ये त्याव-
श्यके स्मृताः ॥ २७ ॥ अथ दुष्टतारा सुदानम् ॥ सप्तस्यां तारकायाञ्च दद्यात्स्वरां निलानपि ॥
गुडं तृतीयतारायां पञ्चस्यां लवणां तथा ॥ दोषापनुत्तये तासां दद्याच्छाकं विजन्मसु ॥ २८ ॥
अथ चन्द्रावस्था ॥ प्रवासोऽथ विनाशश्च मरणां जयहास्यके ॥ रतिः कीडा तथा सुप्ता भुक्ता चाथ
जराभिधा ॥ २९ ॥ कम्पिता सुस्थिरावस्था द्वादशैताविधोः स्मृताः ॥ तासामान सपादैकादश-
नाडीमितं स्मृतम् ॥ ३० ॥ मेघादितः प्रवासाद्यानाम तुल्य फलप्रदाः ॥ ३१ ॥ अथ तामां क-
मस्योदाहरणम् ॥ मेघराशौ प्रवासाद्यानां शाद्याद्यमे विधौ ॥ स्मृताद्या सिन्धुने चैव कमाद्वादशराशि-
षु ॥ ३२ ॥ अथ कार्यविशेषे ग्रहबलं सर्वचन्द्रबलं च ॥ उद्वाहे चोत्सवे जीवः सूर्यो भूपालदर्शने ॥ संग्रहे
धरणी पुत्रो विद्याभ्यासे बुधो बली ॥ ३३ ॥ यात्रायां भार्गवः प्रोक्तो दीक्षायां च शनैश्चरः ॥ चन्द्रमाः २६
सर्वकार्येषु प्रशस्तो गृह्यते बुधैः ॥ ३४ ॥ अथ चन्द्रबले कश्चन विशेषः ॥ शुभश्चन्द्रोऽप्यसत्यापात्सम्पदाः

नु. ग. पापयुक्ततया ॥ पाप मध्यगतः क्षीणो नीचगः शत्रुवर्गगः ॥ ३५ ॥ अशुभोऽपि शुभश्चन्द्रो गुरुगालो-
२७ किनो युतः ॥ स्वक्षेत्रे च स्वः शुभांशो वा स्वाधिसित्रांशके तथा ॥ ३६ ॥ अथावश्यकं कृत्ये दुष्टतिथि-
वारक्षं चन्द्रतारादीनां दानम् ॥ तदुल्लंघ्यतिथौ दुष्टे वारे रत्नं भक्तां च नम् ॥ गामृक्षे कनकयोगो करणो
धान्यमेव च ॥ ३७ ॥ शरदं गेय्य युतं चन्द्रतारायां संधवं तथा ॥ नाड्यां हेमन्तपोदद्यात्कार्यं त्यावश्य-
के सति ॥ ३८ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञरावलहरिशंकरसू० चन्द्रतारावलि प्रकरणां समाप्तम् ॥ ७ ॥ अथ
शुभाशुभप्रकरणम् ॥ तत्र तिथिवारोत्य शुभयोगाः ॥ नन्दाभद्रागौ बुधे भद्रा सन्देरित्ता कुजे जया ॥ गुरौ
पूर्णाः शिवले कार्यं सिद्धियोगाः शुभावहाः ॥ १ ॥ नन्दाभद्रा तथा नन्दा जयारित्ता यभद्रिका ॥ पू-
र्णा सूर्यादिवारेषु वशिष्ठादिमताच्छुभाः ॥ २ ॥ अथ नक्षत्रवारोत्य योगाः ॥ तत्रादावमृतसिद्धि-
योगः ॥ अर्के हस्तो मृगश्चन्द्रे गुरौ पुष्योऽश्विनी कुजे ॥ अनुराधा बुधे शुक्ले रेवती रोहिणी शनौ ॥
३ ॥ अमृतः सिद्धियोगः स्यात्सर्वकार्यार्थसिद्धिदः ॥ यथा सूर्यस्तमो हन्ति दोषं संघांस्तथा त्वयम्
॥ ४ ॥ अत्र कुत्रचिदमृतसिद्धियोगस्यापि त्याज्यत्वम् ॥ पञ्चम्यादितिथौ त्याज्या हस्ताकार्याः
रुमाच्छुभे ॥ योगश्चामृतसिद्ध्याख्यो अन्ये सर्वार्थसाधकाः ॥ ५ ॥ उद्वाहे गुरुपुष्यञ्च प्रवेशे

तु कुजाश्विनी ॥ त्यजेदेतत्प्रयत्नेन प्रयारोशानिरोहिणीम् ॥ ६ ॥ अथ दोष संघहरो रवियोगः
 ॥ सूर्य भाद्रपदे यष्टे तुर्ये विंशोत्रयोदशे ॥ नवमे चन्द्रनक्षत्रे रवियोगः शुभप्रदः ॥ ७ ॥ अनेक-
 दोष संघानां ध्वंसकोऽयमुदाहृतः ॥ ८ ॥ अथ नन्दादियोगाः ॥ आनन्दः कालदंडो यधूनाक्षो-
 यप्रजापतिः ॥ सौम्य ध्वांस ध्वजाश्चैव श्रीवत्सो वज्रमुद्गरौ ॥ ९ ॥ क्षत्रं मित्रं क्रमसे रौवमानसः ।
 पञ्चलुंबकौ ॥ उत्पातमृत्युकाराण्यसिद्धिश्चैव शुभासृती ॥ १० ॥ सुसलं च गदारव्यश्च मातं-
 गोरक्षसञ्चरः ॥ स्थिरः प्रवर्धमानश्च नामतुल्यफलाश्रमी ॥ ११ ॥ भातुवारे शिवनक्षत्रात्साभि-
 जित्कौ च सर्वमैः ॥ भवन्ति क्रमशो योगा अष्टाविंशति संख्यकाः ॥ १२ ॥ मृगादारस्य रात्री शोभे-
 षांतं कुजवासरे ॥ हस्तो बुधे नुराधायां गुरुवारे तथैव च ॥ १३ ॥ उत्तराषाढतः शुक्रेशततारादितः
 शनी ॥ १४ ॥ अथोत्पातादियोगचतुष्कस्यैव ज्ञानम् ॥ क्रमाच्चतुष्टये भानां विशारवात्परेर्वेदिने
 पूर्वाषाढाभिधाचन्द्रे धनिष्ठातः कुजे हनि ॥ १५ ॥ रेवत्याश्च बुधे ज्ञेया रोहिणी तो बृहस्पती ॥
 पुष्याच्छुक्रेतथा मन्दे उफातश्च भवन्त्यसी ॥ १६ ॥ योगाश्चत्वार उत्पातमृत्युकाराण्यसिद्धयः १७
 अथदुर्योगानां त्याज्यघटिकाः ॥ ध्वांसमुद्गरवज्राणां घटी पंचक्रमादियु ॥ कारासौ सलयोर्द्वे च तसः

मु.ग.
२६

पञ्चलुंबयोः ॥ १८ ॥ एकाधूमे गदे सप्तचरेतिस्त्रो घटीस्त्यजेत् ॥ त्यजेत्सर्वान् शुभे मृत्यु कालोत्था-
तारव्य राक्षसान् ॥ १९ ॥ अथ वारनक्षत्रोद्भवः सिद्धियोगः ॥ मूले ह्यर्के श्रवश्चन्द्रे भौमे चोत्तरभाद्र-
पात् ॥ कृत्तिका बुधवारेतु गुरुवारो पुनर्वसुः ॥ पूषा शुक्रेशानौ स्वाती सिद्धियोग उदाहृतः ॥ २० ॥
अथ तिथि वारोत्था दुष्टयोगाः ॥ द्वादश्यर्के विधौ षष्ठी भौमे सप्ताष्टमी बुधे ॥ दश शुक्रेशानौ रुद्राः
गुरौ नवहस्ताशनः ॥ २१ ॥ द्वादश्यर्के विधौ रुद्रा भौमे पंच बुधेऽग्नयः ॥ गुरौ षष्ठ्यष्टमी शुक्रेशानौ रुद्राः
व्यो नवमी शानौ ॥ २२ ॥ चतुर्थके विधौ षष्ठी द्वितीया ज्ञेष्टमी गुरौ ॥ नव शुक्रेशानौ रुद्राः
सप्तमी कुज मन्दयोः ॥ २३ ॥ शनौ षष्ठी भृगौ सप्ताष्टमी जीवे बुधे नव ॥ कुजे दश विधौ रुद्राः ककचो
द्वादशी रवौ ॥ २४ ॥ प्रतिपद ज्ञे रवौ सप्तमं वर्तते योग ईरितः ॥ दग्धादीस्तिथि वारोत्थास्त्यजेत्सो-
गान् शुभे सदा ॥ २५ ॥ अथ तिथि नक्षत्रोत्पन्नः सार्वयोगः ॥ द्वितीया मनुष्यायां मघायां पञ्च-
मी तिथिम् ॥ एकादशीं च रोहिण्यां तृतीयां च्युतरेत्यजेत् ॥ २६ ॥ नवमी कृत्तिकायां च स्वाती
चित्रे त्रयोदशीम् ॥ त्यजेत् षष्ठीं च रोहिण्यां पूर्वभाद्रपदेऽष्टमीम् ॥ २७ ॥ अथ नक्षत्र वारोत्था दुष्टयो-
गाः ॥ तत्रादौ यम घटयोगः ॥ अर्के मघा विशाखेन्दौ ज्ञे मूले कृत्तिका गुरौ ॥ आर्द्रा भौमे शनौ हस्तौ

२६

मु. ग.
३०

रोहिणी भृगुवासरे ॥ २८ ॥ यम घंटारव्ययोगोऽयं सर्वकार्यविनाशकः ॥ २९ ॥ अथ मृत्युयो-
गः ॥ अनुराधारवो सोमे उत्तराषाढ संज्ञकाः ॥ बुधेश्विनी मृगो जीवेशुके स्नेयाशनीकरः ॥ भौ-
मेशातभियक्चायं मृत्यु योगोऽर्थनाशकः ॥ ३० ॥ अथ दग्धयोगः ॥ भरगार्क्ये विधौ चित्रा जीवे
चोत्तरफाल्गुनी ॥ भौमेश्वोत्तराषाढा धनिष्ठा बुधवासरे ॥ ३१ ॥ शुके ज्येष्ठांत्यमं मन्देत्यजेदेत-
द्विदग्धभम् ॥ ३२ ॥ अथ शुभेत्याज्यं त्रिविधं गंडांतम् ॥ नक्षत्रतिथिराशीनां गंडांतं त्रिविधं त्यजे-
त् ॥ नवपंचचतुर्थ्यांत्ये द्वौ कार्धघटिका २।१।३० मितम् ॥ तावन्मितं ततो गारागमादावपि य-
रित्यजेत् ॥ ३३ ॥ तदेव दर्शयति ॥ ज्येष्ठा मूलर्क्षयोः संधौ रेवत्यश्विभयोस्तथा ॥ आश्लेषा मघयो-
रंतराले नाडी चतुष्टयम् ॥ ३४ ॥ अन्तरे पञ्चमीयस्योः पूर्णिमाद्याह्नयोरपि ॥ दशम्येका-
दशी संधौ गंडांतं घटिका द्वयम् ॥ ३५ ॥ कर्क सिंहारव्ययोर्मिनेमघयोरंतरेतयोः ॥ वृश्चिका-
रव्यधनुस्संधौ लग्नस्यैकं घटी मितम् ॥ ३६ ॥ अथार्धयामाः ॥ अर्धयामाः परित्याज्या वेद-
सप्त द्विपञ्चमाः ॥ अष्टत्रिंशद्वसंख्याकाः क्रमतोरविवासरात् ४।७।२।५।८।३।६
॥ ३७ ॥ अथ कुलिककंडककालवेलायमघंटारव्यास्त्याज्यमुहूर्ताः ॥ सन्वर्कदशना-

३०

मु.ग.
३१

कुलिकादिचक्रम्

वार	र०	चं.	मं.	बु.	वृ.	शु.	श.
कुलि.	१४	१२	१०	८	६	४	२
कंट.	६	४	२	१४	१२	१०	८
काल.	८	६	४	२	१४	१२	१०
यमघं	१०	८	६	४	२	१४	१२

गौरीकुलिकादिचक्रम्

वार	र.	चं.	मं.	बु.	वृ.	शु.	श.
कुलि.	१४	१२	१०	८	६	४	२
कंट.	६	४	२	१४	१२	१०	८
काल.	८	६	४	२	१४	१२	१०
यमघं	१०	८	६	४	२	१४	१२

गर्तुवे-
दनेत्र-
मिताः
१४।१२
१०।८
६।४।

२ क्षराणाः॥ कुलिकास्ते रवेर्वाराः क्रमतः कंटका बुधात् ॥ ३८ ॥ गुरोस्ते कालवेलाख्याः शुक्रास्तु-
यमघंटकाः॥ त्यजेदेतान् शुभकार्ये निशिद्येकान् सुहृत्तकान् ॥ ३९ ॥ अथ दुष्टक्षराणां क्षराश्च
तुर्दशः सूर्ये नवमहादशो ६।१२ विधौ ॥ सप्तमी निशिभौ मेह्लितुर्य ४ आथ बुधेष्टमः ॥ ४० ॥ यद्य-
द्वादश कौजीवे चतुर्थ नवमौ ४।६। भृगौ ॥ शनौ चाद्य द्वितीयौ ॥ १।२। चत्याज्या दुष्टक्षराद्दमे ॥
४१ ॥ अथैते यामेव सुबोधार्थं पुनारव्यादियुत्याज्यक्षराणां लिख्यन्ते ॥ रवीषट्दश सप्ताह मनु संख्या

३१

मु. ग.
३२

मुहूर्तकाः ६। १०। ७। ८। १४ ॥ चन्द्रेऽधिवसु षड्विंशवे मनु खेटार्क संमिताः ४। ८। ६। १३। १४। ६।
१२॥ ४२॥ भौमे द्वित्रिचतुः षष्ठदश संख्याः क्षराणाः २। ३। ४। ६। १० स्मृताः ॥ बुधे वेदाश्विवरत्वंक-
मनु दिक्प्रमिताः ४। २। ८। ६। १४। १० क्षराणाः ॥ ४३॥ जीवे भूपाश्वितिष्यंगमनु सूर्य्यमिता १६। २।
१५। ६। १४। १२ अते ॥ शुके पंचांक यद्वेद दिगर्क मनु ५। ६। ६। ४। १०। १२। १४। संमिताः ॥ ४४॥
मन्दे भूनेत्र रुद्राष्ट। १। २। ११। ८। योडशांशाः क्षराणा इमे ॥ ४५॥ अथ यमघंटकुलिक क्षरा योर्द-
श विशेषेत्याज्यत्वम् ॥ विंध्ये हिमालयोर्मध्ये मगधे यमघंटकः ॥ अंगोन्धे मत्स्यदेशो वा दोष कने-
तरत्रसः ॥ ४६॥ काशमीरे कुलिक स्याज्य सत्त्वर्धया मस्तु सर्वतः ॥ ४७॥ अथ संक्रान्तौ त्याज्य-
कालः ॥ अयने विषुवे त्याज्यं पूर्वमध्यं परं दिनम् ॥ शेषं संक्रमणौ २। ५। ८। ११। ३। ६। ६। १२। पूर्व-
पश्चात् योडशनाडिकाः ॥ ४८॥ अथ तिथि सय द्वाद्वि दोषः ॥ तिथीनां त्रितयं वारेणकं स्मृशति यत्र
वै ॥ अवसंतदिनं ज्ञेयं शुभकर्मसु संत्यजेत् ॥ ४९॥ वाराणां त्रितयं यत्र तिथिरेका स्मृशोद्यदा
विद्युत्स्मृक् चेति सारव्यातान ग्राह्या मंगलादिसु ॥ ५०॥ अथ मास शून्यानि तिथि नक्षत्र ल-
ग्नानि ॥ अत्र दर्शिता मासा ग्राह्याः ॥ वैशाखमी नवस्थौ च ८। ६॥ वैशाखे द्वादशी तिथिः १२

३२

मु.ग.
३३

आवरोहि तृतीये च २।३। भादे भूनेत्र संमिते १।२ ॥ ५१ ॥ दशम्येकादशी त्वीये १०।११। सप्तम्य-
द्यौ च मार्गके ७।८ चतुर्थी पंचमी ४।५। पौषे शून्यास्तापस्योर्द्वयोः ॥ ५२ ॥ कार्तिके पंचमी कृष्णा
५ तथा शुक्ला चतुर्दशी १४ ॥ आषाढे बहुला षष्ठीर्दशुक्लपक्षे तु सप्तमी ७ ॥ ५३ ॥ चतुर्थी फाल्गु-
नी कृष्णा ४ शुक्लपक्षे तृतीयका ३ ॥ ज्येष्ठे चतुर्दशी कृष्णा १४ शुक्ले चैव त्रयोदशी १३ ॥ ५४ ॥ कृ-
ष्णा तु पञ्चमी ५ माघे षष्ठी ६ शुक्ले प्रकीर्तिता ॥ ५५ ॥ इति सामान्य शून्य तिथयः ॥ अथ सा-
म शून्य नक्षत्राणि ॥ अश्विनी रोहिणी चैत्रे चित्रा स्वाती च माघवे ॥ ज्येष्ठे मुख्योत्तराषाढे धनि-
ष्ठा का मिथुने शुचौ ॥ ५६ ॥ आवरो अवरो यारव्ये पूर्वाभाद्र पदाश्विने ॥ रेवती शतसे भादे का-
र्तिके कृत्तिका मघा ॥ ५७ ॥ मार्गे चित्रा विशाखा च पौषे त्वार्द्रा श्विनी कराः ॥ फाल्गुने भरणी।
ज्येष्ठा माघे मूलं अवस्तथा ॥ एतानि मास शून्यानि भानि प्रोक्तानि कोविदैः ॥ ५८ ॥ अथ मास-
शून्य राशयः ॥ कुम्भो मीनो वृषश्चैव मिथुनं मेघ कन्यके ॥ वृश्चिको यतुला धन्वी कर्को मकर-
सिंहको ॥ ५९ ॥ चैत्रादियु क्रमादेते कथिताः शून्य राशयः ॥ ६० ॥ अथौज तिथियु शून्य।
लग्नानि ॥ आद्ये तिथौ १ तुलान कौ तृतीये मृगसिंहकौ ॥ पञ्चम्या मिथुनं कन्या सप्तम्यां ७

३३

सु. ग.
३४

कर्कटो धनुः ॥ ६१ ॥ एकादश्यां धनुर्मीनो नवम्यां ६ सिंहकर्कटौ ॥ हयोमीन स्वयोदश्यां शून्य-
लग्नमिदं त्यजेत् ॥ ६२ ॥ अथ शून्य तिथ्यादीनां देश विशेषेत्याज्यत्वमाह ॥ नक्षत्र तिथिल-
ग्नानि मास शून्यानि यानि च ॥ मध्यदेशे त्यजेत्तानि शुभेनान्यत्र कुत्रचित् ॥ ६३ ॥ अथाव-
श्यके योगानामपवादः ॥ तिथिवारोद्भवान्योगान् दुष्टाख्यांश्च भवारजान् ॥ तिथिभोत्यांश्चि-
तयजान् हूणो वंगो रवशे त्यजेत् ॥ ६४ ॥ नान्यदेशे निषिद्धास्ते गुरावतिथिभादिषु ॥ उत्पात-
मृत्युकाराणां व्याचक्षोदरधारव्यकालकान् ॥ ६५ ॥ ऋकचं यमघंटादीन् शास्ते चन्द्रे शुभान्
जगुः ॥ मध्याह्नोत्तरमित्येके यामोत्तरमथापरे ॥ ६६ ॥ यात्रातिरिक्तकार्ये न्ये लग्नशुद्ध्या
शुभान् जगुः ॥ कुयोगः सिद्धि योगश्च यदि स्यात्ता सुभावपि ॥ ६७ ॥ सुयोगो हन्ति दुर्योगं
कार्यं सिद्धये शुभावहः ॥ ६८ ॥ अथ शुभाशुभकार्ये त्रिपुष्करयमलयोगौ ॥ सद्वातियो
शनीज्यारवारे चेद्विषमांघ्रिभम् ॥ नन्दा त्रिपुष्करो योगो यमलो युगसपादभे ॥ ६९ ॥ अथ सु-
बोधार्थं रव्यादिवारेषु शुभाशुभयोगाः ॥ रवौ हस्तोऽश्विनी मूलं धनिष्ठा चोत्तरात्रयम् ॥ पु-
ष्यस्तथा मृगशीर्षे चैव सिद्धि योगा इमे स्मृताः ॥ ७० ॥ विशारवा भरणी सूर्ये मघा ज्येष्ठानुरा-

३४

मु.ग.
३५

धिका ॥ सप्तमी द्वादशी तद्वद्विरुद्धास्याचतुर्दशी ॥ ७१ ॥ चन्द्रे च अवराः पुष्योऽनुराधा रो-
हिणी मृगः ॥ दशमी नवमी वायु सिद्धि योगः शुभावहः ॥ ७२ ॥ पूर्वाषाढोत्तराषाढा स्वाती चि-
त्रे विशाखिका ॥ सोमे चैकादशी यद्यी वर्जनीया त्रयोदशी ॥ ७३ ॥ भौमेऽश्लेषाश्विनी मूलं
मृगशीर्षं स्वयोदशी ॥ तृतीया चाष्टमी यद्यी सिद्धिदा कीर्तिता बुधैः ॥ ७४ ॥ उत्तराषाढ मंचा-
र्द्रा धनिष्ठा त्रितयं तथा ॥ द्वितीया दशमी भौमे वर्जनीया प्रयत्नतः ॥ ७५ ॥ बुधे पुष्योऽनुराधा
च कृत्तिका रोहिणी मृगः ॥ द्वितीया सप्तमी चैव द्वादशी च शुभप्रदा ॥ ७६ ॥ धनिष्ठा भरणी मूल-
मश्विनी रेवती बुधे ॥ तृतीया प्रतिपद्यापि विरुद्धा नवमी स्मृता ॥ ७७ ॥ गुरोः पुष्योऽनुराधा च
विशाखा शिव पुनर्वसुः ॥ रेवती दशमी चैव पूर्णिमा शुभदा स्मृता ॥ ७८ ॥ जीवेद्यस्यष्टमी
नेष्टा चतुर्थी शततारका ॥ कृत्तिकादि चतुष्कं च तथा चोत्तर फाल्गुनी ॥ ७९ ॥ शुके पूषा-
श्विनी चित्रा रेवती च पुनर्वसुः ॥ अवराः प्रतिपत्त्यद्यी सिद्धा चैकादशी तथा ॥ ८० ॥ भार्गवे
रोहिणी ज्येष्ठा पुष्या श्लेषा मघा तथा ॥ द्वितीया सप्तमी चैव विरुद्धा सर्व कर्मसु ॥ ८१ ॥ शनौ स्वाती ३५
अवः पूर्वा फाल्गुनी रोहिणी मृगः ॥ चतुर्थी नवमी वापि तिथिः सिद्धा चतुर्दशी ॥ ८२ ॥ पूर्वा १

सु. ग.
३६

वाढोत्तराषाढाचित्राहस्तोथरेवती ॥ उत्तरा फाल्गुनीघृष्टी निषिद्धा सप्तमीशनी ॥ ८३ ॥ इति
श्री महैवज्ञ रावल हरिशंकर स्मरिसूनु० शुभाशुभ प्रकरणां समाप्तम् ॥ ८ ॥ अथ त्याज्यप्रकरणां
तिथि नक्षत्र वाराणां दुष्ट योगान् परस्परम् ॥ व्यतीपातादि दुर्योगान् विष्टि दर्शार्क संक्रमान् ॥
१ ॥ जन्मार्क तिथि मासां च तिथ्यर्द्धं त्वव सन्दिनम् ॥ पापैर्मुक्तं युतं भोग्यं दिहं ललितं नृक्षकम् २
उत्पात ग्रह भिन्नं च खग्रासे ग्रहार्ककम् ॥ घरासासावधि मासेषु त्रिषु ग्रासेऽर्धके सति ॥ ३ ॥
नास लेकं तु तुर्यांशे ग्रस्ते चन्द्रे च भास्करे ॥ अहं प्राग्ग्रहणात्सप्त दिनानि ग्रहणोत्तरम् ॥ ४ ॥
ग्रस्तान्ते तु अहं ग्रस्तो अहं ग्रस्तोदये परम् ॥ पूर्वो ग्रासे त्विदं ज्ञेयं खगडे ग्रासे नुपाततः ॥ ५ ॥
गाराडांतं त्रिविधं दुष्टं क्षीरोन्दु पाप कर्तरीम् ॥ पाप होरा खले वारे यामार्धं कुलिकादिकान् ॥ ६ ॥
चन्द्र पाप युतं लग्न मंशं वा कुनवांशकम् ॥ जन्मराशि बिलगनाभ्या मष्ट मं लग्न मेव च ॥ ७ ॥
दिन मेकान्तु मासान्ते नक्षत्रान्ते घटीद्वयम् ॥ घटीमेकान्तु तिथ्यन्ते लग्नान्ते घटिकार्धकम् ॥
८ ॥ विषारब्धा नाडिका भानां पात मेकार्गलंतथा ॥ दशहं क्रान्ति मास्यञ्च लग्ने शंरिपुम् ३६
त्युगम् ॥ ९ ॥ दिनर्द्धि चर जन्यर्धे सन्धौ च यत्न विंशतिम् ॥ मलमासं कवीज्यास्तं बाल्यं वार्द्ध-

मु.ग. कथमेवच ॥ १० ॥ जन्मेशास्तं मनो भंगं स्रुतकं मातुरार्तवम् ॥ रोगोत्पाताद्यरिद्यानि शुभेये-
 ३७ तानि सन्त्यजेत् ॥ ११ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरि सन्तु गणायति कृते सुहृत्त गणायतो
 त्याज्य प्रकारां समाप्तम् ॥ ६ ॥ ॥ अथ लग्न प्रकारां ॥ मेघोदयोऽथ मिथुनं कर्कः
 सिंहोय कन्यका ॥ तुलाय वृश्चिको धनी मकरः कुम्भ मीनको ॥ १ ॥ राशयस्तु क्रमादेते
 पुंस्त्रियो कूर सौम्यको ॥ ज्ञेयश्चरस्थिरश्चैव हि स्वभावः क्रमात्पुनः ॥ २ ॥ पृष्ठोदया धनुर्मेघो
 मकरो वृष कर्कटी ॥ उभयो दयवान् मीनस्ततो न्ये मस्तकोदयाः ॥ ३ ॥ मेघो वृषो धनुर्गु-
 र्गमं कर्क नको निशाबलाः ॥ दिवा बलस्तु तेभ्योऽन्ये स्वस्वकाले बलाधिकाः ॥ ४ ॥ अथ रा-
 शि स्वानिनः ॥ मेघ वृश्चिकयोर्भौमो बुधो मिथुन कन्ययोः ॥ तुला वृषभयोः शुक्रः कर्कटस्य
 तु चन्द्रमाः ॥ ५ ॥ सिंहस्याधिपतिः सूर्यः शनिर्मकर कुम्भयोः ॥ धनुर्मनीभयोर्जीवश्चैते
 राशीश्वराः स्मृताः ॥ ६ ॥ अथ ग्रहोच्चानि ॥ मेघो वृषस्तथा नक्रः कन्या कर्क मयास्तुलाः
 सूर्या दीनां क्रमादेते कथिता उच्चराशयः ॥ ७ ॥ परमोच्चांशकाः सूर्या हिशो १० रास ३ ३७
 राजाश्विनः २८ ॥ वाराचन्द्र १५ राशः ५ शैलवृषाः २७ स्वाश्वि २० मिताः क्रमात् ॥ ८ ॥

सु.ग.
३८

॥ अथ नीचानि ॥ सूर्यादीनां जगुर्न चिं स्वोच्च भाद्यच्च सप्तमम् ॥ राहोस्तु कन्यका गेहं सिथुनं
स्वोच्च भं स्मृतम् ॥ ६ ॥ अथ मूल त्रिकोणम् ॥ सिंहो द्युभ मेघौ च कन्या धन्वि तुला घटाः ॥
रव्यादीनां क्रमान्मूल त्रिकोणा राशयः स्मृताः ॥ १० ॥ अथ मेघादिलग्न कृत्यानि ॥ प्राका-
रो धातु कर्माणि भूनि पालाभिये चनम् ॥ विरोधः साहसं चैतन्मेघ लग्ने प्रसिध्यति ॥ ११ ॥
त्रकृपादिकं दानं कुमारी वरणां धुवम् ॥ एह प्रवेश उद्वाहः सिध्यते तद्दयोदये ॥ १२ ॥ कला
विभूषा विज्ञानं यत्कार्यं द्युभोदये ॥ तत्सर्वं मिथुने प्रोक्तं होरा शास्त्रे विचक्षरौः ॥ १३ ॥
वारि बंधन मोक्षं च पौष्टिकं चरकर्म च ॥ वापी कूप तडागादि कर्कटे कथितं बुधैः ॥ १४ ॥ राज
सेवा कृषिः पशुपं पर योगो वरिण कथयः ॥ सिंहे सिध्यति तत्सर्वं मेघ लग्नोदितं चयत् ॥ १५ ॥
यरां शिल्प विज्ञान मौषधं पौष्टिकं तथा ॥ चरं स्थिरं तु यत्किंचित्कन्या लग्ने प्रसिध्यति ॥ १६ ॥
वारिाज्यं कर्षरां सेवा यात्रा भांड तुला अयम् ॥ तुला लग्ने समारव्यातं भूनि भिस्तत्त्ववेदिभिः ॥
१७ ॥ राज सेवाभिये कौच साहसं दारुणां तथा ॥ उग्रं चौर्यं स्थिरं कर्म कर्तव्यं तत्सरी सृपे ॥ १८ ॥
उद्वाह पौष्टिकं यात्रा वाहनाग्नि परिग्रहाः ॥ धनुर्लग्ने चरं कर्म कथितं पूर्व सूरिभिः ॥ १९ ॥

३८

सु.ग.
३६

दासीचतुष्यदोष्टाद्य संभसोबंधमोक्षशाम ॥ तथाक्षेत्राश्रयं यात्रापयमौमकरोदये ॥ २० ॥ बीज-
स्य संग्रहं नौकाचार्यं वारिगमादिकम् ॥ तथाध्रुवं चरं कार्यं कुम्भे कुर्व्यात्सदा सुधीः ॥ २१ ॥ उद्वा-
हश्चाभियेकश्च विद्यालंकरणादिकम् ॥ पशुकर्मांशुकार्यं च मीनलगने प्रकीर्तितम् ॥ २२ ॥ मेघा-
दिशेषु शुद्धेषु यथोक्तं कर्म सिध्यति ॥ पापेक्षितं युतेष्वेव कुरं सिध्येन्न चेतरेषु ॥ २३ ॥ अथय-
द्दर्गाः ॥ यद्दुर्गा गृहहोराख्योद्देष्काराण्यथ नवांशकम् ॥ द्वादशांशस्तथा त्रिंशांशकः ससुभजः
युगः ॥ २४ ॥ त्रिंशदंशा ३० गृहं राशेरर्द्धं होरेति कथ्यते ॥ द्देष्काराः स्यात्तृतीयांशो १० नवमांशो
३। २० नवांशकः ॥ २५ ॥ द्वादशांशो द्विषड्भागः २। ३० त्रिंशांश ३० त्रिंशदंशकः ॥ लगनरा-
शिपतिः स्वेदो ग्रहेशः परिकीर्तितः ॥ २६ ॥ चन्द्रभान्वोः समेराशौ विषमैरविचन्द्रयोः ॥ द्देष्का-
रांशाः क्रमादाद्य पञ्चांक १। ५। ६ भवनेश्वराः ॥ २७ ॥ धनुः सिंहोद्यमेव च मेघाद्यास्तु नवां-
शकाः ॥ मकरे वृषभः कन्यामकराद्याः प्रकीर्तिताः ॥ २८ ॥ तुला मिथुन कुम्भारव्याः तुला-
द्याः कथिता बुधैः ॥ कर्काद्यास्ते तु विज्ञेया मीन वृश्चिक कर्कराः ॥ २९ ॥ द्वादशांशो यथा ॥ ३० ॥
संख्याविज्ञातव्याः स्वराशितः ॥ विषमसर्केतु वाराणां ५ स ५ वसुशैलशराः ८। ७। ५ क्रमात्

३६

सु. ग.
४०

॥ ३० ॥ भौमाकीयज्ञ शुक्राणां त्रिंशंशः परिकीर्तिताः ॥ समर्हेतु शर ५ ग्राव ७ वसु ८ वारा
५ शरांश ५ काः ॥ ३१ ॥ शुक्रसौम्यांगिरो मन्दभौमानां च यथाक्रमम् ॥ ३२ ॥ अथ तन्वादिद्वा-
दशभावसंज्ञा ॥ तनुर्धनं सहोत्पारव्यं ३ सुह ४ त्रुवा ५ रिई योधितः ७ ॥ निधनं ८ धर्मकर्माई
१० य ११ व्यया १२ भावास्तनोः क्रमात् ॥ ३३ ॥ केन्द्रं १।४।७।१० लचसदं २।५।८।११ चापो
क्तिमं ३।६।९।१२ लग्नात्पुनः पुनः ॥ नवसं पञ्चसं स्थानं ६।५ त्रिकोरां परिकीर्तितम् ॥ ३४ ॥
त्रिदशैकादशं यद्युं प्रोक्तं चोपचयाह्वयम् ॥ जामित्रं ७ सप्तसं चूनं चूनं च मदनाभिधम् ॥ ३५ ॥
रिष्कं तु द्वादशं १२ ज्ञेयं दुश्चिक्यं स्यात्तृतीयकम् ॥ चतुरस्रतुरीयाष्ट संख्या रंभमथाष्टमम् ॥ ३६ ॥
अथ वर्गोत्तमनवसांशाः ॥ आद्यश्चरेनवांशः स्यात्स्थिरे राशौ तु पञ्चमः ॥ नवमो द्विस्वभावा-
ख्यो शुभो वर्गोत्तमो ह्ययम् ॥ ३७ ॥ अथ साधारणा शुभकार्ये लग्ने ग्रहबलञ्च ॥ सर्वेषु शुभ-
कार्येषु नेशाः खेदा व्ययानृगाः ॥ लग्ने पापारिगौ सौम्याः पापा केन्द्र त्रिकोरागाः ॥ ३८ ॥
सौम्याः केन्द्र त्रिकोरा स्याः पापास्तु त्रियडायगाः ॥ ते सर्वे लाभगाः खेदाः श्रेष्ठाः स्युः शुभकर्मणि ३९ ४०
भावः स्वयतिना सौम्येईष्टो युक्तो बलाधिपः ॥ पूर्णफलं निजं धने व्यस्तं पापयुते क्षितः ॥ ४० ॥

सु.ग. लानेयवर्गं संयुद्धे प्रोक्त स्थान स्थिते ग्रहे ॥ शुभर्हतिथिवारेषु कार्याः सर्वाः शुभाः क्रियाः ॥ ४१ ॥
 ४२ ॥ एतत्सामान्यतः प्रोक्तं ग्रहलग्नबलादिकम् ॥ ४२ ॥ विशेषस्तु यथा शास्त्रं ज्ञेयं तत्तन्मुहूर्तको-
 ष्ठीति श्री महेवज्ञ रावल हरिशंकर ० लग्न प्रकारां समाप्तम् ॥ १० ॥ अथ नूतनां वरालंकार प्र-
 कारां ॥ हस्तादि पञ्चके पुष्ये धनिद्वारे वती द्वयोः ॥ अतरे च पुनर्वसौ रोहिणी च शुभेतिथौ ॥
 १ ॥ बुधशुक्रे ज्येष्ठे वारेषु नूतनां वरधारणम् ॥ सौवर्गां रत्न रूप्यादि भूषणानां हृतिः शुभा ॥ २ ॥
 प्रागुक्त धियावारे च स्वर्गाद्या भरणादिकम् ॥ रत्नं वासो बुधैर्धार्म्यं भौम भास्करयोरपि ३
 ॥ अथ वार फलम् ॥ जीर्णमर्को विधुच्छान्द्रो भौमः शोकं बुधो धनम् ॥ गुरुर्ज्ञानं प्रयाणाग्निं
 भार्गवो मलिनं शनिः ॥ कुर्वन्ति वासरह्ये ते नूतनाम्बरधारणात् ॥ ४ ॥ अथ नक्षत्र फलम् ॥
 वस्त्रप्राप्तिरथा श्विन्यां भरण्यां तद्विनाशनम् ॥ कृत्तिकाग्निभयं कुर्याद्रोहिण्यां सर्वस-
 म्यदः ॥ ५ ॥ मृगशूरा भीतिः स्यादार्द्रायां निधनं भवेत् ॥ पुनर्वसौ तथा पुष्ये धन धर्म्मम-
 होत्सवः ॥ ६ ॥ आश्लेषायां भवेच्छोको मघायां मरणां ध्रुवम् ॥ राज्ञो भयन्तु पूजाया सुफ- ४२
 यांतु धनागमः ॥ ७ ॥ कर्म सिद्धिस्तु हस्तर्क्षे चित्राया मिष्टं सम्यदः ॥ मिष्टं भोजनदा स्वाती ॥

मु.ग.
४२

विशारवानन्ददायिनी ॥ ८ ॥ मित्राग्निरतुराधायां ज्येष्ठायां वाससां हतिः ॥ जलक्षुतिश्चमूलर्क्षे
पूर्वाषाढातिरोगदा ॥ ९ ॥ मिथुनदोत्तराषाढाश्रवणो नयनार्तिहृत् ॥ धान्यागमो धनिष्ठा-
यां विषभीतिः शताभिधे ॥ १० ॥ पूर्वाभाद्रेजलाङ्गीतिरुत्तरायां धनागमः ॥ रत्नावाप्तिस्तुरेव-
त्यां भवेद्वस्त्रस्य धारणात् ॥ ११ ॥ अथ वस्त्राभरणादिधारणोस्त्रीणां विशेषः ॥ अश्विन्यां
च धनिष्ठायां रेवत्यां करपञ्चके ॥ सुवर्गा रत्नदन्तादि वस्त्राणां धारणां स्त्रियः ॥ १२ ॥ अथ क-
ज्जलादर्शकृत्यम् ॥ चित्राचतुष्टयेऽश्विन्यां धनिष्ठारेवतीसृगे ॥ शुकेऽर्केऽह्निशनौस्त्रीणां-
दर्पणां जनयोर्धृतिः ॥ १३ ॥ अथ सौभाग्यवत्यानिषेधः ॥ रोहिण्यां शुक्लरे पुष्ये पुनर्वसु-
कदाचन ॥ नदध्यात्सुभगाभूया वस्त्राण्यन्ये कुजेपिन ॥ १४ ॥ अथ नव वस्त्र विहृतौ फलम्
वाससौ नवधा भागे चतुष्कोरोत्तुदेवता ॥ मध्यत्र्यंशस्थितं रक्षोहरः पार्श्वदशां शयोः १५
दग्धे जीर्णो नवे वस्त्रे लिप्ते वा कर्दसादिभिः ॥ ज्ञेयं रक्षोशकेनेष्टं शुभं देवनरांशके ॥ १६ ॥ सर्व-
प्रांत्येष्वसच्चैवं शयनासनपादुके ॥ १७ ॥ अथ सुहृत्तं विनापि कुत्रचिद्वस्त्रधारणां ॥ राज्ञा- ४२
प्रीत्यार्पितं वस्त्रं विवाहे चोत्सवादिषु ॥ तथा विप्राज्ञयाधार्यं निन्दोधिषाये गिवासुरे ॥ १८ ॥

॥ अथ वस्त्र विशेषे विशेषः ॥ अथ श्वेत पीत कर्पूर रक्त वस्त्र धारणां ॥ शुक्लं वस्त्रोक्तमेधार्यं रवौ ।
 शुक्रं गुरौ बुधे ॥ विशुक्रं कर्पूरं पीतं सप्तमी रक्तं मंगलम् ॥ १९ ॥ अथ कृष्ण नीलम् ॥ पुनर्वसु धनि
 ष्ठात्रये ॥ शिवभेहस्ताच्चतुष्टये ॥ पूर्वोत्तरे शनौ सूर्ये नील कृष्णांबरं शुभम् ॥ २० ॥ अथ पट्ट कुलां
 जीवेर्के च बुधे शुक्रं वस्त्रोक्तं श्रवणचित्ते ॥ स्थिरं ॥ गो सङ्ग्रहैर्युक्ते पट्ट कुलस्य धारणम् ॥ २१ ॥ अ-
 थ कौशोयम् ॥ अश्विनी रेवती हस्ते रोहिण्यां श्रवणात्रये ॥ पूर्वोत्तरे पुनर्वसु स्वात्यां पुष्ये मघा-
 मिधे ॥ २२ ॥ रवौ चन्द्रे गुरौ धार्यं कौशोयं वसनं जनैः ॥ अथ रोमज वस्त्रम् ॥ नील वस्त्रोदिते धिसे
 रेवती पुष्ययोरपि ॥ शुक्रं शनौ श्रवेर्के च धारयेद्रोम जास्वरम् ॥ २४ ॥ अथ सत्तल कंचुक धारणा-
 म् ॥ पुष्योत्तराश्रुताधांत्ये धनिष्ठाश्विकारत्रये ॥ रोहिण्यां गुरु शुक्रे देह दुर्ग धृतिः शुभा ॥ २५ ॥
 अथ सुवर्गा रजत मिश्रितं तन्तु सप्तम वस्त्र परिधानम् ॥ सुवर्गा तन्तु संमिश्रं वासो धार्यं रवौ कुजे ॥
 राजतन्तु त्रिशुक्रे वस्त्र धारणा भेशुभम् ॥ २६ ॥ अथ वस्त्र निर्माणम् ॥ रेवती रोहिणी चित्रा ॥ नु-
 राधा मृगशोत्तरे ॥ शनिं हित्वा कुर्विदानां तन्तुभिः पट्ट साधनम् ॥ २७ ॥ अथ कुसुमादिवस्त्र- २८
 रंजनम् ॥ पुनर्वसु द्वये हस्त पंचके श्रवणाद्वये ॥ अश्विभेर्के कवीज्यारेवाससारंजनं शुभम् ॥ २८ ॥

॥ अथ सूचीकर्म ॥ मृगश्चित्रानुराधाशिविपुण्यांते रोहिणीकरः ॥ ज्येष्ठासहासराः सार्काः सूचीक-
 र्मणि संमताः ॥ २९ ॥ अथ नवीनवस्त्रहासनम् ॥ पुनर्वसुद्वये श्विन्यांधनिष्ठाहस्तपंचके ॥ हित्वा
 कार्किं बुधान् रिक्तां यष्टीं आह दिनंतया ॥ ३० ॥ व्रतं पर्वचवस्त्राणिहालयै रजकादिना ॥ ३१ ॥ अथो-
 पानत् परिधानं चर्मकृत्यं च ॥ चित्रापूर्वानुराधाच ज्येष्ठाश्लेषा मघा मृगे ॥ विशारवा कृत्तिका मूल-
 रेवत्यां शार्क सूर्यजे ॥ उपानत्परिधानं च चर्मकर्मणि प्रास्यते ॥ ३२ ॥ अथ वितानतुलिकोप-
 धानादि निर्माणां वितानबंधनं च ॥ कुर्याद्वस्त्रोदिते धिमे तुलिका मुपधानकम् ॥ वितानाद्यं च
 बध्नीयादूर्ध्वमूर्ध्वमुखोदुषु ॥ ३३ ॥ अथ वस्त्रमय रोहादि निर्माणां ॥ शुभित्रयेः श्विनीपुष्ये
 अनुराधारोहिणीमृगे ॥ हस्तत्रये पुनर्भेत्ये अतरे पटवेश्मसत् ॥ ३४ ॥ अथ मुगांधभोगः ॥ शुभि-
 त्रयेः श्विनीपुष्ये पूर्वाषाढानुराधयोः ॥ हस्तत्रये पुनर्भेत्ये मृगभेच शुभेहनि ॥ ३५ ॥ चन्द्रनाम-
 कस्तूरीपुष्पाणां धारणां शुभम् ॥ ३६ ॥ अथ शय्यासनादि भोगः ॥ अथ रोचानुराधायां अतरे
 रोहिणीमृगे ॥ पुनर्वसुद्वये हस्ते चित्रायां रेवतीत्रये ॥ ३७ ॥ भोगः शय्यासनादीनां शुभे वारे शुभे ति-
 थौ ॥ ३८ ॥ अथ भूषणं घटनम् ॥ त्रिपुष्कराभिधेयो मेषु अतरे रेवतीद्वये ॥ शुभि त्रये मृगे पुष्ये

मु.ग.
४५

पुनर्वस्वतुराधयोः ॥ हस्तत्रये य रोहिण्यां भूया कार्य्या शुभेहनि ॥ ३८ ॥ अथ रत्नयुक्तभूयाघ-
हनम् ॥ कृत्तिकादित्रये हस्तपंचके रेवतीद्वये ॥ शुक्ति त्रये पुनर्वस्वौ पुष्य भे चोत्तरात्रये ॥ कुम्भे
रत्न युग्मवा घट्टनं शुभवासरे ॥ ३९ ॥ अथ रौप्य मय मुक्ता वज्र युक्त भूयरा निर्मारात् ॥ रत्नयु-
ग्मयरां कृत्तिकादित्रये विशाखा कृत्तिकां विना ॥ शुक्रज्ये भूयरां रौप्यवज्र मुक्ता मयं हि सत् ॥ ४० ॥ अथ
सुरकर्म ॥ अवगात्रितये हस्त त्रितये रेवती द्वये ॥ ज्येष्ठायां मृग शीर्षे च वैश्वे पुनर्वसु द्वये ॥ ४१ ॥
सुरकर्म बुधैः प्रोक्तं त्यक्त्वा भौमं शनिं रविम् ॥ अनुराधा मुफां चैव कृत्तिकां रोहिणीं मघाम् ४२
॥ अथ सुर कृत्ये वार फलम् ॥ मातुर्मासं शनिः सप्त भौमोष्टौ नाशयेत्सुरवज्र ॥ वर्द्धयेद्बोध-
नः पञ्च मासान् सप्त विशांपतिः ॥ ४३ ॥ शुक्रस्त्वेकादशक्षेमं क्षौरं वाचस्पतिर्दश ॥ ४४ ॥
अथ क्षौर कार्य्या त्याज्य तिथयः ॥ अशुभी प्रति पत्त्यष्टी रिक्ता पर्वारां संत्यजेत् ॥ चतुर्दशी
त्वसावास्या क्षौरं त्याज्या तु सर्वथा ॥ ४५ ॥ अथ निंद्य तिथि नक्षत्राणां दुष्ट फलम् ॥ पंचक-
त्वो मघायां च षट्कत्वः कृत्तिका स्वपि ॥ त्रिवारं च अनुराधायां रोहिण्या मघवारकम् ॥ ४६ ॥ उत्तरा ४५
फाल्गुनी संज्ञे चतुर्थं क्षौरं माचरेत् ॥ सवेधसा समानोपिया वदब्दं न जीवति ॥ ४७ ॥ अथ-

सु.ग.
४६

क्षौर नियेधे पितदपवादः ॥ आज्ञयाविप्र राज्ञोर्वाप्याधानेबंध सोक्षरो ॥ मृताशौचे च दीक्षा-
यां मृगडनं स्यात्तु सर्वदा ॥ ४८ ॥ अथ राज्ञां प्रमथु कर्म ॥ क्षौरेभस्योदये राज्ञः पञ्चमेऽहनि चैव हि ॥
प्रमथु कर्म समाख्यातं निषिद्धात्तारकानचेत् ॥ ४९ ॥ अथ नखदन्त कृत्यम् ॥ ऋक्षेषु क्षौर कर्मो-
क्तं येषु येषु सनीषिभिः ॥ तेषु तेषु च कर्तव्या नखदन्तादिकाः क्रियाः ॥ ५० ॥ अथ क्षौर नियेधः ॥
भुक्तोऽभ्यक्तो व्रती यावा रणोद्योगी कृताह्निकः ॥ उत्कटा भरणी रात्रौ सन्ध्ययोरुभयोरपि ५१
शुभेच्छुर्न वसे चाह्नि सुर कर्मन कारयेत् ॥ प्राग्वयाः स्नातको राजा योगीन्द्रो गर्भिरापी पतिः ॥ स-
जीवत्पितृको नैते मुंड्याः प्राक्कथिता अपि ॥ ५२ ॥ अथ सुर कर्मणि शुभा वहं वाक्यम् ॥ के-
शवमानर्त पुरं पाटलिपुत्रं पुरीं महीक्षितां वा ॥ दिति मद्दिति च स्मरतां क्षौर विधौ भवति कल्या-
णम् ॥ ५३ ॥ अथ विद्यारम्भः ॥ मृगादि पञ्चके मूले हस्तादिवितयेष्विभे ॥ अवसात्रय पूर्वा
सुविद्यारम्भः प्रशस्यते ॥ ५४ ॥ रवौ शुक्रे बुधे जीवे वारे लग्नबले शुभे ॥ दशम्यादिविके यष्टी
तृतीया पञ्चमी युच ॥ ५५ ॥ विद्यारम्भे गुरुः शुक्रो बुधः सर्वार्थ सिद्धिदः ॥ मध्योर्को जाड्य ४६
क्षत्रचन्द्रो मौमाकी मृत्युदौ स्मृतौ ॥ ५६ ॥ अथ गणितारम्भः ॥ शतद्वये नुराधार्द्धे रोहिणी ।

सु. ग. रेवती करे ॥ पुष्ये जीवे बुधे कुर्यात्प्रारम्भं शरितादियु ॥ ५७ ॥ अथ व्याकरणारम्भः ॥ रोहि-
४७ गी पञ्चके हस्तात्पुनर्मे मृगशिरसि ॥ पुष्ये शुक्रे ज्येष्ठे विहारे शब्दशास्त्रं पठेत्सुधीः ॥ ५८ ॥
अथ न्यायादि शास्त्रारम्भः ॥ अतरे रोहिणी पुष्ये पुनर्मे अवरो करे ॥ अश्विन्यां शतमे स्वातो
न्याय शास्त्रादिकं पठेत् ॥ ५९ ॥ अथ धर्मशास्त्र पुराणारम्भः ॥ हस्तादि पञ्चके पुष्ये रेवती
द्वितये मृगे ॥ अवत्रये शुभारम्भो धर्मशास्त्र पुराणायोः ॥ ६० ॥ अथ वैद्य विद्या गारुडी वि-
द्यारम्भः ॥ हस्तत्रये नुराधायां पुनर्मे अवरात्रये ॥ मूले चांत्ये श्विनी पुष्ये ज्येष्ठा श्लेषाई मे मृगे
वैद्य विद्या कुजे त्रेके ज्येष्ठा हीने च गारुडी ॥ ६१ ॥ अथ जैन विचारम्भः ॥ अवत्रये मघा पूर्वा
नुराधा रेवतीत्रये ॥ पुनर्मे स्वाति मे सूर्ये शुक्रे जैना गमं पठेत् ॥ ६२ ॥ अथ फारसी तुरुष्क
शास्त्रारम्भः ॥ ज्येष्ठा श्लेषा मघा पूर्वा रेवती भरणी द्वये ॥ विशाखाई तिरा वाटा शत मे षाण
वासरे ॥ ६३ ॥ लगने स्थिरे स चन्द्रे च फारसी मारवी पठेत् ॥ ६४ ॥ अथ लेखनारम्भः ॥ शुभे-
तिथौ शुभे वारे रेवती युगले तथा ॥ अवरो चानुराधायां तथैवाङ्गदियु न्त्रियु ॥ हस्तादि त्रितये कुर्यात् ४७
लेखनारम्भं सुधीः ॥ ६५ ॥ अथ रत्न परीक्षा ॥ पुनर्मे शत हस्तर्मे अवो ज्येष्ठा परीक्षया ॥ रत्ना-

मु. ग.
४८

नामधर्मी भूतांहित्वा भीमशानैश्चरम् ॥ ६६ ॥ अथ शिल्पविद्यारम्भः ॥ हस्तत्रये अवश्यर्धे अक्षरे
रोहिणी मृगो ॥ रेवत्या मश्विनी पुष्ये पुनर्वसुनुराधयोः ॥ शस्ते तिथौ शुभेवारे शिल्पविद्यां समा-
चरेत् ॥ ६७ ॥ अथ राजदर्शनम् ॥ अक्षरे अवशा द्वंद्वे मृगो पुष्यानुराधयोः ॥ रोहिण्यां रेवती यु-
गमे चित्राहस्ते शुभेऽहनि ॥ बलिन्यर्के क्वारेपि राजदर्शनं मीरितम् ॥ ६८ ॥ अथ राजसेवा ॥ ह-
स्तद्वये नुराधायां रेवती युगले मृगो ॥ पुष्ये बुधे गुरौ शुक्रे सत्तिथौ रविवासरे ॥ ६९ ॥ योनिशशि-
पयो मैत्र्यां स्वासी सेव्यो नुजीविभिः ॥ ७० ॥ अथ दासी संग्रहः ॥ उत्तरा सुच रोहिण्यां दासदा-
स्यादि संग्रहः ॥ ७१ ॥ अथ राज्ञां चक्रचामरसिंहासनादिकृत्यम् ॥ चामरं चक्रं दोलादीनदीपि-
सिंहासनादिकम् ॥ पद्माभिषेकं मे सर्वं विदध्याच्छोभने दिने ॥ ७२ ॥ अथ मुद्राकरणम् ॥
अक्षरे चानुराधायां अवरात्रितये तथा ॥ पुनर्वसुद्वये हस्तत्रितये रेवती युगे ॥ ७३ ॥ मृग-
शीर्षे च रोहिण्यामध्वसी पंचमी दिने ॥ तृतीयायां त्रयोदश्यां दशम्यां पूर्णिमा तिथौ ॥ ७४ ॥
त्यक्त्वा शनैश्चरं सोमं मुद्राकार्यं प्रशस्यते ॥ ७५ ॥ अथ गजाशवाद्या रोहराम् ॥ रेवती युग-
ले हस्तत्रये कारात्रये मृगो ॥ पुनर्वसुद्वये कुर्याच्छनि भीमान्यवासरे ॥ गजाश्वरथमुख्याना-

मु. ग.
४६

मा रोहज्ज शुभेतिथौ ॥ ७६ ॥ अथ शिविका रोहरां तत्कृत्यञ्च ॥ उत्तरा रेवती युगमेविभेह-
स्ताविभेश्वरात् ॥ पुनर्वसो तथा पुष्येनुराधा द्वितये मृगे ॥ रोहरां शिविकायास्तु सल्लगने
घटने तथा ॥ ७७ ॥ अथ गज कृत्यम् ॥ अवराणादि त्रये हस्त त्रये वारेवती द्वये ॥ मृगे पुष्ये नु-
राधायां रोहिरायां श्रुतरे तथा ॥ ७८ ॥ पुनर्वसौ शुभे वारे गजकार्ये शनेर्दिने ॥ ७९ ॥ अथ गज-
स्यांकुशः ॥ अंकुशः करिरां योज्या शनेर्लग्ने शनेर्दिने ॥ ८० ॥ अथाश्व कृत्यम् ॥ शुभेह-
नितया हस्ते धनिष्ठा रेवती युगे ॥ पुनर्वसु द्वये स्वाती मृगशीर्षे शताभिधे ॥ वर्जयित्वा कुजं रि-
क्ता मश्वकार्यं शुभावहम् ॥ ८१ ॥ अथ पत्न्याणां निर्माराणाम् ॥ अवरांशतमे हस्ते पुष्ये
मूले मृगे शिविमे ॥ पुनर्वसौ गजाश्वोष्ट्र पत्न्याणां कररां शुभम् ॥ ८२ ॥ अथाश्वस्य विशेष क-
ृत्यानि ॥ चैलोक्ते स्वर कृत्यानि शिक्षा विद्योक्त भादियु ॥ घास प्रासादिकं त्वन्नाशनोक्त
र्षेयुवाजिनाम् ॥ ८३ ॥ अथ रथ कृत्यम् ॥ पुष्ये पुनर्वसु श्रेष्ठानुराधारेवती द्वये ॥ अवराणां दि-
विभेहस्त त्रितये रोहिणी मृगे ॥ ८४ ॥ सार्के सौम्यदिने सौम्य विलगने रथकर्म सत् ॥ ८५ ॥
अथ शस्त्र घटनम् ॥ कृत्तिका सुविशाखायां मौसार्क शनिवासरे ॥ सल्लगने घटितं शस्त्रं नृपाराणाम्

४६

जु.ग. जयदायकम् ॥ ८६ ॥ अथ शस्त्र धारणम् ॥ पुनर्वसुद्वये हस्तचित्रायां रोहिणीद्वये ॥ विशा-
५० स्वादित्रये कुर्याच्चतुरे रेवतीद्वये ॥ ८७ ॥ रिक्तां विनातिथौ सूर्य्य शुक्रजीवदिने तथा ॥ सन्नाह
चुरिका खड्गकुंत शस्त्रादि धारणम् ॥ ८८ ॥ अथ धनुर्विचारस्तः ॥ अनुराधा मघा पुष्यस्य
शीर्षेष्टमी तिथौ ॥ धनुर्विद्यादिकं कार्यं द्वादश्यां शुभवासरे ॥ ८९ ॥ अथ कुन्तादि सर्वशस्त्रा-
भ्यासः ॥ हस्तत्रयोत्तरे शिवित्यां पुनर्भेश्वपुष्ययोः ॥ शुभाहे विदुधे खड्ग कुन्तादींश्च समस्यसे-
त् ॥ ९० ॥ अथाग्निशस्त्र घट्टनं धारणांच ॥ विशारवा कृत्तिका पूर्वा मघा श्लेषा शिवनी मृगो ॥
मूलाद्भाभरणी ज्येष्ठे सजीवे कूरवासरे ॥ घट्टनं धारणां प्रोक्तं बह्वि शस्त्रस्य शोभनं ॥ ९१ ॥
अथनालिका ख्याग्निशस्त्र कृत्यम् ॥ आश्लेषा कृत्तिका मूल ज्येष्ठाद्भाभरणी अवे ॥ पूर्वाहस्त-
चतुर्ष्वन्त्ये पुनर्वसु मघाद्वये ॥ ९२ ॥ रिक्ता जयासु पायाहेनालिकास्त्र विधिः शुभः ॥ ९३ ॥ अ-
थ शत्रुचोरबंधनं ताडनंच ॥ ज्येष्ठाद्भाभरणी पूर्वा मूला श्लेषा मघाद्वये ॥ कूरखेटयुते लगने कूरमंदास-
वासरे ॥ शत्रूणां बंधनं कुर्यात्केशाभिस्ताडनं तथा ॥ ९४ ॥ अथ शत्रुसंधिः ॥ अनुराधा मघा
पुष्येतिथ्यर्धे तैत्तिलाभिधे ॥ लगने सहृदि गोष्ठ्यां द्वादश्यां संधिरिष्यते ॥ ९५ ॥ अथ मघारंभः ॥ ५०

मु.ग.
५३

मूलादींशतभेज्येष्टा पूर्वाश्लेया मघासुच ॥ भरणीयां कूरवारे च मघ कर्मेरितं बुधैः ॥ ९६ ॥ अथ
मादक वस्तु मसरासु ॥ आर्द्रा श्लेया मघा पूर्वाज्येष्टा मूल शताभिधे ॥ भरणीयां बुधिते मन्दे वा
ऽश्लीयान्मादकं मधु ॥ ९७ ॥ अथ नवांगना भोगः ॥ प्रथमाभिगमः शस्ती नववध्याः शुभे हनि
गर्भाधानोक्त नक्षत्रे शस्ते ज्योत्स्ना करे निशि ॥ ९८ ॥ अथ गीत नृत्यारम्भः ॥ रेवत्या मनुराधायां
धनिष्ठादिद्वये करे ॥ रोहिणी युगले पुष्ये अतरे गीत नर्तने ॥ ९९ ॥ अथ नटनर्तकी कृत्यम् ॥ मू
लादीं रोहिणी पुष्ये पुनर्भे अवगात्रये ॥ चित्रात्रयोत्तरा मूले कृत्यं शृंगारजीविनाम् ॥ १०० ॥ अथ
दुनुभी मृदंगादिकरवाद्यम् ॥ हस्तत्रये नुराधान्त्ये पुनर्वसु युगोश्विभे ॥ अवत्रये मृगेर्केऽह्नि शुभे
पूर्वाजया सुच ॥ शुभे दुनुभि भेर्यादिकरवाद्यं समीरितम् ॥ १०१ ॥ वंशाद्यं सुख वाद्यन्तु पूर्वे
ष्वेव समीरितम् ॥ १०२ ॥ अथ मृगाया ॥ आश्लेया भरणी ज्येष्टा पूर्वादीं स्वाति मूलभैः ॥
विशारवायां च पापेहि यायादा खेटकन्तुपः ॥ १०३ ॥ अथ जलयन्त्र मार्ग क्रिया ॥ पू
र्वाश्लेया मघा मूले शत पुष्येऽबु चारिणी ॥ लग्ने व्यार्कि कुजे वारे जलयन्त्र क्रिया शुभा ॥
१०४ ॥ वा रोहिणी तो दिन भं क्रमेणा मध्यादि रुद्रांतदिशं त्रिमिर्भैः ॥ मध्येन्द्र पाशुपतर रुद्र

५९

दिग्भैः शुभं च वह्नि त्रय वायु रिक्च सदिति ज्योतिर्विदा भरणो ॥ १०५ ॥ अथ वापी कूप तडागा दी-
 नामारम्भः ॥ अनुराधा मघा हस्त रेवती पुनराश्वये ॥ रोहिणी युगले पुष्ये धनिष्ठा द्वितये तथा
 ॥ १०६ ॥ पूर्वाषाढा मिथुने नैव शुभे मानि शुभे दिने ॥ वापी कूप तडागा नामारम्भः कथितो बु-
 धैः ॥ १०७ ॥ अथ वृक्ष लतादि रोपणमारम्भ कृत्यम् ॥ हस्त चित्रोत्तरा मूले अनुराधा रेवती द्वये ॥
 विशाखा रोहिणी पुष्ये प्यारा मोहिर्नृगे शुभा ॥ १०८ ॥ अथ नौका कृत्यम् ॥ ज्येष्ठा मयं विशा-
 खार्द्रा रोहिणी भरणी द्वयम् ॥ आश्लेषां च विहायान्यनक्षत्रेर्के गुरोर्मृगे ॥ सप्तमने सत्तियो-
 नावो घटनं तारणां शुभम् ॥ १०९ ॥ अथ सामान्यतः पशुकृत्यं रक्षा च ॥ त्यक्ताष्टमी ममां रि-
 क्तां रोहिणी मुनरात्रयम् ॥ चित्राख्यं श्रवणां भौसं पशूनां सर्वकर्म च ॥ ११० ॥ प्रवेश निर्गमो-
 चापिनत्याज्यं निजयोनिभम् ॥ १११ ॥ अथोद्गृहहिष्यादि कृत्यम् ॥ धनिष्ठा द्वितये पूर्वा-
 षाढा तिर्यङ्मुखोद्गृह्य ॥ आजावि महिषोद्याणां कृत्यं चाश्वतरी शुभम् ॥ ११२ ॥ अथ मृगा-
 दिवन चारि शृंगी कृत्यम् ॥ ज्येष्ठा स्वात्य श्विनी पुष्ये पुनर्भे रोहिणी करे ॥ उत्तरा सुशुभं
 कृत्यं भृंगिणां वन चारिणाम् ॥ ११३ ॥ अथ तरुि कृत्यम् ॥ ज्येष्ठा र्द्रा रोहिणी हस्ते

सु.ग.
५३

विशाखा पुष्य भेद्विभे ॥ कूरा हेव्याग्र मुख्यानां कृतं नख बलीयसाम् ॥ ११४ ॥ अथ पशूनां
क्रय विक्रयो ॥ विशाखा रेवती पुष्ये धनिष्ठा शत भेद्विभे ॥ हस्ते पुनर्वसु ज्येष्ठे पशूनां क्रय वि-
क्रयो ॥ ११५ ॥ अथ पक्षि कृत्यम् ॥ शुभा हे सरवौ तिर्यङ्मुखे चोर्ध्व मुखे पिरो ॥ सारिका शुक
मुख्यानां पक्षिराणां कृत्य मुत्तमम् ॥ ११६ ॥ अथ सर्व वस्तु क्रयः ॥ शत तारा शिवनी चित्रा श्रव-
णा स्वाति भेद्विभे ॥ रेवत्यां चक्रयः श्रेष्ठो विक्रयो न कदाचन ॥ ११७ ॥ अथ सर्व वस्तु विक्रयः
विशाखा कृत्तिका श्लेषा भरणी पूर्विकात्रये ॥ विक्रयः सतिथावेयु कर्तव्यो न क्रयः शुभः ११८
अथ गृहे श्रेयादि भूमि क्रय विक्रयो ॥ जीव सुके च नंदास्तु पूर्यायां मूल भेद्विभे ॥ पूर्वा श्लेषा मघाल्लये
च विशाखा द्वितये तथा ॥ ११९ ॥ पुनर्भे मुनिभिः प्रोक्तं क्रय विक्रयरां भुवः ॥ १२० ॥ अथ वा-
सिाज्यम् ॥ अतुराधोत्तरा पुष्ये रेवती रोहिणी मृगे ॥ हस्त चित्रा शिवभेद्विभे कुर्याद्वासिाज्यं दिवसे शुभे
॥ १२१ ॥ अथ निधिद्रव्यादि वृद्धि संग्रहौ ॥ पुष्ये मृगे अतुराधायां श्रवणा त्रितये शिवभेद्विभे ॥ पुनर्भे न्त्ये
विशाखायां निधेर्द्विच संग्रहः ॥ १२२ ॥ अथ द्रव्य निधीनां शुभ स्थाने स्थापनम् ॥ धनिष्ठो फा-
विशाखाख्ये पूर्वायादा निधेन्त्यमे ॥ रोहिण्यां च निधेर्भूमौ स्थापनं शुभ सीरितम् ॥ १२३ ॥ अथ

सु. ग.
१४

द्वययोगः ॥ अवगादित्रिमे चित्रा चतुष्के रेवती द्वये ॥ पुनर्वसु मृगे पुष्ये शुभो द्वय प्रयोगकः ॥
॥ १२४ ॥ संक्रान्तौ वृद्धियोगे तु हस्तर्क्षे रविभौमयोः ॥ न च ग्राह्य मृगां यस्मात्तद्वंशे तत्स्थिरं भवेत् ॥
अवगाच्छेदं तथा कुर्याद्भनं देयं न वै बुधे ॥ १२५ ॥ अथ धान्यादि विक्रयः ॥ रोहिण्यां विक्रयो-
न्वस्य धनिष्ठा शतभोत्तरे ॥ १२६ ॥ अथ रस संग्रहः ॥ रस संग्रहणां श्रेष्ठं तोयारम्भो दितो बुधु-
॥ १२७ ॥ अथ वृद्धार्थे धान्य प्रयोगः ॥ विशारवा रोहिणी ज्येष्ठा पुनर्मेऽश्वि शतत्रये ॥ अतरे-
स्वाति पुष्ये तु धान्य वृद्धिः शुभेरिता ॥ १२८ ॥ अथ हल प्रवाहः ॥ पुनर्वसु द्वये मूले अतरे रोहि-
णी द्वये ॥ हस्तत्रये नुराधायां रेवत्यां अवगात्रये ॥ तिथौ वारे शुभेश्विन्यो हल प्रवहणां शुभम् ॥
॥ १२९ ॥ अथार्कस्य भुक्त नक्षत्राद्दल चक्रम् ॥ सूर्यस्य भुक्त नक्षत्राद्दामा ३ षट्क ११ तवा २०
षट्कम् ॥ २८ ॥ अभुक्तं च शुभं ज्ञेयं हल चक्रे क्रमेणाभम् ॥ १३० ॥ अथ बीजोप्तिस्त चक्रं राहुन-
क्षत्रात् ॥ हस्तत्रये मघा पुष्ये अतरे रोहिणी द्वये ॥ धनिष्ठा रेवती युगमे तथा मूला नुराधयोः
॥ १३१ ॥ शुभे वारे तिथौ ज्येष्ठा बीजोप्तिस्त्वय राहु भात् ॥ अष्टा ८ ग्नीं ११ दु १२ त्रयं ॥
१५ चैकं १६ त्रये १६ दु २० त्रि २३ चतुष्टयम् २७ ॥ १३२ ॥ असंख्युभं क्रमाज्ज्ञेयं दिनर्क्षं फणि-

मु.ग.
५५

चक्रागम् ॥ १३३ ॥ अथ शस्या रोपणम् ॥ हस्तत्रयोत्तरा मूले धनिष्ठा रोहिणी मृगे ॥ पुष्या
श्विन्यनुराधायां मयायां शुभवासरे ॥ १३४ ॥ त्यक्कारिक्ताः शनिं भीमं शस्य स्यांकुर रोपणा-
म् ॥ १३५ ॥ अथ शस्य दक्षलता दीनां वापनं जलेन सेचनं च ॥ शस्या रोपोदिते काले हित्वा
शार्कं मयां करम् ॥ दक्षशस्यलता दीनां प्रशस्तं जलसेचनम् ॥ १३६ ॥ अथ धान्य छेदः ॥
पूर्वोत्तरा मघा ज्येष्ठा द्वा द्विचवरा द्वये ॥ भरणी द्वितये मूले मृगे पुष्ये करत्रये ॥ धा-
न्य छेदः शुभो रिक्तां हित्वा भीम शनैः पुरौ ॥ १३७ ॥ अथ करा मर्दनम् ॥ अनुराधाश्रवो मूले रे-
नयनं फल पुष्योत्तरायां च ॥ रोपणोदित नक्षत्रे वासरे मन्द भीमयोः ॥ १३८ ॥ अथ धान्या-
फलाद्युत्तरायां च सत् ॥ १३९ ॥ अथ स्तूपाद्यन्नादिपाक क्रिया ॥ मूलचित्रानुराधासु वि-
शारवा कृत्तिका मृगे ॥ उत्तरा रोहिणी ज्येष्ठा रेवती शुच विक्रिया ॥ १४० ॥ त्यक्ताद्यं कुच-
रं लग्नं पक्षरं प्रतिष्ठिं शनिम् ॥ १४१ ॥ अथ नवान्नविधिर्नवान्न प्राशनं फल मूलाशनं च ॥ हस्त
चित्रानुराधान्त्ये रोहिणी श्रवरा द्वये ॥ मृगाश्विन्युत्तरा स्वर्के शुभे वारे तिथावपि ॥ नवान्न

५५

सु.ग.
५६

स्य विधानं च प्राशनं फल मूलयोः ॥ १४२ ॥ अथ कोष्ठादौ धान्य स्थितिः ॥ पुनर्म मृगशीर्षे न्ये
तुराधा अवरात्रये ॥ हस्तत्रये शिवनी पुष्ये रोहिण्या मुत्तरात्रये ॥ १४३ ॥ मृगौ शुक्रे रवींदोः स-
त्कोष्ठादौ धान्य रक्षणात् ॥ १४४ ॥ अथ बीज संग्रहः ॥ हस्तत्रये पुनर्वसौ रोहिण्यां अवरा द्वये ॥
स्थिरे लगने शुभे वारे विचन्द्रे बीज संग्रहः ॥ १४५ ॥ अथ तृणा रज्जु मिर्धान्य वन्धनम् ॥ स्वाती नृ-
ले च हस्ते न्ये भाद्राषाढा द्वये मृगौ ॥ रोहिण्यां कोश कोष्ठान्त धान्य संरक्षणां शुभम् ॥ १४६ ॥
अथ धर्म क्रिया ॥ रेवती हितये हस्त वितये रोहिणी द्वये ॥ अवत्रयोत्तरा पुष्ये पुनर्वसु तुराधा
योः ॥ १४७ ॥ ज्ञेय्य शुक्रेन्दु सूर्य्ये बु ज्ञेय्य यद्वर्ग शालिनि ॥ लगने जीव युते जीवे बलिसे धर्म सा-
चरेत् ॥ १४८ ॥ अथ शान्तिक पौष्टिकं कर्म ॥ पुनर्वसु द्वये स्वाती युतरे अवरात्रये ॥ रेवती
हितये हस्ते तुराधा रोहिणी द्वये ॥ शान्तिकं पौष्टिकं कर्म पुण्याहे कीर्तितं बुधैः ॥ १४९ ॥
अथ होमादौ खेदा इति फलं सूर्य्य नक्षत्रात् ॥ रवीं ३ बुधे ६ मृगौ ६ मन्दे १२ चन्द्रे १५ शीसे १८
गुरा २१ वसु २४ केतौ २७ च सूर्य्य भास्करं प्रत्येकं भवत्येकं क्रमात् ॥ १५० ॥ होमा इतिः खले
निष्ठा शुभदा शुभ खेचरे ॥ १५१ ॥ अथ होमादौ वह्नि वास फलम् ॥ तिथि वार युतां संकांचतुर्भि-

५६

५६

मु.ग.
५७

भजयेदिसाम् ॥ शोथे गुरोः ३ भे भूमौ च वह्निर्होमे शुभप्रदः ॥ नेष्टः स्वर्गेत्येक शोथे द्विशोथे धोष्यनि-
ष्टकृत ॥ १५२ ॥ अथ मंत्रादि दीक्षा ॥ रोहिण्यां अक्षरे मौं जी बंधनो दितमादियु ॥ मंत्र दीक्षा शु-
भे चाहि ग्रहरोप्याग मोदिता ॥ १५३ ॥ अथ दीक्षा कुराडली रहन्नरयतौ ॥ यद्द्व्येकादशमोदि-
तो दिनकरस्त्रि द्याय वष्टे शशी लग्नात्सौम्य कुंजो शुभावुषचये केन्द्र त्रिकोरोयुः ॥ शक्रः षट्त्रि-
नवान्त्य गोष्ट मसुत द्व्येकादशे मन्द जो लग्नां शादि गुरु रश्चन्द्र महसां सौरे च दीक्षा विधौ १५४
अथ मंत्र ग्रहणा चक्रम् ॥ सेनर्क्षे स्या ४ सात्रिणी ई च चत्वारिन्द्र १४ र्क्षतस्तथा १७ सप्तैक विं-
शा २१ २७ शस्तानि मंत्र ग्रहणा चक्रके ॥ १५५ ॥ अथ मंत्र यंत्र व्रतोपवासादि ॥ उफा हस्ताश्वि
नीकर्गा विशारवा मृग भेहनि ॥ शुभे सूर्ययुते शस्तं मंत्र यंत्र व्रतादिकम् ॥ १५६ ॥ अथ वीरसाधनम्
मघार्द्रा भरणी मूले मृगेशो स बुधे घटे ॥ शुद्धाष्टमे भर्गो तुर्ये वीर वेताल साधनम् ॥ १५७ ॥ अथो-
यधकरणां तत्सेवनं च ॥ हस्तत्रये ३ तुराधायां मूले पुष्ये श्रवत्रये ॥ मृग भेरे वती युगमे पुनर्व-
सौ विजन्मभे ॥ १५८ ॥ शेंदु शुक्रेज्य सूर्यागां वासरे स त्तिथावपि ॥ द्विः स्वभावे शुभे लग्ने
शुद्धे चून मृतिव्यये ॥ मैयज्यं शुभदं प्रोक्तं योगे चायुष्यदायिनि ॥ १५९ ॥ अथ रसोत्पादनम् ॥

५७

सु.ग.
५८

विशाखा कृत्तिका मूले धनिष्ठाश्विनकरे सुगे ॥ ज्येष्ठाया मार्द्रा मे सौम्ये वासरे सु रसक्रिया ॥
१६० ॥ अथ रस सेवनम् ॥ हस्तत्रये श्विनी पुष्ये तुराधान्त्ये अवत्रये ॥ पुनर्भे मृग शीर्षके भौ-
मे ज्ये रस भक्षणात् ॥ १६१ ॥ अथ वात रोगादौ तैलोपवेशनम् ॥ हित्वा श्लेष्मा मघा मूलं
क्षी शाई भरणी द्वयम् ॥ मन्दे ज्ञे ज्ञे स्थिति सैले तृतीयादि त्रिके तिथौ ॥ १६२ ॥ अथ रक्त-
मोक्षरां विरेक वमनं च ॥ हस्तत्रये श्विनी पुष्ये शतभे रोहिणी द्वये ॥ अवरो चानुराधायां
ज्येष्ठायां रक्त मोक्षरात् ॥ १६३ ॥ गुरु भौमार्क वारेषु कार्यं शुभ तिथौ तथा ॥ विरेको वमनं
शुके चन्द्रे चैवोक्त भादिषु ॥ १६४ ॥ अथ तप्त लोह दाहः ॥ शत चित्राश्विनी मूले विशाखा
कृत्तिका र्द्रमे ॥ ज्येष्ठा श्लेष्मा कुजे कें गोक्षर लोहारिनि भैषजम् ॥ १६५ ॥ अथ धन संग्रहः ॥
ब्रह्मानलार्क मघ मूल त्रिष त्रिपूर्वा षोष्ठा नुराध गुरु विष्णु विशाख युक्ते ॥ वारे कुजार्क मघ-
नन्दन सोम जाना मित्यं च काल धन सं ग्रहणं नराराणाम् ॥ १६६ ॥ एव मुक्तर्क्षेषु पूर्वाभा-
द्रेवत्योर्धनिष्ठादि पञ्चकेषु संग्रहः कार्यः ॥ अथ रोगोत्पत्तौ नक्षत्र वशात्पीडादिन संख्या
अश्विनी कृत्तिका मूले ज्वरातो नववासरः ॥ रोहिण्या मुत्तरे भाद्रे पुनर्वसु च पुष्य भे ॥ १६७

५८

सु.ग.
५६

उफायां वासराः सप्त मघायां विंशति स्तथा ॥ शतमे भरणी चित्रा च वैकादशः ११ २
स्वतः ॥ १६८ ॥ धनिष्ठायां विशाखायां हस्त मेघना १५ एव च ॥ मासं च गोत्तरायां दे०
राज्यादन्त्या नराधयोः ॥ पीडां भुक्त्वादिनैरुक्तैः सुखी स्यात्तदनन्तरम् ॥ १६९ ॥ अथ रो-
गोत्पत्तौ अशुभ फलम् ॥ पूर्वात्रये तथा श्लेष्मा ज्येष्ठा र्हा स्वाति भेद्यपि ॥ रोगोत्पत्तिर्भवे-
द्यस्य मरणां तस्य निश्चितम् ॥ १७० ॥ अथ रोगोत्पत्ताव निट्टयोगः ॥ आश्लेष्मा भरणी
स्वाति पूर्वा भाद्र पदे तथा ॥ शतमे पापवारे च प्रतिपद्वादशी दिने ॥ १७१ ॥ चतुर्दश्यां तथा
कृत्त्यां पूर्णिमायां ज्वरोदयः ॥ सनरो मृत्युमाप्नोति स्ववैद्ये नापि रक्षितः ॥ १७२ ॥ अथ
रोगाद्युपद्रवे सति दोषज्ञानं प्रश्न लग्नात् ॥ मेघेतु पित्त दोषः स्यादुष्णां शोत्र विवर्गता ॥
दृष्ये ख देवता भूतो दुः स्वप्नो नेत्र रुग्ज्वरः ॥ १७३ ॥ महा माया भवो दोषो हृन्दे वेलानिल-
ज्वरः ॥ कर्कटे शाकिनी दोषो मौनं हास्यं च रोदनम् ॥ १७४ ॥ सिंहे प्रेतस्य दोषस्तु वैमनस्यं
हिमज्वरः ॥ कन्यायां खेट जो दोषो व्यथा क्रोधो रुचिर्भवेत् ॥ १७५ ॥ तुलायां क्षेत्र-
पालस्य दोषः सन्तान पीडनम् ॥ नागदोषो ऽलिभेदाहो देहे स्मिन् बुद्धि नाशनम् ॥ १७६ ॥

५६

शु.ग.
६०

दोषो धनुषि देहोत्थः शोकोदर्य रुजांज्वरः ॥ शंपादोषो मृगो देह भंगोत्रा निलजो ज्वरः ॥ १७७ ॥
दुष्ट प्रेत भवो दोषो देह पीडा घटे भवेत् ॥ दोषो मीने तु योगिन्या ज्वरो मानस विभ्रमः ॥ तस्मिन्नेत-
त्र चन्द्रे वा ज्ञेयं फल मुदा हतम् ॥ १७८ ॥ अथ प्रश्न लगने ग्रह वशादोष ज्ञानम् ॥ श्लेष्मपाल भवो दो-
षो लगने न्त्ये चाष्टमे रवौ १।२।८ ॥ लग्नारि निधनान्त्ये १।६।८। १२ ज्ञेयमो देवी समुद्रवः ॥
१७९ ॥ शाकिन्या दूयरां भौमे द्वादशैकादशे तथा २२।११ ॥ सप्तमे द्वादशे सौम्ये वनदेवी-
समुद्रवः ॥ १८० ॥ देव दोषस्तु जामित्रे रिः फे ७। १२ चित्र शिरवडिजे ॥ अन्त्ये वा सप्तमे १२।७
सुके दोषो भूदेवतोद्भवः ॥ १८१ ॥ वाता मयस्तु शारीरो रिः फे २२।७ जामित्र गो शनौ ॥ सिंह-
कानन्दने रिः फे १२ सप्तमे प्रेत सम्भवः ॥ १८२ ॥ लग्ना हस्तारिधमन्त्ये ३।६।८। १२ पापेः
खेटेः स्वके कुले ॥ विष शस्त्रे जले मृत्यु मायुषां दोष ईरितः ॥ १८३ ॥ सूर्ये हाला हले भौमे
शस्त्रैर्मन्दे जलोर्मिभिः ॥ राहौ रोगै र्वतानां स्युर्दोषा आपोक्ति मस्थिते ॥ १८४ ॥ दश मस्थे-
बुधे मार्गदेव्याः प्रेत भवो गुरौ ॥ सुके दोषस्तु देवोत्थः पापे दुः शाकिनी भवः ॥ १८५ ॥ स्व-
र्गे स्वगोत्रजो दोषः सप्तमे त्वन्य कुलोद्भवः ॥ १८६ ॥ अथ रव्यादियु बलिं युवासरं युवा दोषः

६०

सु.ग.
६२

कुहृष्टिसम्भवः सूर्ये पितृदोषो निशाकरे ॥ संगले शाकिनी दोषो व्योम देवी भवो बुधे १८३
गोत्रदेवी भवो जीवे जलदेव्यास्तु भार्गवे ॥ प्रेतपीडा शनौ सर्वं शान्त्या शान्तिसुपैतितत ॥
१८८ ॥ साध्यादोषाः स्वकीयर्क्षे स्वोच्चे चन्द्रे बलान्विते ॥ असाध्या विबुधे नीचे स्थितेश
बुधहंगते ॥ १८९ ॥ साध्याः सौम्य ग्रहेर्दोषा बलिभिः केन्द्र संस्थितैः ॥ असाध्याः खेचरैः
घायैः केन्द्रगैर्बलशालिभिः ॥ १९० ॥ यद्दोषः पूजनं तस्य कुर्यात्तद्दोषशान्तये ॥ जलदेव्या
जले व्योम देव्या व्योम्नि बलित्यजेत् ॥ १९१ ॥ शाकिनी डाकिनी भूत दोषे तच्च त्वरे तथा ॥
तद्दुद्देशेन हृद्दोष चत्वरैर्धारयेद्वलिम् ॥ १९२ ॥ गोत्रदेव्युद्भवे दोषे कुलदेवीं प्रपूजयेत् ॥ पि-
तृदोषे तु कर्तव्यो नारायण बलैर्विधिः ॥ १९३ ॥ प्रेतश्चाहं त्रिपिंडारव्यं विष्णोस्तर्पणं तस्य च
॥ १९४ ॥ इति दोषज्ञानम् ॥ अथ सर्पदंशोऽनिष्टम् ॥ विशारवा कृत्तिका मूले रेवत्या र्क्षि-
ण्यसुच ॥ ऋक्षे श्लेषाभिधाने च सर्पदंशो न जीवति ॥ १९५ ॥ अथ रोगनिर्मुक्तज्ञानम् ॥
मघा पुनर्वसु स्वाती रोहिणी मृत्तगात्रये ॥ आश्लेषायां च रेवत्यां भार्गवे चन्द्रे वासरे ॥ १९६ ॥ ६२
नस्त्रायाद्दोगनिर्मुक्तः शुभे चन्द्रे तथैव च ॥ रिक्तायां निशि भौमार्क वासरे चरत्तानले ॥ १९७

दुष्ट चन्द्रे तथा विष्ट्यां पाताद्यैर्दूषितेऽहनि ॥ रोगिमुक्तो नरः स्नायाद्दानं कुर्यादनन्तरम् ॥
१६८ ॥ अथ रक्त मोक्षरानन्तरं स्नानम् ॥ पौष्टिके रक्त ऋक्षे तु स्नान काले शुभं मतम् ॥
रोगिरागो रुधिर स्नाने निन्द्य काले तु तत्सद्वतम् ॥ १६९ ॥ अथ रोग निरुक्तस्य बहिर्गमनम्
सद्वारे गमनोक्तर्क्षे सत्तिथौ शोभने विधौ ॥ सल्लग्ने रोग मुक्तस्य बहिर्निः सरां शुभम् ॥
२०० ॥ अथ होलिकोत्सव स्नानम् ॥ यज्ञः पुरोपि स चन्द्रे शोभनर्क्षे शुभे तिथौ ॥ होलिका-
नन्तरं स्नायाद्द्विमन्दार दिने प्रजा ॥ २०१ ॥ अथ मल्ल क्रियाः ॥ ज्येष्ठाद्रा भरणी पूर्वा मू-
ला श्लेषा मघा मिथे ॥ जया पूर्वा सु सद्वारे सार्के शीयेदियेऽगके ॥ २०२ ॥ सत्वेदेः के-
न्द्र गैः सार्के मल्ल कीडा शुभावहा ॥ २०३ ॥ अथ दिव्य परीक्षा ॥ द्विः स्वभावे चरे लगने
बलिष्टेऽङ्गे सत्तार के ॥ जीवे च अवरा ज्येष्ठा पुनर्वसु मिथे प्राते ॥ २०४ ॥ त्यक्त्वा शनैश्चरं
भौमं भूतां १४ च तिथि मष्टमीम् ॥ भद्रा जन्मर्क्ष मा सौ च विलगने चाष्ट मेरविम् ॥ नाडी भं च
यथा योग्यं कुर्याद्दिव्य परीक्षराम् ॥ २०५ ॥ अथ सर्प ग्रहराम् ॥ भरण्याद्रा मघा-
श्लेषा पूर्वा ज्येष्ठा ख्य मूलम् ॥ करेऽह्नि केन्द्र गैः पापैर्हित्वा काल महिग्रहः ॥ २०६ ॥

सु.ग.
६३

अथाश्व पशूनां दसनं ॥ कृत्तिका रेवती पुष्ये स्वाती हस्ते श्रवण्ये ॥ मृगशिरा विषुवत्कालं द-
सनं पशुवाजिनाम् ॥ २०७ ॥ अथ सेतुबन्धः ॥ अतरे रोहिणी स्वाती मृगशिरा संगले गुरौ ॥
सेतुनां बन्धनं शस्तं शुभे लग्ने शुभे क्षिते ॥ २०८ ॥ अथ लवणा कृत्यम् ॥ लवणागरम् क-
ृत्यन्तु भरणी रोहिणी श्रवे ॥ शनिवारे दिवा श्रेष्ठं जन्म राशेः शनिर्वले ॥ २०९ ॥ अथ जि-
न चार्वाक पारवराड क्रिया ॥ उषा शिवत्यां मृगशिरा पुनर्मे श्रवणा त्रये ॥ जया पूर्या तु शु-
के ऽबुधे ऽहनि च रोदये ॥ चार्वाक जिन पारवराड मण्डली करणां शुभम् ॥ २१० ॥ च शै-
ल्य नट कर्म ॥ चित्रार्द्रा रोहिणी पुष्ये अतरे श्रवणा त्रये ॥ शुभाहेर्के च शैल्य नट कृत्य स-
मीरितम् ॥ २११ ॥ अथ तैलिक यंत्र कृत्यम् ॥ धनिष्ठा शिवारे चित्रानुराधा पुष्य मे तथा
ज्येष्ठा याज्च पुनर्वसु रेवत्यां शुभ वासरे ॥ २१२ ॥ अथ कुम्भकार कृत्यम् ॥ पुनर्वसुद्वये
हस्त त्रये न्त्ये रोहिणी मृगशिरा ॥ अनुराधा श्रवणे ज्येष्ठे सूर्ये सौम्य वासरे ॥ तथा च रोदये प्रो-
क्ता कुम्भकार क्रिया बुधैः ॥ २१३ ॥ अथ काष्ठ शिल्प कृत्यम् ॥ हस्त चटके शिवनी पुष्य-
रेवत्यां श्रवणा त्रये ॥ पुनर्मे रोहिणी युगमे सूत्रधार क्रियोत्तमा ॥ २१४ ॥ अथ स्वर्णाकार-

सु-ग-
६४

कृत्यम् ॥ अथ त्रये शिवनी पुष्ये मृगे हस्त चतुष्टये ॥ कृत्तिकायां पुनर्वसुं शुभे लग्ने तिथ्या वधि ॥
हेमकार क्रिया शस्ता हित्वा बुध शनैश्चरौ ॥ २१५ ॥ अथ लोहा शम मणीनां कृत्यानि ॥ स्वा-
तौ ज्येष्ठा हस्त मूले चित्रार्द्रा भरणी त्रये ॥ मणिलोहा शमनां कृत्यं पापे चाह्नि स्थिरो ह्ये २१६
अथ नापित कृत्यम् ॥ ज्येष्ठा हस्त त्रये कर्गा त्रितये शिव मृगोऽत्यमे ॥ पुनर्वसु द्वये हित्वा रि-
क्ता यष्टाष्टमी तिथिम् ॥ सद्गारे नापितानां चक्षुरादि सकलाः क्रियाः ॥ २१७ ॥ अथाभीर-
जन कृत्यम् ॥ विशारवायां पुनर्मेत्ये ज्येष्ठा हस्ता शिवनी मृगे ॥ पूभाकर्गा त्रये पुष्ये ज्येऽजे-
र्के बल्लव क्रिया ॥ २१८ ॥ अथ सौर कृत्यम् ॥ विशारवा कृत्तिका पूर्वा मूलार्द्रा भरणी
मये ॥ आश्लेषा ज्येष्ठयोर्मंदे भौमयोः शाकु नेबले ॥ २१९ ॥ लग्ने वा दशमे भौमे चौर्ये
सद्रव्य लब्धये ॥ २२० ॥ अथ मुहूर्तादौ लग्नादि तिथ्यंतानां बला बल जानार्थं गुराणाः ॥
सहस्र गुरा भृक्षग्नं चन्द्रः शत गुरां बली ॥ ताराष्टमि गुरां योगोद्वा त्रिंशद्गुरा भागभवे-
त् ॥ २२१ ॥ तदर्द्धं करणां विंशद्वा स्त्वष्ट गुराः स्मृतः ॥ ऋक्षं चतुर्गुरां ज्ञेयं तिथिरेक-
गुरा स्मृता ॥ २२२ ॥ इति श्री महदेवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरि मूल गुरापति कृते मुहूर्त

६४

सु.म.

६५

गरापतावनेक कार्याणां सुहृत्तानां प्रकरणां समाप्तम् ॥ २१ ॥ अथ संक्रान्ति प्रकरणात् ॥
संक्रान्तिर्भातुवारेस्या ह्योराख्या भरणी मृगे ॥ पूर्वात्रये च नक्षत्रे श्रद्धाणां सुखदा स्मृता ॥ १ ॥
सोमवारे भिजित्पुष्याश्विनी हस्ते तथैव च ॥ संक्रान्तिः कथिता ध्वांक्षीविशां सौख्य प्रदायिनी ॥
२ ॥ अवराणादि त्रिमे स्वात्यां पुनर्वसू कुजे हनि ॥ या भवेत्सातु चौराणां सौख्य दात्री महोदरी
॥ ३ ॥ बुधाहेया च रेवत्यां मृगे चित्रातुराधयोः ॥ सातु मन्दाकिनी नाग्नान्दपाराणां सौख्य दा-
यिनी ॥ ४ ॥ बृहस्पतौ यदा जाता रोहिण्यां चोत्तरात्रये ॥ तदा मन्दाभिधाज्ञेया विप्राराणां हित-
कारिणी ॥ ५ ॥ भृगोर्वारे विशाखायां कृत्तिकायां च या भवेत् ॥ सातु मिश्रेति विख्याता ।
पशूनां प्रीतिदायिनी ॥ ६ ॥ शनौ मूले तथा द्वाया माघेया ज्येष्ठयो रपि ॥ या भवेद्वाहसीमा-
स्यादैत्यजानां सुखा बह्व ॥ ७ ॥ आद्ये हि त्र्यंशके राज्ञो द्वितीये हन्ति वैद्विजान् ॥ तृतीये-
वैश्यकान् प्रान्त्ये संक्रान्तिः शूद्रवर्णकान् ॥ ८ ॥ प्रतिया मंक्रमाद्वात्रौ पिशाचान् वाहसान्
राजान् ॥ पशुपालगारां हन्ति प्रभाते सर्वलिंगिनः ॥ ९ ॥ अथ संक्रान्तरम् ॥ वृश्चिके वृष-
भे सिंहकुम्भे विद्यापदी स्मृता ॥ यडशीति सुखासीने १२ कन्या ६ मिथुन ३ धनियु ॥ १० ॥

६५

प्रोक्तं यास्यायने कर्के मकरे चोत्तरायणम् ॥ विषुवाख्या तुले ७ मेये १ संक्रान्तिः समुदा-
हता ॥ ११ ॥ अथ पुराय समयः ॥ पुरायाः षोडश नाड्यस्तु परा पूर्वास्तु संक्रमात् ॥ त्रिंश-
त्कर्कटके पूर्वा चत्वारिंशत्परा मृगे ॥ १२ ॥ मध्याह्नादुत्तरं पुरायं प्राङ्निशीयास्तु संक्रमे ॥ निशीया
दूर्ध्वकाले तु मध्याह्नात्परा मृगेऽहनि ॥ १३ ॥ तन्निशीये ह्यहे पुरायं पर पूर्व विभागयोः ॥ १४ ॥
अथायनयोर्विशेषः ॥ अस्तादूर्ध्वं तु मकरे रात्रौ संक्रमणां रवेः ॥ तदोत्तरदिने पुरायं मध्याह्ना-
त् प्राक् प्रकीर्तितम् ॥ १५ ॥ यदा सूर्योदयात्पूर्वं कर्के संक्रमते रविः ॥ तदा पूर्वदिने पुरायं पर
तश्चेत्त परेहनि ॥ १६ ॥ तत्रापि विशेषः ॥ मकरेऽस्तमितादूर्ध्वं संक्रमे प्राग्वदी त्रयम् ॥ यदा
पूर्वदिने पुरायं परतश्चेत्त परेहनि ॥ १७ ॥ कर्कसं क्रमणां सूर्योदयात्प्राग्वदिका मृगान् ॥
तदा परदिने पुरायन्तत्पूर्वं तद्युतिः स्मृता ॥ १८ ॥ आदौ विष्णु पदे यास्ये मध्ये तु विषुवा-
भिषे ॥ षडशीति मुरवे सौम्येयने पुरायं तदुत्तरम् ॥ १९ ॥ अथ सायनार्क संक्रान्तिः ॥
सायनस्य रवेर्वापि यदा संक्रमणां भवेत् ॥ तदास्यादधिकं पुरायं रहस्यं विदुषां हितम् ॥ २० ॥
अथ संक्रान्ति मुहूर्तास्तत्फलञ्च ॥ पुनर्वसु विशाखा च रोहिणी चोत्तमा बृहता ॥

सुभिसं तत्र संक्रान्तौ वारा वेद ५। ४ सुहर्तकाः ॥ २१ ॥ भरणार्था तथा ज्ञेया स्वाती
त्येष्टा जघन्यभम् ॥ संक्रान्तौ तत्र दुर्भिसं सुहर्ता वारा भूमिताः १५ ॥ २२ ॥ शेष भानि
समारव्यानि संक्रान्ता वर्ध सास्यताम् ॥ सुहर्ता स्त्रिंशदत्रोक्ताः फलं चन्द्रोदये पिसत् ॥
२३ ॥ अथाब्द विंशोपकाः ॥ अब्द विंशोपकाः कर्क संक्रमोदिङ्गितारवौ ॥ चन्द्रे नखा-
२० गजा ८ भौमे बुधेऽर्काः १२ शायकाः ५ शनौ ॥ अष्टादश मिताः शुक्रे तत्संख्या १-
१८ गुरु वासरे ॥ २४ ॥ अथ संक्रान्तेः स्थित्युपवेशन शयनानि तत्फलञ्च ॥ नेष्टः सुप्तो
रविर्नागो तैतिलेय चतुष्पदे ॥ किंस्तुप्ते कौलवेतिष्ठन् शकुनौ संक्रमे शुभः ॥ २५ ॥ गरादि-
पञ्च के मध्य श्लोपविष्टोऽर्धवर्षगो ॥ २६ ॥ अथ संक्रान्ति वाहनानि ॥ सिंहो व्याघ्रो वरा-
हश्च खरे भो महिषा हयः ॥ श्वजौ गौः कुक्कुटो वाहाः संक्रान्तेः क्रमशो रवेः ॥ २७ ॥ अथ
वस्त्राणि ॥ श्वेतं पीतं हरित्पाण्डुरक्तं श्यामञ्च ते च क्रम ॥ चित्रकं बलदिङ्गेष सन्निभं क्रम-
तौ वरम् ॥ २८ ॥ अथ शस्त्राणि ॥ भुशुगडी च गदा खड्गो दण्डः कोदण्ड तोमरो ॥ कुन्तः पा-
शोऽकुशो खंच वाराश्चैवायुधं क्रमात् ॥ २९ ॥ अथ भक्ष्याणि ॥ अन्नञ्च पाय संभक्ष्यम् ॥

मु. ग.
६८

पकान्नंच ययोदधि ॥ चित्रान्नं गुडमध्वाज्यं शर्कराभक्षणां क्रमात् ॥ ३० ॥ अथ विलेपनानि ॥
कस्तूरी कुंकुमं चैव चन्दनं सूक्ष्म रोचनम् ॥ यावद्योतुमदोवापि हरिद्रां जनकोऽगरुः ॥ कर्पूर-
चेति विज्ञेयं संक्रान्ते च विलेपनम् ॥ ३१ ॥ अथ जातयः ॥ देवभूतो रगाः पक्षी पशुरेगो हि-
जः क्रमात् ॥ सत्रियो वैश्य शूद्रश्च संकरो जातयस्त्विमाः ॥ ३२ ॥ अथ पुष्पाणि ॥ पुन्ना गजाति
वकुलकेतकी विल्वकार्कजम् ॥ दूर्वाञ्जि मल्लिका पुष्पं पाटला च जया क्रमात् ॥ ३३ ॥ अ-
थाभरणानि ॥ नूपुरं किंकिरी मुक्ता विद्रुमं कंकरां मणिः ॥ गुंजा वराटका नीलं वज्र भूषणं
यथाक्रमम् ॥ ३४ ॥ अथ वयांसि ॥ बाला कुमारिका रंडा मध्या प्रौढा प्रगल्भिका ॥ वृद्धा बं-
ध्याति बंध्या स्यादसूता योगिनी वयः ॥ ३५ ॥ अथ संक्रान्तेर्वाहनादीनां दुष्टफलम् ॥ वाह-
जात्या युधाहारादीनां तद्धृत जीविनाम् ॥ विनाशः स्याच्च संक्रान्तेर्वस्त्रादीनां महर्घता ॥
३६ ॥ स्थितोपविष्ट सुप्तानां तथा ज्ञेयं विनाशनम् ॥ ३७ ॥ अथ प्रतिमासे संक्रान्तौ जन्म-
मस्य पूर्वभवशात्फलम् ॥ संक्रान्तिदिनभात्पूर्वनक्षत्रात्त्रिषु चेत्त्वमसि ॥ मार्गोऽयं ततः
षट् सुसौख्यं पीडा ततस्त्रिमे १२ । ॥ ३८ ॥ ततो गर्भे सुखं ज्ञेयमर्थद्वानिस्त्रिमे तथा ॥ ३९

म.ग.
६६

शेयैः यद्भि २७ धनं प्राप्तिरेवं मास फलं सदा ॥ ३६ ॥ यस्य चेज्जन्म नक्षत्रं शुभवारे भवेच्छुभम्
प्रायवारे त्व सत्प्रोक्तं मासि मासि फलं त्विदम् ॥ ४० ॥ अथ दुष्ट संक्रान्तौ दानम् ॥ संक्रान्ति
दोष शान्त्यर्थं त्रिकोणो त्रिविशूलकम् ॥ तिलेषु संलिखेच्चक्रं प्रदद्यात्स हिरण्यकम् ॥ ४१ ॥
अथाधि मास क्षय मासकौ ॥ असंक्रान्ति रमातोयो मासश्चेत्तोधि मासकः ॥ मल मासाह
यो ज्ञेयः प्रायश्चेत्त्रादिसप्तसु ॥ ४२ ॥ द्वि संक्रान्तिस्यारव्यः स्यात्कदाचित् कार्तिक त्रये ॥ युग्मा
ख्यः स तु तत्राब्दे ह्यधि मास द्वयं भवेत् ॥ ४३ ॥ मलमासाविति प्रोक्तौ गार्हितौ सर्व कर्मसु ४४
अथ तारादि बला दन्येयां बलं ॥ ताराया बलतश्चान्द्रं बलं सूर्यस्य चन्द्रतः ॥ सूर्यतः सर्व खेरा
नां बलं ज्ञेयं शुभाशुभम् ॥ ४५ ॥ इति श्री महैवज्ञ रावल हरिशंकर सूरि रू. सुहृन्त गणा
पतौ संक्रान्ति प्रकरणं समाप्तम् ॥ १२ ॥ ॥ अथ गोचर प्रकरणम् ॥ तत्रादौ ग्रहाणां
जन्म राशेः सकाशात्प्रत्येकं स्थानफलानि ॥ रामोहा निर्धनं रोगो दैन्यं सौरव्यं गतीरुजः ॥
पापं सौरव्यं धर्म पीडे फलं भानोः स्वजन्मभात् ॥ १ ॥ पुष्टिर्वित्तं श्रियां रोगः सुखं ला- ६६
भोधनं रुजः ॥ मानं सौरव्यं श्रियः पीडा चन्द्रस्यै तत्फलं कमात् ॥ २ ॥ भीतिर्हानिः श्रियोवैरं

सु. ग.
७०

रुग्णलाभोकार्यमेव च ॥ पापं रोगः सुखं शोको भौसस्यै तत्फलं स्मृतम् ॥ ३ ॥ वन्धो लाभो-
भयं वित्तं शोको लक्ष्मीः क्षयो धनम् ॥ रोगो भोगः सुखं बाधा फलञ्चेतद्दुःखस्य तु ॥ ४ ॥ भौ-
र्वितं रुग्ण्यो लाभः शोकः सौख्यं रुजस्तथा ॥ मातो देव्यं धनं रोगः फलं चेतद्दुःखस्य तु ॥ ५ ॥
सुखं वित्तं धनं सौख्यं रोगं पीडा विपत्तुः सुखम् ॥ धर्मो दुःखं धनं लाभः फलं शुक्रस्य कीर्तितम् ॥
६ ॥ भीतिः शोकः श्रियो दुःखं हानिः सौख्यं भयं रुजः ॥ पापं शोको धनं कष्टं शनैरेतत्फलं क्र-
मात् ॥ ७ ॥ हानिर्व्ययो धनं वैरं शोको वित्तं विपद्गुणः ॥ पापं वैरं सुखं हानी राहुकेत्वोः फलं
क्रमात् ॥ ८ ॥ अथ शुभफलदा ग्रहाः ॥ शुभा एकादशे सर्वे त्रिषट्क दश गोरविः ११।३।
६।१०। षट्त्रयायस्था धरा पुत्र राहुकेतु शनैश्चराः ६।३।११। ६॥ दश सप्त त्रिषट्काद्य संस्थित-
चन्द्रमाः १०।७।३। ६। १ शुभः ॥ शुक्ल पक्षे तु नवमो द्वितीयः पञ्चमो ६।२।५ पिवा ॥ १९ ॥
दिगाष्टाश्विचतुः षष्ठो गोचरे शुभदो बुधैः १०।८।२।४। ६ वृहस्पतिः शुभः प्रोक्तो द्वि पञ्चन-
वसप्तगाः २।५। ६।७ ॥ ११ ॥ एक द्वि त्रिचतुः पञ्चनवाष्टव्यवगो रगुः १।२।३।४।५। ७०
६।८। १२ ॥ १२ ॥ अथ ग्रहाराणां क्रमवेधः ॥ अथ रवेः ॥ षष्ठ ईद्वादश १२ गो विद्वादशम १०।

न.ग. ७२ स्तुर्य ४ गोश्रद्धः ॥ तृतीयो ३ नवमः ६ । सूर्योत्तामस्थः ११ पंचम ५ स्तथा ॥ १३ ॥ अथ ।
 चन्द्रमसः ॥ द्वितीयः २ सप्तम ७ शुद्धः प्रथमः १ पंचम ५ स्तथा ॥ यष्ट ६ द्वादश १२ गोविद्धो
 अष्टमो ८ लाभ ११ संस्थितः ॥ तृतीयो ३ नवम ६ स्तुर्यो ४ दशमस्थान गः १० सदा ॥ १४ ॥
 अथ भौम शनि राहु केतु नाम ॥ तृतीयं ३ द्वादशं १२ यष्ट ६ नवमो ६ प्यर्थलाभ गम ११ ॥ विध्योत्पंच-
 मतो ५ भौम राहुं केतुं शनैश्चरन् ॥ १५ ॥ अथ बुधस्याद्वितीयं २ पञ्चमं ५ तुर्य्य ४ तृतीयो ३
 नवमो ६ रिगो ६ ॥ आद्यो १ दमं ८ बुधं स्वस्थ १० मष्टमो ८ न्यग १२ आयगम ११ ॥ १६ ॥ अथ
 गुरोः ॥ द्वितीयं २ गुरु मंत्यस्थः १२ पंचमं ५ तुर्य्यगो ४ दमः ८ ॥ लाभगं ११ सप्तमं ७ त्रिस्थो ३
 नवमं ६ दशमो १० ग्रहः ॥ १७ ॥ अथ भृगोः ॥ भार्गवं बाह्य १ मष्टस्थ ८ खिग ३ माद्यो २ रि-
 गो ६ त्यगः १२ ॥ स्वस्थ १० स्तुर्य ४ चलाभस्थो ११ नवमं ६ त्रिग ३ आयगम ११ ॥ १८ ॥ द्विती-
 यं २ सप्तमं ७ खेटो नवमः ६ पंचमं ५ तथा ॥ पंचम ५ आष्टमं ८ विध्योत्क्रम वेध उदाहृतः ॥ १९ ॥
 अविद्धः शुभदः खेटो नवेध स्तात पुत्रकः ॥ तिद्य स्थान गतोप्याद्यो विद्ध श्रेत्स विलोमतः ॥ २० ॥ ७२
 अथ देश विभागो न जन्म तो वा ग्रहतोया वेध गराणा ॥ हिमाद्रि विंध्ययोर्मध्ये खेटोर्माद्वेध को-

मु. ग.
७२

भवेत् ॥ अन्यत्र जन्म राशेस्तु विज्ञेयौ वेध्य वेधकौ ॥ २१ ॥ अथाष्टकवर्गानुसारेणा ग्रहफलम् ॥
स्वाष्टवर्गे यदा रिवेदो धिकारेखस्तु राशितः ॥ तदा गोचरदृष्टोपि त्रेष्टो नात्यंकरेखराः ॥ २२ ॥
अथ ग्रहाणां निष्फलत्वम् ॥ सतकलोपीक्षितः प्रायैः सौख्येर्दृष्टोप्य सफलः ॥ तावुभौ निष्फलो
ज्ञेयौ गोचरे जातकेपि च ॥ २३ ॥ शत्रुक्षेत्रगतः खेटो नीचगोप्यस्त गोपिवा ॥ निष्फलः सोपि
विज्ञेयः शत्रुदृष्टोपि तादृशः ॥ २४ ॥ अथ ग्रहाणां राशिभोगमात्रम् ॥ मासं शुक्रो बुधः स-
ूर्यः सार्द्धमासं मही सुतः ॥ गुरुश्चतुर्मासं सार्द्धं शनिः सार्द्धं द्विद्वयम् ॥ संपादद्विदिनं चन्द्रः
पापः खेटभभोगकः ॥ २५ ॥ अथ ग्रहाणां फलसमयः ॥ राशे प्रादौ कुजः सूर्यो मध्ये शुक्र-
चहस्यती ॥ अन्ये चन्द्रः यानिर्ज्ञेयः फलदः सर्वदा बुधः ॥ २६ ॥ सूर्यः पञ्चदिनात् पूर्वशी-
तरश्मिर्घटी त्रयात् ॥ भौमो घृष्टाष्टकादर्वाक्युक्रज्ञौ सप्तवासरात् ॥ २७ ॥ गुरुमासम्-
याश्चैव यस्मात्सातु शनैश्चरः ॥ राहुर्मासत्रयादेव्य राशेस्तु फलदाः स्मृताः ॥ २८ ॥ राशि-
नक्षत्रसंधिस्थाः फलदा भुवमेव्ययोः ॥ राशिनक्षत्रयोः खेटाः पूर्वयोश्चेद्विलोमगाः ॥ २९ ॥ ७२
अथ जन्मराशितो ग्रहाणां फलम् ॥ ग्रहाणां जन्मभावेष्टं दशैकादशवटत्रिगम् २०।२१। ६।३॥

सु.ग.

७३

मध्यमं पञ्च सप्ताश्विनवमस्थान। ५। ७। २। ६। संस्थितम् ॥ ३० ॥ नेष्टुर्न त्याष्टतुर्यस्य १२। ८
१४ जन्मर्से चेत्सृतिर्भवेत् ॥ जपात्सुलक्षणां दानाच्छांते आदर्शनाच्छुभम् ॥ ३१ ॥ अथ विष-
मस्ये ग्रहे विवर्ज्याणि ॥ आदावकालचर्याच दूरदेशगमोत्पः ॥ दुष्टवाजिगजारोहो गमनं-
परमन्दिरम् ॥ ३२ ॥ नकार्यं साहसं कर्म विषमेषु ग्रहेषु च ॥ ३३ ॥ अथ ग्रहाराणां दानानि ॥
येखेटा गोचरे दुष्टा दशायां स्वाष्टवर्गके ॥ जपदानादिनातेस्युः प्रसन्नाः शान्तितोषिवा ॥ ३४ ॥
नाशिक्य धेनुगोधूमाहेमताम्रगुडो बुजम् ॥ चन्दनं चासरं रक्तं देयं भास्वन्मुदे नृपैः ॥ ३५ ॥
मुक्ता रोष्यं सितं ताम्रं शंखं वंशस्थतंदुलान् ॥ कर्पूरं गोयुगं दद्याद्भक्तं कुंभं विधोर्मुदे ॥ ३६ ॥
प्रवालं हेमगोधूमाचक्रं वासोऽरुणं हयम् ॥ करवीरं गुडं ताम्रं मसूरान् भौम तुष्टये ॥ ३७ ॥
कांस्यं नीलास्वरं हेमगजदंतं गरुत्मकम् ॥ मुक्ताब्जस्वर्गाकापुष्पं दद्यात्प्रीत्यै बुधस्य च ॥ ३८ ॥
हरिद्राश्वः सिताहेमपीतं धान्यं तथास्वरम् ॥ लवणां पुष्परागाश्च देयो वाचस्पतेर्मुदे ॥ ३९ ॥
धनुश्चित्रास्वरं चाज्यं श्वेताश्वोहेमतन्दुलाः ॥ सुगन्धी रजतं वज्रं प्रदेयं प्रीतये भृगोः ॥ ४० ॥ ७३
तिलतैलं तथा माघानिद्रनीलसितास्वरम् ॥ कृषाणां गां महिषीदानं स्वर्गा दद्याच्छनेर्मुदे

॥ ४१ ॥ गोमेदं तुरगं खड्गं नीलवस्त्रञ्च कंबलम् ॥ स्वर्गां तैलं तिलान् दद्यात्सैंहिके यमुदे-
नपः ॥ ४२ ॥ कार्तुरीकाम्बलं शस्त्रं चागं वैडूर्यकांचनम् ॥ तिलांस्तैलं महीपालैः प्रदेयं केतु-
तुष्टये ॥ ४३ ॥ अथ ग्रहदोषाहरमौषधं स्नानं ॥ सलायधी मधुशीरताम्रपुष्पाब्जकुंकुमैः
स्नानं मनः शिलादेवदारुभीरवितुष्टये ॥ ४४ ॥ पञ्चगव्येन इक्षाम्बुशंखस्फटिकमौक्तिकैः
कुसुदैर्मिश्रितं स्नानं चन्द्रदोषायनुत्तये ॥ ४५ ॥ हिंगूलविल्वफलिनीमांसीवकुलचन्दनैः ॥
रक्तपुष्पैर्बलामिश्रैः स्नानं मौमार्तिनुत्तये ॥ ४६ ॥ गोमयाक्षतमुक्ताभीरोचनामधुहेमभिः
फलमूलैर्युतं स्नानं बोधनार्तिविनाशनम् ॥ ४७ ॥ सालतीकुसुमैः श्वेतसर्पपद्मौद्रसंयुतैः
पद्मवैर्मदयन्त्याचस्नायाङ्कुरमुदेततः ॥ ४८ ॥ फलासनः शिला मूलफलकुंकुमवारि-
भिः ॥ स्नानं शुककृतांवाधां नाशयत्येव भूभुजाम् ॥ ४९ ॥ बलांजनैः क्षयातिलैर्लो-
धैरामिश्रितैरपि ॥ शतपुष्पान्वितैः स्नायान्नन्दनाद्यापनुत्तये ॥ ५० ॥ अथ सर्व-
ग्रहारागदोषापनुत्तये सामान्यमौषधी स्नानम् ॥ लाजकुष्ठबलामिश्रप्रियंगुवनसर्षपैः ॥ ५१ ॥ देवदारुहरिद्राभिः पुंरवालोधैरासंयुतैः ॥ वारिभिः स्नानमुक्तं हि प्रोक्तं दानपुरः-

सु.ग. सरम् ॥ एतत्सामान्यतः सर्वग्रह पीडोपशान्तये ॥ ५२ ॥ यथा सिद्धौषधै रोगान्तरये युर्मन्त्रतो
७५ भयम् ॥ तथा स्नानविधानेन ग्रहदोषः प्रणाशयति ॥ ५३ ॥ अथ ग्रह प्रीतये रत्नादिधारणम् ॥
शुक्रेन्दो रजतंचैव विद्रुमं मातु मौमयोः ॥ जस्य हेम शाने लोहं गुरोर्मुक्ता फलं नरः ॥ ५४ ॥ प्रीत-
ये धारये दंगो राजा वर्तते तोन्ययोः ॥ ५५ ॥ अथ नवग्रह मुद्रिका ॥ मार्गिक्यं तरुणोर्मध्ये प्राच्यां
वज्रं भृगोर्विधोः ॥ आग्नेय्यां मौक्तिकं यास्यां प्रवालं मंगलस्य च ॥ ५६ ॥ गोमेदं राक्षसे राहोः
पश्चिमं नीलकं शनेः ॥ वायौ वैडूर्यकं केतो रुदीच्यां पुष्यकं गुरोः ॥ ५७ ॥ गारुत्मकं तथै-
शान्यां सोम पुत्रस्य तुष्टये ॥ मुद्रिकायां नरैर्धार्म्यं ग्रहाराणं प्रीतये सदा ॥ ५८ ॥ अथ ग्रह पी-
डोपशान्तोपायाः ॥ पालं नानु रुवासानां देव ब्राह्मणा वन्दनात् ॥ वेदादि श्रवणाद्वापि
साधूनामभि भाषणात् ॥ ५९ ॥ मनः शुद्धे र्जपादानाद्बोसादध्वरदर्शनात् ॥ नो कुर्वति
ग्रहाः पीडां दुष्ट स्थान स्थिता अपि ॥ ६० ॥ इति श्री मद्देवज्ञ रावल हरिशंकरभोगोचर प्र-
कराणं समाप्तम् ॥ १३ ॥ ॥ अथ संस्कार प्रकरणम् ॥ तत्रादौ प्रथम रजो दर्शनम् ॥ ७५
वैशाखे फाल्गुने साद्ये मार्गारव्ये श्रवणाश्विने ॥ पक्षे शुक्ले शुभाहे च सद्विलगने तथादिवा ॥

सु. ग.
७६

अवत्रये ५ नुराधायां रेवती द्वितये मृगो ॥ हस्तत्रये च रोहितायां पुष्य भेचोत्तरा सुच ॥ २ ॥
सितवस्त्रे शुभं स्त्रीणां प्रथमं पुष्य दर्शनम् ॥ मध्यं ज्येष्ठे पुनर्वसौ मूले चान्यत्र निन्दितम् ॥ ३ ॥
अश्लेषां द्वादशी यद्युयोरिक्ता दर्शय संक्रमे ॥ भद्रानन्दा व्यतीपाते ग्रहणो रुजिवैधृतो ॥ ४ ॥
परतात गृहे सन्ध्याकुदेशे कृत्वा वाससि ॥ प्राग्रजो दर्शनं नेष्टं शांत्या तु शुभदं भवेत् ॥ ५ ॥
प्रागुक्त विलयं यांति रजोदर्शनं सम्भवाः ॥ सर्वदोषास्तु सप्तमने सिते ज्ययुत वीक्षिते ॥ ६ ॥
अथ ऋतु मत्याः स्नानम् ॥ पुनर्वसौ तथा चित्रा ज्येष्ठा पुष्या मिधेयु च ॥ स्नायाद्दत्त मती नारी
शुभे वारे शुभे तिथौ ॥ ७ ॥ अथ शीघ्र गर्भधारणम् ॥ रोहिणी द्वितये स्वात्यां हस्तार्धे रे-
वती द्वये ॥ स्नाता तु युवती गर्भं विधत्ते शीघ्रमेव हि ॥ ८ ॥ अथ गर्भाधानम् ॥ जन्मार्धे
भरणी मूलं दुष्टेन्दुं रेवतीं मघाम् ॥ पर्वाहं च व्यतीपातं वैधृतिं परिधार्धकम् ॥ ९ ॥ पित्रो-
ऽग्राह् दिनं सन्ध्यां दिवा षष्ठीं च पर्वच ॥ आर्तं वाह चतुष्कं च विष्टिरिक्तार्कं संक्रमान् ॥ १० ॥
तथैव कूर वारांश्च गर्भाधाने विवर्जयेत् ॥ स्वातो हस्ते नुराधायां रोहितायां वा अवत्रये ॥ ११ ॥
११ ॥ उत्तरे मृग शीर्षे च शुभाहे समरात्रिषु ॥ गर्भाधानं प्रशस्तं स्याच्छस्ते चन्द्रे युगां-

७६

मुंग ११ शके ॥ १२ ॥ केन्द्रकोरास्थिते सौम्ये पापे च त्रिषडायगे ॥ पुलगे पुनर्वांशे च तथा पुं-
 ग्रह वीक्षिते ॥ १३ ॥ चित्रा पुनर्वसौ पुष्ये अश्विन्यां मध्यमं स्मृतम् ॥ १४ ॥ अथ पुंसां
 सीमन्तोन्नयने ॥ द्वितीये वा तृतीये वा मासि पुंसवनं स्मृतम् ॥ मासेष्वष्टे ऽष्टमे वाद्यगर्भ-
 सीमन्तकं विदुः ॥ १५ ॥ पुनर्वसु द्वये मूल अवगो लग्नहस्तयोः ॥ गुरु भासा की वारेषु पुं-
 त्तं पुंसवनादिकम् ॥ १६ ॥ रेवत्यां अतरे पुष्ये शुक्रे चन्द्रे बुधे जयः ॥ मासे शेषे बले चन्द्रे
 लग्ने पुंभांशके शुभे ॥ सौम्यकेन्द्रे त्रिकोरास्थे पापलाभा त्रिषड्गो ॥ १७ ॥ अथ मासेष्वष्ट-
 मासाधिपा गुरु भौमो गुरुः सूर्येन्दु सूर्यजाः ॥ बुधो लग्नपतिश्चन्द्रः सूर्यश्चैते यथा क्र-
 मम् ॥ १८ ॥ अथ गर्भसंस्कारे विशेषः ॥ विवाहे गर्भसंस्कारे चन्द्रशुद्धिः स्त्रिया अपि ॥
 भूयान्त्वरादि कार्येषु भर्तुश्चैवैन्दवं बलम् ॥ १९ ॥ गर्भाधानादि संस्कारे तथान्नप्राशने
 शिशोः ॥ नतत्र गुरु शुक्रास्त मलमासादि दूषणम् ॥ २० ॥ अथ विष्णु पूजा ॥ सी-
 मन्तोर्ध्वसिते पक्षे रोहिण्यां अवगो तथा ॥ द्वादशी सप्तमी युग्मे हर्यर्चा गर्भतृष्टये ॥ २१ ॥ ११
 अथ स्तिका गृह प्रवेशः ॥ अवत्रयोत्तराहस्तत्रये पुष्यातुराधयोः ॥ पुनर्भे रोहिणी-

युग्मे रेवती द्वितये तथा ॥ २२ ॥ शुभाहे प्रसवे युक्ता स्त्रतिका मन्दिरं विशेत् ॥ २३ ॥ अथ
 जात कर्म ॥ जात कर्म शिशो जाते पिता तत्काल माचरेत् ॥ एकादशो ह्नि वा कुर्याद्वाद-
 शे वा यथा विधि ॥ २४ ॥ रेवती द्वितये पुष्ये पुनर्वसु नुराधयोः ॥ श्रवणादि त्रिभे हस्त
 त्रितये रोहिणी मृगे ॥ २५ ॥ अक्षरं जात कर्मार्थं कालाति क्रमरो विदुः ॥ २६ ॥ अथ ज-
 न्म समये दुष्ट काल निरायः ॥ तत्राऽभुक्त मूलम् ॥ ज्येष्ठान्त्ये घटिका युग्मं मूला दौ घ-
 टिका द्वयम् ॥ अभुक्त मूल मेतत्स्यादित्येवं नारदो ब्रवीत् ॥ २७ ॥ वशिष्ठस्तु तयोरन्या-
 द्ययोरेक द्विनाडिकम् ॥ अंगिरा घटिका मेका मन्ये घट् चाष्ट तत्र तु ॥ जातं शिशुं
 त्यजेत्तातो न पश्येद्वाष्ट हायनम् ॥ २८ ॥ अथ मूल जनने पाद मूलम् ॥ मूलाद्य चरणौ
 तातो द्वितीये जननी तथा ॥ तृतीये तु धनं नश्येच्चतुर्थेऽपि शुभावहः ॥ २९ ॥ अथ मूले
 वासः ॥ गाथा घाढा श्विनो भाद्रपदे मूलं वसेद्वि वि ॥ कार्तिके आश्विनौ चैत्रे पौष मासे तु
 भूतले ॥ ३० ॥ वैशाखे फाल्गुने ज्येष्ठे मार्गे पाताल वर्तितत ॥ भूतले वर्तमाने तु ज्येष्ठो दो-
 षोऽन्यथा न हि ॥ ३१ ॥ अथाश्लेषा ज्येष्ठा गंडान्त यमल जननादौ नेष्ट फलम् ॥ यदुक्तम् ॥

मु.ग.
७६

लपादेयुफलं तत्स्याद्विलोमकम् ॥ आश्लेषायां तु विज्ञेयं शान्तिस्तस्माद्विधीयते ॥ ३२ ॥
गण्डान्तत्रितये चापि ज्येष्ठाया मशुभाजनिः ॥ तथा यमलजन्मादिविकृतिर्न शुभावहा
॥ ३३ ॥ अथ ज्येष्ठायाश्चरणाफलम् ॥ आद्ये पादे ऽग्रजं हन्ति ज्येष्ठाया मनुजं द्विके ॥ तृती
ये जननीं जातः स्वात्मानं चतुरीयके ॥ ३४ ॥ अथ पूर्वोक्ता अन्ये च जनने दुष्टकालाः ॥
शांत्या शुभावहास्तानाह ॥ गंडांतः परिघः शूलं व्यतीपातो यवैधृतिः ॥ मूलाश्लेषाप्यमा
ज्येष्ठा यमघंटोर्कसंकसः ॥ ३५ ॥ वज्रगंडो मृतिर्भद्रा व्याघातो दग्धवासराः ॥ कृष्णा
चतुर्दशी पातस्तात सोदरजन्मभे ॥ ३६ ॥ तथा ऽवमदिनं निंद्यं जन्मकाले शिशोस्त्रिकम्
तद्दोषपरिहाराय शान्तिं कुर्याद्यथाविधि ॥ ३७ ॥ अथ त्रिकदोषः ॥ यदि पुत्रत्रया दु
र्ध्वं चतुर्थी कन्यका भवेत् ॥ एवं कन्यात्रयास्तु तदा दोषस्त्रिकाभिधः ॥ ३८ ॥ अथ सान्य
पानम् ॥ जातकर्मात्त नक्षत्रे अवरोच पुनर्वसौ ॥ त्यक्त्वा स्वातीं सान्यपानं शुभं प्राक्ता
शुभे ऽहनि ॥ ३९ ॥ अथ सूरतिका काथः ॥ भैषज्यगदिते धिले वारे दुर्योगवर्जिते ॥ ४० ॥
आरोग्यहेतवे काथः सूरतिकायाश्च तच्छिशोः ॥ ४० ॥ अथ सूरतिका पथ्यम् ॥ अन्वाश-

मु. ग
८०

नोक्तनक्षत्रे शुभाहे सांशु मालिनि ॥ हित्वारिक्तां चतुर्येगं सूरतिका पथ्य मीरितम् ॥ ४१ ॥
अथ पञ्चमी यष्टी पूजा ॥ जन्मतः पञ्चमं घस्रे जीवत्याः पूजनं निशि ॥ यष्टेऽह्नि यष्टिका पू-
ज्या गीतैर्जागरगादिभिः ॥ ४२ ॥ अथ सूरतिका स्नानम् ॥ हस्ते सृगे नुराधायां रोहिण्यां
रेवती द्वये ॥ उत्तरात्रितये स्वातौ जीवार्क कुजवासरे ॥ ४३ ॥ सूरती स्नानं प्रशस्तं स्याद्विहायाद्वा-
त्रयं श्रवम् ॥ विशारवा भरणी मूलं चित्रारव्यं कृत्तिकां मघाम् ॥ रिक्तां बुधशनी यष्टीं द्वादशी-
मष्टमीं तथा ॥ ४४ ॥ अथ प्रसंगात्सर्वेषां नित्य स्नानम् ॥ पुत्र जन्मनि संक्रान्तौ सिद्धजन्म-
दिने तथा ॥ नित्य स्नाने च कर्तव्ये तिथि दोषो न विद्यते ॥ ४५ ॥ अथ प्रसंगात्स्त्रीणां शतभि-
षा स्नानं निषिद्धम् ॥ श्रीपति निबन्धो ॥ स्नानं कुर्यात्पुण्यानारी चन्द्रे शतभिषां गते ॥ सप्तजन्म
भवेद्वंध्या विधवा दुर्भगा ध्रुवम् ॥ ४६ ॥ यदा शतभिषा स्नानं नारीणां यदि जायते ॥ पूजयेत्स्वात्ति-
नं तत्र ह्यात्मनः सर्व सत्कृतम् ॥ ४७ ॥ अथार्भकस्य दन्तोत्पत्तेः फलम् ॥ स्वात्मानं प्रथमे
मासि द्वितीये चानुजन्तया ॥ तृतीये भगिनीं तुर्यं मातरं पञ्चमे ग्रजान् ॥ ४८ ॥ निहन्या-
द्दशनोत्पत्तौ सदंतस्त्वर्भको रिविलान् ॥ षष्ठादौ लभते भोगानर्धपंक्तावसत्सदा ॥ ४९ ॥

८०

मु.ग.
८१

अथ जल पूजा ॥ पुनर्वसुद्वये हस्ते मृगे भूलानुराधयोः ॥ श्रवे गुंरो बुधे चन्द्रे सत्तिथौ जल पूज-
नम् ॥ ५० ॥ गुरौ शुकेस्त गेचैवे पौषे वा मलमासके ॥ मास पूर्त्ता विरुद्धाहे न कुर्यात्तु जलार्च-
नम् ॥ ५१ ॥ अथ दोला रोहरासम् ॥ सतन्य पानोक्त नक्षत्रे कुर्याद्दोलाधि रोहरासम् ॥ धृत्य १८
कं १२ नृप १६ दि २० गतं ३२ वासरे जन्मतः शिशोः ॥ ५२ ॥ रविभात्यञ्चमे ५ सौरव्यं ततः
पञ्चदश २० स्वपि ॥ अशुभं च ततः शेषे २० शुभं दोलाधि रोहरासम् ॥ ५३ ॥ अथ खट्वा रोहरासम्
दोलोक्त भेसु पर्यंकं जननी वासुवासिनी ॥ योगशायि हरिं ध्यात्वा स्वापयेत्प्राक् शिरः शिशुम्
॥ ५४ ॥ अथार्भकस्य दुग्ध पानम् ॥ एकत्रिंशत् मेघसे ऋक्षे चान्नाशनोदिते ॥ पूर्वाह्ने च शु-
भे वारे पयः पानं शिशोः स्मृतम् ॥ ५५ ॥ अथ निष्क्रमणम् ॥ तुर्ये निष्क्रमणां मासिया-
त्रोक्त दिवसे स्मृतम् ॥ जन्मतो द्वादशा हेवा कुर्यान्मंगल पूर्वकम् ॥ ५६ ॥ अथ कच्छा बन्धनं
गराकमराडने ॥ कच्छा बन्धः सितेपक्षे सुदिने कर पञ्चके ॥ ध्रुवक्षे ऽदिति युग्मे ऽश्विपितृ-
पौषोन्दु वासरे ॥ ५७ ॥ अथ कटि सूत्रं भूम्युपवेशनम् ॥ पुष्यहस्ताश्विनी मूले शुक्ले
रोहिणी मृगे ॥ ज्येष्ठाया मनुराधायां शुभाहे मासि पञ्चमे ॥ ५८ ॥ कुजे शुद्धे समभ्यर्च्य

८२

मु.ग.
८२

वाराहं धरणी भुवि ॥ कटिस्तत्र सयैर्वध्वा बालकं चोपवेशयेत् ॥ ५६ ॥ पुस्तकं लेखती
ऽन्न प्राशनम् ॥ रेवती द्वितये पुष्ये पुनर्वसु नुराधयोः ॥ अथ रागादि त्रये हस्त वितये रोहि-
णी मृगो ॥ ६१ ॥ उत्तरायां शुभे लग्ने मीनमेयालि भिन्नगो ॥ यद्यन्तासि समे पुंसः पञ्च-
माद्विषमं स्त्रियः ॥ ६२ ॥ अन्न प्राशनकं प्रोक्तं शुभाहे सर्व संमतम् ॥ नेत्ये के शत भे स्वा-
ती चानुराधा ख्य जन्म मे ॥ ६३ ॥ अथ ताम्बूल भक्षरागम् ॥ अनुराधा त्रये हस्त वितये
रेवती द्वये ॥ उत्तरा सुच रोहिण्यां अथ रा द्वितये मृगो ॥ ६४ ॥ पुनर्वसो तथा पुष्ये शनि
भौमान्य वासरे ॥ ताम्बूल भक्षरां सार्द्धं द्वि मासे न्नाशने यवा ॥ तार्की ज्ञान्य द्वये लग्ने
कार्यं ताम्बूल भक्षरागम् ॥ ६५ ॥ अथ कर्गा वेधः ॥ रेवती द्वितये पुष्ये पुनर्वसु नुराध-
योः ॥ अथ रा द्वितये चित्रा मृगो हस्ते शुभे तित्यो ॥ ६६ ॥ शुभे वारे हि जन्माहा द्वादशो
घोडशो दिने ॥ कर्गा वेधो यवा मास वद्ये सप्ताष्ट मे पिवा ॥ ६७ ॥ युगमाब्दं जन्म मासं च यौ-
गं चैत्रं हरेः शयम् ॥ जन्म तारां विहायाथ शुत्तरे पिच केचन ॥ ६८ ॥ अथ कन्या या ना-

८२

मु.ग. सिकावेधः ॥ कर्णावेधोक्तमेशस्तंकन्यायाग्राणावेधनम् ॥ शुक्ताजलपखातौपुत्रो
८३ हे शुक्तापदके ॥ ६६ ॥ अथाऽब्दसूतिः ॥ प्रतिवर्षन्तुजन्माहे रमायारतप पूर्वकम् ॥ ग-
राशां बां समभ्यर्च्य देवताश्चिरजीविनः ॥ ७० ॥ कृष्णासुख्यं च विध्युक्तं कर्म दातान्यनेक-
शः ॥ वध्वा मंगल सूत्रं च भुक्ते शिष्टं द्विजैः सह ॥ ७१ ॥ जन्माहे जन्म नक्षत्रे नो चेन्नन्दार-
योस्तदा ॥ तस्मिन्वर्षे महत्कष्टं कार्यं हानिः पदे पदे ॥ ७२ ॥ अथ चूडा कर्म ॥ जलाशयसु-
रागम प्रतिष्ठा व्रत बंधनम् ॥ अन्याधानं विवाहं च चोलं राज्याभिये चनम् ॥ ७३ ॥ नव-
मेह प्रवेशादीन् न कुर्व्यादसि गायने ॥ गुरु भार्गवयोरिक्ते बाल्यवार्धक योरपि ॥ ७४ ॥
दशाहं पश्चिमे बाल्यं यंचाहं वार्धकं भृगोः ॥ प्राच्यान्तु त्रिदिनं बाल्यं पक्षं वार्धकं मुच्यते
॥ ७५ ॥ पक्षं बाल्यं च वार्धक्यं गुरोस्त्याज्यं शुभे सदा ॥ दशाहं बालवार्धक्ये परे सप्ताह-
मूचिरे ॥ ७६ ॥ अहं चावश्यके कृत्ये केचिद्भार्गव जीवयोः ॥ अर्धहिं बाल्यं मन्त्रस्य वा-
र्धकं त्रिदिनं विदुः ॥ ७७ ॥ अवन्ति देशे सप्ताहं षड्भंगो दश विंध्यके ॥ पञ्च ह्युरो ह्यो-
रते शेषे देशे दिन त्रयम् ॥ ७८ ॥ अथ शुक्रोदयास्त मानम् ॥ नेत्रेषु दृष्टितै शेष दृश्यो

भवति भार्गवः ॥ वसुशैल मितैस्तत्रयातोऽस्तं नैव दृश्यते ॥ ७६ ॥ स्ववाराणां शिव २५०
 मितान् घसान्प्रतीच्यां दृश्यते भृगुः ॥ तत्रैवार्कं करग्रस्तो नवा ६ हानिर्न दृश्यते ॥ ८० ॥
 अथ गुरुदयास्त मानस ॥ प्रायो वाचस्पतिर्मासं भवत्यक्षामगोचरः ॥ प्राच्या मुदयते
 मासं याति पश्चात्तु वत्सरात् ॥ ८१ ॥ चौलं संवत्सरं पूर्णं त्रितये विद्यमे चरेत् ॥ सौम्यायने
 त्रिचेत्रे च ज्येष्ठशुक्ले च वासरे च चरत्ति प्रेन्दु चित्रेन्द्रपौषो च शुभवासरे ॥ अथवा ब्राह्मरा
 स्यार्कं सत्रियस्य कुजेऽहनि ॥ ८३ ॥ मंदा हे वैश्य शूद्राणां सौरोक्त तिथिभादियु ॥ लगने
 रवेदबलोपेतं चन्द्रतारा बलान्विते ॥ ८४ ॥ ज्येष्ठस्य ज्येष्ठे नो मासे मार्गशीर्षेपि केचन ॥
 मातुर्गर्भेन सचौलं पञ्चमासाधिके शिशोः ॥ ८५ ॥ पञ्च वर्षाधिकस्येष्टं गर्भिण्यामपि
 मातरि ॥ ८६ ॥ अथाक्षरलेखनारम्भः ॥ सौम्यायने शुभे मासि स्वाध्यायदिवसे शुभे ॥ स्व-
 स्थे जीव बुधे शुक्ले लगने रवेदबलान्विते ॥ ८७ ॥ रेवती द्वितये मुख्ये पुनर्वसु चतुर्थाधयोः ॥
 आर्द्राख्ये श्रवणे हस्ते स्वातौ चित्राभिधेतथा ॥ ८८ ॥ हेरंबं विष्णु वाग्देवीं तथाभ्यर्च्य शूदे-
 वताः ॥ पञ्चमाब्दे नरः कुर्यात्क्षिप्र्यारम्भं सदा बुधः ॥ ८९ ॥ अथोपनयनम् ॥ व्रतबन्धस्तु-

सु. ग.
८५

विप्राणां गर्भाद्वा जन्म तोरुमे ॥ बृहदे सप्तमे मेध्यो विद्या कामस्य पञ्चमे ॥ ६० ॥ यद्ये-
चैकादशो ऽब्दे वा सत्रियाराणां सुदीरितः ॥ वैश्यानां द्वादशो ऽब्दे स्यादयमे गर्भतो विवा ॥ ६१ ॥
विप्रस्या षोडशा द्वर्षादा द्वाविंशत्तु भू भुजासु ॥ वैश्यानामा चतुर्विंशत्तौ राः काल उदाह-
तः ॥ ६२ ॥ निजवर्गो शशाखेश भास्वद्वागीश्वरेन्दुयु ॥ वीर्यवत्सु द्विजातीनां व्रतबन्धः शु-
भप्रदः ॥ ६३ ॥ अथ वर्गोशाः ॥ जीव शुक्रौ तु विप्रेशौ भूभुजां रविमंगलौ ॥ विशो ऽब्जो ज-
शुद्धाराणां संत्य जानां पतिः शनिः ॥ ६४ ॥ अथ वेदाधीशाः ॥ ऋग्वेदेशो गुरुः प्रोक्तो यजुषां
भार्गवः पतिः ॥ सामवेदेश्वरो भौमः पतिश्चाथर्वणो बुधः ॥ ६५ ॥ अथ गुर्वादि बलम् ॥
गुरु सूर्य्य बलं ज्ञेयं विवाहे यद्विवक्ष्यते ॥ चन्द्रतारा बलं पूर्व सुक्तं ग्राह्यं वटोः शुभम् ॥ ६६ ॥
अथ मासादि ॥ माघात्पञ्च सुमासेषु शुक्ले जीवज्ञ भास्करे ॥ केचित्तु कृष्णापक्षेऽपि प्रथम-
त्रिबले जगुः ॥ ६७ ॥ जलुर्मास भलग्नादौ विप्राणां व्रत बंधनम् ॥ बह्विद्या प्रदं विद्यादा-
द्य गर्भं सुवासपि ॥ ६८ ॥ अथ तिथयः ॥ द्वि २ त्र्ये ३ कादश ११ दि १० कपंच ५ द्वादश १२ प्रमि-
ते तिथौ ॥ शुक्ल पक्षे तथा कृष्णे पञ्चमी द्वित्रिके ५ । २ । ३ । शुभम् ॥ ६९ ॥ अथोत्तमानि-

८५

मु.ग.
८६

नक्षत्राणि ॥ हस्तत्रये मृगो पुष्ये श्रवणा द्वितयेऽश्विभे ॥ रेवत्यां च प्रशस्तं स्यात्तेरवला-
बन्धनं वटोः ॥ १०० ॥ अथ मध्यमानि ॥ यद्य्यर्केन्दुकुजे मूले पूर्वाश्लेषयोत्तराशते ॥ पुनर्वस्व-
नुराधा र्द्रा रोहितायां केचिदिष्यते ॥ १०१ ॥ अथ प्रतिवेद नक्षत्राणि ॥ आर्द्रा हस्तत्रये मूले
पूर्वाश्लेषाश्रवे तथा ॥ ऋग्वेदाध्यायिनां जीवे प्रशस्तं व्रतबन्धनम् ॥ १०२ ॥ अतरे रेवती-
पुष्ये पुनर्वस्व नुराधयोः ॥ मृगो हस्ते च रोहितायां भार्गवे यजुषां व्रतम् ॥ १०३ ॥ अश्विन्यां
श्रवणो पुष्ये धनिष्ठा र्द्रा उत्तरात्रये ॥ हस्ते भूमि सुते श्रेष्ठे साम गानां व्रतं तथा ॥ १०४ ॥ मृगो
हस्ते श्विनी पुष्ये धनिष्ठा रेवती श्रवे ॥ पुनर्वस्व नुराधायां बुधेशस्त मथर्वरागम् ॥ १०५ ॥
अथ साधारणा नक्षत्रे विशेषः ॥ पुनर्वसौ व्रतं श्रेष्ठं शतभे चेत्तिकेचन ॥ १०६ ॥ अथ
व्रते निषिद्धानि ॥ कृष्णा पक्षे शनौ रात्रौ प्रदोषे वागल ग्रहे ॥ अनध्याये पराह्णे च न कु-
र्याद्भुत बन्धनम् ॥ १०७ ॥ अथानध्यायाः ॥ संक्रान्ति युग मन्वादि द्वितीया ज्येष्ठा
शुक्लजा ॥ चैत्र कृष्णा तृतीया च द्वादशी माघ शुक्लजा ॥ १०८ ॥ प्रति पक्षेष्टमी चैव
चतुर्दश्यादिनत्रयम् ॥ रिक्ता च व्रतबन्धादावष्टौ वर्ज्या गल ग्रहाः ॥ १०९ ॥ अथान-

८६

सु.ग. लग्नबलम् ॥ त्रिषट् ३। ई संस्थाः खलाः सर्वे चन्द्रो द्विचतुर्दिक त्रिगः २। ७। १०। ३ सौ-
८७ स्याः केन्द्रविकोरास्या २। ४। ७। १०। ६। ५। लाभे ११ सर्वे व्रते शुभाः ॥ ११० ॥ जीवेन्दु-
भृगुलग्ने शा व्रते नेष्टाः षडष्टगाः ६। ८ ॥ शुक्रकेन्द्रव्यय १२ गां विष्टौ खला लग्नाष्टपंच-
गाः २। ८। ५। १०। ३ ॥ १११ ॥ व्रते सौस्याः शुभाः प्रोक्ताः षडष्टांत्य ६। ८। १२ विवर्जितः
शुक्ले स्वर्क्षे च ग अन्द्रो लग्ने १ श्रेष्ठो रविः क्वचित् ॥ ११२ ॥ ज्ञेय शुक्रांशगोलगने चन्द्रः
शस्तो व्रते मतः ॥ नान्यत्राय निजांशोऽङ्गः पुनर्वसु अवे शुभः ॥ ११३ ॥ अथ केन्द्रस्य स्वेद-
स्य फलम् ॥ भूपसेवी वरिणाङ्गुर्तिः शस्त्र भूत्याठकोत्तमः ॥ परिडित चार्थवान् स्नेह्यो
विकेन्द्रे त्वर्कतः क्रमात् ॥ ११४ ॥ लग्ने गुरुर्भृगुः कोरो शुक्रांशोऽङ्गः शुभो व्रते ॥ गुरुश्चन्द्रो
भृगुर्नेष्टो रविर्मौमार्कि संयुतः ॥ ११५ ॥ अथ चैत्र प्राशस्त्यम् ॥ चैत्रे मासिरवौ मीने विवने-
पि गुरोर्वदोः ॥ व्रतबन्धः प्रशस्तस्या चैत्रे मीने यतः शुभः ॥ ११६ ॥ अथात्र मातरजो दोषे वि-
शेषः ॥ चैत्रोक्त समये कार्यं केशांतं षोडशोऽब्दे ॥ व्रतबंधोक्त काले तु समावर्तन मीरितम्
॥ ११७ ॥ अथ केशांत समावर्तनम् ॥ मातरजस्वला दोषे नां दी आहोत्तरंतदा ॥ आवश्यकं व्रतंचौ-

मु. ग.
८८

लंशान्तिं कुर्याद्विद्वते गृही ॥ ११८ ॥ अथ राज्ञां दुरिका बन्धनम् ॥ व्रतोक्तमासतिथ्यादौ
विचित्रे सबले कुजे ॥ विभौसे दुरिका बन्धः प्राग्विवाहान्मही भुजाम् ॥ ११९ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञ
रावलहरिशंकर० संस्कार प्रकरणां समाप्तम् ॥ १४ ॥ ॥ योषाधर्मार्थकामानां साध्वीचे-
त्साधनं भवेत् ॥ शीलं लग्नवशात्तस्याः शुभं लग्नमतो बुवे ॥ १ ॥ दैवज्ञं सुदिनेभ्यर्च्य ताम्बु-
लश्रीफलादिभिः ॥ विज्ञाप्य भंतयोर्वक्ष्ये विवाहं वरकन्ययोः ॥ २ ॥ प्रश्नलग्नादि १० गीशा
११ मिनि ३ वारा ५ शैल ७ स्थिते विधौ ॥ सद्यः परिणायो जीवदृष्टे स्याद्बरकन्ययोः ॥ ३ ॥
गो ३ तुला ७ कर्क ४ लग्ने वा शुभेक्षित युगे तथा ॥ विषमर्क्षे स्थितौ शुक्रचन्द्रौ चैत्यशयतस्त-
नुम् ॥ ४ ॥ वरदौ तत्र रत्नीदौ समभांशगतौ तदा ॥ चन्द्रः दृष्टेष्टमे पक्षे ई ८ बहुले समराशि
गः ॥ ५ ॥ कूरेक्षितो विवाहस्य भंगदः परिकीर्तितः ॥ द्यूने ७ सेंदुभृगोरंडा भौसे विकुलरा-
शनौ ॥ ६ ॥ सुशीला सुभगा जीवे बुधे च प्रश्न लग्नतः ॥ ७ ॥ यादृक् सन्तान संयुक्ता यो-
यित्तापि समाव्रजेत् ॥ तां विलोक्य तथा पत्यं तस्याः प्रश्नं वदेत्सुधीः ॥ ८ ॥ शंख मेर्या- ८८
दिनादद्ये त्रश्ने स्यान्मंगलं तदा ॥ वायुसश्वशृगालानां नादद्ये त्वशुभं चरेत् ॥ ९ ॥ दंप-

सु.ग.

८६

त्योरंतरा मैत्री विवाहो न शुभावहः ॥ सत्यां मैत्र्या शुभस्तेन बुवे मैत्रीरनेकधा ॥ १० ॥
घटितं प्रथमं ज्ञात्वा शुभदं वरकन्ययोः ॥ उद्वाहस्तु विधातव्यस्तेनादौ वक्षिते तथा ११
युंजी १ वर्ग २ स्तथा वर्गा ३ वश्यं ४ तारा ५ य योनिजा ६ ॥ ग्रहमैत्री ७ गरागो ८ राशोर्भे ९
नाडी १० हीतिवैदश ॥ १२ ॥ अथोत्तरा बलाच्चेति विज्ञेयस्तु परस्परम् ॥ गुराणाधिके स-
मुद्वाहः कर्तव्यो वरकन्ययोः ॥ १३ ॥ अथ युंजी प्रीतिः ॥ पूर्वभागस्तुरेवत्याः षड्वेचा-
र्द्रादितस्तथा ॥ द्वादश स्वपि मध्योयं ज्येष्ठांतो नवकेऽत्यकः ॥ १४ ॥ प्राग्भागो जन्म संत-
स्याः कन्याया वल्लभः पतिः ॥ नृणां स परभागो तु कन्याया वल्लभः पतिः ॥ १५ ॥
मध्ये भागो तु दंपत्योः प्रीतिरुक्ता परस्परम् ॥ १६ ॥ अथ वर्ग प्रीतिः ॥ अवर्गो गरुडः
प्रोक्तो मार्जारस्तु कवर्गकः ॥ चवर्गः केशरी ज्ञेयो ढवर्गः श्वा प्रकीर्तितः ॥ १७ ॥ तवर्गः
सर्प संज्ञः स्यात्पवर्गो मूष को मतः ॥ यवर्गो हरिणारव्यश्च शवर्गो मेघ उच्यते ॥ १८ ॥ गरु-
डोरगायोर्वैरं मिथ्य आरवु विडालयोः ॥ शार्दूल मृगायोर्वैरं तथा मेघ शुनोरपि ॥ १९ ॥ वर्गो-
रित्वे सह दुःखं वर्गो कथे प्रीतिरुत्तमा ॥ कन्यका वरयोश्चैव स्वामि सेवकयोरपि ॥ २० ॥

८६

अथ वर्गा प्रीतिः ॥ कर्क वृश्चिक मीनारव्या ब्राह्मरागा अथ बाहुजाः ॥ मेघ सिंह धनुष्कारव्या
वृष कन्या मृगा विशाः ॥ २२ ॥ तुला द्वंद्वघटाः श्रुद्धा शैते वर्गा अराशिजाः ॥ वर्गाधिक्ये-
वरः श्रेष्ठो न कन्या वर्गा तो धिका ॥ २३ ॥ अथ वश्या वश्यम् ॥ युग्मं कुम्भस्तुला कन्या प्रा-
दलं धनुषो द्विपात् ॥ परार्धं धनुयश्चैव पूर्वार्धं मकरस्य च ॥ २४ ॥ केशरी वृषभारव्यश्च मेघ-
शैते चतुष्पदाः ॥ नक्रोत्तर दलं मीनो जलचारी प्रकीर्तितः ॥ २५ ॥ कर्कः कीटक संज्ञश्च वृ-
श्चिकस्तु मरीरुपः ॥ द्विपदानां वशाः सर्वे हित्वा केशरिरां तथा ॥ २६ ॥ मध्यावारिचरास्ते-
षां भयस्थाने तु वृश्चिकाः ॥ लोकाद्विज्ञेयमानस्तु सिंह वश्यादि वृश्चिकः ॥ २७ ॥ अथ तारा-
मैत्री ॥ कन्या मंवर भाद्रपदं वधू भाद्र मंतथा ॥ नवहृच्छेयभेनेष्टे सप्त पंचत्रिसंख्य के-
॥ २८ ॥ अथ योनिमैत्री ॥ अश्विन्याः शत भस्याश्वो महिषः स्वाति हस्तयोः ॥ पूभाध-
निष्ठयोः सिंहो भरगयंत्य भयोर्गजः ॥ २९ ॥ कृत्तिका पुष्ययोर्मेषः श्रुति पूषा हूयोः कपिः
उषाभिजिह्वयोर्वधूरोहिणी मृगायोरहिः ॥ ३० ॥ ज्येष्ठानुराधयोरेगाः श्वा मूलादार्द्राभयो-
स्तथा ॥ पुनराश्लेषयोरोतु राखुः पूभा मघर्क्षयोः ॥ ३१ ॥ विशाखा चित्रयोर्व्याघ्रोगौ-

मु.ग.
६२

रुफोत्तर भाद्रयोः ॥ मैत्रीवैरं विचार्यैवं भानां प्रोक्तास्तु योनयः ॥ ३१ ॥ अथ परस्पर महर्षे-
गो व्याघ्रं सहिष्याश्वं च श्वैरां मार्जारं मूयकम् ॥ सिंहं मं कपि मेघं च वैरं तु न कुलो रगम् ॥
३२ ॥ त्याज्यं परस्परं चैतदं पत्योः स्वामि भृत्ययोः ॥ ३३ ॥ अथ ग्रह मैत्री ॥ मित्राशि-
कुज चन्द्रे ज्याः शत्रू शानि सितौ श्वेः ॥ मित्रे सूर्य बुधा वेतौ रिपुः कोपिन शीतगोः ॥ ३४ ॥
जीवेन्दु सूर्या मौमस्य मित्राशि बोधनोरिपुः ॥ सूर्य शुक्रौ हितौ शत्रु चन्द्रमा बोधनस्य तु
॥ ३५ ॥ मित्राशि सूर्य मौमात्रा विच्छु क्रौत्व हितौ गुरोः ॥ मित्रे मौम्यं शनी शत्रु भार्गवस्ये-
न्दु भास्करौ ॥ ३६ ॥ सुहृदौ वित्सितौ सौरेः शत्रवोर्क कुजेन्द्रवः ॥ सर्वथा मेव खेदाना-
मनुक्तास्ते समाः स्मृताः ॥ ३७ ॥ दंपत्यो राशिपोर्मैत्री मिथः स्याच्छोभनं तदा ॥ अहि-
तेत्व हितं विद्यात्समेवै सध्यं स्मृतम् ॥ ३८ ॥ अथ गरा मैत्री ॥ हस्त स्वाती शुतिः
पुष्यो नुराधारेवती द्वयम् ॥ पुनर्वसु र्मृगश्चैव प्रोच्यते देवता गराः ॥ ३९ ॥ रोहिणी
भरणी पूर्वोत्तराद्रा मानुयो गराः ॥ चित्रा ज्येष्ठा मघा मूलं धनिष्ठा शत तारका ॥ ४० ॥ ६२
विशाखा कृत्तिका ज्येष्ठा मघा रक्षो गराः सतः ॥ गणौ क्ये परमा प्रीतिर्देव मानुषयोः

सु. ग.
६२

समः ॥ देवराक्षसयोर्वैरं मृत्युर्मनवरक्षसोः ॥ ४१ ॥ अथ गरा दोषापवादः ॥ मैत्र्यांग-
शीशयोरंश स्वामिनोर्वरकन्ययोः ॥ नतत्र गरा दोषः स्याद्विवाहः शुभसंमतः ॥ ४२ ॥
यदिरक्षोगरा कन्यावरञ्जेन्नु गरा भवेत् ॥ तदोद्वाहो गुराधिक्ये कार्यस्त्वावश्य के-
सति ॥ ४३ ॥ रक्षोऽमरगरा नारी चैतदोद्वाहनं तयोः ॥ योनि मैत्र्यादिना कार्यमिति
गर्गरा भाषितम् ॥ ४४ ॥ अथ राशिकूटम् ॥ राशयोर्षट्काष्टके मृत्युस्त्रिकोरोऽनपत्यता
नेस्त्वं द्विद्वादशे ज्ञेयं सौख्यमन्यत्र चोभयोः ॥ ४५ ॥ कुमार्या विषमाद्दशोऽष्टे तु वरभंतथा
समराशोऽशुभं षष्ठं विपरीतमसत्सुतम् ॥ ४६ ॥ अथ दुष्टकूटापवादः ॥ प्रोक्ते दुष्टमकूटेति
राशयोरेकाधिपत्यके ॥ मैत्र्यां चोद्वाहनं श्रेष्ठं ह्येकनाडीनचेत्तयोः ॥ ४७ ॥ तुलाद्वयभयोऽंश-
मैत्रि १२ सिंहयोः ५ कुंभ ११ कन्ययोः ॥ धनुः ६ कर्कटयोः ४ नक्र २० युगम २ योश्चालि ८ मे-
षयोः १ ॥ ४८ ॥ प्रीतिः षट्काष्टकं चैतदन्यं संत्याज्यमेव हि ॥ राशिपौर्वैरभावेपि मैत्री-
चेत्स्थात्तदंशयोः ॥ नाडी पश्येच्च ताराणां शुद्धमुद्वाहनं शुभम् ॥ ४९ ॥ अथ नाडी शुद्धिः ॥
ज्येष्ठा मूला शिविन्या द्वा रव्य द्वयं शतमिषगद्वयम् ॥ उत्तरा फाल्गुनी युगमाद्य नाडीयमीशिला

६२

सु.ग. ॥ ५० ॥ मृगशिरश्चातुराधाच भरणीवसुपुष्यकौ ॥ जलभंयोनिबुध्ने च मध्यनाडीप्रकी-
र्तिता ॥ ५१ ॥ रोहिणीकृत्तिकाश्लेषासद्यास्वातीद्वयंतथा ॥ रोहिणीचोत्तराषाढाश्रवणा-
६३ श्रान्त्यनाडिका ॥ ५२ ॥ दंपत्योरेकनाडीस्थेऽष्टक्षेत्रेऽष्टः करग्रहः ॥ मध्यनाडीगते मृत्युस्त-
स्मात्तां सर्वथा त्यजेत् ॥ ५३ ॥ अथ नाडीदोषापवादः ॥ राशैक्येभिन्नभेष्येकभेऽन्यराशौत-
थैकभे ॥ भिन्नेऽद्यौनद्वयोर्दोषो गणनाडीभकूटजः ॥ ५४ ॥ अथैकभेष्येपि विशेषः ॥ वि-
शाखार्द्राश्रवः पुष्यो रोहिणायुत्तरभाद्रपात् ॥ रेवतीचमद्याश्रेष्ठं नेतरैकभद्वयोः ॥ ५५ ॥
अथ नाड्यादिदोषदानानि ॥ हेमाज्यं रत्नगोदानं मृत्युंजयजपस्तथा ॥ कुर्यादावश्यको-
द्वाहेनाडीदोषापनुत्तये ॥ ५६ ॥ ताम्रं द्विद्वादशोदद्यात्तुवर्णां च षडष्टके ॥ गोयुग्मं नवपं-
चारव्ये स्वर्गां वर्णादिदूषणो ॥ हेमान्नं वसनंधेनुं सर्वदोषापनुत्तये ॥ ५७ ॥ अथ वर्णादिशु-
णाः ॥ एकैकवृद्धितो ज्ञेया वर्णादीनां गुराः क्रमात् ॥ विवाहे शुभदस्तेषां गुरोत्वष्टाद-
शाधिके ॥ ५८ ॥ अथ प्रकारान्तरेण वर्णादीनां च गुराः ॥ एको वर्णात्तमे तुल्ये वर्णोऽपि
कथितो वरे ॥ हीने शून्यं गुराश्चैके वदन्ति सदृशे दले ॥ ५९ ॥ वश्यमक्षयदलं वश्यं वैरी ह्येको

मु.ग.

६४

गुराः स्मृतः ॥ गुराद्वयं द्वयोः सख्ये वैरं भक्ष्ये च खं स्मृतम् ॥ ६० ॥ शुभाचेदेकतस्तारातदा
सार्धगुराणो द्वयोः ॥ शुभाच्चेत्सुखयः शून्यं भोभयोच्चेत्तयोः शुभाः ॥ ६१ ॥ अतिमैत्रे तु चत्वारो
योन्योर्मैत्रे त्रयो गुराः ॥ ओदासीन्ये द्वयं चैकं वैरं खं चातिशात्रवे ॥ ६२ ॥ मिथो वैरे तु शून्यं स्या-
त्समवैरे गुराणष्टकम् ॥ एकं शास्त्रवमैत्रे च द्वयोः साम्यं त्रयो गुराः ॥ ६३ ॥ सममैत्रे तु चत्वारो
पंचैकाधास्वरे तथा ॥ मित्रत्वे चोभयोस्तद्वद्वाशिपोर्वरकन्ययोः ॥ ६४ ॥ मानुष्यां च स्त्रियं
देववरे तुल्यगुरोपि षट् ॥ पंचान्यथा स्त्रियं दिव्यामेको रक्षोगुरोचरे ॥ ६५ ॥ रक्षोगुराण्यदा
कन्यावसे देवस्तदा तु खम् ॥ रक्षोमानुषयोः खं स्यादन्योन्यवरकन्ययोः ॥ ६६ ॥ द्वयोरेकपदा-
भावे भकूटे योनिमैत्रतः ॥ कन्यादूरेपि चत्वारो ह्येकोप्येकतरे तयोः ॥ ६७ ॥ सत्कूटे योनिवैर-
त्वे नरदूरे षडीरिताः ॥ राश्येक्ये भिन्नभे पंच संधान्यत्र भकूटके ॥ ६८ ॥ कन्याया वरभंदूरे
कन्यादूरं हितच्छुभम् ॥ वरभाङ्गीरुदूरं तद्विवाहेन शुभप्रदम् ॥ ६९ ॥ नाडीभेदे गुराणां अष्टौ तदे-
वान्येपि सार्धकाः ॥ अजा गलस्तनायं ते नाड्ये को सकला गुराः ॥ ७० ॥ अथ जन्मकाले भौ- ६४
मदोषः ॥ मूर्तो १ तुर्य्य ४ द्युमे ८ भौमे सप्तमे ७ त्ये १२ च जन्मनि ॥ भर्तुर्योषि दिनांशः स्यात्त्रि-

मु. ग.
६५

या भर्तृविनाशनम् ॥ ७१ ॥ एवं विधे कुजे संख्ये विवाहो न कदाचन ॥ कार्यो वा गुरा-
बाहुल्ये कुजे वाता दृशो द्वयोः ॥ ७२ ॥ अथ त्रिविध कन्यायोगः ॥ सूर्य भौमार्कि वारेषु ति-
थि भद्रा शताभिधम् ॥ आक्षेपा कृत्तिका चेत्या तत्र जाता वियांगताः ॥ ७३ ॥ जनोर्लग्ने रि-
पुक्षेत्र संस्थितः पाप खेचरः ॥ द्वौ साम्यावपि योगेऽस्मिन् संजाता विष कन्यका ॥ ७४ ॥
लग्नेशनैश्चरोयस्याः सुतेर्किर्नवमे कुजः ॥ विषाख्या सापिनो द्वाह्या विविधा विष कन्य-
का ॥ ७५ ॥ अथ विष कन्या दोष परिहारः ॥ सावित्र्यादि व्रतं कृत्वा वैधव्य विनिवृत्तये ॥
अश्वत्यादिभिरु द्वाह्या दद्यात्तांचिर जीविने ॥ ७६ ॥ अथ जन्म कालिक दुष्ट नक्षत्र फ-
लम् ॥ आश्लेषा ख्य समुत्पन्नौ श्वश्रू कन्या सुतौ हतः ॥ मूल जौ श्वशुरं हंति ज्येष्ठो त्यास्व-
धवाग्रजम् ॥ ७७ ॥ अथा स्यापवादः ॥ आश्लेषा प्रथमः पादः पादो मूलांति मस्तथा-
विशाखा ज्येष्ठयो राद्यास्त्रयः पादाः शुभावहाः ॥ ७८ ॥ इति बधूवरयोर्मूलापवादः ॥
अथ वाग्दानं कुमारी वरणां च ॥ विवाहो दित मे पूर्वा धनिष्ठा कृत्तिका श्रवे ॥ कुमारी वर-
योः कार्यं वरणां च शुभेऽहनि ॥ ७९ ॥ अथ विवाहादि कृत्ये निषिद्ध समयः ॥ जलाशय-

६५

मु. ग.
६६

गृहारामप्रतिष्ठारंभरो तथा ॥ वृत्तारंभ समाप्तौ च दीक्षां सोमाध्वरादिकम् ॥ ८० ॥ महाद
न मुपाकर्मा ग्रयणारम्भ मष्टकम् ॥ केशान्तो वृषभोत्सर्गं देवतास्थापनं प्रया ॥ ८१ ॥ वृत्त
बंध मथो द्वाहं मुंडनं कर्मा वेधनम् ॥ गर्भाधानादि संस्कारान् कालाति क्रमरो शिशोः ॥
८२ ॥ देवतीर्थे क्षणां चाद्यं भूमिपालाभियेचनम् ॥ अग्न्याधानं च सन्त्यासं चातुर्मास्य
मयोगमम् ॥ ८३ ॥ वेदव्रतं व्रतोत्सर्गं साद्यं वध्याः प्रवेशनम् ॥ अस्ते शुक्रेज्ययोर्बाल्ये वा
र्धके सिंहगे गुरौ ॥ ८४ ॥ त्रयोदश दिने पक्षे मासे न्यूनेऽधिकेत्यजेत् ॥ धार्य्यं नेति जगुः
केचिदस्तादौ भूषणादिकम् ॥ ८५ ॥ सुवर्णं रत्न दन्तानां संधार्य्य मिति चापरे ॥ केचि
द्वक्त्रेऽति चारेपि नीच राशिगते गुरौ ॥ ८६ ॥ धनुर्मीनगते सूर्य्ये गुरुणा संयुते पि च ॥
अथ प्रकारांतरैर्मास द्वयं सेवत्याज्यम् ॥ हेयं मासद्वयं जीवेन क्रस्थे शुभ मीप्सुभिः ८७
अथ गुरोर्वक्त्राति चार विशेषः ॥ वक्त्राति चारगे जीवेत्वष्टा विंशति वासरान् ॥ परित्यज्य
ततः कुर्याद्ब्रह्मोद्वाहादिकं शुभम् ॥ ८८ ॥ अथ वक्त्राति चार दोषा पवादः ॥ त्रिकोणा
द्व्याय संस्थे तु जीवे वक्त्राति चारगे ॥ न दोषस्तत्र विशेषः कुर्याद्ब्रह्मोद्वाहनादिकम् ॥ ८९ ॥

६६

मु.ग.
६७

अथ सिंहस्थ गुरोर्दोषः ॥ सिंह सिंहांशके जीवे विवाहादि न कारयेत् ॥ गोदाया उत्तरे
भागे भागीरथ्याश्च दक्षिणो ॥ ६० ॥ अथ देश विशेषेणा सिंहस्थ गुरु दोषा भावः ॥ गोदा
या यास्य दिग्भागे भागीरथ्यास्तथोत्तरे ॥ विवाहाद्यखिलं कार्यं सिंहस्थेऽपि बृहस्पतौ ॥
६१ ॥ अथ सिंहस्थ गुरौ सर्वदेशेषु दोषापवादः ॥ सिंह राशिस्थिते जीवे सेवेर्केतु न दूषण
म् ॥ आवश्य के विवाहादौ सर्वदेशेष्वपि स्मृतम् ॥ ६२ ॥ अथ मकरस्थे गुरौ विशेषः ॥
मगधे गौड देशे च सिन्धु देशे च कौंकरो ॥ विवाहादि शुभेत्याज्यो नान्य स्मिन्न क्रमो गुरुः
॥ ६३ ॥ अथ लुप्त संवत्सरः ॥ देव पूजाति चारेणा दश मासात्पुरायदि ॥ राश्यन्तरगते
भूयो ऋते कुंभ चतुष्टयात् ११ । १२ । १ । २ ॥ ६४ ॥ प्राग्राशिर्यदि नोयाति लुप्त संवत्सर
स्तदा ॥ गंगानर्मदयोर्मध्ये देशः सोत्यंत निंदितः ॥ ६५ ॥ अथ कार्य विशेषे जन्मर्क्षयोः
प्राधान्यं ॥ देशग्राम गृह द्यूत व्यवहारे रोगज्वरे ॥ दाने मंत्रे च सेवायां काकिरायां वर्गाया
जने ॥ ६६ ॥ पुनर्भू मेलने ज्ञेयानाम राशोऽप्रधानता ॥ अतो न्यत्र विवाहादौ प्राधान्यं
१८ जन्म भस्यहि ॥ ६७ ॥ अज्ञातजन विद्येतु नाममादेव चिंतयेत् ॥ जायायत्योर्म कूटाय

६७

सु. ग.
६८

गोचराद्यखिलंतथा ॥ ६८ ॥ एकस्यापि च दंपत्योरज्ञाते जन्मभेतथा ॥ जन्मभाज्जु-
गुरुद्यादिमेलनं नात माह्वयोः ॥ ६९ ॥ अथ विवाहे संवत्सरादि शुद्धिः ॥ गर्भाज्जन्म-
दिनाद्वापि हायनात्पंचमात्परम् ॥ आदशाब्दं तु कन्याया विवाहो समवत्सरे ॥ १०० ॥
गौरीस्याद्दृष्टवर्षासा रोहिणी नववार्षिकी ॥ दशाब्दा कन्यका ज्ञेया तस्माद्दूर्ध्वं रजस्व-
ला ॥ १०१ ॥ तत्र विशेषः ॥ ज्ञेया गुरुबला गौरी रोहिणी भानुमद्वला ॥ कन्या चन्द्रव-
ला ग्राह्या ततो लग्नं बलेतरा ॥ १०२ ॥ अथ विवाहे रवि गुरु चन्द्र बलम् ॥ गुरोर्बलं तु
कन्याया वरस्याथ बलं रवेः ॥ ग्राह्यं परिराये प्राज्ञैर्बलं चान्द्रं तथोभयोः ॥ १०३ ॥ अ-
थ कन्याया वरोच्च गुरु बलम् ॥ जन्मराशेर्गुरु श्रेष्ठः पञ्चमो नवमो द्विगः ॥ एकादशः
सप्तमस्थः कन्यायाश्च वरोर्वते ॥ १०४ ॥ त्रिंशद्दशाद्यमो ६। १०। १ मध्योनेष्टु-
र्यो ४ष्टमो ५८त्यगः १२ ॥ एकया पूज्या मध्यस्तुर्यो न्यो द्विगुरागर्चया ॥ १०५ ॥ का-
लाति क्रमरो त्विष्टो ह्यष्टमस्त्रिगुरागर्चनात् ॥ गुरुः स्वोच्चे स्वमैत्रेवास्वांशो वर्गोत्तमे ॥
५० पिवा ॥ १०६ ॥ शुभस्तुर्योष्टमो न्योपि तीचारिस्थः शुभोऽप्यसत् ॥ वक्रातिचारगोवा-

६८

सु. म.
६६

पियस्मिन् राशौ समागतः ॥ १०७ ॥ तद्वाशिज फलं धत्ते जीवो नो पूर्व राशिजम् ॥ १०८ ॥
अथ वरस्य रविफलम् ॥ रविस्त्रिषट् दशा यस्यो वरस्यो द्वाहने शुभः ॥ मध्यः पंचमद्विः
सप्त त्रयमः पूजयोत्तमः ॥ द्विरर्च्यो द्वादशस्तुर्योऽथाष्टमस्त्रिगुणार्चनात् ॥ १०९ ॥ अथो-
भयोऽश्वत्थफलम् ॥ ग्राह्यं प्रागुक्तमुद्वाहे द्वयोऽश्वत्थं समंबलम् ॥ ११० ॥ अथ मासादिहो-
वापवादः ॥ जन्म मासादिके ज्येष्ठे विवाहो वरकन्ययोः ॥ आद्यमर्गशुबोर्नेष्टो नानाद्य-
जनुषोस्तयोः ॥ १११ ॥ नेष्टः त्रिज्येष्ठमुद्वाहे द्विज्येष्ठं मध्यमं स्मृतम् ॥ कृत्तिकास्थे
रवौ केचित्त्रिज्येष्ठं तु शुभं जगुः ॥ ११२ ॥ अथात्र प्रसंगाद्विवाहाद्युपयुक्तः शास्त्रार्थः ॥
नेष्टं युद्वाहनं केचित्त्रिज्येष्ठयोस्तु परस्परम् ॥ युत्रोद्वाहात्तु परमान्न कन्याकरपीडनम् ॥
११३ ॥ मुंडना मुंडनं वापि कुरोशस्तु मतो न्यथा ॥ सीमन्तोद्वाहनं चोत्तमं केशान्तं व्रत-
बन्धनम् ॥ ११४ ॥ गुरुमंगलमेतत्स्यात्तदन्यल्लघुमंगलम् ॥ गुरुमंगलयोर्नेष्टं
घराभासा ल्लघुमंगलम् ॥ ११५ ॥ शुभत्रयं तथा पित्र्यं कृत्यं स्वीयकुलेन सत् ॥ स-
होदरप्रसूतानां भ्रातृणां च समक्रिया ॥ ११६ ॥ घराभासाभ्यन्तरं नेष्टा कन्यकानां तथै

६६

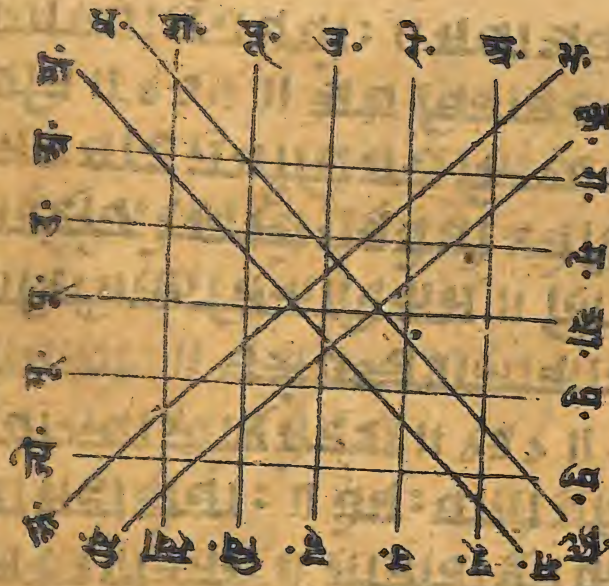
मु. ग.
१००

वच ॥ प्रागुक्त मंगलं कुर्यादब्ध भेदे यथा पुनः ॥ ११७ ॥ चतुर्दिनान्तरे वापि संकटे तु दिना-
ंतरे ॥ एकाहेपि प्रकुर्वीत सरिद्धिरि गृहान्तरे ॥ ११८ ॥ तथा मराडय भेदेपि लग्न भेदे यथो-
चितम् ॥ यमयोस्तु विशेषोयं कार्याः सर्वाः सह क्रियाः ॥ ११९ ॥ एकोदर ससुत्पन्न मेक-
स्मैकन्यका द्वयम् ॥ न देये नैव कुर्याच्च सोदराभ्यां सहोदरे ॥ १२० ॥ विवाह निश्चया दूर्ध्व-
कुले बध्वाः कुलस्य च ॥ पित्रादेर्मरगो जाते विवाहो न तयोः शुभः ॥ १२१ ॥ अथवा वत्स-
रा दूर्ध्व मासवट्काद्यापि वा ॥ मासोर्ध्वात्सूतकांतं वा शान्त्या शस्तः करग्रहः ॥ १२२ ॥
अथ विवाहे शुभमासाः ॥ भेष दृष्टिक कुंभेषु मकरे मिथुने वृषे ॥ रवौ पाणिग्रहः श्रेष्ठो
युग्मे विष्णु शया वधि ॥ १२३ ॥ वैशाखः फाल्गुनो माघो ज्येष्ठ श्रैते शुभप्रदाः ॥ मासा-
उद्धरणे मार्गो मध्योन्येत्वं शुभा मताः ॥ १२४ ॥ दृष्टिके मकरे मेषे विद्यमाने दिवाकरे ॥
कार्तिकः पौष चैत्रौ च विवाहे तेपि शोभनाः ॥ १२५ ॥ मार्गशीर्षे धनुष्यर्के मीनार्के फा-
ल्गुने शुभः ॥ सौरो व्रत विवाहादौ मासः सर्वत्र शस्यते ॥ १२६ ॥ चान्द्रो मासस्तु विन्ध्या-
देर्भागे दक्षिणा के मतः ॥ योगस्तयोर्विवाहादौ शोभनः सौर चान्द्रयोः ॥ १२७ ॥ अथ

१००

मु.ग. विवाहे तिथि नक्षत्राणि ॥ यशीदशोष्टिमीरिक्ता कृया पक्षान्य पञ्चके ॥ शुक्ला च प्रति-
 १०१ पन्नेष्टास्तिथयोऽन्ये तु शोभनाः ॥ १२८ ॥ सौम्य वाराः शुभा मध्यौ सूर्य मन्दौ कुजोऽध-
 मः ॥ रोहिण्या मुत्तरं मूले पितृ मैत्रांति मे मृगे ॥ १२९ ॥ हस्ते स्वात्यां मृगा क्षीरातां शो-
 भनं करपीडनम् ॥ सीतोढा पूर्व फाल्गुन्यां नोले भेषमत्तो न सत् ॥ १३० ॥ अथ विवाहे
 दश महा दोषाः ॥ वेधः पातो युतिः क्रान्तिर्लतैर्कार्गल पंचकम् ॥ दग्धोपग्रह जाभिच
 दोषास्त्याज्याद् मे दश ॥ १३१ ॥ अथ वेध दोषः ॥ रेखाः पञ्चोर्ध्वतिर्यक्स्था द्वे द्वे रेखे च
 कोरायोः ॥ चक्रं पञ्चशलाकारव्यं विवाहे वेधसाधनम् ॥ १३२ ॥ इति द्वितीयरेखातः
 साभिजित्कृत्तिकादिकम् ॥ लिखेत्सव्यक्रमात्तत्र ग्रहा हेया यथायथम् ॥ १३३ ॥ वि-
 वाहर्क्षेक रेखस्थे ग्रहवेधो भवेदिह ॥ पापैर्विद्धं त्यजेत्तत्र मृक्षंत द्वरां शुभे ॥ १३४ ॥
 उत्तरा षाढ तुयांघ्रि राद्य स्तिथ्यं शकः शुभे १५ ॥ सोभिजित्तद्गतः खेटो रोहिणी यत्र वि-
 ध्यति ॥ १३५ ॥ अथ विवाहर्क्षाणां वेधस्यो दाहरणम् ॥ रेवत्युत्तर फाल्गुन्यो भर-
 ॥ रायारव्या नुराधयोः ॥ मघा श्रवणायोर्वेधः स्वाती शत भिवारव्ययोः ॥ १३६ ॥ वेधो

मु.ग.
१०२

मूल पुनर्वसु रुरुफारव्यासृगायोरपि ॥ रोहिणाय भि-
जितोर्वेध उत्तराभाद्रहस्तयोः ॥ १३७ ॥ अन्यथोद्वा-
हनाज्ज्ञेयो वेधः सप्तशलाकजः ॥ पापवेधे च नक्षत्रं
सम्पूर्णं त्याज्यमेव च ॥ १३८ ॥ शुभवेधे चतुर्याद्योपा-
दयोर्द्विस्तृतीययोः ॥ अथ वेधापवादः ॥ लग्ने शुभ-
ग्रहे वायुलग्ने शोलाभयोश्च वा ॥ सौम्यैर्द्वयो युतो वा-
पिकालहोरा शुभस्य वा ॥ १३९ ॥ वेधदोषस्तदान-
स्यादिवाहादौ सतांसतम् ॥ अथ पातदोषः ॥ शूल-
हर्षरासाध्यानां वैधृतिव्यतिपातयोः ॥ गण्डस्यांते
चयद्विष्ट्यांतचराडायुधपातितम् ॥ १४० ॥ अथ

पातानयनं प्रकारान्तरेण ॥ अनुराधामघाश्लेषाश्रवश्चित्राचरेवती ॥ यत्रैतद्वक्रगा-
स्तवरेवाकार्याविचक्षरौः ॥ १४१ ॥ रविभाद्रानि विन्यस्यत्वशिवभाद्रायेत्क्रमात् ॥ यत्र

१०२

मु. ग.
१०३

भेतत्रगारेखातत्रपातोभवेत्तुवम् ॥ १४२ ॥ अथयुतिदोषः ॥ राशीशखेचरेचन्द्रेदोयःस्या-
त्सग्रहाभिधः ॥ सत्याज्यःशोभनेकेचिन्नेत्याहुःसबुधेज्यके ॥ १४३ ॥ अथयुतिदोषापवादः
स्वर्हस्यःस्वोच्चगच्चन्द्रोमित्रक्षेत्रगतोपिवा ॥ गुरुर्वास्वीयवर्गस्थोबलीकेन्द्रगतोविधुः ॥ १४४ ॥
विलोकयन्तिचेहोयनाशयत्येवसंग्रहः ॥ अथप्रकारान्तरेणयुतिदोषः ॥ चन्द्रर्हपापयुक्
कृत्याद्युतिदोषस्तदोदितः ॥ १४५ ॥ अथतस्यापवादः ॥ धियायैकेराशिभेदेमपापयुग्रा-
शिगंत्यजेत् ॥ १४६ ॥ अथक्रान्ति साम्यदोषः ॥ ऊर्ध्वरेखात्रयेचैवतिर्यगेरेखात्रयंतथा ॥
क्रान्ति साम्यं बुधैर्ज्ञेयं मध्येमीनन्तुयोजयेत् ॥ १४७ ॥ मेघसिंहौतुलाकुम्भौगोनक्रौर्क-
दृश्चिकौ ॥ कन्यामीनौधनुर्मीनौतत्रान्योन्यंस्थिताबुभौ ॥ रविचन्द्रौतदाज्ञेयःक्रान्ति-
साम्यस्यसम्भवः ॥ १४८ ॥ अथप्रकारान्तरेणक्रान्ति साम्यसम्भवः ॥ दृष्टि योग-
चतुर्थेऽधोब्रह्मयोगादिमेतथा ॥ क्रान्ति साम्यस्यसम्भूतिस्तत्रप्रायोभवेदपि ॥ १४९ ॥
अथगणितागतमेवक्रान्ति साम्यं त्याज्यम् ॥ प्रागुक्तसम्भवस्येत्यंयदि स्याद्गणिता-
गतम् ॥ क्रान्ति साम्यं तदानेयं मध्यमन्यत्रसम्भवैः ॥ १५० ॥ त्रयस्त्रिंशत्कलाल्यत्वे-

१०३

मु.ग. १०४ दोषः कान्त्यंतेतयोः ॥ रवीन्द्रोः कान्ति साम्यस्य नाधिके दोष ईरितः ॥ १५२ ॥ अथ ल-
तादोषः ॥ स्वराशोर्द्वादशः सूर्यः षष्ठे जीवोष्टमः शनिः ॥ तृतीये धरणीपुत्रः पुरोल-
ता परिग्रहः ॥ पश्चात्सप्तमं सौम्यो नवमं सिंहिका सुतः ॥ १५२ ॥ अथै कार्गल दो-
षः ॥ योगांके विषमे सैके साष्टा विंशति के समे ॥ तदर्ध संख्यमं मूर्ध्नि च के स्वार्जुर के ल-
जेत् ॥ १५३ ॥ अथ तस्यो दाहरणम् ॥ व्यतीपाते भगाल्लेखा व्याघाते तु पुनर्वसुः ॥ अति-
गंडे नुराधा च मूर्ध्नि भं परिधे मघा ॥ १५४ ॥ विष्कम्भे चाश्विनी पुष्यो वज्रं चित्रा तु वै धृती
तथा श्रुले मृगो गंडे मूलं मूर्ध्नि विन्यसेत् ॥ १५५ ॥ योगे व्येतेषु संभूतिर्नान्ये व्ये कार्ग-
लस्य च ॥ १५६ ॥ अथ तस्य चक्रम् ॥ एकाचोर्ध्वं गता रेखातिर्यक्कार्या ख्योदश ॥
मूर्ध्नि भं मूर्ध्नि विन्यस्य साभिजिच्चततो न्यसेत् ॥ १५७ ॥ एकार्गलो मिषश्चैक रेखा ग-
च्छे द्विधूरविः ॥ विवाहादि शुभे कार्ये नेष्टस्त्वे कार्गलाभिधः ॥ १५८ ॥ अथ पंचक दोषः
षट् ई व्ये ३ का १४ ८ चतुः ४ संख्या संक्रांती शैर्गतैर्युताः ॥ पंच ५ शैर्गैर्युतैर्भक्तं विज्ञेयं १०४
बुध पंचकम् ॥ १५९ ॥ रोगो वह्निर्नृप शैर्गैर्युतैर्वै पंचके क्रमात् ॥ शैर्गैर्युतैर्भक्तं विज्ञेयं

मु. ग.
१०५

शेषे सशल्पकम् ॥ १६० ॥ अथ दाक्षिणात्य प्रसिद्ध पंचकम् ॥ शुक्लाद्यास्तिथयो या-
तालगनाद्या भाजिताग्रहैः ॥ शेषेऽष्ट ८ द्वि २ चतु ४ स्तर्क ६ भूमितेवारा पञ्चकम् ॥
१६१ ॥ रोगोऽग्नि नृपती चौरो मृत्युश्चेति यथाक्रमम् ॥ प्रसिद्धं दाक्षिणात्यानां शुभंका-
र्यं विवर्जयेत् ॥ १६२ ॥ अथ तयोरपवाद व्यवस्था ॥ रात्रौ चौर रुजौ जह्याद्विसे राज पं-
चकम् ॥ संध्ययो रुमयो मृत्युः सर्वदा वह्नि पञ्चकम् ॥ १६३ ॥ रात्रौ रोगं नृपं मन्दे बुधे मृ-
त्युं परित्यजेत् ॥ भौमे तु पावकं चौरं लग्ने हीनबलेन सत् ॥ १६४ ॥ लग्ने पूर्या बलोपेते न दो-
षः पंचकस्य च ॥ रोगो रोगं गृहे वह्निं मार्गे तु चौर पञ्चकम् ॥ विवाहे मृत्यु संज्ञं च सेवायां पं-
चकं त्यजेत् ॥ १६५ ॥ अथ दग्धा तिथिः ॥ द्वितीयाध्वन्वि मीनेर्के चतुर्थी च षष्ठ्य कुम्भयोः ॥
षष्ठी कर्काजयोः प्रोक्ताऽष्टमी मिथुन कन्ययोः ॥ १६६ ॥ सिंहाल्योर्दशमी ज्ञेया द्वाद-
शी तुलनक्रयोः ॥ इत्येतास्तिथयो दग्धा विवाहादौ न शोभनाः ॥ १६७ ॥ अथोपग्रह-
दोषः ॥ अष्टमं ८ पञ्चमं ५ चाष्टदशं १८ वायचतुर्दशम् १४ ॥ द्वाविंशौ २२ कोन विंशे च
१६ त्रयोविंशे २३ तथैव च ॥ १६८ ॥ चतुर्विंशं २४ स्तथैतानि नक्षत्राण्यष्ट सूर्यभात् ॥ ३-

१०५

सु.ग.
१०६

क्तान्युपग्रहवार्या नित्या ज्यान्युद्वाहनादियु ॥ १६६ ॥ दिक् १० सप्त ७ तिथि २५ तत्त्वा
रव्य २५ स्वर्ग संख्यानि २१ भानिच ॥ एतान्यपि जगु ओप ग्रह क्षाणीति केचन ॥ १७० ॥
अथ लतोपग्रह पात दोष दुष्टस्य त्याज्यः पादः ॥ यत्संख्य चरगो खेटस्तत्संख्यं चरगां त्य
जेत् ॥ लतोपग्रह पातैषु त्याज्या नैवांऽघ्नयः परे ॥ १७१ ॥ अथ जामित्र दोषः ॥ चन्द्रा-
द्विलग्नतो वापि सप्तमो यदि खेचरः ॥ तदा जामित्र दोषः स्यात्कूरोत्य स्त्वति निन्दितः
॥ १७२ ॥ चतुर्दशे वा नक्षत्रे जामित्रे कैश्चिदुच्यते ॥ नवांशो पञ्च पञ्चांशो ५५ सूक्ष्मं जामि-
त्रं गं परे ॥ १७३ ॥ अथ लतोपग्रह जामित्रैर्कार्गल कर्तरी दोषा रागास पवादः ॥ लतोप-
ग्रह जामित्र पातैर्कार्गल कर्तरी ॥ एते दोषा विनश्यन्ति लग्नेऽर्के दुर्बलान्विते ॥ १७४ ॥
अथ देश विशेषे दोष व्यवस्था ॥ कुरु बाल्ही कयोर्देशोत्य जेदु पग्रहर्क्षकम् ॥ सौराष्ट्रे-
मालवेलत्तां पातं वंग कलिङ्गयोः ॥ १७५ ॥ एकार्गलं तु काशमीरे विद्मभं सर्व देशके ॥
१७६ ॥ अथैक विंशति महा दोषाः ॥ आदौ पंचांग जो दोषः संक्रान्ति चैव कर्तरी ॥ संग्र-
हः कुनवांशारव्यो गराडान्तैर्कार्गलाभिधौ ॥ १७७ ॥ दुःक्षरागो वारजा दोषाः पाप भं

१०६

सु.ग. १०७ वियताडिकाः ॥ विद्वर्क्षकान्ति साम्यं च तथा वृष्टिरकालजा ॥ १७८ ॥ ग्रहणोत्पातन-
 सत्रं पाप यद्गर्ग कस्तथा ॥ जन्म लोभेन्दु राशिभ्या मष्टसंलग्नमेव च ॥ १७९ ॥ यडशान्त्य-
 गत चन्द्रो भृगुः यष्टः कुजोऽष्टमः ॥ लग्नास्तोत्थ इति प्रोक्ता एकविंशति संख्यकाः ॥ १८० ॥
 महादोषा विवाहादौ शुभेत्याज्याः शुभेषुभिः ॥ विवाहादन्य कार्ये तु जामित्रं नैव चिंतये-
 त ॥ १८१ ॥ अथ पूर्वोक्तेभ्योऽवशिष्टास्ते लिख्यन्ते ॥ अथ कर्तरी दोषः ॥ द्विविधां व्यय-
 योर्लग्ना चन्द्राद्वा पाप लेचरो ॥ यदि स्यातां तदा ज्ञेया कर्तरी तां परित्यजेत् ॥ १८२ ॥ अथ
 कर्तरी दोषा पवादः ॥ लग्नाद्विरिः फगो कूरो त्रयमेतत्समांशकम् ॥ तदा कर्तरी जादो-
 या अन्यथा भावजं फलम् ॥ १८३ ॥ धनेमार्गी व्यये वक्त्री वक्रौ वामार्ग जावुभौ ॥ लग्ने स-
 द्वादशे सौम्यो यदि चेत्कर्तरी न सा ॥ १८४ ॥ शुक्रजीव बुधैः केन्द्रकोरागैः सानदुःखदा ॥
 कर्तरी कार कौ पापौ शत्रुनी चर्क्षगौ यदि ॥ १८५ ॥ अथ वास्तुमितौ तत्र न दोषः कर्तरी भवः
 ॥ १८६ ॥ अथ नक्षत्र विय घटिकाः ॥ खवाराणा ५० अजिता २४ खिंश ३० त्ववेदा ४० मनवः १०७
 १४ क्रमात् ॥ स्वर्गा २१ खिंश ३० नखा २० दंता ३२ खरासा ३० विंशति २० र्दृतिः १८ ॥ १८७ ॥

सु.ग.
२०८

भूतेषां २१ खयसाः २० शक्रा २४ रुद्रा २१ कात्या २० चतुर्दश २४ ॥ यदपचाश ५६ जिना २४
चैकविंशतिः २१ ककुभो २० विराः २० ॥ १८८ ॥ धृति १८ भूया १६ जिना २४ खिंश ३० दशविभा-
हटिका स्मृताः ॥ आभ्यश्चतुष्टयं त्याज्यं घटिकानां विद्यामिधम् ॥ १८९ ॥ सर्वर्ष घटिका मिथ्य
प्रोक्तर्ष घटिका हताः ॥ यस्याभक्ताः स्फुरानाड्यस्तथास्युर्वियनाडिकाः ॥ १९० ॥ अथ तिथि-
विय घटिकाः ॥ तिथि १५ वाराणा ५ च ८ सप्तां ७ ग ६ पंच ५ वेदा ४ च ८ भूधराः ७ ॥ दि १० ज-
ह्वा ३ र्क १२ मनु १४ ह्माभू ७ द्वसवो ८ घटिकाः क्रमात् ॥ १९१ ॥ आभ्यो घटी चतुष्कंच वियं
प्रति पदादितः ॥ १९२ ॥ अथ वार विय घटिकाः ॥ नख २० युग्मा २ र्क १२ दिक् १० सप्त ७
वाराणा ५ तत्त्व २५ मिताः क्रमात् ॥ आभ्यो नाडी चतुष्कंच वियं तद् विवासरात् ॥ १९३ ॥ अ-
थ विय नाडी दोषा पवादः ॥ कोराणा ५ १६ स्त्वब्धि ४ नमः संस्थः सुहृत्सौम्ये क्षितोपिवा ॥ सद्वा-
शौवाविधुः स्वांशो लग्ने वा केन्द्र कोरागः १४ ७ १० ५ १६ ॥ १९४ ॥ निहन्यादखिलं दोषं
विय नाडी समुद्भवम् ॥ १९५ ॥ अथ ग्रह दृष्टिः ॥ तृतीय ३ दशमोपादे १० १५ त्रिकोरो ५ १०८
६ घिद्वयं ० १ २ ३० ग्रहः ॥ पश्येत्तुर्ये ५४ दृष्टे ८ पादे त्रय ० ४ ५ पूरांतु ६ १० सप्तमं ७ ८ ५ ॥ १९६ ॥

बु.ग. पूर्णांतु त्रिदशं सन्द्दो पंचमं नवमं गुरुः ॥ भौमोऽष्टमं चतुर्थं च सप्तमं सकलाग्रहाः ॥ १९७ ॥
 १०६ अथ लग्न सप्त शुद्धिः ॥ लग्ने लग्नलवे वापि लग्नांशोऽशयुतेक्षिते । लवेश शुभमित्र श्रेष्ठे वा
 स्वामिनः शुभम् ॥ १९८ ॥ द्यूनांशो द्यूनलग्ने वा द्यूनांशोऽशयुतेक्षिते ॥ द्यूनांशपति संमित्रदृष्टे
 वध्वाः शुभं स्मृतम् ॥ १९९ ॥ लग्ने शो लग्नमंशोयः स्वांशं पश्यति वामिथः ॥ तद्वरस्य शुभं ज्ञेय-
 मन्यथा नैव शोभनम् ॥ २०० ॥ द्यूने शोऽस्तं तथाऽस्तेशपति द्यूनांशमीक्षिते ॥ सन्मियो वात-
 दावध्वाः शुभं त्वितरथानहि ॥ २०१ ॥ अथ पंग्वंधादित्याज्यलग्नानि ॥ दिवा पंगुर्घटो ज्ञेयो-
 वधिरो तुल दृष्टिकौ ॥ अंधो मेघो वृषः सिंहः सन्धौ कुब्जा मृगात्त्रयः ॥ २०२ ॥ रात्रौ पंगुर्भयश्च
 ऽधाः कन्या मिथुन कर्कटाः ॥ वधिरो तु धनुर्नक्रौ तत्काले तान्परित्यजेत् ॥ २०३ ॥ अथ हो-
 लिकायुक्तम् ॥ रेखावत्यां विषाशायां शुतुद्रौ पुष्करत्रये ॥ होलिका प्राग्दिनान्यष्टौ विवाहा-
 दौ शुभे त्यजेत् ॥ २०४ ॥ अथ केषां चिह्नो यारागामपवादः ॥ राशयो मास शून्याश्च लग्नं का-
 गान्ध पंगुयत् ॥ तत्याज्यं मालवे गौडे नान्यत्र शुभदं स्मृतम् ॥ २०५ ॥ हन्यादि नर्द्धिजं दोषं ॥ २०६
 १०७ तिथि सिद्ध समुद्भवम् ॥ गुरुः केन्द्रगतः शून्यतिथिजं लाभगः शुभः ॥ २०६ ॥ अथ गंडांतदोषा

सु. ग. पवादः ॥ बलीं दुर्हति दोषं च तिथि गंडान्त सत्त्ववम् ॥ लग्न गण्डान्त जं दोषं बलियुः शक्र पूजितः
 ११० ॥ विधं चाति गण्डान्त मभि जिच्छुभदः क्षराः ॥ २०७ ॥ अथ कुलिकयमघंट योरपवादः
 सहजं वासराधीशो बलोपेतो भवेद्यदि ॥ लग्न गोवातदा दोषो निहन्ति कुलिकोद्भवम् ॥ २०८ ॥
 केन्द्रे कोरो शुभः खेटो लग्नाद्वाराशितोपि वा ॥ यमघंटोद्भवं दोषं निहन्ति गारलोपमम् ॥ २०९ ॥
 अथाष्टम लग्न दोषा पवादः ॥ वृषभो ह्यधिको मीनः कन्या मकर कर्कटाः ॥ लग्ने ख्येते युनो
 दोषो जन्म ताराष्टमेऽपि ॥ २१० ॥ अथाद्वादश कारादिलग्न दोषा पवादः ॥ अद्वाय नर्तुमा-
 सार्ध पक्षदग्धाह संभवाः ॥ अन्ध कारादिलग्नोत्थाः सपायेन्दु नवांशकाः ॥ दोषा नश्यन्ति
 जीवज शुक्रैः केन्द्रे त्रिकोरागैः ॥ २११ ॥ अथ कुनवांशादि दोषा पवादः ॥ कुनवांश ग्रहो-
 द्भूताः बहुर्गण्डा लग्नजाः ॥ शशिन्येकादश सर्वे दोषा नश्यन्ति वैधुवम् ॥ २१२ ॥ अथ सर्वदो-
 षापवादः ॥ लग्ने वर्गोत्तिमे वेदोद्युताये लाभगेयवा ॥ केन्द्रे कोरो गुरौ दोषा नश्यन्ति सकला
 अपि ॥ २१३ ॥ केन्द्रे कोरोपि जासिन्ने दोषाणां च शतं बुधः ॥ शुक्रः शतद्वयं हन्यात्सप्ततु वच- ११०
 सांपतिः ॥ २१४ ॥ लग्ने शोवाल वाधीशो लाभे केन्द्रे च संस्थितः ॥ दोषराशिं दहत्या शुक्ल-

मु.ग. १११ राशिनिवानलः ॥ २१५ ॥ अथ विवाह शुभनवांशाः ॥ कन्यायुग्मधनुस्तौलिनवांशाः शुभदाः
१११ स्मृताः ॥ विवाहेऽन्येतुमीनस्यनवांशं शुभदंजगुः ॥ २१६ ॥ लववर्गोत्तमं हित्वा विवाहो नान्ति में
शके ॥ चरांशोपि चरे लगने तुलानक स्थिते विधौ ॥ २१७ ॥ अथ विवाह लग्ने भंगदा ग्रहाः ॥ लग्ने
शने चरः सूर्यो लग्नारि निधने शशी ॥ लग्नेऽष्टमे मही सत्तुरष्टमे बुध वाक्यती ॥ २१८ ॥ राहुः
सूर्यो विलगने च निधनारि गतो भृगुः ॥ द्यूने तु खेचराः सर्वे विवाहे भंगदाः स्मृताः ॥ २१९ ॥
कुजः खेद्वादशे सन्दोलगने शो निधनारिगः ॥ तृतीये भार्गव चन्द्रो व्यये तेनैव शोभनाः ॥ २२० ॥
अथ भंगद ग्रहापवादः ॥ शत्रुनीचर्षगः शुक्रो न दोषा अरिर्दं संस्थिताः ॥ नाशुभश्चाष्टमो भौ-
मः शत्रुनीचास्त गोयदि ॥ २२१ ॥ नीचो नीचांश गश्चन्द्रो नाशुभो अरिरिः फगः ॥ लग्ने वली
गुरुः शुक्रश्चन्द्रो वा शुभवर्गगः ॥ शुभदृष्टो निहत्येव दोषं रिः फारि चन्द्रजः ॥ २२२ ॥ अथ वि-
वाह लग्ने रेखा प्रदा ग्रहाः ॥ निधनारि त्रिलाभस्था अर्को किं शिखिराहवः ॥ लाभ त्रिशु-
भो भौमो द्वि त्रिलाभगतः शशी ॥ २२३ ॥ खास्ताद्यान्यं विना सौम्ये द्यूनाद्यां विना गुरुः २२३
अथास्तारि व्ययं हित्वा शुक्रो रेखा प्रदः शुभः ॥ २२४ ॥ अथ मध्यम फलदा ग्रहाः ॥

सु. ग.
११२

सदसत्स्यानतोऽन्यत्रस्थितामध्य फलाग्रहाः ॥ २२५ ॥ अथ रेखा प्रदग्रहाराणां विंशोपका-
सार्धत्रयं रविः सार्धं भौमार्कं शिखिराहवः ॥ द्वौ शुक्रो ज्ञश्च पंचेन्दुरंशौ स्त्रीन वितरे गुरुः ॥
२२६ ॥ लग्नं शुभं विवाहे स्याद्दश विंशोपकाधिकम् ॥ २२७ ॥ अथेष्टकालज्ञानं ॥ परं-
दिनं द्युमानेन नवघ्नं तिथि १५ भाजितम् ॥ विलब्धं चां गुलाद्यं यत्सामवेद्दिनं मध्यमा ॥
२२८ ॥ पादेभा मध्यमाहीना सप्त युग्मि गुरात्ततः ॥ भजेत्सप्तहतं यत्तन्मानं लब्धास्तु
नाडिकाः ॥ २२९ ॥ प्रत्यगर्के तु शेषास्ताः प्रागर्के तु गताः स्मृताः ॥ रात्रीष्टकालविज्ञा-
नं चतुः पूर्वमुदाहृतम् ॥ २३० ॥ अथेष्टकालाह्नगता नयनम् ॥ सायनार्केष्ट भागघानिजो-
दय विनाडिकाः ॥ खत्रि ३० भक्ता भवेद्भोग्य कालो लब्धः पलात्मकः ॥ २३१ ॥ शोध्यो-
भीष्टघटीभ्यश्च तदग्न भानिजोदयाः ॥ शोध्याः शेषखराम ३० घ्नम शुद्ध मिति भजितम् ॥
२३२ ॥ लब्ध संशादिकं योज्यं मेघाद्यैः शुद्धराशिभिः ॥ अयनांश विहीनं तद्धिलग्नं तत्स्फु-
टं भवेत् ॥ २३३ ॥ भोग्य कालोऽथ शुध्येच्चेदिष्टकालः पलात्मकः ॥ खराम ३० घ्नोहतः स्वीयो-
र्येनाह्नं लवादिकम् २३४ योज्यं पूर्वे स्फुटं लग्नमयनांश विवर्जितम् ॥ रात्रीष्टकालतो वाधि

११२

मु. ग. ११३ स्वयङ्गाकाच्च पूर्ववत् ॥ २३५ ॥ अथ स्पष्टलग्नादिष्टकालानयनम् ॥ भानो भोग्यस्तुयः का-
लो भुक्तकालस्तथा तनोः ॥ तदेक्यसेतयोर्मध्योदयाद्यं समयस्फुटम् ॥ २३६ ॥ यद्येक-
क्षंतु लग्नाको तयोर्भागांतरैर्हतः ॥ स्वीयोदयः खरासाप्तो ३० भीष्टकालः स्फुटस्तदा ॥
२३७ ॥ अथ विवाहे प्रशस्तयोगः ॥ शुभैर्लग्नगतेः खेदैरशुभैर्निधनोपमैः ॥ धजोयं परि-
णीतात्रयुवतीप्रियवल्लभा ॥ २३८ ॥ कुजेर्केलाम ११ गोयद्ये शनौ चन्द्रे द्वितीयगो २ ध-
र्मस्यैः ६ खेचरैरन्यैः श्रीवत्सोयोग उत्तमः ॥ २३९ ॥ यदि स्यात्कन्यकालगने तृतीये चन्द्र-
वाक्पती ॥ पंचमे भृगुरानन्दो योगश्चानन्दकृत्सहि ॥ २४० ॥ लाभेऽर्केऽरिगृहे ६ सौमो-
दुश्चिक्येय शनैश्चरः ॥ योगोयमर्धचन्द्राख्यस्तत्रोदा शुभगासती ॥ २४१ ॥ गुरोर्धर्मे ६
बुधे मूर्तो लाभे ११ मन्दे गजामिधः ॥ परिणीते हवा माक्षी साध्वी धर्मार्थदायिनी ॥ खलु-
र्यनव १०।४। ६ गीः सौम्यैः शंखोऽयं शुभकृत्सदा ॥ २४२ ॥ अथ नेष्टयोगः ॥ पापाश्चक्रस्य
पूर्वार्धे परार्धे सौम्य खेचराः ॥ विवाहे चक्रयोगोऽयं तदोदाजारिरिति भवेत् ॥ २४३ ॥ सर्वैः
केन्द्रगतेः पापैर्वापी योगोपि निन्दितः ॥ सौम्यैर्लग्ने १ व्ययं १२ वित्ते २ पापैः कोदंडकोप्य

सु. ग.
११४

सत् ॥ २४४ ॥ भौमे द्वादशगो १२ घटे ई शुक्रे तुर्ये ४ शनैश्चरे ॥ कुटारोऽयं समारव्यातः शु-
भवल्ली विदारगाः ॥ २४५ ॥ व्यये १२ केद्रविगो २ शुक्रेरिगो ई मन्देऽष्टमे ८ विधौ ॥ योगः
स्यात्कर्मनामाऽयं नवोदा भिक्षुकी भवेत् ॥ २४६ ॥ रवौ लगने १ व्यये १२ मन्देऽष्टमे ८ ज्ञेयमुसला-
भिधः ॥ तत्रोदाया कुमारी साकुलमारी भवेद्भुवम् ॥ २४७ ॥ अथ गोधूलिक लगनम् ॥ नि-
द्यादि कुलिकं क्रान्ति विद्धमं पापयुक्तया ॥ लग्ना १ छा ८ रि ई गतं चन्द्रं लगने गोधूलि-
के त्यजेत् ॥ २४८ ॥ नान्ये गोधूलिके चिन्त्या दोषा अगडादयस्तथा ॥ प्रयच्छंते यतः सर्वगोर-
जोभिः समंततः ॥ २४९ ॥ द्वित्रिलाभस्थिते चन्द्रे श्रेष्ठं गोधूलिकं मतम् ॥ लग्नास्तशत्रुतो-
ऽन्यत्र चन्द्रे संस्थे तु मध्यमम् ॥ २५० ॥ दोषाः पंचांग जालगनग्रह जासित्रसंभवाः ॥ लक्षापा-
ताष्टमस्थान नवांशक्षरा जास्तथा ॥ २५१ ॥ एतेन्येप्यखिलानैव हे या गोधूलिके सदा २५२
अथ गोधूलि समयः ॥ अर्धास्तात्पूर्वमप्यूर्ध्वं घटिकार्धं तु गोरजः ॥ सकालो संगलः श्रेयान्
विवाहादौ शुभप्रदः ॥ अर्धविंशत्परं केचिद्द्वीद्वयमितं जगुः ॥ २५३ ॥ निदाघे सार्धं विंशे ई २५४
पिंडी भूते हि मागले ॥ मेघकाले तु पूर्वोऽस्ते प्रोक्तं गोधूलिकं शुभम् ॥ २५४ ॥ अलब्धे घटिकाले

मु.ग. ११५ विप्राणां गोरजः स्मृतम् ॥ गोरजो हीनवर्णानां शूद्रादीनामथो स्मृतम् ॥ २५५ ॥ अथ विवाहे
 लग्नाच्छुभरादीनां शुभा शुभ फलम् ॥ लग्नदेहो भृगुः श्वश्रूः श्वशुरोऽर्केयनः शशी ॥ भर्ता
 कांता कलत्रेशस्तद्वलात्तत्सुखं भवेत् ॥ २५६ ॥ पतिं सूर्याद्विधोः कांतां धनं भौमात्सुतान्
 बुधात् ॥ सुखं जीवाद्भुगोर्धर्मं वेश्मार्के मूलतो वदेत् ॥ २५७ ॥ सुखं स्वोच्चादिर्गौर्ज्ञेयं दुःखं नीचा-
 स्तगादिभिः ॥ २५८ ॥ अथावश्यं के रात्रां खड्ग विवाहः ॥ चन्द्रपंचांगसं शुद्धौ सौम्यायन विवा-
 हभे ॥ रात्रौ गोधूलिके लग्ने खड्गोद्वाहः प्रशस्यते ॥ २५९ ॥ अथ हीनजातीनां विवाहो विशेषः
 अनुक्ततिथिमासर्क्षः संकीर्णानां शुभप्रदः ॥ विवाहे धनपुत्रायुः प्रीति सौख्यं करो भवेत् २६०
 अथ शूद्रादीनां स्त्रियाः पुनर्विवाहः ॥ शूद्रादीनां विवाहर्क्षे पुनस्तद्वहनं स्त्रियाः ॥ रात्रौ कुर्यान्न
 तत्रास्ततिथि मासादिदूयरात् ॥ २६१ ॥ सूर्यभास्वे ४ नेत्रा ईरि ९ भू १० चन्द्रा ११ वि १५
 रसा २१ गनयः २४ ॥ भू २५ रास २८ संमितास्ता रागांधर्वादि विवाह के ॥ २६२ ॥ नेष्टाः श्रेष्ठाः
 कमादेताः स्त्रियश्च गदिता बुधैः ॥ २६३ ॥ अथ विवाहांगकार्यम् ॥ कार्यं विवाहकार्यंग ॥ २६४ ॥ विशाखा भरणी
 विवाहोदित भादिभिः ॥ विबलं च विधुं हित्वा त्रिषष्ट नवसं दिनम् ॥ २६४ ॥ विशाखा भरणी

सु. ग. चित्राज्येष्टारव्यामश्विनीशतम् ॥ आर्द्राचतुष्टयंहित्वाकुर्याद्देवाहिकांविधिम् ॥ २६५ ॥ हे-
११६ वंपूजनंतैलसकलंचांकुरार्पणम् ॥ भूषणांकंकराचंचवेदिकामंडपादिकम् ॥ २६६ ॥ तैलादि-
लापनेदिनसंख्याः ॥ मेषादिराशिजातानांकुर्यात्तैलादिलापनम् ॥ शैल ७ दि १० ग्वारा ५ सप्ता-
७ ग ६ इषु ५ पंचे ५ यवः ५ शराः ५ ॥ वारा ५ शैला ७ स्वय ३ श्वैवकमात्कौचिदितीरितम् २६७
अथविवाहवेदिका ॥ चतुरस्त्राकरोच्छ्रायांचतुर्हस्तांसुवेदिकाम् ॥ वेश्मनोवामभागेचकुर्या-
त्तंभोपशोभिताम् ॥ २६८ ॥ ईशान्यांस्थापयेत्तंभंसिंहादित्रिभगोरवौ ॥ दक्षिकादित्रिभेवा-
योनैर्ऋत्यांकुंभतस्त्रिभे ॥ दृष्ट्यात्वयेतथाग्नेय्यांस्तंभस्वातस्तथैवहि ॥ २६९ ॥ अथविवाहा-
नंतरंमंडपोद्वासनम् ॥ मंडपोद्वासनंघृंहित्वाकुर्यात्समेहनि ॥ पंचमेसप्तमेवापिशुभर्क्ष-
शुभवासरे ॥ २७० ॥ अथविवाहानंतरंवधूप्रवेशः ॥ लग्नादह्नि समेपंचसप्तकेप्यथषोडशात्
ततस्त्वापंचसाद्वर्षादोजाहेमासिवत्सरे ॥ २७१ ॥ यथेच्छंतुततोवध्वाः प्रवेशः शुभदः स्मृतः ॥ अ-
वगादितयेसुलेऽनुराधारोहिराग्रीस्तरो ॥ २७२ ॥ हस्तत्रयेमघापुष्येऽशुत्तरेरेवतीद्वये ॥ प्रवेशः शु- ११६
भदोवध्वाः सोमेशुर्गुरीशनी ॥ २७३ ॥ मध्योबुधेकुजेऽर्केतुनेष्टोरित्तातिथौतथा ॥ शुभवर्गव-

मु.ग.
२२७

लोपेते लगने चांशे शुभः स्मृतः ॥ २७४ ॥ अथ विवाहात्तरं प्रथमाब्दे मास विशेषेणावधानि वा-
सदोषः ॥ उद्वाहात्प्रथमे ज्येष्ठे यदि पत्युर्गृहे वसेत् ॥ पत्युर्ज्येष्ठं तदाहंति पौषे तु श्वशुरं तथा ॥
२७५ ॥ श्वश्रून् आयाद मासे तु चाधिभासे स्वकं पतिम् ॥ आत्मानं तु क्षये मासितातं तात गृहे मंधौ
॥ २७६ ॥ अथ द्विरागमनम् ॥ विवाहाद्विषमे वर्षे कुम्भमेवालि गेरवौ ॥ बलिन्यर्के विधौ जीवे
शुभाहे चाश्विनी सरो ॥ २७७ ॥ रेवती रोहिणी पुष्ये शुक्ले श्रवणात्रये ॥ हस्तत्रये पुनर्वसुत-
था मूला नुराधयोः ॥ २७८ ॥ कन्या मीन तुले युगे वृषे प्रोक्त बलान्विते ॥ लगने पद्म दलाक्षी-
रागां द्विरागमनं मिय्यते ॥ २७९ ॥ सन्मुखे दक्षिणो शुक्रे नो गच्छेत्तु कदाचन ॥ गर्भिणी तु वि-
गर्भास्थान्न बोधा बन्धता मियात् ॥ २८० ॥ बालकश्चेद्विपद्येत विगोहा दपि चेद्भजेत् २८१
अथ दीपमात्मा प्रवेशो दोषापवादः ॥ सिंहस्थे वा गुरौ शुक्ले सन्मुखे संगते पिवा ॥ शुभा
दीपोत्सवे वध्याः प्रवेशः पति मन्दिरे ॥ २८२ ॥ अथ प्रति शुक्र दोषापवादः ॥ एकस्मि-
न्नगरे ग्रामे देशे राज्ञ उपद्रवे ॥ दुर्मिसे तीर्थ यात्रायां नव वध्याः प्रवेशने ॥ २८३ ॥ विवाहे
सर्वदोषाय प्रति शुक्रस्तथा बुधः ॥ अत्र्यंगिरो वशिष्ठानां वत्स कश्यपयो र्भृगोः २८४

२२७

मु.ग.
११८

भरद्वाज मुनेर्गोत्रे प्रति शुक्रो न दुष्यति ॥ पित्रागारे यदि स्त्रीरांस्तनपुष्योद्गमो भवेत्
॥ २८५ ॥ गमनं प्रति शुक्रेऽपि प्रशास्तं पतिवेषमनि ॥ २८६ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञ रावलह-
रिशंकर स्वरिसूनु गणापति कृते मुहूर्त गणापतौ बधू प्रवेशद्विरागमनान्तर विवाह प्र-
करणां समाप्तम् ॥ २५ ॥ ॥ सौम्यायने विशारवायां कृत्तिका रोहिणी मृगश्रिः । शुक्लरे-
वती ज्येष्ठा पुष्येऽग्न्याधानं सिध्यते ॥ १ ॥ कुजेऽर्केऽङ्गुगुरौ शुक्ले नो नीचास्तंगतेऽग्निभे ॥
नोरित्तायां तिथौ कर्के लगने नैव मृगात्रये ॥ २ ॥ अग्न्याधानं प्रकुर्वीत नेन्दो लगन गते पि-
च ॥ त्रिकोणां पचये केन्द्रे सूर्य जीव कुजेन्दुषु ॥ ३ ॥ शेषे चोपचये शुद्धे रंध्रेऽग्न्याधा-
नं सुत्तमम् ॥ लगने जीवे धनुर्गेवाद्यूने ७ रवे १० वायवे कुजे ४ ॥ चन्द्रे वा त्रिषडायस्ये सूर्ये
वा दीक्षितो भवेत् ॥ ५ ॥ इत्यग्न्याधानम् ॥ अथ राज्याभिषेकः ॥ उदितेऽङ्गुगुरौ शुक्ले
विचैत्रे चोत्तरायणे ॥ जन्मे शोवाकपिंगेशो रवौ भौमे बलान्विते ॥ १ ॥ रोहिणी द्वितये
पुष्ये ज्येष्ठायां शुक्लरे तथा ॥ रेवती युगले हस्ते चित्रायां श्रवणेऽपि च ॥ २ ॥ तिथौ वारे
शुभेऽर्केऽपि कुर्याद्राज्याभिषेचनम् ॥ स्थिरे चोपचये लगने जन्मतो मस्तकोदये ॥ ३ ॥ शुभैर्यु-

११८

मु.ग. ११६ केक्षिते पापैः ५ पोष दृग्योगवर्जिते ॥ धनकेन्द्र त्रिकारोगो रव्यै रक्षितैः पाप रवे चरैः ॥ ४ ॥ सौम्यै
 रयुगैः सर्वैर्व्ययमृत्युविवर्जितैः ॥ केन्द्र त्रिकोणगैः सौम्यै रसौम्यैः षट्चिलाभगैः ॥ ५ ॥
 मुहूर्त्त्वक्षौ च्छगैः रवेर्दैनैर्न चाराति भवर्जितैः ॥ राजयोगोचिते लगने शुभं राज्याभियेचनम्
 ॥ ६ ॥ अथ युवराज्याभियेकः ॥ युवराज्याभियेकः स्यादभियेकोक्त भादिषु ॥ ७ ॥ अथ
 पुत्राभावेऽन्यस्याभियेचनम् ॥ स्वजाते राक्षितत्स्थाने पुत्राभावे कुलोद्भवम् ॥ नोचिन्त्या-
 स्तिथि वाराद्यास्तत्कालमभियेचयेत् ॥ ८ ॥ अथ राजचिह्न धारणम् ॥ चामर छत्र दोला-
 दिक्षिपि सिंहासनादिकम् ॥ पट्टाभियेकभे सर्वविदध्याच्छोभनेऽहनि ॥ ९ ॥ इति श्रीम-
 दैवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरिः ० अग्न्याधान राज्याभियेकयोः प्रकरणां समाप्तम् ॥ १६ ॥ अ-
 थ यात्रा प्रकरणम् ॥ विज्ञात जन्मनां राज्ञां ज्ञात्वा शुभ फलोदयम् ॥ योज्या यात्रा बुधेश-
 स्तं प्रसाद ज्ञात जन्मनाम् ॥ १ ॥ अथ प्रश्न लग्नायात्रायाः शुभा शुभ फलम् ॥ जनुयो लग्न-
 राशी वालगने स्ते वात दीश्वरैः ॥ ताभ्यां चोपचये लगने तदा राज्ञां जयो ध्रुवम् ॥ २ ॥ जन्मतो लग्न- ११६
 ॥ १ ॥ भेशत्रौ तुर्ये ४ स्ते ७ वातयोः पती ॥ ताभ्यामुपचयं भंवाजयः स्याद्वैरि संभवः ॥ ३ ॥ जयो लग्ने-

मु.ग.

१२०

स्वसद्वर्गे वेच्छीर्योदयेपिवा ॥ शुभयुक्तेक्षितेवापि शुभायात्राचरोदये ॥ ४ ॥ स्थिरोदये
गमोत्तस्य ॥ चतुर्भेदस्य युते शुभः ॥ द्विस्वभावोदये पापैर्युक्ते वायुनिरीक्षिते ॥ ५ ॥ त्रस्थितो
विनिवर्तत निर्जितोऽरिजनैः पुनः ॥ रम्ये भूमि तले दृष्टे युते भोगोत्पवस्तुनि ॥ ६ ॥ अत्यादे
पिवा प्ररते जयलाभोपियास्यताम् ॥ भृगौ लगने १ बुधेतुर्ये ४ सहोत्थे ३ के सुते गुरौ ॥ ७ ॥
लाभगे ११ परैः शत्रून् जित्वा ३ भ्येति नृपो गृहे ॥ लगने १ भौमे यवा मन्दे सुखे जीवेयस्वे १० र
वौ ॥ ८ ॥ लाभे ११ कर्मणि वा १० चन्द्रे शुक्रेपि विजयो भुवम् ॥ लगने भौमे न्दु युक्ते वा दिने शतनु
जेक्षिते ॥ ९ ॥ चन्द्रे वानिधने ३ स्तस्ये भास्करे लग्नवर्तिनि ॥ पापैर्वाद्यून लग्नाये द्विबुकोप
गतेर्ग्रहे ॥ एभिस्त्रिभिश्च दुर्योगैः प्रहर्भगो न संशयः ॥ १० ॥ कोणो भौमा बुधे ज्याकि शुक्रो वै
षु चतुर्थेपि ॥ एकस्येह मननस्यात्तर्यादा कोणागे विधौ ॥ ११ ॥ भवेद्वा स्वदिशं सोत्रयः खेटो
बलवांस्तयोः ॥ प्रश्ने गस्य दिशा धीशात्यं च सोपि बलीग्रहः ॥ १२ ॥ अथ संक्रान्तिवुयात्राफ
लम् ॥ तेव १ सिंह ५ धनुः ६ संस्थेयात्राशरत्तां शुभालिनि ॥ कुंभे ११ नक्रां ११ गता ६ युग्म ३ शु
क संस्थे तु मध्यमा ॥ १३ ॥ कर्का ४ लि ८ मीनगे १२ के तु यात्रादीर्घप्रवासदा ॥ १४ ॥ अथ दशादि

१२०

म.ग.
१२१

बलवशाद्विविधं यात्राफलम् ॥ दशादेः सफलेषां के यात्रा श्रेष्ठाय मध्यमा ॥ गोचरादिवले
न्यूनफला पंचांग शुद्धितः ॥ १५ ॥ अथ यात्रायां चन्द्रतारा तिथ्यादि शुद्धिः ॥ तारात्रिपञ्च
सप्ताधारिता मा पूर्णिमाष्टमी ॥ शुक्लाद्याद्वादशी षष्ठ्या हित्वा चन्द्रबले गमः ॥ १६ ॥ अथ
यात्राया पृथक् तिथि फलानि ॥ कथ्या च प्रतिपद्येष्टानो शुक्ला गमनादिषु ॥ द्वितीया कार्य
सिद्ध्यै स्यात्तृतीया क्षेम संपदे ॥ १७ ॥ चतुर्थी क्लेशदा ज्ञेया लाभदा पञ्चमी तथा ॥ व्याध्या र्ति
दायिनी षष्ठी सप्तमी भोग्य भोज्यदा ॥ १८ ॥ रोगदा चाष्टमी ज्ञेया नवमी मृत्युदा सदा ॥ दश-
मी लाभ दानित्य हेमदैकादशी स्मृता ॥ १९ ॥ प्रारणाद्द्वादशी प्रोक्ता सर्वसिद्धा त्रयोदशी ॥ शु-
क्ला चतुर्दशी नेष्टा कथ्या पक्षे विशेषतः ॥ २० ॥ पूर्णिमा मध्यमा प्रोक्ता त्याज्यो दर्शस्तु सर्वथा
तिथीनां फलमेतद्विज्ञातव्यं गमने बुधैः ॥ २१ ॥ अथ यात्रायां शुभाशुभ दाराः ॥ सरवेदवासरे
चेष्ट चयस्थस्यापि वासरे ॥ यात्रा श्रेष्ठा बुधे मध्यालोके शास्त्रे तु न क्वचित् ॥ २२ ॥ अथ वारे का-
ल विशेषे यात्रा कौश्लि दुक्ता ॥ रवौ सूर्योदये याया दुषः कालेश नैश्वरे ॥ भौमे भुक्ता सदाऽन्यत्र
वारे कौश्लि द्वितीरितम् ॥ २३ ॥ अथ यात्राया सुत्तम मध्यम नेष्ट नक्षत्राणि ॥ धनिष्ठा च वशी हस्तो

१२२

मु.ग. १२२ ॥ ५ नुराधा रेवती द्वयम् ॥ मृगः पुनर्वसुः पुष्यः श्रेष्ठान्येतानि भानि च ॥ २४ ॥ मूलं पूर्वात्रयं
 ज्येष्ठा रोहिणी शत तारकाः ॥ उत्तराणां त्रयं याने मध्यान्ये तानि भानि च ॥ २५ ॥ चि-
 त्रात्रयं मघा श्लेषा कृत्तिका द्वाभरगायपि ॥ वर्ज्यान्ये तानि विषाद्यानि यात्रायां जन्म भंत-
 या ॥ २६ ॥ अथ वर्ज्यं नक्षत्राणां मावश्यं केत्याज्य घटिकाः ॥ पूर्वसुषोडशौ वाद्या कृ-
 त्तिकारुत्वेकविंशतिः ॥ मघारुत्वेकादशत्याज्या भरगायां सप्त नाडिकाः ॥ २७ ॥ स्वा-
 त्यां श्लेषा विशारवा सुज्येष्ठायाश्च चतुर्दश ॥ पायालग्न बलेशोय नाड्योष्टावश्यं केस-
 ति ॥ २८ ॥ अथात्र सतांतरम् ॥ कृत्तिकाया मघा स्वात्योरेके पूर्वदलं जगुः ॥ उत्तरा-
 र्धंतु चित्राया भरगाया श्लेषयोरपि ॥ २९ ॥ अथोशनसोमतेतु ॥ सर्वस्वाती मघा त्या-
 ज्योशनसोमतमीदृशम् ॥ ३० ॥ अथ नक्षत्र विशेषे विजय यात्रा प्रकारः ॥ संप्रस्था-
 यानुराधायां स्थित्वा ज्येष्ठाभिधेततः ॥ मूले गच्छेन्महीपालो यदि स्याच्च जयो ध्रुवम्
 ॥ ३१ ॥ हस्ते प्रस्थाय वा स्थित्वा तत्रैव स्वाति चित्रयोः ॥ विशारवायां व्रजन् भूयो विजयं
 लभते ध्रुवम् ॥ ३२ ॥ प्रस्थाय मृगशीर्षे वा स्थित्वा द्वायां ततो व्रजेत् ॥ पुनर्वसुं महीपालो

१२२

१२२

मु.ग. लभते च जयश्रियम् ॥ ३३ ॥ रेवत्यां पुष्यभेवापि धनिष्ठायां महीश्वरः ॥ उषित्वा स्वी-
 १२३ यशिविरे रात्रौ गच्छन् जयत्यरीन् ॥ ३४ ॥ अथ दिक् शूलम् ॥ दिक् शूलं पूर्वदिग्भागे ज्येष्ठा-
 यां शनिमोमयोः ॥ पूर्वाभाद्रपदे यास्यां तथैव गुरुवासरे ॥ ३५ ॥ रवौ शुक्रे च रोहितायां
 पश्चिमायां त्यजेद्बुधः ॥ उदीच्या मुत्तरा फाल्गुन्यभिधे मंगले बुधः ॥ ३६ ॥ अथ विदिक्
 शूलं वारेषु ॥ आग्नेयां च गुरौ चन्द्रे नैर्ऋत्यां रविशुक्रयोः ॥ ईशान्यां चन्द्रजे वायौ मंगले
 गमने न त्यजेत् ॥ ३७ ॥ अथ दिक् शूलदोषापनुत्तये विधिः ॥ सूर्ये घृतं पयश्चन्द्रे गुडं भौमे
 बुधे तिलान् ॥ गुरौ दधियवान् शुक्रे माषान्मन्दे नरस्तथा ॥ ३८ ॥ संप्राश्यावश्यं के गच्छ-
 न दिक् शूलेन च दोषभाक् ॥ ताम्बूलं भास्करे चन्द्रे चन्दनं मंगले स्रदः ॥ ३९ ॥ बुधे पुष्यं
 दधी ज्ये च घृतं शुक्रे तिलान् शनौ ॥ दत्त्वा भुक्त्वाथ धृत्वा वानदोषः शूलयोगात् ॥ ४० ॥ अ-
 थ समयविशेषेत्याज्यानि भानि ॥ पूर्वार्द्धे रोहिणीधिषायं विशाखा कृत्तिकोत्तराः ॥ मध्या-
 ह्नसमये ज्येष्ठा श्लेषा द्वा मूलमंतथा ॥ ४१ ॥ अपराह्णे परित्याज्या गमने चाश्विनी सदा ॥ १२३
 चित्रां त्यमनुगधा च यामिन्याः प्रथमं शके ॥ ४२ ॥ मध्येऽशके त्यजेत्पूर्वा त्रितयं भरणी-

सु.ग.
२२४

मघा प्रांत्ये पुनर्वसु स्वाती धनिष्ठा शततारकाः ॥ ४३ ॥ अथ सर्वकालं यात्रायां नक्षत्रा-
णि ॥ श्रवे पुष्ये मृगश्रिष्टे श्रेष्ठा यात्रा च सर्वदा ॥ ४४ ॥ अथ युद्धयात्रायां विशेषः ॥ राहु भु-
क्तानि ऋषाणि जीव पक्षस्त्रयोदशः ॥ मृत पक्षस्तु भोग्यानि कर्तरी तदधिष्ठितम् ॥ ४५ ॥
ततः पञ्चदशे ग्रस्तं चिंत्य युद्धे गमादिषु ॥ जीव पक्षः शुभोज्ञेयो मृत पक्षस्त्वशोभनः ॥ ४६ ॥
मृत पक्षाच्छुभं ग्रस्तं ग्रस्तभाक्कर्तरी शुभा ॥ मृत पक्षे सहस्रांशो जीव पक्षे विधौ स्थिते ॥ ४७ ॥
यात्रायां विजयस्तत्र विपरीते पराजयः ॥ उभौ चेज्जीव पक्षस्थौ यात्रा तत्रापि शोभना ॥ ४८ ॥
चेंदुभौ मृत्युपक्षस्थौ रवींदूतत्र कष्टदौ ॥ पापिनौ जयदश्चन्द्रौ जीव पक्षे व्यवस्थितः ॥ ४९ ॥
भानुमान् जीव पक्षस्थः स्थापितो विजयावहः ॥ ५० ॥ अथाकुलकुलाकुलाकुलं संज्ञा-
स्त्रिविधास्तत्फलं च ॥ अथाऽकुलगणाः ॥ धनिष्ठा भरणी स्वाती हस्तोऽश्लेषा पुनर्वसुः
रोहिणी अर्द्रा चानुग्राधे विषमातिथिः ॥ ५१ ॥ सूर्येन्दु गुरु मंदारव्यवाराश्चैव गंगा
ऽकुलः ॥ अत्र संप्रस्थितो राजा शत्रून् जयति संगमे ॥ ५२ ॥ अथ कुलगणाः ॥ पूर्वाश्वि-
नी मघा पुष्यः कृत्तिका श्रवणो मृगः ॥ चित्रा ज्येष्ठा विशाखा चक्रज शुक्रौ चतुर्दशी ॥ ५३ ॥

॥ ५४ ॥

२२४

मु.ग.
१२५

अष्टाकारिस्त्रिमितास्तिथ्योगरागोऽयंकुलसंज्ञकः ॥ संग्रामे यायिनो भंगः स्थायिनोऽत्र
जयो भवेत् ॥ ५४ ॥ अथ कुलाकुल गराः ॥ अभिजिन्मूलमार्द्रा च शतमं बुधवासरः ॥ डि-
तीया दशमी षष्ठी कुला कुल गरास्त्वयम् ॥ राज्ञः संप्रस्थितस्थात्र सन्धिर्भवति वैरिणां
॥ ५५ ॥ अथ नामादि वर्णा वशान्नै सर्गिको वर्णास्वरः ॥ कच्छ डाध भवानां स्यादकारो
वर्णाजः स्वरः ॥ खजटान मशानां तु स्वर ईकार उच्यते ॥ ५६ ॥ गरुतापयशा वर्णा उकार
स्वर साजिनः ॥ घटथा फरसा वर्णा एकार स्वर संज्ञकाः ॥ ५७ ॥ चटदा समहा चैवामो
कारः कथितः स्वरः ॥ नास्ति यश्चादिमो वर्णास्ति दशाद्वर्णाजः स्वरः ॥ ५८ ॥ अथ तिथि-
स्वरः ॥ अकारादि स्वराः पञ्च नन्दाद्या स्तिथयः क्रमात् ॥ निजस्वरतिथेर्ज्ञेया बलप्रभ-
तयः स्वराः ॥ ५९ ॥ आद्यो बालः कुमारो न्यो युवा वृद्धस्तथा मृतिः ॥ ईयन्नाभकरत्वा-
द्यः कुमारस्त्वर्धला भदः ॥ ६० ॥ सर्वा सिद्धिं युवा कुर्याद्बुद्धो मध्योऽधर्मोऽतिमः ॥ ६१ ॥
अथ तात्कालिक स्वरः ॥ तिथेर्गतैव्ययोगस्ययः स्यादेकादशांशकः ॥ तात्कालिकः
स्वरश्चासौ स्वावस्थातः क्रमात्समृतः ॥ ६२ ॥ अथ पथिराहु चक्रम ॥ विशारवा पुष्यभास्त्रे-

१५०

१२५

सु.ग.
१२६

याऽनुराधाशिवशताभिधम् ॥ धनिद्यैतानि धर्मस्य श्रुकेऽस्मिन् पथि गङ्गके ॥ ६३ ॥ भर-
णीश्रवणो ज्येष्ठा मघा स्वाती पुनर्वसुः ॥ पूर्वाभाद्रपदैतानि भान्यर्थे गदितानि च ॥ ६४ ॥
चित्रार्द्रा कृत्तिका मूल पूर्वा फाल्गुनिका भिगित् ॥ तथा भाद्रोत्तरैतानि कामेधियायानि स-
प्त च ॥ ६५ ॥ उत्तरा फाल्गुनी हस्तो रोहिणी रेवती मृगः ॥ पूर्वाषाढा द्वयं मोक्षे भान्ये तानि
बुधा जगुः ॥ ६६ ॥ धर्मसंस्थिते सूर्ये चन्द्रो मोक्षार्थगः शुभः ॥ अथर्से भास्करे चन्द्रः प्रश-
स्तो धर्ममोक्षगः ॥ ६७ ॥ सूर्यकामर्षगे श्रेष्ठो मोक्षधर्मार्थगः शशी ॥ मोक्षधियाय स्थिते-
सूर्ये चन्द्रसाधर्मगः शुभः ॥ ६८ ॥ अन्यथा त्वशुभोजेयो यात्रायां शुभमीप्सुभिः ॥ ६९ ॥
अथ यात्रायां गोरक्षकमते तिथिचक्रं तत्फलं च ॥ मासे शुक्लादिके पौषे तिथिः प्रतिप-
दादितः ॥ द्वितीयाद्यास्तु माघे स्युस्तृतीयाद्यास्तु फाल्गुने ॥ ७० ॥ एवं चान्येषु मासेषु
तिथ्यो द्वादश संज्ञकाः ॥ लेख्याश्चक्रेत्रयोदश्याः संविहाय तिथित्रयम् ॥ ७१ ॥ तृतीया-
दित्रये यत्तत्त्रयोदश्यादिके फलम् ॥ मासेषु तिथिकोष्ठस्य तिथीनां क्रमतः फलम् ॥ ७२ ॥
याने प्राच्यादिकाष्टा सुवक्ष्ये द्वादशधा क्रमात् ॥ सौरव्यं शून्यं धनार्तिश्च लाभः प्रीतिर्भयं धनम्

१५

१५

१२६

मु. ग.

१२७

॥ ७३ ॥ कष्टं सौख्यं कलिर्मृत्युः शून्यं प्राच्यां फलं क्रमात् ॥ क्लेशानैः स्वव्यथा सौख्यं द्रव्या-
न्निर्लाभपीडने ॥ सौख्यं लाभो व्यथा लाभसौख्यं यास्यदिशि ध्रुवम् ॥ ७४ ॥ भयनैः स्वप्रिया-
न्निश्चभद्रं द्रव्यं सति धनम् ॥ क्लेशाक्लामोऽर्थसिद्धिस्वलाभो मृत्युश्च पश्चिमे ॥ ७५ ॥ धनं सिद्धिं धनं
लाभो सौख्यं लाभो व्यथा मुखम् ॥ कष्टं द्रव्यत्वं शून्यत्वं कष्टं सुतरादि कबलम् ॥ ७६ ॥ अथ सर्वा-
कयोगफलम् ॥ तिथिनक्षत्रवारैक्यं सप्ता ७ द्वा ८ गि ३ विभाजितम् ॥ आदिशून्येति पीडास्या
न्मध्यशून्ये भयं तथा ॥ ७७ ॥ शून्येऽन्त्ये वपुषो रोगो मृत्युः शून्यत्रये ध्रुवम् ॥ जय आर्यागमः
सौख्यं शोषे च स्थानकत्रये ॥ चिन्त्यमेतद्दिवात्रादौ शुक्लाद्यास्तिययोऽत्र तु ॥ ७८ ॥ अथा-
डलभसौख्याज्यौ ॥ रविभात्साभिजिच्चान्दे सप्त ७ मिथ्य २ द्वि ७ शोषके ॥ आडलोथत्रि ३ षट्
ई शोषे गमो नेष्टा गमे त्विमौ ॥ ७९ ॥ अथ प्रशस्तोद्देवरयोगः ॥ चन्द्रमं सूर्यभाद्युक्तं पक्षा-
दितिथिवासरैः ॥ नवाप्तं सप्त शोषेतुद्देवरः स्याच्छुभागमे ॥ ८० ॥ अथ घमाडाख्यः शुभ-
योगः ॥ रविभाच्चान्द्रमंत्रिप्तं ३ तिथि १५ युगसप्तभाजितम् ॥ घमाडस्तु त्रिशोषे स्याद्दमनेष्टे-
ष्ट ईरितः ॥ ८१ ॥ अथ घातचन्द्रः ॥ जन्मस्थो मेघ राशेः स्याद्द्वयभस्य तु एज्जसः ॥ नवमो ॥

१२८

मु.ग.
१२८

मौ	मा	फा	चै	वै	ज्ये	श्र	भा	आ	का	सा		पूर्व	दक्षिणो	पश्चिमे	उत्तरी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	शौख्य	निःस्व	भीतिः	वर्थागमं
२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१	शून्यं	दुःखं	निर्धनं	मिश्रं
३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१	२	लेशः	शौख्यं	दुःखं	धनसं
४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	लाभः	प्राप्तिः	भगं	विनालाभः
५	६	७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	४	लाभः	लाभः	धनम्	शौख्य
६	७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	४	५	भयं	कष्टम्	मरणात्	दुःखागमः
७	८	९	१०	११	१२	१	२	३	४	५	६	लाभः	शौख्यं	दुःखम्	अतिदुःखं
८	९	१०	११	१२	१	२	३	४	५	६	७	कष्टं	लाभः	लेशः	सुखम्
९	१०	११	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	शौख्यं	कष्टं मि.	कार्यम्	कष्टम्
१०	११	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	लेशः	लाभः	दुःखलाभः	धनागमः
११	१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	मृत्युः	शौख्यं	दुःखनाशः	शून्यम्
१२	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	शून्यम्	शौख्यम्	मरणात्	कष्टम्

१२३

१२४

१२५

सु. ग.
१२६

मिथुनस्येन्दुर्द्वितीयः कर्कटस्य च ॥ ८२ ॥ यस्तु सिंह राशौ च कन्याया दशमः स्मृतः ॥ तृती-
यस्तु तुला राशौ च वृश्चिकस्य च सप्तमः ॥ ८३ ॥ चतुर्थो धनिनो ज्ञेयो मकरस्याष्टमस्तथा ॥ कुं-
भस्यैकादश प्रोक्तो मीनस्य द्वादशः स्मृतः ॥ ८४ ॥ घात चन्द्राद्भवे वर्ज्यायात्रायां राज दर्शने
विवाहे वाहना रोहे युद्ध भैयज्य सेवने ॥ विवाहादि शुभेऽन्यत्र नैते चिन्त्या मनीषिभिः ॥
८५ ॥ अथ घात नक्षत्राणि ॥ मेघे मघा वृषे हस्तो मिथुने स्वाति रुच्यते ॥ कर्कटे चानु-
रधा रव्यं सिंहे मूलं प्रकीर्तितम् ॥ ८६ ॥ कन्यायां श्रवणां ज्ञेयस्तुलायां शततारका ॥
वृश्चिके रेवती धियायं भरणी धनुषि स्मृता ॥ ८७ ॥ मकरे रोहिणी कुम्भे चार्द्रा श्लेषा-
तुमीनभे ॥ एतानि घात धियायानि जन्म राशौ नरस्य च ॥ ८८ ॥ अथ घात वाराः ॥
मेघे रविर्बुधः कर्के मिथुने चन्द्र एव च ॥ कन्या वृषभ सिंह युशनिः स्थान्मकरे कुजः ८९
धनुर्वृश्चिक मीनेषु शुक्रोथ तुल कुम्भयोः ॥ जीवैते जन्म राशौ घात वारा बुधैः स्मृताः ९०
अथ घात तिथयः ॥ मेघ वृश्चिकयोर्नन्दा भद्रा मिथुन कर्कयोः ॥ कन्या वृषभ मीने तुष-
र्णा घात तिथिः स्मृता ॥ ९१ ॥ अथ घात तिथीनां त्याज्य घटिकाः ॥ कार्ये त्वावश्य

५१

१२६

मु. ग. २३० केनाडी यद्वा घात तिथौ बुधैः ॥ आदिमंश परित्यज्य नो निंद्याः शेष नाडिकाः ॥ ६२ ॥
 अथावश्य के घात चन्द्रस्य नक्षत्र पादास्त्याज्याः ॥ मयेतु कृत्तिका योऽग्नि १ द्यौ चित्रा
 द्वितीयकः २ ॥ युग्मेशते तृतीयो ३ ध्रिर्मघाया अधिकर्कटे ॥ ६३ ॥ धनित्याद्य १ स्तया
 सिंहेत्रय चार्द्रा तृतीयकः ३ ॥ तुले मूल द्वितीयोऽग्नि २ रलो चाहे स्तृतीयकः ३ ॥ ६४ ॥
 पूमातुर्यधनुः सिंहे मघातुर्यो ४ मृगो तथा ॥ कुम्भे मूल चतुर्थो ५ ध्रि ४ मीने पूमा तृतीय-
 कः ३ ॥ ६५ ॥ त्याज्या घात विधौ चोक्त पादा आवश्यक के बुधैः ॥ ६६ ॥ अथ रव्यादयो
 घातग्रहाः ॥ अथ घात सूर्याः ॥ वेदे ४ भा ८ का १२ अनन्दे ६ नु १ रस ६ दिक् १० शैल ७
 संमिताः ॥ रुद्र ११ नेत्रा ५ २ ग्नि ३ संख्या अ घात सूर्या स्त्वमे ५ जतः ॥ ६७ ॥ अथ घात
 चन्द्राः प्रसंगात्पुनरपि ॥ इंदु १ वाराणां ५ कर्क ६ नेत्रां २ ग ६ दि १० गग्नि ३ नग ७ संख्यकाः ॥ वेदा ४ द्यौ ८ शा ११
 के १२ संख्या का मेघाद्वाते दवः क्रमात् ॥ ६८ ॥ अथ घात मौमाः ॥ वाराणां ५ के ६ नु १ रसा ६ शा १० द-
 क २ शैल ७ रुद्र ११ भ ८ संमिताः ॥ सूर्या १२ न्य ३ ध्रि ४ मिता मेघात्क्रमाद्वातधगत्स-
 जाः ॥ ६९ ॥ अथ घात बुधाः ॥ नेत्रां २ गा ६ शा १० ग्नि ३ शैले ७ शा ११ वेदा ४ द्यौ ८ द्यौ ५ कर्क

मु.ग. संमिताः ॥ द्वादशे १२ न्दु १ मिताघात बोधनाः क्रमतस्त्वजात ॥ १०० ॥ अथ घात गुरवः ॥
 १३१ रसा ईशा १० नेत्र २ शैलेश ११ वह्नि ३ नागा ८ कर्क १२ संमिताः ॥ नन्दे ६ ह्रस्वी १४ यु ५
 संख्यास्ते घाते ज्यामेघतः क्रमात् ॥ १०१ ॥ अथ घात भृगवः ॥ शैल ७ दि १० ग्वह्नि ३
 नागा ८ कर्क १२ वेद ४ नन्दे ६ न्दु १ भिर्मिताः ॥ आशा १० शिव २ बागां ५ ग ई संख्या घात-
 शुक्रास्तु मेघ भात ॥ १०२ ॥ अथ घात शनयः ॥ वह्नि ३ शैले ७ शा ११ वेदा ४ सृ ८ सूर्य्य
 १२ बागां ५ क ई यगिम ईताः ॥ दि १० गिन्दु १ नेत्र २ संख्यास्ते मेघाद्घात शनैश्चराः १०३
 अथ स्त्रीणां घात चन्द्राः ॥ भू १ नागा ८ श्वां ७ क ई वेदा ४ ग्नि ३ रसा ई श्वा २ शा १० शिवे
 ११ यु ५ मिः सूर्य्य १२ अग्रमिता मेघाद्घात चन्द्रा मृगीदशाम् ॥ १०४ ॥ अथ चन्द्रवामस्त-
 त्फलम् ॥ मेघ मिह धनुः संख्यः पूर्वस्यां दिशि चन्द्रमाः ॥ दक्षिणास्यां वामे नित्यं कन्या
 वृषभनक्रगः ॥ १०५ ॥ तुला मिथुन कुम्भम्यः पश्चिमायां निशाकरः ॥ कर्क वृश्चिक मी-
 ने युगतास्तिये तथा तरे ॥ १०६ ॥ सन्मुखेऽन्वेऽर्थलाभः स्यात्सुरवंसं पचदक्षिणे ॥ पृष्ठगे
 निधनं यातुर्वामभागे वसुक्षयः ॥ १०७ ॥ चन्द्रवारस्त्वग्रं प्रोक्तो दिशो गण्यनुसारतः ॥ लो-

मु.ग.
१३२

का द्वा व्यवहाराय मूलं तस्य विचिन्त्यताम् ॥ १०८ ॥ अथावश्य के एकस्मिन् पिशाचो
घटिकात्मकं चन्द्रवामश्चतुर्दिक्षु कैश्चिदुक्तः ॥ नाड्यः सप्तदश प्राच्यां यास्यां तिथि मि-
तास्ततः १५ ततः स्वर्गमिताः २१ प्रत्यगुत्तरस्यां तु षोडश १६ ॥ १०९ ॥ पुनः सप्तदश प्रा-
च्यां दक्षिणास्यां चतुर्दश १४ पश्चिमे नख संख्या २० स्ता उदीच्यां पंचभू १५ मिताः ॥ ११० ॥
वासद्वयं भूमश्चेन्द्रोः स्ववासस्थानतः क्रमात् ॥ एक राशिस्थितो पीहत दिशा जंफलं दिशे
त ॥ १११ ॥ अथ योगिनी वासः ॥ नवमी प्रतिपत्तिथ्योः प्राच्यान्तिष्ठति योगिनी ॥ अग्नि
कोरोत्तृतीयायामेकादश्यां तथैव हि ॥ ११२ ॥ त्रयोदश्यां च पञ्चम्यां दक्षिणास्यां तु यो-
गिनी ॥ द्वादश्यां नैर्ऋतौ ज्ञेया चतुर्थ्यां मयि सर्वदा ॥ ११३ ॥ चतुर्दश्यां च षष्ठ्यां च पश्चि-
मायां दिशि भुवम् ॥ वायुकोरोत् सप्तम्यां पूरणिमायां तथैव च ॥ ११४ ॥ योगिन्युत्तरदिग्भा-
गे द्वितीया दशमी दिने ॥ अमायां च तथा मृत्या मीशान्यां योगिनी भवेत् ॥ ११५ ॥ योगिनी
सन्मुखे द्यूते गमे युद्धे च मृत्युदा ॥ अशुभा वाम भागस्था युद्धे दक्षे जय प्रदा ॥ ११६ ॥ अथ ता-
त्कालिक योगिनी ॥ प्राच्युत्तराग्नि नैर्ऋत्य यास्यां पश्चिमवायुषु ॥ ईशान्यां योगिनी गच्छे

१३१

१३२

मु.ग.
१३३

त्वदेशः कथितः क्रमात् ॥ ११७ ॥ यामार्धभोगकालेऽस्यास्तिथौ द्विअयगां सदा ॥ तत्काल-
योगिनी चैवाजयदा पृष्ठदक्षिणो ॥ ११८ ॥ अथ कालवासः ॥ उत्तरस्यां रवेर्वारिवायौ चन्द्रदिने
भवेत् ॥ भौमवारे प्रतीच्यांतु नैऋत्यां बुधवासरे ॥ ११९ ॥ यमाशायां गुरोर्वारि वहे दिशि भृगो-
दिने ॥ प्राच्यां दिशि शनेर्वारि कालः प्रोक्तो मनीषिभिः ॥ १२० ॥ कालस्याभिमुखः पाशौ वैपरी-
त्यंतयोर्निशि ॥ तावुभौ सन्मुखौ त्याज्यौ वामदक्षिणौ शुभौ ॥ १२१ ॥ अथ यामार्धात्मकश्च
द्विविधो राहुः ॥ पूर्वादिवा परा रात्रौ षष्ठी षष्ठीं दिशांतसः ॥ यामार्धभ्रमती शानात्तुर्यात्तुर्यो-
घटिद्वयम् ॥ १२२ ॥ एतदेव स्पष्टयति ॥ अथ दिवार्धयाम राहुः ॥ राह्यार्धमानेन या-
ति सूर्योदयात्क्रमात् ॥ शक्रवायुयमेशांबुवह्नि ग्लौरक्षसां दिशि ॥ १२३ ॥ अथ रात्रावर्ध-
याम राहुः ॥ रात्रौ वरुणा अग्नीन्द्रसः शक्र मरुद्दिशि ॥ याम्यां शैवदिशि प्रोक्तो भ्रमो या-
मार्धमानतः ॥ १२४ ॥ अथ मुहूर्तात्मक राहुः ॥ ईशांतक मरुच्छक्ररक्षश्चन्द्रानलांभसा-
म् ॥ दिशि भ्रमत्यगुर्नाडी द्वयमाना दिवानिशम् ॥ १२५ ॥ ज्ञेयो त्रयोदशांशस्तु मुहूर्तो यं-
दिवानिशम् ॥ १२६ ॥ अथ राहुफलम् ॥ द्विविधः पृष्ठगो राहुः शुभदो दक्षिणोपि च ॥ सचे-

१३३

मु. ग. २३४ योगिनिका युक्तस्तदा युद्धे जयो ध्रुवम् ॥ १२७ ॥ वामगः सन्मुखस्त्याज्यो यत्नाद्युद्धशुभे
प्सुना ॥ १२८ ॥ अथ परिघ दण्डः ॥ कृत्तिकातश्चतुर्दिक्षु सप्त सप्त च पूर्वतः ॥ परिघं लंघ-
ये नैव वायव्या नल दिगात्तम् ॥ १२९ ॥ अथ परिघे विदिङ्गिरायः ॥ पूर्वदिग्द्वार भैर्या या-
दिशमग्नेः प्रदक्षिणाम् ॥ विदिक्ष्वेवं तथान्यामुजयेप्सुर्नृपतिः सदा ॥ १३० ॥ अथावश्य-
के परिघोत्संघनम् ॥ कृत्ये चावश्यके गच्छेद्विलंघ्य खलु पारिघम् ॥ त्यक्त्वा शूलं यदा शु-
द्धिर्दिग्लग्नस्य तदानृपः ॥ १३१ ॥ अथ सर्व दिगगमने श्रेष्ठा निभमनि ॥ पुष्यहस्तातुरा-
धाद्ये सर्व दिगगमनं शुभम् ॥ १३२ ॥ अथ वक्र ग्रहस्य वारादित्याज्यम् ॥ ग्रहः केन्द्रगतो
वक्त्री लग्नं वा वक्त्रि वर्गगम् ॥ वक्त्रि खेटस्य वारे वा तत्र यातुर्विनाशनम् ॥ १३३ ॥ अथा-
तुकूलम् ॥ दिवा सौम्यायने सूर्ये यायादुत्तर पूर्वयोः ॥ चन्द्रे सौम्यायने रात्रौ प्रोक्ता यात्रा
तयोर्दिशोः ॥ १३४ ॥ सूर्ये यास्यायने गच्छेत्प्रत्यग्दक्षिणायोर्दिवा ॥ दिशयोस्तु तयोश्च-
न्द्रे रात्रौ यास्यायने गते ॥ १३५ ॥ उभौ सौम्यायने यायात्तदा चोत्तर पूर्वयोः ॥ तौ चेद्यास्या-
यने प्रत्यग्याम्ययोस्तु दिवा निशम् ॥ १३६ ॥ अन्यथा गमने नृणां भवेद्बन्धो वधोऽपि वा ॥

मु.ग.
१३५

॥१३७॥ अथ त्रिविधः प्रतिशुक्रः ॥ यत्रोदेति भृगुर्यत्नात्तांदिशां सन्मुखीं त्यजेत् ॥ भार्ग-
वाधिशितो राशिर्दिशि वा यत्र लग्नतः ॥ १३८ ॥ कृत्तिकादिषु दिग्द्वारभेषु यत्र स्थितो ॥ १३९ ॥
अथवा ॥ त्याज्या सापि दिशायस्मात्संमुखस्त्रिविधो भृगुः ॥ १४० ॥ अथ प्रतिशुक्रदोषा-
पवादः ॥ देवत्यां मेघगोचन्द्रे भवत्यंधो भृगोः सुतः ॥ यात्रादौ नैव दोषाय सन्मुखो दक्षिणो-
पिवा ॥ १४१ ॥ भृगवादिगोत्रजातानां न दोषः प्रतिशुक्रजः ॥ १४२ ॥ अथ गमने शुक्रस्या-
स्तादिदोषः ॥ नक्रनीचगतैः खेटैर्जिते चास्तगते भृगौ ॥ योगच्छेत्सवशां याति प्रबलोपि-
द्विषां नृपः ॥ १४३ ॥ अथ बुधोपि सन्मुखस्त्याज्यः ॥ अनुकूले बुधे यायादित्यं भूतेपि भा-
गवि ॥ सन्मुखस्य बुधे सर्वे हथा खेटाः शुभा अपि ॥ १४४ ॥ अथ सामान्ययात्रायां प्रतिशुक्रादिदोषाभा-
वः ॥ नृणां प्रथमयात्रायां प्रतिशुक्रादिदूषणम् ॥ जयार्थिनो नृपस्यापि नान्येयां तु कदाचन ॥ १४५ ॥ अथ-
वश्यकतीर्थयात्रायां च न दोषः ॥ अर्धोदयोपरागादौ प्राययोगो सुदुर्लभे ॥ तीर्थार्थी तु सुखं याया-
त्कालेऽप्यस्तादिकेऽपि ॥ १४६ ॥ अथ मार्गे शुक्रास्तादौ तत्रैव स्थितिः ॥ मध्यमार्गे तु यात्रा-
यां भृगावस्तेऽय सन्मुखे ॥ तावत्कालमुचित्वा च शुभकाले व्रजे नृपः ॥ १४७ ॥ अथ यात्रा-

१३७

१३५

सु.ग.
१३६

यांलग्नविचारः ॥ तत्रादौत्याज्यलग्नानि ॥ कुम्भलग्ने च कुम्भांशेन गच्छेत्सर्वथानृपः ॥
मीनेमीनांशकेयातुः पंथावक्रोधनक्षतिः ॥ १४७ ॥ निषिद्धागमने कैश्चिन्मीनवृश्चिक
कर्कटाः ॥ लग्नस्थावानवांशस्थाः प्रोक्ता राज्ञां जयार्थिनाम् ॥ १४८ ॥ भूभुजां जन्मल
ग्नाद्वा जन्मराशेश्च लग्नगो ॥ निधने निधनांशोवागमनं निधनाय वै ॥ १४९ ॥ वैरिगो
जन्मराशेस्तुरिषु भेदात्तदीश्वरः ॥ यात्राकाले विलग्नस्थे सापि यात्रा विधायते ॥ १५० ॥
अथ शुभलग्नानि ॥ जन्मराशीश्वरो जन्मलग्ने शोवा शुभग्रहः ॥ तौ विलग्न गतौ वात
द्राशिलग्न शुभागमः ॥ १५१ ॥ लग्ने वर्गोत्तमे वेदौ यात्रोक्ता कार्यसिद्धये ॥ अस्मोराशो
तदंशोवानौ कायानं प्रशस्यते ॥ १५२ ॥ जनौयः शुभयुग्राशिवेशि संज्ञोथवा भवेत् ॥ स्वा
ग्निमान्निधनस्थो वासराशिर्लग्नगः शुभः ॥ १५३ ॥ श्रेष्ठशीर्षोदये लग्ने यात्रा सर्वार्थ
दायिनी ॥ राजयोगोचिते लग्ने प्रशस्ता वसुधा भुजाम् ॥ १५४ ॥ अथ दिग्ग्राशयः ॥ मेघा
दिग्राशयो दिक्षु च तत्सुख्यपि पूर्वतः ॥ पूर्वतस्त्रि क्रमाद्ग्रायः प्रोक्तो दिग्द्वार संज्ञकाः १५५ ॥ १३६
लग्ने दिग्द्वारराशिस्थे यात्रा स्याज्जयकारिणी ॥ प्रतिलोमे तु विघ्नार्ति कारिणी भंगादा-

सु.ग.
१३७

यिनी ॥ १५६ ॥ अथ दिगीशाः ॥ रविः शुक्रः कुजो राहुः शनिश्चन्द्रो बुधो गुरुः ॥ पूर्वादीनां
क्रमादेते दिशाः प्रकीर्तिताः ॥ १५७ ॥ अथ लालादी ॥ दिगीशः स्वीयदिक संस्थो
लालादी कथितो ग्रहः ॥ लग्नादौ सन्मुखे स्याज्यो गमे मृत्यु करोयतः ॥ १५८ ॥ अथ दिगीशे अन्य-
केन्द्रगो शुभं फलम् ॥ दिगीशे केन्द्रगो गच्छेत्तु लालादिके क्वचित् ॥ १५९ ॥ अथ लालादिस्यष्टीकरणम्
प्राच्यां लग्नगते सूर्ये शुके आयगतेऽनिले ॥ भौमे कर्मगते यात्यां रश्मे के ८ ॥ १६० ॥
शने चूने ७ च वारुणायां वायौ पुत्रारिगे ५ ॥ ६ विधौ ॥ बुधे तुर्ये ४ तथोदीच्यामीशान्यां द्वि-
त्रिगे गुरौ ॥ १६१ ॥ इत्थं लालादिके खेटे सन्मुखे गमनं त्यजेत् ॥ १६२ ॥ अथोक्त समये ल-
ग्नार्थलाभे उक्तान्यदिक्षु प्रशस्ता यात्रा ॥ उद्यशस्तं विना प्राचीं यासीं याने विना सिजितम् ॥
निशीथस्तु विनोदीचीं गोधूलिं वरुणां विना ॥ १६३ ॥ अथ यात्रायां श्रेष्ठानेष्टाश्च ग्रहाः ॥
हित्वा सप्तमं शुके केन्द्रं कारौ शुभा शुभाः ॥ पापाश्चोपचये शस्ता याने नोदशमः शशी
॥ १६४ ॥ चन्द्रस्तु गमनेनेष्टो लग्नारिव्यय रत्नराः ॥ चूने वृष्टादृरिः फस्थो लग्ने शोपि-
नशोभनः ॥ १६५ ॥ सुरेशस्याहितो लग्ने सत्तवेदोपिन शोभनः ॥ पापोपि चेत्सुहृत्तस्य

१५८

१५८

१३७

सु.ग. १३८ तनोभाव्यफलप्रदः ॥ १६६ ॥ जनते जन्मलग्नेशाज्जन्म राशीश्वरोदये ॥ सुहृच्चैत्कर्मगः
 खेटोनद्योपीद्यो विलग्नतः ॥ १६७ ॥ अथ यात्रायां योग प्रशंसा ॥ वक्ष्यमाणैः शुभैर्योगै
 र्यात्रा सिद्धा मही भुजात् ॥ भूदेवानां तु सदृक्षे श्रौ रागां शकुनेर्भवेत् ॥ १६८ ॥ विधायते
 ऽमृतं योगा विधमप्यमृतायते ॥ विहाय स्वफलं खेटादयुस्तद्योगजं फलम् ॥ १६९ ॥
 तिथिवासरयोगेषु लग्नेन्दु करणोड्यु ॥ दुष्टेष्वपि शुभायात्रायोगैरुक्ता मनीषिभिः ॥
 १७० ॥ अथ योगाः ॥ लग्ने १ गुरोरिषौ ६ भौमे लाभे ११ के सहजे ३ शनौ ॥ जयत्याशुरि
 पूनयाने ऽनुकूलो यदि भार्गवः ॥ १७१ ॥ लग्ने १ गुरौ बुधे तुर्य्ये ४ खे १० ब्रह्मात् ३ गतेरवौ
 सुते ५ शुक्रेरिषौ ६ भौमे मन्दे यात्रा ऽतिशोभना ॥ १७२ ॥ गुरौ लग्ने १ मृमे ८ चन्द्रे वधे ६
 सूर्य्ये जयत्यरीन् ॥ तनौ १ जीवेद्यवाशौ वैर्वित्ता २ य ११ स्थैर्जयोगमे ॥ १७३ ॥ लग्ने १ सूर्य्ये
 विधौ द्यूने ७ धन २ स्थैर्ज्ञेय भार्गवैः ॥ प्रयाति नृपतिः सोरीन् जयेत्तार्क्ष्य इवोरगान् ॥ १७४ ॥
 विनैर्के वित्तगोलग्नैर्भार्गवैर्यायिनां जयः ॥ लग्नेर्के वाशनौ वधे खे १० ब्रह्मच्छन्वरीन् जये
 त् ॥ १७५ ॥ मन्दे कुजे तनौ १ खे १० के शुके च विदित्ता भगो ११ ॥ सव्रजनभूपतिः शत्रून् विजि-

सु.ग.
१३६

त्यश्रियमश्रुते ॥ १७६ ॥ मन्दारौत्रियडायस्थौ बलिनो ज्ञेयभार्गवाः ॥ प्रयारो भूपतेर्य-
स्यवसुधातस्य हस्तगा ॥ १७७ ॥ लग्ने जीवे विधौ द्यूने ७ चतुर्थे शेतथा भृगौ ॥ पापैस्त्रिगो-
र्महीपालः प्रस्थितो लभते श्रियम् ॥ १७८ ॥ लाभे ११ के स्वे १० बुधे शुके दुश्चिक्रे ३ भूमिजे-
शानौ ॥ द्यूने ५ ज्ञे तचुगो १ जीवे प्रस्थितस्य भवे जयः ॥ १७९ ॥ लग्ने ५ ज्ञे वायुरौषधे ६
सूर्ये व्योम १० गते शानौ ॥ सुते ५ ज्ये हि बुके ४ शुके राजाहंति गमे रिपून् ॥ १८० ॥ बलिनीदु-
सुते लग्ने १ केन्द्रे १४।७।१० जीवेथ निर्वले ॥ त्रिषष्टान्यकगो ३।६।१२। चन्द्रे सं व्रज-
न श्रियमाप्नुयात् ॥ १८१ ॥ शुके तुर्ये त्रिलाभ ४।३।११ स्थे केन्द्रस्य १४।७।१० गुरु वी-
क्षिते ॥ सप्ताष्टांक ७।८।६ गतैः पापैर्योगोऽयं बहुलाभदः ॥ १८२ ॥ शुभे ह्ये बुधे व्योम १०
रिपु ६ लग्न १ तुरीय ४ गो ॥ योगोऽयं जयदः पापैर्द्यून् ७ लग्नां १ त्य १२ वर्जितैः ॥ १८३ ॥ ई-
ज्ये लग्ने १ ख लाभस्थेः ११ पापैराज्या गमो भवेत् ॥ द्यूने ७ वा बोधने शुके तुर्ये ४ ज्ञे प्रोक्त व-
त्फलम् ॥ १८४ ॥ यडाद्याष्ट ६।१।८ गतैः शुक्र जीवाङ्गैर्गमने जयः ॥ तुर्ये ४ बोशान सिप्रो-
क्तं ज्ञे च मन्दे पितृफलम् ॥ १८५ ॥ बुध भार्गव योरंतर्थाति कुमुद बांधवे ॥ तुर्य ४ स्थे ज्ञे जयत्या-

१५९

१३६

मु. ग.
२४०

शुगमनेऽरीक्षरेश्वरः ॥ १८६ ॥ लग्नास्तार्यबुवहि १।७।६।४।३ स्थैः शुकेज्यारबुधार्कजेः
योगोयं क्रमतः प्रोक्तो गमने जयदो बुधैः ॥ १८७ ॥ यद्विखारिन्दुवेदेश ६।३।१०।६।१।४।११
संस्थितैस्तपनादिभिः ॥ गोचरैः क्रमतो जीववारे योगोयमुत्तमः ॥ १८८ ॥ जीवेगो १ केरिगो ६
भौमे त्रि ३ गेरंध ८ गते भृगौ ॥ जेयूने ७ च शुभायात्रा भूभुजां जय दायिनी ॥ १८९ ॥ शुक्रार्क-
ज्येस्त्रितुर्य ३।४ स्थैः शत्रु ६ स्थे मन्द भूमिजे ॥ यात्रा भूमि भुजां शस्ता शत्रुवन्द विदारिणी ॥
१९० ॥ नवांशाद्भौम संयुक्तादंशे शतम संस्थिते ॥ गुरौवा भार्गवियात्रा शत्रुसंघ विदारिणी
॥ १९१ ॥ शतांशादूर्ध्वगे चेन्दो भास्करात्मज भौमयोः ॥ यात्रायां नृपतिर्हति विद्विषां सह-
तीचमूम ॥ १९२ ॥ शुक्रादाराहुरोर्वापिमन्दांकोत्तर ऋक्षगो ॥ योधनं गमने राजा जयेच्चैव
द्विषद्वलम् ॥ १९३ ॥ नैरंतर्यरा खेदांश्चेद्व्यर्कस्थानेषु पंचसु ॥ संस्थिताः पृष्ठदिग्भागेया-
ने राज्ञां जयप्रदाः ॥ १९४ ॥ अथ योगाधियोगयोगाधियोगाः ॥ बुधेज्य भृगुपुत्राराणामे-
कश्चेत्केन्द्र १।४।७।१० कोणा ५।६ गः ॥ तदायोगोत्र गमने क्षेमो भवति भूभुजाम् ॥ १९५ ॥ २४०
अधियोगो भवेद्वाभ्यामत्र क्षेम जयो ध्रुवम् ॥ त्रिभिर्योगाधियोगोऽत्रयशः क्षेमधनागमः

मु.ग.

१४१

॥ १९६ ॥ अथ सितं सप्तं बृहदिति त्रिविधं गमनं ॥ प्रसादां सितं संज्ञं तद्यावद्वा दशयोजनम्
ततोधिकं समं यावत्पञ्चविंशतियोजनम् ॥ १९७ ॥ अत ऊर्ध्वं बृहत्प्रोक्तं खंडावधिबुधै-
रिदम् ॥ योगिनी शूलपंचांगकालजांस्तु सिते गमे ॥ १९८ ॥ समेतुतैः समंदोयाह्नगनजा-
नपि संत्यजेत् ॥ दोषान् प्राक्कथितान् योगयात्रोत्थांश्च बृहद्गते ॥ १९९ ॥ अथ विजयदश-
स्याः प्रशंसा ॥ आश्विने दशमी शुक्ला विजया सर्वसिद्धिदा ॥ अवरानयुताऽत्यंतजय-
दानृपतेर्गमे ॥ २०० ॥ अथ चित्तोत्साहादि प्राशस्त्यम् ॥ प्रसादश्चेतसः श्रेष्ठैर्निमित्तैः श-
कुनैः शुभैः प्राप्य लग्नबलं राज्ञां गच्छतो विजयो भुवम् ॥ २०१ ॥ चेतोविशुद्धिः प्रबला-
निमित्ताच्छकुनादपि ॥ सत्यामस्यामतीयाया नैव याया तु तां विना ॥ २०२ ॥ अथ या-
त्रायां शकुनादि प्राशस्त्यम् ॥ यात्रायां शकुनं जीवउषो गरीः प्रशंसति ॥ अंगिरामान-
सोत्साहं विद्यापुर्वाचं द्विजन्मनाम् ॥ २०३ ॥ अथोत्सवाद्य सम्राज्ञी यात्रान कार्या ॥ प्रतिहो-
द्वाहमुत्साहं ब्रतं चोलं च मृतकम् ॥ असमाप्य न गंतव्यमार्तवयोधितामपि ॥ २०४ ॥ अथ
कालवृष्टिदोषः ॥ अकाले वर्षगोविद्युद्दर्शने गजितेपि वा ॥ सप्त रात्रं न गंतव्यमुत्पाते च

॥ १५ ॥

१४१

सु.ग.
१४२

शुभेषुभिः ॥ २०५ ॥ अकालवर्षरां प्रोक्तं पौषान्मास चतुष्टये ॥ भूयान्दोषो महावृक्षा-
मल्पो दोषोऽल्पवर्षरां ॥ २०६ ॥ नदोषो वृष्टिजस्तावद्यावद्भूतपदांकिता ॥ अकाले वर्षरां
जाते कृत्ये त्यावश्य केत्यजेत् ॥ २०७ ॥ अहं पौषं ह्यहं माघे दिनमेकन्तु फाल्गुने ॥ चैत्रे घटी-
हयं दोषो नाऽयं गर्भसमुद्भवे ॥ २०८ ॥ अथा कालवृष्टिदोषपरिहारः ॥ सूर्यचन्द्रमसो वि-
वेकत्वा हेममये तदा ॥ तदा भूमिपतिर्यायात्कार्ये त्यावश्य के सति ॥ २०९ ॥ अथैकस्मि-
न्दिने यात्रा प्रवेशयोर्विचारः ॥ ग्रामाद्ग्रामांतरं राजायत्येकस्मिन्दिने व्रजेत् ॥ तदा वार्ष-
मूलादिप्रतिशुक्लेन चिन्तयेत् ॥ २१० ॥ एकस्मिन्दिनवसे यात्रा प्रवेशोऽपि यदा भवेत् ॥ कालः
प्रवेशिकस्तत्र विचार्यो न तु यात्रिकः ॥ २११ ॥ प्रवेशानंतरं यात्रा प्रवेशो गमनात्तथा ॥ नव-
मेहितिथौ धियायेनैव कुर्यान्नरः कचित् ॥ २१२ ॥ अथ यात्रा विधिः ॥ हुत्वा पावकमभ्य-
र्च्य देवद्विजदिगीश्वरान् ॥ कृतस्वस्त्ययनो विप्रैर्दत्त्वा दानं नरेश्वरः ॥ २१३ ॥ गम्यदिक-
पालमिन्द्राय ध्यायन् हृष्टमना व्रजेत् ॥ २१४ ॥ अथ नक्षत्रदोहदम् ॥ कुल्माषां स्तिलसंमि-
श्रितं दुलान्माषकांस्तथा ॥ गव्यं दधि घृतं दुग्धं मृगमेरास्यशोणितम् ॥ २१५ ॥ पायसं चा-

१४२

१४२

नु.ग.
१४३

यमांसंच मृगाशावंच यष्टिकान् ॥ प्रियंगुकमपूपांश्च मस्रगान्सत्फलं तथा ॥ २१६ ॥ कू-
र्मचसारिकां गोधांशाल्यं मांसं हविष्यकम् ॥ कसराजं च मुहानं यवानां पिष्टमेव च ॥ २१७
मस्त्यान् चैव चित्रान्नंदध्योदनमिदं क्रमात् ॥ अश्विभाहो हृदं प्राश्य गच्छन्विजयते नृपः ॥
२१८ ॥ अथ तिथिदोहदम् ॥ पक्षादितस्तिथौ चार्कपत्रंतदुलवारिच ॥ घृतं आरां हविष्या-
न्नं हेमतोयमपूपकम् ॥ २१९ ॥ बीजपूरं जलं शुद्धं गोमूत्रं च यवान्नकम् ॥ पायसंच गुडंचा-
रुक् मुहान् भुक्त्वा व्रजेन्नरः ॥ २२० ॥ अथ वारदोहदम् ॥ रसालं पायसंचाद्यात्कांजीमु-
षां पयोदधि ॥ पयोश्रितं तिलान्मूर्याहो हृदं गमनं क्रमात् ॥ २२१ ॥ अथ दिग्दोहदम् ॥
प्राचीं गच्छेद्भुतं प्राश्य दक्षिणां शान्तिलौदनम् ॥ पश्चिमां दोहदं मीनमुदीचीं तु पयस्तथा ॥
२२२ ॥ अथ दोहदे भक्ष्याभक्ष्यविचारः ॥ कथिते दोहदे द्रव्यं भक्ष्याभक्ष्यविचार्य च ॥ भक्ष्य-
मास्वाद्य संयायाद्भक्ष्यमवलोक्य च ॥ २२३ ॥ अथ दोहदालाभे अस्पर्शत्वे च तस्थानम् ॥
दोहदस्याप्यलाभे तु ध्यात्वा तदोहदं व्रजेत् ॥ २२४ ॥ अथ वहन्नाडी पदेन गच्छेदेतस्य प्रसंगा-
दोहदस्वरविचारः ॥ यदुक्तं स्वरतत्त्वज्ञैरहस्यं यासलादियु ॥ वक्ष्येतच्चापयुक्तंच संक्षेपाहम-

१४४

१४३

सु.ग.
१४४

नादियु ॥ २२५ ॥ नाडीडावाहगाचान्द्रीपिंगला दक्षिणाारवेः ॥ सुयुग्माशांभवी मित्रासा-
हयोगीन्दुगोचरा ॥ २२६ ॥ अथ तिथिपरत्वेन स्वरोदयः ॥ शुक्ले प्रतिपदारंभादादौ चन्द्रतिथि-
त्रयम् ॥ ततो दिनत्रयं सूर्यो ज्ञेयमेवं पुनः पुनः ॥ २२७ ॥ कृशोतु प्रथमं सूर्यस्ततश्चन्द्रोऽन्य-
दुक्तवत् ॥ निजनाड्युदयाहृत्यः पंच स्वीय स्वरोदयः ॥ २२८ ॥ ततोऽल्पस्य तथा चैवं त्रयो-
द्वादश संक्रमात् ॥ २२९ ॥ अथ वारपरत्वेन निज स्वरोदयः ॥ त्रयः सूर्य स्वराज्ञेया भानुजीवधरा-
त्मजाः ॥ शनिर्भार्गव चन्द्रज्ञाः प्रोक्ताश्चन्द्र स्वराज्ञे ॥ २३० ॥ स्ववारस्व स्वरांभो नाड्यः पंचो-
दयाद्वेः ॥ निज स्वरोदितं कार्यं स्ववारे स्व स्वरोदये ॥ २३१ ॥ काले सूर्य स्वस्थेन्द्रोः स्वरेचे-
न्द्रोरवेः स्वरे ॥ उद्वेगाश्चाशुभं हानिः स्व स्वकाले रित्यलं शुभम् ॥ २३२ ॥ अथ प्रातः स्व स्व पूर्व-
मुत्थानम् ॥ प्रातर्नित्यं मसुत्तिष्ठेत्स्ववारस्य स्वरेणाहि ॥ अयने दक्षिणोऽस्य स्वरेणोदोत्तरे-
रवेः ॥ २३३ ॥ निज स्वरोदयदा कार्ये न चेत्तं प्रोक्तवत्तदा ॥ प्राणायासादियत्नेन बाह्ये तं स्व स्व-
धीः ॥ २३४ ॥ अथ चन्द्र स्वरक्त्यम् ॥ प्रवेशोद्वाहयात्राश्च वस्त्रालंकारधाराणाम् ॥ संविः शुभा-
निकाय्याणि कार्याणीन्दु स्वरोदये ॥ २३५ ॥ यौष्टिकं शांतिकं प्रीतिमौयभ्रं च रसायनम् ॥

१४४

सु.ग. योगास्यासादिकं कर्म सिध्येत्सर्वविधोः स्वरे ॥ २३६ ॥ आंतः शोकवियार्त्तश्च मूर्च्छितो ज्व-
१४५ रितोपि वा ॥ सज्जनस्य प्रबोधे च चन्द्रनाडी प्रवाहयेत् ॥ २३७ ॥ अथ सूर्यस्वर कृत्यम् ॥ १४५
कुर्यात्सूर्यस्वरे युद्धं व्यवहारं च भोजनम् ॥ मैथुनं विग्रहं च तं स्नानं भंगं भयं तथा ॥ २३८ ॥
विद्विषां मारणां स्तंभं मोहनोच्चादनं वशम् ॥ सूर्यनाड्यामिषात्सिद्धिमत्युग्रं कर्म चारिविल-
म् ॥ २३९ ॥ मन्दाग्नि भोजनादूर्ध्वं वश्यार्थं योषितामपि ॥ सूर्यनाड्यां नरः स्वप्यात्प्रयत्ने
नापि सर्वदा ॥ २४० ॥ आलिङ्गने प्रसंगे यो वश्यार्थं शयने स्त्रियाः ॥ चन्द्रस्वरं च सूर्येणा स-
कामस्तु पिवन् भवेत् ॥ २४१ ॥ अथ वहन्नाडी स्वर कृत्यम् ॥ पूरानाडी स्थिते पूरानां का-
र्यं सिध्यति पृथुके ॥ शून्यनाडी स्थिते शून्यं संक्रमेपि न सिध्यति ॥ २४२ ॥ अग्रंदत्वा व्रजे-
हीमान् पूरानाड्याः पदत्रयम् ॥ प्रवेश समये नाड्या यात्राद्यं सर्वं सिद्धिदम् ॥ २४३ ॥ दूर-
युद्धे स्वरश्चान्द्रः समासन्ने रवेः शुभः ॥ पापे चन्द्रस्वरे जेता स्थायी सूर्यस्वरे जयी ॥ २४४ ॥
१४० रिक्तमंगरिषुः कृत्वा वहन्नाड्यां स्थितो जयेत् ॥ शून्यभागे स्थितः शत्रुर्हन्त्यते न त्रि संशयः ॥ २४५
२४५ ॥ अथ पंच घट्यात्मके स्वरे तत्त्वोदये ॥ तत्त्वानि पंच भूरापस्तेजो वायुर्नभः क्रमात् ॥ एकै-

सु. ग.
२४६

कस्य घटी भोगे पंच यस्यात्मके स्वरे ॥ २४६ ॥ अथ तत्त्वानां विचारः ॥ भुवो मध्यजलस्या-
धः सर्वदोर्ध्वं च तेजसा ॥ वायोस्तिर्यक् प्रवाहः स्यात्संक्रमेण भसोर्द्वयोः ॥ २४७ ॥ अथ स्वर-
तत्त्वानां फलम् ॥ विजयस्तेजसे तत्त्वे सिद्धिराद्यैरगो भवेत् ॥ भूतत्वं सक्षतं युद्धे वायौ भंगो-
यस्वेततिः ॥ २४८ ॥ अथ यात्रा समये गमनविधिः ॥ स्वस्य देहस्य वागे हाङ्गुरोर्वा मुख्ययो-
यितः ॥ हविष्यं प्राश्य भूपालो ब्राह्मणो रजुमोदितः ॥ २४९ ॥ शृण्वन्सन्तंगलान्येव संया-
या द्विजयी प्रभुः ॥ गम्यदिक्तं मुखं दत्त्वा वहन्नाडी पदं पुरः ॥ २५० ॥ द्वाविंशच्च पदान्यस्मा-
न्निर्गत्य वसुधापतिः ॥ दैवज्ञ द्विजवर्येभ्यः सहेमतिल पात्रकम् ॥ २५१ ॥ घृतं पात्रञ्च
सद्व्यंदत्वारोहे च वाहनम् ॥ कैश्चित्तु दक्षिणां पादमग्रे दत्त्वा ब्रजेदिति ॥ २५२ ॥ प्रोक्तं तत्तु
स्वकालोक्तं स्वरञ्चेन्न भवेत्तदा ॥ अथ प्रतिदिशयाने वाहनानि ॥ प्राच्यांगं रथं याम्यां-
प्रतीच्यां तुरगोत्तमम् ॥ उदीच्यां शिविकां भूपः समारुह्य ब्रजन जयेत् ॥ २५३ ॥ अथ दिश्यु-
क्तवाहनाभावे ध्यानम् ॥ दिश्युक्तवाहनाभावे ध्यात्वा तद्वाहनं ब्रजेत् ॥ २५४ ॥ अथ स्वगम-
नविलम्बे प्रतिनिधित्वेन प्रस्थानम् ॥ विलम्बः स्वगमे राज्ञः कार्यार्थे यदि चेत्स्वयम् ॥ २५५ ॥

मु.ग.
२४७

क्षत्रचामरशस्त्रादिगम्याशांप्रतिप्रेषयेत् ॥ २५५ ॥ चालयेयुश्चविप्राद्या उपवीतमथायु-
धम् ॥ क्षौद्रं धात्रीफलं चापि प्रस्थाने चात्मनः प्रियम् ॥ २५६ ॥ अथ प्रस्थितस्य वसतिप्रदे-
शाः ॥ गगोर्गोत्रांतरंगोहाङ्गुः सीमांतरं जगुः ॥ प्रस्थानंतु भरद्वाजो वाराविसे परागवधि ॥
२५७ ॥ पुराद्वहिर्वशिथोन्ये धनुषां शतं पंचकम् ॥ केचिच्छतद्वयं चैके धनुर्दशमितं जगुः ॥
२५८ ॥ एतदुक्तमिते देशे गम्याशाभिमुखो नृपः ॥ संप्रस्थितस्तदायात्रा सुमुहूर्त फलप्रदा
॥ २५९ ॥ अथ कृत प्रस्थानस्यापि ततो गमः ॥ कृत प्रस्थानको वापि स्वयं संप्रस्थितोपि वा
ततोपि गमने चिन्त्यं सच्चन्द्रशकुनादिकम् ॥ २६० ॥ अथ प्रस्थितस्य गमन विधिः ॥ प्रथमे-
हिनृपः कोशं द्वितीये हजियोजनम् ॥ कोशयद्गं तृतीयेऽहियथेच्छंतु ततः परम् ॥ २६१ ॥ अथ
प्रस्थाने प्रस्थितस्य कार्यवशाद्विलम्बे दिन निर्णायः ॥ प्रस्थाने भूयति स्तिथे नैकत्र दशरात्र-
कम् ॥ सप्तरात्रंतु सीमांतः पंचाहं प्राकृतोजनः ॥ २६२ ॥ अथ दिक् परत्वेन प्रस्थानम् ॥ स-
प्ताहान्येव पूर्वस्यां प्रस्थानं पंचदक्षिणो ॥ पश्चिमेशीरिगशस्तानि सौम्यायांतु दिनद्वयम्
॥ २६३ ॥ स्वयं पंच दिने तिथे दिनं भार्या दशावरम् ॥ त्रिसंजीवाहनं सप्तस्वर्गा मासं द्विरायु-

२४७

सु.ग.
२४८

धम ॥ २६४ ॥ अथ प्रस्थानोक्तदिनाधिक्ये पुनर्यात्रा ॥ राश्यातिक्रमेणैतस्याप्रस्थानस्य हि
नावधेः ॥ मन्मूहर्ते पुनर्यात्रां कुर्यान्नेहाज्ञतोपि वा ॥ २६५ ॥ अथ यात्रायाः पूर्वत्याज्यानि ॥
यात्राहात पूर्वतः सप्त रात्रौ स्त्रीसेवनं त्यजेत् ॥ प्राप्तुं नृपश्चैक रात्रं तु सर्वथैव हि ॥ २६६ ॥
जल्यदुग्धं त्रिरात्रा तु क्षौरं च पंच वा स गत ॥ तैलं विरेकं वसनं सौद्रं तद्वासरे त्यजेत् ॥ २६७ ॥ क्रो-
धं च सुरतं तैलं पक्व मांसं गुडं पयः ॥ सेवित्वानृपतिर्गच्छेन्न भते विविधापदः ॥ २६८ ॥ अब-
सान्य स्त्रियं विप्रान् विरुध्य स्वजनैः सह ॥ ऋतुमत्यां च भार्यायां गच्छन्मृत्युमवाप्नुयात् ॥
२६९ ॥ ऋतुस्तानोत्तरं नार्या यात्रा त्वावश्यकी यदि ॥ कृतभोगो नरो यायादानं शांतिं विधा-
य च ॥ २७० ॥ अथ यात्रायां शुभशकुनाः ॥ दधिदूर्वाक्षता रोप्यं पूर्णा कुंभोऽथ सार्धपाः ॥ दीपी-
गोरोचनादशौ प्रज्वलन् नव्यवाहनसः ॥ २७१ ॥ वेद घोषः शुभावाचो जयमंगलसंयुताः ॥ शंख-
दुन्दुभिर्वीणादिमृदुमईलनिःस्वनाः ॥ २७२ ॥ सिद्धमन्त्रं च ताम्बूलं मीनोदुग्धं घृतं मधु ॥ म-
दिगरुधिरं मांसं मह्यं नानाविधं फलम् ॥ २७३ ॥ इक्षवः सितपुष्पाणि पद्ममुहृतगोमयम् ॥ २४८
ध्वजः सिंहासनं च त्र्यम्बकाणां कुसुमायुधम् ॥ २७४ ॥ दोला वितान सदृशं रत्नालंकारदी-

सु.ग.
१४६

पिका ॥ विप्रोभूयो गुरुर्द्वः पुत्रपौत्रादिभिर्दत्तः ॥ २७५ ॥ देवज्ञः कन्यका योया शुभगा पु-
त्रसंयुता ॥ वरांगना तपस्वी च वरान्यो यनरः शुचिः ॥ २७६ ॥ रजको धौत वस्त्रं च शवं रोदन व-
र्जितम् ॥ तोयार्थी पूर्ण कुंभश्चाऽनुगः पृष्टे मृदोऽजनम् ॥ २७७ ॥ गजो वाजिरथो धेनुः सवत्सा तु
विशेषतः ॥ श्वेतो दृष्योऽन्य वरगोऽपि बहो कैश्चित्तदा शुभः ॥ २७८ ॥ वरणी स्वमित्र सुखाणि घं-
भो हंसो मयूरकः ॥ नकुलश्च भरद्वाजश्चायः द्वागस्तथैव च ॥ २७९ ॥ चित्तोत्साहकरं वस्तु शु-
भान्येतानि दर्शनात् ॥ २८० ॥ अथ शुभ वस्तुनि विशेषः ॥ कीर्तनाच्छ्रवणं श्रेष्ठं श्रवणात्तु-
विलोकनम् ॥ दर्शनात्स्पर्शनं चैषां दध्यादीनां गमादिषु ॥ २८१ ॥ शुभदं दर्शनं येषां सभिवा-
द्यैव तान्मृषः ॥ कृत्वा दक्षिणतः सर्वान्गच्छन्ति हि मवाप्नुयात् ॥ २८२ ॥ अथ दुःशकुनाः ॥
कार्पा संकया धान्यं च लोहकारश्च रोदनम् ॥ लोहं च रक्तपुष्पं च गुडसैलं सुतं तथा ॥ २८३ ॥ पिण्य-
कटरातक्राणि भस्मास्थितवरांतुषः ॥ पाषाणो धनचर्मादि सधूमो वह्निरो यधम् ॥ २८४ ॥
मत्तोवांतः खलो हिंस्रो मुण्डितश्च बुभुक्षितः ॥ जटिलश्च तथा रोगी संन्यासी मलिनोरिपुः ॥ २८५ ॥
स्वजो नग्नो गहीनश्च तैलाभ्यक्तो यगर्भिरापी ॥ काषायवस्त्रधारी च मुक्तकेशो यपा-

१८९

१४६

सु. ग.
२५०

शवान् ॥ २८६ ॥ वंध्याचश्चरवली चौरः षंडोयान पलायनम् ॥ खरोष्ट्र महिषा रुद्राः कुवा-
क्य श्रवणां तथा ॥ २८७ ॥ कृष्णा सर्पाश्च मंडूकः सरदो ग्रामशूकरः ॥ क्षपणाः पतितो व्यंगः
कुज्जोऽधोवधिरोजडः ॥ २८८ ॥ आर्द्रवासोऽथ विधवा स्वर्गाकारो रजस्वला ॥ उपानत्कर्दमां-
गी च पुरीषं च वसा तृणम् ॥ २८९ ॥ तथा रजस्वला पुण्यं कृष्णोष्ण महिषो हृषः ॥ स्वरो हृद्द-
नं युद्धं मार्जारं स्वकुले कलिः ॥ २९० ॥ गोक्षुतं प्राणिना मंगशिरः श्रोत्रप्रकंपनम् ॥ मार्जा-
रो मार्गरोधश्च स्वलनं रिक्तकुम्भकः ॥ २९१ ॥ एते दुःशकुना याने सर्वकार्यनिषेधकाः ॥
२९२ ॥ अथ महोपशकुनाः ॥ छिन्ना विडाल सर्पाभ्यां मार्गरोधो मृतेर्वचः ॥ मार्जारमा-
हियं युद्धं शुनः कर्णप्रकंपनम् ॥ २९३ ॥ अतिधूमान्वितो वह्निः षडेते मरणाप्रदाः २९४
अथ दुःशकुना वामतस्त्याज्याः ॥ एते दुःशकुना वामे कृताश्चेच्छकुनोत्तरम् ॥ अदृष्टा-
सवते सेयाः शकुना दक्षिणो शुभाः ॥ २९५ ॥ अथ केषांचित्कीर्तनं केषांचिद्दर्शनं शुभमशु-
मंच ॥ शशजाह्नक गोधानां सर्पशूकरयोरपि ॥ कीर्तनं शुभदं नास्मानोरुतं न च दर्शनम् ॥
२९६ ॥ ऋक्षवानरयो र्याने दर्शनं च रुतं शुभम् ॥ नाम संकीर्तनं नेष्टं दक्षिणो च खरश्च न

मु.ग.

१५२

॥ २६७ ॥ अथ वाम भागे शुभाः ॥ शूकरी कोकिला पक्षी बुच्छु का पिंगलारत्ना ॥ पोत-
कीच शिवा सर्व सुमार व्या वामगाः शुभाः ॥ २६८ ॥ मध्याह्नोत्तरतः श्रेष्ठौ चाय बभूच वाम
गौ ॥ २६९ ॥ अथ वाम भागे तु शुभ स्वनः ॥ खरोल्लूक शृगालानां वामे पृष्ठे शुभ स्वनः ॥
३०० ॥ अथ दक्षिणा भागे शुभः ॥ श्री कंठो वानरो भास शिबि करः पिक कोरुतः ॥ श्वाञ्च-
क्षो वायसः श्रेष्ठाः स्त्री संज्ञा आपि दक्षिणो ॥ ३०१ ॥ वनश्वा मृगवच्छस्तः संध्यायां दक्षि-
णाः शिरवी ॥ ३०२ ॥ अथ प्रदक्षिणा गताः शुभाः ॥ प्रदक्षिणा गताः शस्ता याने तु मृगप-
क्षिणाः ॥ विषमा चंदति श्रेष्ठा व्रजन्नो भूपते मृगाः ॥ वामा दक्षिणा गाः श्रेष्ठा मृगवधुपत-
त्रिणाः ॥ ३०३ ॥ अथ वामगाः शुभाः ॥ शृगालः सारमेयश्च दक्षिणा द्वासगः शुभः ३०४
अथात्र विशेषः ॥ पूर्व दिग्गमने पूर्णा वदतः सरटः पिकः ॥ वामगो दक्षिणां काकः शुभो
ऽन्यत्रागमे ऽन्यथा ॥ ३०५ ॥ चाय पूर्णाननो व्योम्नि विधत्ते यदि तोरगाम् ॥ अन्यो वा वि-
जयस्तत्र काकश्चेन्मरणां भुवम् ॥ ३०६ ॥ अथ शुनश्चेष्टा विशेषः ॥ शीर्षो दरहनु घ्राणा हृत्कंठ
स्कन्ध पृष्ठकम् ॥ श्वादक्षिणो न पादेन कंडूयन् गमनादिषु ॥ ३०७ ॥ लाभं क्षेमं जयं धत्ते ॥

101

१५३

मु.ग.
१५२

दक्षिणांगो विशेषतः ॥ वामपादेन सर्वस्य नाशं प्रोक्तं फलस्य च ॥ ३०८ ॥ विष्टायंकादिलिप्तांगः
अवगात्स्फालनं सुतम ॥ दन्तप्रकाशनं निद्रालस्यं कुर्वन्मृतिप्रदः ॥ ३०९ ॥ अथ यात्रोक्तश-
कुनानां वामदक्षिणा भागयोः प्रवेशादौ व्यत्ययः ॥ प्रवेशे निम्नगोत्तारेन संधीक्षरोभये
इडानाड्या प्रवाहे च द्यूते भैयज्य कर्मणि ॥ ३१० ॥ युद्धे ते व्यत्ययाज्ञेयाः प्रागुक्ताः शकुना-
श्च ये ॥ वामे वा दक्षिणो ये च संप्रोक्ताः शकुनाश्च ते ॥ ३११ ॥ वैपरीत्येन विज्ञेयाः प्रवेशे नृप-
तेर्बुधैः ॥ यात्रोक्ताः शकुनाये च तस्मिन् नृपदर्शने ॥ ३१२ ॥ अथ वायोः शुभाशुभसूचक-
त्वम् ॥ शुभदो दक्षिणो पृष्ठे मन्दशीतो यमारुतः ॥ ३१३ ॥ प्रचंडः सत्सुरवे वामे भंगदः सप्त-
रादियु ॥ ३१४ ॥ अथ शकुनादौ शुभाशुभदिग्विचारः ॥ अर्धयामावशेषायां रात्रे यमिप्र-
मारातः ॥ अथास्वपि क्रमादिषु भ्रमरां भास्वतः स्मृतम् ॥ ३१५ ॥ ज्वलन्ती भानुना युक्ता प्रो-
ज्जिता दग्धमंजिता ॥ रात्र्या धूमवती चैतादीनां स्तिस्त्रो शुभादिशः ॥ ३१६ ॥ अतम्यः शां-
ताभिधा स्तिस्त्रः पंचम्यः शुभदादिशः ॥ मध्यगं दिग्द्वयं मिश्रं विज्ञेयं शकुनादियु ॥ ३१७ ॥ अथ दुःश-
कुने जाते कर्तव्यमाह ॥ याने दुःशकुने साज्यं स्वर्गादत्वा ब्रजेत्सुखम् ॥ आद्यं दुःश-

१०५

१०५

१५२

सु.ग. १५३ कुने प्रागानेकादश सितान्त्रजेत् ॥ ३१८ ॥ स्थित्वा सुशकुनं भूयो दृष्ट्वा हृद्यो व्रजेत्पुनः ॥ द्विती-
 ये गमने भूयो दुष्टेऽपि शकुने व्रजेत् ॥ ३१९ ॥ प्रतीक्ष्य षोडश प्रागान् गच्छेन्नैव तृतीयके ॥
 विरुद्धे शकुने पादौ प्रक्षाल्या चम्य भूयतिः ॥ ३२० ॥ स्थित्वा तु क्षीरि वृक्षाधो भूयः सुशकुने-
 व्रजेत् ॥ ३२१ ॥ अथ यात्रायां त्याज्य दोषाणां संग्रहः ॥ तिथ्यर्क्षयनमासाहर्भवाः शूलादय-
 न्ये ॥ मन्तुरवस्थो भृगुः सौम्यो भृगोर्वक्रादिकं तथा ॥ ३२२ ॥ लालादी पारिधौ दंडो रजः
 स्रतकमुत्सवः ॥ मृतपक्षोऽर्कः षड्विक्तातिथयः १२।६।४।६।१४ पापवासराः ॥ ३२३ ॥
 पृथ्वामगतश्चन्द्रोऽभिजिद्यास्यां भपञ्चकम् ॥ जन्म राशि भतोरन्ध्रं लग्ने शत्रु भतोरिभम्
 ॥ ३२४ ॥ रिपु राशि भयो लग्ने लग्नां शौकुम्भमीनगौ ॥ लग्नं पृथोदयं पृथ्वादिकं स्थ मृक्षं श-
 निस्तुरवे ॥ ३२५ ॥ द्यूने शुक्रस्तथा केन्द्रे वक्रावक्रावासरः ॥ सतेऽन्येऽपि विवाहोक्ता दोषाः
 नेष्टाः प्रयागा के ॥ ३२६ ॥ अथात्र युद्धयात्रावद्भूतमिति प्रसंगादुक्तम् ॥ अधो वक्रे च नक्ष-
 त्रं वारे चोपचयावहे ॥ चन्द्रताराबलोपेते कुमारे शुभवासरे ॥ ३२७ ॥ कालजेदिग्भवं वापि।
 स्वस्य पूर्वा बले स्वरे ॥ योगिनी कालदिकं शूलचन्द्रतारानुशूल्यके ॥ ३२८ ॥ दशायासृसर्वो

१०५

१५३

मु.ग.

१५४

वागोचरेलाभगोश्वगे ॥ युद्धोक्तमयदेयोगोशोभनेदेहजेस्वरे ॥ ३२६ ॥ द्यूतंकार्यं विनोदाय
धनलाभाय भूमिपैः ॥ पूर्वार्द्धितश्चतुर्दिक्षु नंदाद्यास्तिथयः क्रमात् ॥ ३३० ॥ मध्येपूर्गार्द्धमे
पंचम्यकाराद्याः स्वरास्तथा ॥ तिथिदिक् चरतश्चैव घटीयद्ग प्रसारात् ॥ ३३१ ॥ तात्कालिकः
क्रमाज्ज्ञेयोदिक स्वरास्तत्त्ववेदिभिः ॥ बाल प्रभृतयोऽवस्था स्तेयां ज्ञेयाः क्रमाद्बुधैः ॥ ३३२ ॥
पूर्गार्जयः स्वरेद्युने बालघाताज्ज्ञयो भवेत् ॥ ईषहातात्कुमारे च वृद्धे भंगो मृतौ मृतिः ॥ ३३३
स्वयंस्वरबलोपेतेदिशि स्थित्वाथ शात्रवम् ॥ कृत्वान्यत्र दिशि द्यूतं युद्धं कुर्वन् जयेन्नुपः ॥ ३३४
अथ यात्रा निवृत्तौ गृह प्रवेशः ॥ प्रवेशो भूपतेर्यात्रा निवृत्तौ निज मन्दिरे ॥ श्रेष्ठो वारे गुरौ शुके
बुधे चन्द्रे शनैश्चरे ॥ ३३५ ॥ चित्रोत्तरानुराधारव्य रोहिणी रेवती मृगे ॥ त्यत्कारिक्तां मघां स्व-
यं भौमं लग्नं चरं बलम् ॥ ३३६ ॥ पुष्ये हस्ते धनिष्ठायां शते युक्तः शुभः परैः ॥ ३३७ ॥ अथ
गृह प्रवेशोऽन्य नक्षत्राणां फलम् ॥ श्रवत्रये पुनर्वसोः स्वातिः पुष्याश्विभेसु च ॥ प्रवेशो च दुन-
र्यात्रा शीघ्रं भवति भूपतेः ॥ ३३८ ॥ स्वस्य नाशः प्रवेशो स्यात्पूर्वा सुभराणि मघे ॥ आर्द्रा ज्येष्ठाभि-
धे मूले ज्येष्ठायां पुत्र नाशनम् ॥ कृत्तिकायां गृहे दाहो विशारवायां मृतिः स्त्रियाः ॥ ३३९ ॥ अथ

१०५

१५४

मु.ग.
१५५

लग्नवलम् ॥ स्थिरंगोशोशुभैरर्थकेन्द्रकोरात्रिलाभर्गैः १।४।७।१०।५।६।३।११ पापैर्लाभ-
त्रियद् ११।३।६ ॥ संस्थैः शुद्धेतुर्य ४ तथाष्टमे ८ ॥ ३४० ॥ प्रवेशोभूभुजामिष्टोविजनुर्भाष्टमे
स्मृतः ॥ ३४१ ॥ इति श्रीमद्देवज्ञरावलहरिशंकरस्वरिसूनुगरायतिकृते मुहूर्तगरायतौ प्रवे-
शांतं प्रकराणं समाप्तम् ॥ १० ॥ ॥ अथ वास्तुप्रकरणम् ॥ तत्रादौवासार्थशुभाशुभोग्रामः
स्वनामराशितोग्रामराशिद्वन्द्वेषुदिकृशिवैः १।६।५।१०।११ ॥ संमितश्चेत्तदास्वस्यतद्वा-
मेवासुत्तमः ॥ १ ॥ रोगोष्टद्वादशेतुर्यं ८।१२।४ वैरमाद्येच सप्तमे १।७ ॥ हानिः षष्ठे तृ-
तीयेच।६।३।ग्रामराशौस्वनामभात् ॥ २ ॥ अथ काकिराविचारः ॥ स्ववर्गं द्विगुणं कृ-
त्वापरवर्गान्वितंगजैः ८ ॥ भजेच्छेष्टास्तुकाकिरायः कार्याश्चैव परस्परम् ॥ ३ ॥ अधिका-
यस्यकाकिरायोभवेदन्यस्यसौऽर्थदः ॥ इत्थंकाकिराकाधिक्येनिवसेन्नगरेनरः ॥ ४ ॥
अथग्रामेनिवासदिविचारः ॥ मध्येग्रामस्यगोहृन्दनक्रसिंहारव्यराशयः ॥ मीनालिक-
न्यकाः १२।८।६ पूर्वदक्षिणोर्कर्कराशिकः ॥ ५ ॥ धन्विनः पश्चिमेमेघतुलाकुम्भ १।७।११
स्तथोत्तरे ॥ नोवसेयुर्नराः सौरव्यधनलाभात्मजार्थिनः ॥ ६ ॥ वैनतेयसुखावर्गाबलिष्ठाः

१५०

१५५

मु. ग.
१५६

पूर्वतः क्रमात् ॥ स्वदिशास्य गृहं श्रेष्ठं पञ्चम्यां दिशि सत्युदम् ॥ ७ ॥ ग्रामे चतुर्थ कोणो युव-
से युर्हीन जातयः ॥ विप्राद्यास्तु दिशास्वेव मध्येवापि मुखेऽप्यवः ॥ ८ ॥ अथ भूमि विचारः
श्वेता भूमिस्तु विप्राणां रक्ता शस्ता धनुर्भूताम् ॥ विशां पीताथ शूद्राणां श्यामा मिश्रेतरस्य च
॥ ९ ॥ मधुरः कडुकस्तित्तः कषायश्चरसाः क्रमात् ॥ आज्यासृग्धान्यमद्यानां गंधावर्गा भ-
वाद्भूमे ॥ १० ॥ प्रागादि प्रवराणां भूमिः क्षत्रादीनां शुभा क्रमात् ॥ सर्व दिग्प्रवराणां भूमिर्विप्रा-
णां तु गृहादियु ॥ ११ ॥ अथ भूमौ शल्यं ज्ञानम् ॥ गृहं प्रश्नाक्षरं पूर्वं यदि वर्गादि मंतदा ॥
शल्यं तद्दिशि जानीया द्ययैर्भूमध्यमं वदेत् ॥ १२ ॥ अथ गेह भुवः शुभाशुभ परीक्षा ॥ गेह-
भूमौ खने हस्तं हस्तमात्रं निशा मुखे ॥ जलं पूर्णं यदि प्रातः सजलं चेच्छुभं तदा ॥ १३ ॥ अथ
गेहार्थं भुवः शोधनं प्रकरणम् ॥ ज्ञात्वा गेहो चित्तां भूमिमाजलं निखने त्वधः ॥ आसृज्जेदं नृ-
मात्रं वा पूरयेच्चोत्तमाश्मभिः ॥ १४ ॥ अथ भूमिप्रथमं खनने शुभाशुभं फलम् ॥ क्षेत्रे तु खन्य-
माने प्राक् दृश्यंते ऽश्मान इष्टिकाः ॥ तदारोग्यधनाग्निः स्यात्कर्तुः सङ्गवनादियु ॥ १५ ॥ क-
पालां गारके शास्थि दर्शने निधनं भयम् ॥ १६ ॥ अथ समभूमौ दिक्ताधनम् ॥ साधिन्या वा-

104

104

१५६

सु. ग.
२५७

जलेनापि कृत्वा भूमिं समांततः ॥ तत्रदिक् साधनं कृत्वा गेहारं भं समाचरेत् ॥ २० ॥ दिक्-
सुद्धिरहितं गेहं प्रासादो वा जलाशयः ॥ कुर्याद्वा निमृत्तितस्मादादौ दिक्साधनं चरेत् ॥ २१ ॥
द्वि २ प्रायाममितं सूत्रं द्विपाशं प्रांत्ययोर्दृढम् ॥ कृत्वायामतृतीयेघ्रौ चिह्नं तत्कार्यगायच
॥ २६ ॥ विस्ताराद्वैतु कोशार्थं क्षेत्र मध्यग सूत्रतः ॥ प्रांत्येशं कुक्षये पाशौ कृत्वाथो कार्यगा-
मिधम् ॥ २० ॥ चिह्नमाकृष्य कोशार्थं चिह्ने शंकुं निधापयेत् ॥ एवं कृते चतुष्कोशास्वेष्टे-
त्रे भवन्ति च ॥ २१ ॥ अथ गेहस्यायाः ॥ आयाः क्रमाद्भुजो धूम्रः सिंहः श्वा वयभः खरः ॥
गजो ध्वांस इमे ज्ञेयाः प्राज्ञैर्गेहादिकर्मसु ॥ २२ ॥ विस्तारगुणिते क्षेत्रे व्यायामे यादृमि ऽ-
र्हते ॥ शोथे ध्वजादिक आयः प्रशस्तो विषमो खिलः ॥ २३ ॥ प्राचीतो बलिनश्चाया ध्वजायाः
क्रम तस्त्वमे ॥ सर्वदिक्षु ध्वजे वक्त्रं सिंहे प्राग्दक्षिणा उत्तरम् ॥ २४ ॥ प्राच्यां वयभे गजे यास्य पूर्वयोः
शुभमालयम् ॥ ध्वजे प्रत्यङ्मुखो वापि सिंहे कुर्यादुदङ्मुखम् ॥ २५ ॥ दक्षिणां सिमुखं नारो
कुर्यात्प्राचीमुखं वयभे ॥ द्वात्रिंशद्वस्तकं यावदेकादशायवात्परम् ॥ २६ ॥ चिन्त्यमायादिकं ता-
वन्नोचित्यमधिके ततः ॥ आलिंदादिषु तारो वा मन्दिरे वा चतुर्मुखम् ॥ २७ ॥ आयादिकं ।

१०८

२५७

सु.ग.
१५८

तुनोचिन्त्यं तारोमासादयोपिन ॥ २८ ॥ अथ क्षेत्रफलादायाद्यानयनम् ॥ क्रमानंशक
यसमागत्रिनगाद्याब्धिवारसौः ६।६।६।८।३।७।८।४।८ ॥ हते क्षेत्रफलेष्टांगनन्दाष्टा-
कम ८।६।६।८।१२।२७ संख्यकैः ॥ २९ ॥ तिथ्यक्षैः स्वाश्विभूमि १५।५।१२० अतश्चेशेष
सितेतथा ॥ क्रमादायोयवारोंशोद्विगां व्ययधियायके ॥ ३० ॥ तिथिर्योग ८ स्तथायुस्य
मेतेजेया एहादियु ॥ ३१ ॥ अथ नक्षत्राद्वाशिज्ञानं ॥ अश्विन्यादित्रयं मेये २ मघातस्त्रितयं
५ हरौ ॥ मूलात्रयं धनुष्येवं ६ द्वे द्वे भेषोयराशियु ॥ ३२ ॥ अथ घटितम् ॥ देशोग्रामेपुरेगेहेष-
भौमित्रेन्ययोषिति ॥ एक नाडी प्रशस्तास्याहिसद्धाभिन्ननाडिका ॥ ३३ ॥ गोहगेहेशयो-
र्भेज्योवर्गाद्यास्तु विवाहवत् ॥ गोहेशालयभेकेतु मृत्युदंतहहं स्मृतम् ॥ ३४ ॥ अथ व्यया-
नयनम् ॥ गोहनक्षत्रसंख्याके नाग ८ तश्चेव्ययो भवेत् ॥ वह्वायं शुभदं चाल्यव्ययं वेशमनचा-
न्यथा ॥ ३५ ॥ अथेन्द्रराजयमांशानयनम् ॥ ध्रुवादिनामवर्गो अयुक्तं क्षेत्रफले तथा ॥ त्रि-
भि ३ स्तष्टेऽशकाः शेषे शकांतकन्याः क्रमात् ॥ ३६ ॥ इन्द्रभूपो शुभावंशौ यमोनेष्टो ग-
हादियु ॥ ३७ ॥ अथ स्वेष्टाय नक्षत्राभ्यां पिंडानयनम् ॥ एको मितेष्ट धियोयननिघ्नानेत्र

101

१५८

सु.ग.
१५६

शरेन्दवः १५२ रूपोनेष्टाय निघ्नेन्दुनागौ ८ १ युक्तास्तथा पुनः ॥ ३८ ॥ नगचन्द्र १७ मितौ ।
युक्ता विभक्तास्तेनृपाश्विभिः २१६ ॥ शेषं क्षेत्रफलं खेटनक्षत्राय समुद्भवम् ॥ ३९ ॥ अथ १०९
क्षेत्रफलाद्दैर्घ्यं विस्तारज्ञानम् ॥ भक्ते क्षेत्रफले स्वेष्ट विस्तारेणा च दीर्घता ॥ स्वेष्ट दीर्घतया
भक्ते विस्तारो वेश्मनः स्फुटः ॥ ४० ॥ अथ गृहारम्भ समयः ॥ चैत्रे शुक्लादिके शोको वैशाखे
धान्यवर्धनम् ॥ ज्येष्ठे कर्तुं भवेन्नृत्युगयादे पशुपीडनम् ॥ ४१ ॥ आवरणं धनवृद्धिः स्या-
न्नाशो भाद्रपदे भवेत् ॥ आश्विने तु भवेद्युद्धं कार्तिके भृत्यनाशनम् ॥ ४२ ॥ लक्ष्मीलाभो
भवेन्नृणां मार्गे पौषे य फाल्गुने ॥ माघे त्वग्निभयं विद्याहृहारं भेन संशयः ॥ ४३ ॥ त्यक्त्वा
चतुर्दशीं घृष्टीं चतुर्थीं मृष्टीं ममास ॥ नवमीं च रविं भौमं गृहारं भो विधीयते ॥ ४४ ॥ पुष्ये
सृगोनुराधायां धनिष्ठा युगलोत्तरे ॥ हस्तत्रये च रोहिण्यां रेवत्यां गृहमारभेत् ॥ ४५ ॥ स्रुति-
का मन्दिरं कुर्यात्पुनर्भे भिजिति श्रुतौ ॥ गृहारं भेर्क भाद्रासौः ३ शीर्षस्थेर्दाह ईरितः ॥ अग्रपा-
दस्थितेर्वेदेः ७ शून्यं स्याद्भुव चक्रके ॥ ४६ ॥ स्थिरता पृष्ठपादस्थेर्वेदेः ११ पृष्ठे श्रिया श्विभिः १४ १५६
लाभो वेदे १८ वक्ष कुक्षौ रासैः २१ पुच्छयति क्षतिः ॥ ४७ ॥ कुक्षौ वामेऽश्विभौ २५ स्रुत्वं मुखं

मु.ग. १६० यीडात्रिभि २८ अर्भैः ॥ ४८ ॥ अथैतदेव पुनः स्पष्टम् ॥ अर्कभात्सप्तभि ७ रुद्रै १८ दिग्भिः २८
स्यादसद्विष्टम् ॥ ४९ ॥ अथ सौरमासाद्देहादौ वास्तोर्मुखं पुच्छं कटिश्च ॥ देवालये त्रये-
मीना १२ जेहे सिंहा ५ द्वौ स्थिते ॥ जलाशये मृगाद्वास्तोर्मुखमीशाद्विलोमतः ॥ ५० ॥ वि-
लोम भ्रमराणात्पृष्ठ गतायां च दिशि स्मृतम् ॥ सूर्यस्य मुखतः पुच्छं संमुख्यां दिशि स्मृतम्
इत्युक्ते पृष्ठ दिग्भागे वास्तोः स्वात गृहादियु ॥ ५१ ॥ अथ गृहे स्वातादिक् स्पष्टीकरणां ॥ आ-
ग्नेय्यां खननं कुर्यात्सिंहा द्वाशि त्रये रवौ ॥ ईशान्यां च तथा चोक्तं वृश्चिकादि त्रये रवौ ॥ ५२ ॥
कुम्भादि त्रितये वायौ नैर्ऋत्यां वृषभ त्रये ॥ ५३ ॥ अथ चान्द्रमासाद्द्वारनिश्चयार्थं स्वातार्थं
च वास्तु शिरः ॥ सिते भाद्रपदाद्वास्तु क्रमान्मास त्रियु त्रियु ॥ प्रागाशादिशि रोगे हे द्वारं
शीर्षदिशि स्मृतम् ॥ ५४ ॥ वास्तोः शीर्षं दिशि ज्ञेयं पुच्छं सन्मुख दिगात्तम् ॥ ५५ ॥ अथ-
वास्तोर्वाम कुक्षौ स्वातेशं कुरो परागम् ॥ वसुलोचन भागे युहित्वा शान्दशमपन्नच ॥ पुच्छे
त्वेकादशे स्वातं वाम भागे च मध्यतः ॥ गेहारं मे मुहूर्ते त्रशं कुंदत्वाऽश्म पूरगम् ॥ ५६ ॥ अ-
थ संक्रान्ति परत्वेन गृहद्वारनिश्चयः ॥ कुम्भेऽर्के फाल्गुने मासि श्रावणे कर्क सिंहयोः ॥

मु.ग.
१६१

पौषेनक्र गृहं कुर्यात् पूर्व पश्चिमदिङ्मुखम् ॥ ५७ ॥ मार्गैर्तुलालिगे भानौ वैशाखे वृषभा-
जयोः ॥ दक्षिणोदिङ्मुखं श्रेष्ठं मन्दिरं नैव मन्यथा ॥ ५८ ॥ अथात्र कैश्चिद्देहारम्भे विशेष-
उक्तः ॥ मेघे १ चैत्रे वृषे २ ज्येष्ठे आषाढे कर्कटे रवौ ॥ सिंहे ५ भाद्र पदे तौलि ७ कन्याशिव कार्ति-
के लिगे ॥ ५९ ॥ पौषेन केतया माघे मकरे १० कुंभ ११ गोपि च ॥ प्रकुर्यान्मन्दिरे विद्वानन्यैः
कैश्चिद्वितीरितम् ॥ ६० ॥ कृष्णापसादयो मासा विज्ञेया ह्यत्र सूरिभिः ॥ ६१ ॥ अथ गोहे सु-
खार्थं तिथि विचारः ॥ पूर्णिमाद्या नवत्या ज्या स्तिथयः प्राङ्मुखे गृहे ॥ कृष्णापक्षे नवत्या
द्या उत्तराभिमुखे तु यद् ॥ ६२ ॥ पश्चिमाभिमुखे हेया दशाद्या स्तिथयो नव ॥ शुक्लेष्वद-
नवम्याद्यास्त्या ज्या दक्षिणा दिङ्मुखे ॥ ६३ ॥ अथ ध्रुवादिषोडश गृहाणि ॥ ध्रुवं १ धान्यं २
जयं ३ नन्द ४ खरं ५ कांतं ६ मनोरमम् ७ सुमुखं ८ दुर्मुखं ९ चोग्रं १० रिपुदं ११ वित्तदं तथा १२
नाश १३ आक्रंद १४ विपुलं १५ विजयं १६ चेति षोडश ॥ ६४ ॥ अथ ध्रुवादिगोह ज्ञानम् ॥
दिक्षु पूर्वादितश्चन्द्र १ नेत्रां २ भोधि ४ गजै ८ मिताः ॥ गोहाद्यत्र भवेच्छालस्तदंकाः कथि-
ता इमे ॥ ६५ ॥ शालाशांक युतिः सैका ज्ञेयं गोहं ध्रुवादिकम् ॥ ६६ ॥ अथ ध्रुवादिगोहेनामा

१५१

१६१

सु.ग.
१६३

गोहंवर्यशतायुष्यं १०० निर्मितं नृवरैर्भवेत् ॥ ७६ ॥ चतुर्थे वाक्ये तौ लाभे ११ भौमे सन्ने च-
स्वे १० विधौ ॥ अशीतिहायनायुष्यमारब्धं सन्दिरं स्मृतम् ॥ ७७ ॥ शुके स्त्रोच्चे १२ तनौ १
वापि जीवे पाताल ४ गोऽथवा ॥ लाभो ११ वाशनौ स्त्रोच्चे १२ संपद्युक्तं गृहं चिरम् ॥ ७८ ॥
लग्न १ स्थं स्वर्गो चन्द्रे केन्द्रे जीवेथ रवे चरैः ॥ स्त्रोच्च सित्राशरीर्गोहं लक्ष्म्या युक्तं स्थिरम्
वेत् ॥ ७९ ॥ अथ नेष्टयोगः ॥ नीचांशस्थैस्तथा रवेर्निर्धनं सन्दिरं हितम् ॥ रवेर्द्वैकोपि
स्त्रो १० द्यूने १ परांशस्थोऽप्रमथ्यतः ॥ ८० ॥ कुर्याद्देहं परायतं लग्ने शोयदि निर्बलः ॥ ८१ ॥
अथ नक्षत्रविशेषेषु सत्सु फलम् ॥ पूर्वाषाढोत्तराषुध्यै राक्षेष्वा रोहिणी मृग ॥ जीवयुक्ते
गुरोर्वारिर्गोहं धान्य सुत प्रदम् ॥ ८२ ॥ पूर्वाषाढा मघा हस्त पुष्य मूलांत्य गो कुजे ॥ कुजेऽहि
निर्मितं गोहं भस्मसादग्निना भवेत् ॥ ८३ ॥ उफाहस्ता शिवनी चित्रा रोहिणी मृगो बुधे
बुधेऽहि सन्दिरारम्भः सुखपुत्रार्थसिद्धये ॥ ८४ ॥ भरणी स्वात्य नूरावा ज्येष्ठा प्रभा द्वये
शनौ ॥ शनिवारे कृतं गोहं रक्षो भूतयुतं भवेत् ॥ ८५ ॥ अथ द्वारशारवारोपः ॥ अश्वि-
न्यासुत्तराहस्त पुष्य शुक्ति मृगेषु च ॥ रोहिण्यां स्वाति मेत्ये च द्वारशारवां प्रोपयेत् ॥ ८६ ॥

१५४

१६३

मु. ग.
१६४

अथ द्वार चक्रम् ॥ सूर्य्यभाद्रेदमेः ४ शीर्षे संस्थितेर्धनसम्पदः ॥ ग्रहस्योद्वाहनं तस्य
दृष्टिभिः कोरा संस्थितैः ॥ ८० ॥ शारवास्वष्टमिते २० सप्तस्माद्धनं शौर्यं भवेद्गृहे ॥ देहल्यां
तुत्रिभिर्धियायैर्नृत्युर्गृहपतेर्भवेत् ॥ ८८ ॥ चतुर्भिः २४ मध्यगैस्तस्माद्भुव्यलाभं सुखं भवेत् ॥
एतच्चक्रं विचार्यदीद्वारं कुर्यात्स्वमन्दिरे ॥ ८९ ॥ अथ राशिपरत्वेन द्वारस्य दिङ्निर्णयः ॥
मीना १२ लि ८ कर्क ४ राशीनां गेहं प्राड्भुख मीरितम् ॥ कन्यासिधुन ३ नकाशां शस्तं द-
क्षिणादिङ्भुखम् ॥ ९० ॥ तुलावृषभकुम्भानां पश्चिमाभि सुखं स्मृतम् ॥ उदङ्भुखं धनुर्मे-
घसिंह राशिभुवां तथा ॥ ९१ ॥ अथ गवाक्ष निर्णयः ॥ पूर्वोदितान्यशस्तासु गवाक्षं दिक्षु
कारयेत् ॥ ९२ ॥ अथ द्वारस्य तिर्यङ्ज्ञान प्रदेश निर्णयः ॥ आया मेन वधा भक्ते द्वारमेकांश
मानतः ॥ प्राच्यांतुर्ये तृतीये वारुह कोरा द्विधीयते ॥ ९३ ॥ यास्यां षष्ठे चतुर्थे वातुरीये-
ऽशौच पञ्चमे ॥ उदीच्यां च प्रतीच्यां वा सव्य मार्गे राधीमता ॥ ९४ ॥ अथ द्वारस्योच्चता ॥
गेहोच्चस्य चतुर्थी शो द्विगुणोद्धार उच्यते ॥ ९५ ॥ अथ गेहोच्चम् ॥ विस्तारः योऽशोभा १६४
चतुर्भिर्यः कार्युतः ॥ गेहोच्चं तन्मितं ज्ञेयं न्यूनाधिक्यमसत् स्मृतम् ॥ ९६ ॥ अथ द्वार-

सु.ग.
१६५

दौर्वेधविचारः ॥ कोरा मारग भ्रसिहारां कर्दमस्तम्भभूरुहे ॥ देवालय प्रकृपानां वेधो-
द्गारेय संसुखे ॥ ६७ ॥ अथ वेधापवादः ॥ गोहोच्चे द्विगुणाधिक्ये प्रांतरे संस्थिते मति ॥
नैक कोरोयुवेधः स्यादिति मार्गोत्तरेपि च ॥ ६८ ॥ अथ योडश गृह निर्मागाम ॥ प्राच्या-
स्तुक्रमतः स्नान १ पाक २ शय्या ३ युधस्य च ४ भोजनस्याऽ ५ न्न ६ भांडार ७ देवतानां गृहाः
८ स्मृताः ॥ ६९ ॥ मघनाज्यपुरीषारव्यविद्याभ्यासशुचां क्रमात् ॥ रति मैषज्ययोः सर्व-
धास्त्रस्ते मध्यगाः गृहाः ॥ १०० ॥ अल्पत्वेवा भुवः शक्तेः स्नानादींश्च गृहान् बुधः ॥ शक्ते-
र्भुवोऽनुसारेण प्रकुर्वीत यथा रुचिः ॥ १०१ ॥ उत्तरखलां बुस्थानं च तथा तुल्यादिकं तथा ॥
सालनं पितृपादानां गोहादक्षिणातः शुभम् ॥ १०२ ॥ अथ कूपखननप्रदेशः ॥ पुष्टि शैश्व-
र्यवृद्धि १ अश्वपुत्रनाशो १०१ मृतिः स्त्रियः ॥ मृतिः ५ संप ६ द्विपोर्भीतिः ७ सौरव्य ८ मीशान-
तः क्रमात् ॥ १०३ ॥ गोहस्य मध्य भागेर्यनाशः कूपे कृते भवेत् ॥ १०४ ॥ अथेष्टकारम्भः
सुधालेपश्च ॥ उत्तराश्रवणो पुष्ये ज्येष्ठांत्ये रोहिणी करे ॥ स्थिरेंऽगोऽर्के गुरौ मन्द इष्टकारंभ-
माचरेत् ॥ तथा गोहे सुधालेप इष्टकारंभमादियु ॥ १०५ ॥ अथ ग्रहोपकरां वह्नि कृत्यं च ॥

१५०

१६५

मु.ग.
१६६

पूभाडा रोहिणी पुष्य उत्तरा त्रितये शिवमे ॥ स्थितिर्महान सस्येष्टा गोहोप करणैः सह १०६
अथ चित्रारम्भः ॥ हस्तत्रयेऽनुराधां त्यक्तुं गोऽश्विन्यां अवत्रये ॥ पुनर्मे रोहिणी पुष्ये पूर्वा यादा १४५
मिधेतया ॥ १०७ ॥ नन्दायां च शुभे वारे प्रकुर्याद्राजवेशमनि ॥ चित्रं नानाभिधं रम्यं शीलया
रमायरां विना ॥ १०८ ॥ अथ गृहां गरो शुभ वृक्षाः ॥ पुन्नागश्चंपकोऽशोकः पिप्पली
दाडिली शमी ॥ वकुलस्तिलकोद्राक्षापि चुमन्दो मरोजया ॥ १०९ ॥ नारिकेलं तथा जाती।
पाटलागोहमल्लिका ॥ मल्लिका पूगबन्धूकापनसः सरसी रुहम् ॥ एते गृहां गरो वृक्षाश्चा-
रोप्यामंगलप्रदाः ॥ ११० ॥ अथ गोहप्रदेशात्प्रतिदिशं वृक्षा रोपयाम ॥ न्यग्रोधं रोपयेत्पा-
च्यां गोहाद्याम्यादुदुंबरम् ॥ उदग्दिशि च कर्कं धुं प्रतीच्यां कुंजराशनम् ॥ १११ ॥ अथ गृहां-
गरो अशुभा वृक्षाः ॥ मातुलिंगस्तुहीरं भाहरिद्राचमुनिद्रुमः ॥ एते दुःखप्रदा गोहे संजाता
रोपिता अपि ॥ ११२ ॥ अथ केषां चिन्मते सर्वेपि वृक्षा अंगरो अशुभाः ॥ केचिद्वृक्षं चारो-
प्यो निजवास गृहां गरो ॥ कोपि वृक्षो यतः स्वर्गादुमोपिन शुभोऽंगरो ॥ ११३ ॥ अथ पुर- १६६
प्राप्तप्रकारादीनां निर्माणं सूत्रसाधनम् ॥ प्राकारपत्तनप्राप्तनिर्मितो सूत्रसाधनम् ॥ प्रशस्तं

सु.ग.
१६७

स्याच्छुभेकालेगोहारंभोक्तमादिषु ॥ ११४ ॥ अथ देवालय मठाचारम्भः ॥ गृहारम्भोक्त-
नक्षत्रैर्महं कुर्यात्तु साशिवमैः ॥ सर्वदेवालयं तैस्तु पुनर्भ्रवराणान्वितैः ॥ ११५ ॥ अथ जैन्या-
लय प्रपादरीणामारम्भः ॥ पूर्वार्द्धा भराणीधिषाये रोहिरायां च स्थिरोदये ॥ शुभाद्दे जैन्यगे-
हस्य प्रपादयोः कृतिः शुभा ॥ ११६ ॥ इति श्री महैवज्ञरावल हरिशंकर सूरिस्तु गरापति-
कृते मुहूर्तगरापतौ वास्तु प्रकरणां समाप्तम् ॥ १८ ॥ ॥ अथ गृह प्रवेश प्रकरणात् ॥ ॥
प्रवेशं नवगोहस्य कुर्यात्सौम्यायने नृपः ॥ प्रारम्भोदित मासेपि कृत्वा प्राग्वास्तु पूजनम् १
माघ फाल्गुन वैशाख ज्येष्ठाः शस्तानवे गृहे ॥ प्रवेशे आवराणे मार्गः कार्तिकोपि प्रशस्य-
ते ॥ २ ॥ पुनर्विनिर्मिते जीर्णो गृहेषु क्तस्तथैव हि ॥ आवश्यक प्रवेशे नो कुर्यादस्त विचारा-
म् ॥ ३ ॥ अतरेष्वाऽनुराधायां रेवत्यां रोहिणी द्वये ॥ चित्रायां प्रविशेद्देहं द्वारभेतु विशेषतः
॥ ४ ॥ अथ जीर्णो गृह प्रवेशः ॥ धनिष्ठा द्वितये मुख्ये अतरे रोहिणी द्वये ॥ चित्रा स्वात्यनु-
राधायां प्रविशेज्जीर्णो मन्दिरम् ॥ ५ ॥ अथ प्रवेशेऽन्य नक्षत्र फलम् ॥ अवराणादित्रयेऽश्विन्यां
स्वात्यां मुख्ये तथा करे ॥ पुनर्वसौ पुनर्यात्रा राज्यनाशो मघाभिधे ॥ ६ ॥ पूर्वत्रये भराणां च वि-

१५८

१६७

मु.ग.
२६८

शाखायां वधूस्तयः ॥ ज्येष्ठा स्नेयाख्य मूलार्द्र कुमारी नाश माप्नुयात् ॥ ७ ॥ कृत्तिकायां दहे-
नेहं प्रवेशेन वसन्दिरे ॥ तथा यात्रा निवृत्तौ च भूपानां फलमीदृशम् ॥ ८ ॥ अथ वार फलम् ॥
गुरु शुक्र बुध राख्येषु वारेषु च सुखार्थम् ॥ प्रवेशे तु शनी स्थेयं किंचिच्चौर भयं भवेत् ॥ ९ ॥ अथ
प्रवेशे त्याज्याः ॥ चैत्रो मासः कुजाको च रिक्ता दग्धास्त्वमावृत्तिः ॥ दुष्ट चन्द्र इमे त्याज्या नव-
गेह प्रवेशने ॥ १० ॥ अथ लग्न बलम् ॥ चरे लग्ने च रांशस्थे प्रवेशेन शुभावहः ॥ शुभांशेन
युते घोष च यस्य तु चरेपि सन् ॥ ११ ॥ शुभैः केन्द्र त्रिकोणाय द्विगैराय त्रिषष्ट्यैः ॥ पापैः शु-
द्धैः दृष्टे तुर्ये विजनुर्भाष्टमेऽगके ॥ १२ ॥ शुभे भकूटके गेहे विधायाऽग्रे हि जन्मनः ॥ जलपूरी
घटं कृत्वा मांगल्येन गृहं विशेत् ॥ १३ ॥ रश्मि ८ लग्न ५ कुटुंबाया ११ त्वं च मे भास्करे स्थिते ॥
पूर्वाशादि गृहे श्रेष्ठं क्रमाद्वारा सुतोरविः ॥ १४ ॥ अथ गृह द्वार वशात् तिथयः ॥ प्रवेशे प्राङ्मु-
खे पूरानिन्दायास्त्य मुखे शुभा ॥ भद्रा प्रत्यङ्मुखेऽथोदङ्मुखे गेहे तथा जया ॥ १५ ॥ अथ गेहे
तत्प्रवेशे च विशेषः ॥ वेश्म कृत्यं दिवा शस्तं प्रवेशो रजनी क्वचित् ॥ सतीं द्वर्के बले यात्राद्वा द-
श्यां न भृगौ निशि ॥ १६ ॥ अथ गृह प्रवेश कलश चक्रं ॥ अर्क भाद्र मिते चक्रे वह्नि राहः प्रवे-

१५१

२६८

मु.ग.
२६६

शने ॥ उद्वासोऽब्धि मितैः ५ प्राच्यांयास्यांलाभोऽब्धिसंमितैः ॥ १७ ॥ पश्चिमेऽब्धि १३।
मितैर्लक्ष्मी रुद्रवेद १७ मितैः कलिः ॥ नाशोयुग २१ मितैर्मध्येऽधः कंठे त्रिविधैः २७ शुभ-
म् ॥ १८ ॥ अथ तदेव स्पष्टयति ॥ मान्यद्यौ ८ सूर्य्य भात ५ यथा द्वाविंशां चैव भानिबद् ॥ कु-
म्भचक्रे वरिष्ठानि रोहं प्रविशतां नृणां ॥ १९ ॥ अथ प्रवेशे विधिः ॥ अथोक्त समये राजा वि-
तानैस्तोरगोर्युतम् ॥ वेद संगल निर्घोषैः संप्रविश्य गृहं शुभम् ॥ २० ॥ शिल्पिनं गणितज्ञं च
विधिविज्ञं पुरोधसम् ॥ पूजयेच्च यथा देवं हेम रत्नैस्तथा मन्त्रैः ॥ २१ ॥ अथ द्विविधः प्रवेशः ॥
अपूर्वो नवगोहादौ प्रवेशो मुनिभिः स्मृतः ॥ सपूर्वस्तु प्रवेशान्ते पूर्वा पूर्व इतः परः ॥ २२ ॥
आरम्भोदित भैरूपैः कार्य्यः पूर्वः प्रवेशकः ॥ पूर्वाऽपूर्वाऽश्विनी मूल अवोपेतैः करस्थितैः
॥ २३ ॥ सपूर्वस्तु तारा चित्रानुराधारेवती नृगो ॥ रोहिण्यां कथितः प्राज्ञैः प्रवेशस्त्रिविधो
हे ॥ २४ ॥ इति वास्तु पूजनादिकं विना प्रवेशो न कार्य्यः ॥ जातु न प्रविशेद्दीप्तान्ननाज्यं
नवंगृहम् ॥ कपाट रहितं तद्वास्तु पूजनवर्जितम् ॥ २५ ॥ अथ वास्तु पूजनम् ॥ अवत्रयस्-
गे मूलैः नुराधान्त्ये करत्रये ॥ पुनर्भ्युत्तरे पुन्ये रोहिण्यामश्विभेतथा ॥ २६ ॥ वास्तोरभ्यर्च-

२६६

मु.ग. नंशस्तं बलिदानपुरःसरम् ॥ २७ ॥ अथ नवदुर्गपुरप्रवेशः ॥ रोहिणी रेवती हस्तत्रये पुष्ये
१७० श्रवत्रये ॥ अनुराधोत्तरे नव्ये पुरे दुर्गप्रवेशनम् ॥ २८ ॥ अथ जितस्य शत्रोः पुरप्रवेशः ॥ विशा-
खा कृत्तिका पूर्वोत्तराषाढाऽभिधेतथा ॥ शनौ वार्के जितस्यारे विजयी नगरं विशेषतः ॥ २९ ॥
इति श्री महैवज्ञ रावल हरिशंकर स्मरि स्तुतु गरापति कृते सुहृत्त गरापतौ गृह प्रवेश प्रकरणां
समाप्तम् ॥ १९ ॥ ॥ अथ देवालययादि प्रतिष्ठा प्रकरणम् ॥ प्रासादाभरयोः कार्या प्रतिष्ठा
चोत्तरायणो ॥ तथा जलाशया रामोत्सर्गः शस्तो विचैत्रके ॥ १ ॥ चैत्रोभासः प्रतिष्ठायां म-
ध्यमः कैश्चिदीरितः ॥ शुक्ल पक्षेऽनुराधांत्ये पुनर्भे रोहिणी मृगो ॥ २ ॥ अत्र त्रयोत्तरहस्तत्रये
पुष्ये विधौ शुभे ॥ वारनक्षत्रतिथियु मूर्तिनां स्थापनं स्मृतम् ॥ ३ ॥ विद्यावादिदेव मुख्यानां
विलगने शुभलौकिके ॥ ४ ॥ अथ देवता विशेषेण नक्षत्र विशेषः ॥ विद्याः पूर्वोदिते भेनु-
राधाचित्राद्वयोदिते ॥ रोहिणी श्रवणा ज्येष्ठा पुष्य चाभिजितीरितम् ॥ ५ ॥ विधिवासवयोः
सम्यक्प्रतिष्ठापनमार्यकैः ॥ भानोर्हस्तेऽनुराधायां कुबेरस्कन्दयोरपि ॥ ६ ॥ मूले दुर्गादि-
कानांच श्रवणो सुगतस्य हि ॥ रेवत्यां धर्महेरंब फणि प्रथम रक्षसाम् ॥ ७ ॥ यद्भूतासुरा-

मु.ग.

२७१

गां च वाग्देव्याः स्थापनं स्मृतम् ॥ व्यासागस्त्य गृहारां च बाल्मीकेः पुष्यमेतथा ॥ ८ ॥
यत्र सप्तयुगोयांति धियायेतेषां तु तत्र च ॥ सर्वथा मेव रोहिताया सुत्तरा त्रितये तथा ॥ धनि-
द्यायां दिगीशानां प्रतिस्थापनं सीरितम् ॥ ९ ॥ अथ देवता विशेषे लग्न विशेषः ॥ सिंहे स्त-
र्यः शिवो द्वन्द्वे लग्ने स्थाप्यः स्त्रियां हरिः ॥ कुम्भे वेधाश्चरे सुद्राद्यंगदेव्यः स्थिरे खिलाः ॥
१० ॥ अथ वारफलम् ॥ प्रतिष्ठो ग्रातथा क्षेमा वह्निदा वरदा दृढा ॥ आनन्ददायिनी कल्प-
स्थायिन्यर्कादिवासरे ॥ ११ ॥ अथ देवता विशेषे मास विशेषः ॥ याम्यायने पि वाराहमा-
तृ भैरव वामनान् ॥ महिषासुरहंत्री चन्द्रसिंहं स्थापयेद्बुधः ॥ १२ ॥ आवरगो स्थापयेत्क्षिं ग-
माश्विने जगदम्बिकाम् ॥ मार्गशीर्षे हरिं चैव सर्वान् पौषेऽपि केचन ॥ १३ ॥ अथ प्रतिष्ठा-
यां लग्नबलम् ॥ केन्द्रकोराद्विलाभस्थैः शुभैः पापैश्च सेन्दुभिः ॥ आयारिगैः सुतैश्च वर्य-
प्रसादे वा प्रतिष्ठिताः ॥ १४ ॥ इति श्री महादेवज्ञ रावल हरिशंकर सूरिसूनु गरापति कृते-
मुहूर्तगरापत्तौ जलाशया रामदेवता प्रासाद प्रतिष्ठा प्रकरणां समाप्तम् ॥ २० ॥ ॥ अथ ॥ २७१
मिश्र प्रकरणात् ॥ तत्रादावंग स्फुरणा फलम् ॥ अंगस्फूर्तिफलं वक्ष्ये दक्षिणांग समुद्रवम्

१८१

२७१

पुरुषाणां तु तज्ज्ञेयं वाम भागे मृगीदृशाम् ॥ १ ॥ पृथ्वीलाभः शिरः स्थाने स्थानलाभो लला-
टके ॥ प्रियाप्तिः स्याद्भुवोर्मध्ये भुवोर्युग्मे सुखं महत् ॥ २ ॥ शुभावार्ता श्रुतिः कर्णो लोचने
प्रियदर्शनम् ॥ दृक्कारा भागयोर्लक्ष्मीरधः पद्मसिंहा संजयः ॥ ३ ॥ गंडदेशे स्त्रिया सौख्यं
नासायां गन्धजं सुखम् ॥ उत्तरोष्ठे तु वाग्वाद शुबनञ्चाऽधरे स्त्रियाः ॥ ४ ॥ हनुदेशे भयं ज्ञेयं
सुखे मधुर भोजनम् ॥ भूयाप्तिः कण्ठदेशे स्याद्भीवायां रिपुजं भयम् ॥ ५ ॥ ज्ञेयः पराजयः
पृष्ठे स्कन्धे मित्र समागमः ॥ प्रियाप्तिर्वाह्निदेशे स्यान्मध्ये बाह्वोर्धनागमः ॥ ६ ॥ द्विगणाप्तिः
करं विद्यादिजयं वक्षसि ध्रुवम् ॥ प्रमोदञ्च बलं कट्यां पार्श्वे प्रीति मनुत्तमाम् ॥ ७ ॥ स्था-
नात्प्रचलनं नाभौ कोशद्वि रथांत्रके ॥ कोशाप्ति रुदरे नार्या जघने पति संगमः ॥ ८ ॥
स्फिग्गुदे वाहनाप्तिः स्यात्सिंगो योषित्समागमः ॥ वृषरो पुत्र लाभः श्वाभ्युदये वस्तिदेश-
के ॥ ९ ॥ उरु सद्भाससांप्राप्ती रिपु सन्धिस्तु जानुनि ॥ कचिद्धानिस्तु जंघायां स्थानाप्ति-
श्रृणोपरि ॥ १० ॥ पादाधो लाभदं ज्ञेयं संगस्फूर्तिफलं त्विदम् ॥ वामे पुंसां फलञ्चैत-
दुर्ध्वं ज्ञेयं विपर्ययात् ॥ ११ ॥ नारीणां दक्षिणो गे स्यादंग प्रस्फुरा गो तथा ॥ अथांगो तिलो-

मु. ग.
१०३

त्यतो कंडूत्यां चेदमेव फलम् ॥ अंगस्फूर्तिमसा ज्ञेया लाञ्छनं मशकास्तिलाः ॥ १२ ॥ कं-
डूतिर्दक्षिणोपारगौ नृपारगां जयदा स्मृता ॥ अन्येषां लाभदा पादतले गमन कारिणी ॥ १३ ॥
अथ पक्षीपतन फलम् ॥ तत्र शुभाशुभतिथिवारनक्षत्राणि ॥ भूनेत्रा १। २ गि ३ शरां ५ गार्द-
शा १० विश्वा १३ दित्ये १२ श ११ संसिताः ॥ तिथयः शुभदाः पक्षीपातेऽन्यास्त्वशुभा म-
ताः ॥ १४ ॥ सौम्यवाराः शुभाः प्रोक्ताः पापा दुष्ट फल प्रदाः ॥ पुष्या शिवरोहिणी द्वन्द्व पुन-
र्भा फाकरत्रयम् ॥ १५ ॥ धनिष्ठान्या नुराधारव्यं शतमञ्च शुभ प्रदम् ॥ इतोऽन्यद्भनिधि-
दं स्यात्पक्षीपाते तथान्तरागाम् ॥ १६ ॥ दक्षिणांगेऽखिले पुंसां वामांगे तु स्त्रीदृशा स-
नाभौ हृद्यदरे चैव मस्तके हनुवर्जिते ॥ १७ ॥ पक्षीपातः शुभो ज्ञेयस्ततोऽन्यत्र न शोभनः
यत्फलं पतने पक्ष्याः शरदा रोहरो पितत् ॥ १८ ॥ शरदस्य प्रपाते च पक्ष्या रोहे दृष्ट्या
फलम् ॥ स्नातव्यं स्पर्शने पक्ष्याः शरदस्य सवा ससा ॥ १९ ॥ जन्मर्क्षमृत्युयोगेऽहिदाधे
विद्व्यादि दूषिते ॥ लग्ने पापयुते चन्द्रेऽश्वमेऽरिष्टं प्रजायते ॥ २० ॥ तत्र शान्तिं जपं होमं
रुद्रं मृत्युं जयादिकम् ॥ पञ्च गव्ययुतं स्नानं कुर्यादाज्यावलोकनम् ॥ २१ ॥ अथ स्वस्था-

१८२

१३३

रिष्टज्ञानम् ॥ यस्य सूर्य्य स्वरोजसं षोडशाहं बहेत्तदा ॥ सद्यो मृत्युस्ततो न्यूने न्यूनाह मि-
 ति मासके ॥ २२ ॥ एवं वाम स्वरे सौरव्यं तयोर्नाशो मृतिः क्षरात् ॥ यस्य सूर्य्यायते चन्द्रः
 सूर्य्यश्चन्द्रायते सदा ॥ २३ ॥ अहोद्वयं त्रयं तस्य घरा मासाभ्यन्तरे मृतिः ॥ निः प्रभं भा-
 स्कारं पश्येन्त्रियते दशभिर्दिनेः ॥ २४ ॥ जाग्रत्पश्यति यः स्वप्नं सोऽपि वर्येण जीवति ॥
 न विदेत्काराघोषं यो नासाग्रे रसना भुवम् ॥ २५ ॥ मेढ्रं वामं न पश्येद्यः घरा मासान्न स
 जीवति ॥ मरिा वन्धं ललाटस्थं यदि सूक्ष्मं न पश्यति ॥ २६ ॥ यो दुर्गन्धिर्विना हेतुं निः-
 ग्रीको वाऽति दीप्तिमान् ॥ कशांगः स्थूल देहः स्यात्सरत्केशनखोऽपि वा ॥ २७ ॥ स्व-
 दामे क्षरातो वापि मासयद्धं न जीवति ॥ ध्रुवं विद्यातोऽपदं चैवा रुन्धती मातु मण्डलम् ॥
 २८ ॥ भूगोलं चन्द्रमं चिह्नं पश्यन्नेव जीवति ॥ कफो मज्जति यस्याप्सु पंकादौ र्वंडितं
 पदम् ॥ २९ ॥ स्नातस्य प्रागुरः शुब्धोद्मालिः स्याच्च सूर्ध्वनि ॥ नोऽसुभुक्तो धृतिं धत्ते स्थू-
 ल देहः कशोऽथ वा ॥ ३० ॥ विपर्यासः स्वभावस्य नो माप्तास्ये गुलित्रयम् ॥ ३१ ॥ अथ सं-
 ग्रामे अशुभं चिह्नम् ॥ जिह्वा शोषः प्रकं पञ्च नास्बूले रागहीनता ॥ वरार्ः सगह्वरो यस्य

सु.ग.
१७५

तस्य मृत्युरगो भवेत् ॥ ३२ ॥ अथ युद्धं जय लक्षणात् ॥ प्रकृष्टित भुजश्चैव रोमांची स्थि- १८०
रुग्भटः ॥ धैर्योपेतः समुत्साही विजयी सरगो भवेत् ॥ ३३ ॥ अथ छाया पुरुष दर्शन प्र-
कारस्तत्फलम् ॥ प्रातः पृष्ठं गते सूर्ये स्नात्वा प्रत्यङ्मुखो नरः ॥ सम्पूर्णा वयं तं चेत्सं-
मुखे श्वेत मीक्षते ॥ ३४ ॥ यावदब्दं सुखं क्षेमं विजयं प्राप्नुयात्तदा ॥ दृष्टे तस्मिन् शिरोही-
ने मासयद्गं समीक्षति ॥ ३५ ॥ विकर्णो हायनं चैकं व्यंसे चेन्मास सप्तकं ॥ सरन् हृदये सप्त
दश मासान्विहस्तके ॥ ३६ ॥ विपार्श्वे निष्पु रस्के द्वौ व्यास्ये मासं हि जीवनम् ॥ द्विदेह द-
र्शने मृत्युः सद्य एव न संशयः ॥ ३७ ॥ अथ प्रकारान्तरेण फलम् ॥ मित्रनाशो विपादे च
वत्सु नाशो विवाहके ॥ आत्मनाशो विशीर्षे स्यात्सर्वा भावे कुलक्षयः ॥ ३८ ॥ दुर्मिक्षं
क्षुणां देशे कर्बुरे च पण्डिते सुखे ॥ विद्वरं धूमिते रुक्षे भिन्ने चिन्ने विघातनम् ॥ ३९ ॥ पीतेर-
गोऽरुगो हानिः कृषो मृत्युः प्रजायते ॥ द्वितीये मासवर्गे न विमिर्मासे रत्न तीयके ॥ ४० ॥ १७५
अथ स्वप्न दर्शनम् ॥ आद्ययासं निशि स्वप्नो वर्धरा फलसो भवेत् ॥ ४१ ॥ प्रातः सद्य फलः
स्वप्नस्तः स्वप्यान् चैन्नरः ॥ रोगचिन्तोद्भवा व्यर्थाश्चिरपाकादि बीक्षताम् ॥ ४२ ॥ अथ

सु.ग.
२७६

शुभलः स्वप्नाः ॥ सद्राजा ब्राह्मणा देवाः सिद्ध गन्धर्व किन्नराः ॥ युरुः श्वेतांबरानारीते-
या ग्रासी च दर्शनम् ॥ ४३ ॥ प्रासाद गज शैलानां श्वेतोक्षासनवाजिनाम् ॥ दर्शनं रोहणां-
लाभः सिंहस्यारोहणां तथा ॥ ४४ ॥ छत्रध्वज सुवर्णाञ्जुरत्न रौप्यदधीनिच ॥ यवगोधूमसि-
द्धार्थाः फलं दीपश्च कान्यका ॥ ४५ ॥ श्रीखण्डाक्षतदूर्वेयुर्दर्याणाः पुष्पितद्रुमाः ॥ लाभैवा-
दर्शने चैषां लाभः सौरव्यं भवेद्यशः ॥ ४६ ॥ भोजनं रोदनं वीणावादनं नौ प्ररोहणम् ॥ अ-
गम्य गमनं विष्टालेपनं शास्त मीरितम् ॥ ४७ ॥ आरुहो यो हि जागर्ति स पुष्पं फलितं दु-
मम् ॥ दंष्ट्रः श्वेताहिना दक्षे करे स्यात्स महाधनः ॥ ४८ ॥ रुधिरस्नान पानञ्च सर्पदंशो-
मृतिर्निजा ॥ शय्या हस्त्या सनानाञ्च ज्वलनं च शिरश्छिदा ॥ ४९ ॥ रक्तश्रावो जलैः-
स्नानं मरणां मांस भक्षणम् ॥ सुरायाः प्रायशः पानं प्रशस्तं पायसाशनम् ॥ ५० ॥ कद-
ली कल्प वृक्षाश्च तीर्थे गंगादिकं सरित् ॥ तोरणां भूषणां राज्यं स्वान्नेश्च ग्रामवेष्टनम् ॥
५१ ॥ देववाक्यादि निर्घोषो गतान्निःसरणां तथा ॥ दंशो वृश्चिक कीटानां तडागोद्यानद-
र्शनम् ॥ ५२ ॥ पीतं रक्तं फलं पुष्पं स्वप्ने प्राप्नोति यो नरः ॥ लभते सोचिरात्स्वर्गो पक्षरागम-

२७६

सु.ग.
२७७

रिं तथा ॥ ५३ ॥ जयोद्युतेरगोवादे पुरुहूतध्वजे क्षराम् ॥ आत्मनो बन्धनं शीर्यं बाह्यो रातं-
त्यमुत्तमम् ॥ ५४ ॥ अभियेके करी विप्रो देवो वा छत्रधारणाम् ॥ कुरुते महिषी व्याघ्री गोसिं-
हीस्तन्यपानकम् ॥ ५५ ॥ स्वनाभौ तृणा वृक्षांबु पुष्पाणां सुद्रवस्तथा ॥ भुवो भूमिधरा स्यापि क-
मरागोत्क्षेपरा शुभे ॥ ५६ ॥ मसि सौवर्गा रौप्यानां पात्रे वा भोजिनीदले ॥ योश्नाति पापसंस्त-
प्रे स राज्यमधिगच्छति ॥ ५७ ॥ गौर्लिङ्गी ब्राह्मणो राजापिता मित्रञ्च देवता ॥ यहदे तस्य दश-
त्यप्रेत तथैव प्रजायते ॥ ५८ ॥ पूजितं शिवलिंगञ्च देवता वा यथाविधि ॥ स्वप्रे हृष्टः प्रय-
च्छन्ति नराणां विपुलं धनम् ॥ ५९ ॥ त्यक्त्वा तत्राणि कार्यांश्च वेतवर्गा शुभं मतम् ॥ सर्वक-
या मसद्वित्वागो देवांश्च राजद्विजान् ॥ ६० ॥ अथाऽशुभस्वप्नाः ॥ तैलाभ्यक्तो यदि गवासा-
आरूढो महिषं स्वरम् ॥ उद्वृक्कषाद्यं वाऽश्वं यास्यां गच्छन् जीवति ॥ ६१ ॥ पाकस्थाने व-
ने रक्तपुष्पाढ्ये सूरतिकागृहे ॥ विकलांगो विप्रो त्वप्रे सोऽसुमिर्विप्रयुज्यते ॥ ६२ ॥ जलुकों-
कुमसिंहादिधातवो यस्य मन्दिरे ॥ पतंतितरुतस्तस्य गोहदाहश्च चौरभीः ॥ ६३ ॥ नाभेरन्यत्र-
गात्रेषु तृणा पुष्पदुमो ह्रमः ॥ खरोष्ट्रकपि सर्पाद्यैर्यानि स्नेहस्य भक्षराम् ॥ ६४ ॥ कलुषेणांबु

१८८

२७७

मु.ग.
१७८

नामध्याकदर्दमैर्गोमयेनच॥स्नेहेनवपुयोलेपःकदर्दमेविनिमज्जनम् ॥ ६५ ॥ पातोद्गदन्तह-
स्तस्यजिह्वायाश्चत्रयंतथा ॥ एतेशोकप्रदाःस्वप्नादृष्टाहानिकराअपि ॥ ६६ ॥ स्वप्नेसन्दो-
लनंगीतंक्रीडितंस्फोटितंतथा ॥ हसितंभर्त्सितंस्वोतोवहानीरह्यधोगतम् ॥ ६७ ॥ सूर्येदुग्ध-
जताराणांपातःस्वस्यचितावपि ॥ रज्ज्वाच्छेदःशिरोभागेकांस्यवर्गास्यधारणम् ॥ ६८ ॥
प्रवेशोजननीगर्भेदुष्कर्मेतच्चरिष्टदम् ॥ करवीरमशोकंचलतापाशेनबन्धनम् ॥ ६९ ॥ क-
षाण्णाम्बरधरायोयालिंगनंमृत्युकारकम् ॥ आरुह्यपुष्पितान्दक्षान्योविंचित्यनिजंवधुः ॥
७० ॥ भूषयत्यरुणोःपुष्पैःसोपिप्राणोर्वियुज्यते ॥ घृतरक्ताम्बरश्लिष्टोहत्यामाप्नोतिमा-
नवः ॥ ७१ ॥ यस्तुधूमोयमात्मानंव्याप्तंधूमेनचेद्यदा ॥ भस्माज्यलोहलाक्षञ्चमचलक्ष्म्या
वियुज्यते ॥ ७२ ॥ क्रोशुकुकुटमार्जारगोधावधुभुजंगमाः ॥ मसिकादृष्टिकादंशादृष्टाः
स्वप्नेनशोभनाः ॥ ७३ ॥ रत्नद्रव्यायुधोपानच्छय्याभूयाश्चयोधिताम् ॥ वस्त्रादिप्रियवस्तु-
नामपहारोऽर्थनाशकः ॥ विवाहोत्सवयोःशोकोभ्रंशवानरवकेशयोः ॥ कराद्यवयवानां
तुच्छेदनेस्वात्मनाशनम् ॥ ७५ ॥ वपनंश्मश्रुकेशानांनेत्ररुक्पतनंतथा ॥ कूपगर्तदरी

१७८

सु.ग
१७६

ध्वांतविवरेषु न शोभनम् ॥ ७६ ॥ कपोतश्येन गृध्राद्या ऋक्षकौशिक वायसाः ॥ शृगा-
लशशकश्वानोदृष्टाः स्वप्ने सुशोभनाः ॥ ७७ ॥ शकुली कशरा आराग गुडा यूपदि भक्ष-
गाम् ॥ गोमयं चोष्णानीयं स्वप्ने पीतं न शोभनम् ॥ ७८ ॥ रक्ते पुरीय मूत्रे वा श्ववन्तरु-
मवाप्नुयात् ॥ रक्त कृष्णानि वासांसि कृष्णानि च विभर्तियः ॥ ७९ ॥ पित्तकार्यं प्रकुर्वी-
तां प्रियते स न संशयः ॥ भूतप्रेतपिशाचाद्यैः श्वपचैः सह संगतः ॥ ८० ॥ आहतो वाय-
तैर्याम्यां स्वल्पाहैर्घ्नियते तु सः ॥ दृष्टिं यो कालं जां पश्येत्स्वप्ने सोऽपि विनश्यति ॥ ८१ ॥ अस्-
र्यं दिवसं रात्रिं विचन्द्रांगत तारकाम् ॥ सीसपित्तलकस्तारकां स्थितां राज्यसं वपुः ॥ ८२ ॥
शुष्क दृक्षो यधं शिल्पी दृष्टा चैतेन शोभनाः ॥ प्रासाद छत्र भूधाराणां शिखराणां ध्वजस्य च
॥ ८३ ॥ पतनं शत्रुचापस्य नृपराष्ट्र विनाशनम् ॥ तारां कोलाहलाह्वाननिन्दा क्रोशादि-
संभवान् ॥ ८४ ॥ विद्याद्राज भयं दंष्ट्रिभृङ्गि कीशाद्यभिद्रवान् ॥ ८५ ॥ अथ स्वप्नस्य फल-
व्यवस्था ॥ ये दृष्टाः स्वप्नं प्रति स्वप्नास्वप्नैव फलदाश्च ते ॥ परंप्रति च ते तस्य फलदाः किंचिदा-
त्मनि ॥ ८६ ॥ अथ दुष्ट स्वप्न दर्शने दोष शांतिः ॥ दुष्टे त्वा लोकिते स्वप्ने निवेद्य ब्राह्मणाय

१८१

८१

१७६

मु.ग.
१८०

च ॥ आशीर्भिस्तोयितोविप्रेः पुनः स्वप्यान्नरेश्वरः ॥ ८७ ॥ नब्रूयाच्च पुनः स्वप्नं सस्ताया-
त्पुराय वारिभिः ॥ कार्यो मृत्युं जयो होमः शान्तिः स्वस्त्ययनादिकम् ॥ ८८ ॥ सेवाश्वत्थ
गर्वां प्रातर्दीनं स्वर्गादिशक्तितः ॥ अवरान् भारतादीनां स्वप्नदोषं निवृत्तये ॥ ८९ ॥ बृहस्प
तिप्रणीतञ्च स्वप्नाध्यायं यदेदपि ॥ ९० ॥ अथोत्पाताः ॥ उत्पातास्त्रिविधा ज्ञेयादिव्य-
मौसांतरिक्षजाः ॥ भेषु दिव्यास्तथा वृक्षध्वजादावंतरिक्षजाः ॥ ९१ ॥ भूमौ भूमिः क्रमादु
यमध्यमाल्पफलप्रदाः ॥ ९२ ॥ अथोत्पातानां संग्रहः ॥ भूमिकंपोदिशां दाहो निर्धातो
धूलिविभ्रसम् ॥ उल्कापातस्तुरुच्छेदनमसौ हृष्टिरश्मनाम् ॥ ९३ ॥ अन्धकारो दिवा वि-
द्युत्पातो यर्तुविपर्ययः ॥ विकृतिप्रसवोजंतो रवीन्द्रोऽप्यविपर्ययः ॥ ९४ ॥ ग्रहाराणां वायुति-
र्युधं स्वकाले यत्र जायते ॥ वर्याकाले विनाविंबे रवीन्द्रोऽपरिमण्डलम् ॥ ९५ ॥ अकस्मात्तु-
स्य लार्द्रत्वं स्वप्रासं ग्रहारा द्वयम् ॥ बालस्त्री द्विजवर्याराणां बधः पीडा जनस्य च ॥ ९६ ॥ प्रा-
सादस्य च देवस्य ध्वंसः पातो ध्वजस्य च ॥ ध्वजवक्रातिचारस्थाः सर्वे वा स्वर्द्धगाः खगाः ॥ ९७ ॥ सर्वेऽप्येकर्द्धगा खेटा एकर्द्धे शानिवाक्पती ॥ शुक्लपक्षे खगोस्तोदयो वा केतुदशी

मु.ग.
१८२

नम् ॥ ६८ ॥ मुसलं स्वगपंक्तिस्थं ह्यादि चन्द्रार्कदर्शनम् ॥ चुल्ल्यामग्न्युद्भवो कस्माज्जले
धूमादिकं भवेत् ॥ ६९ ॥ उत्तरवल घरहादि चलद्विस्फोटनेपिवा ॥ प्रतिमायाः प्रकं पोवाहसनं
रोदनं तथा ॥ १०० ॥ भुवो विष्वरमित्याद्या उत्पातास्त्वप्येपि च ॥ ग्रन्थान्तराच्च ते ज्ञेयाः फल-
मेयां प्रवक्ष्यथ ॥ १०१ ॥ अथोत्पात फलज्ञानाय चतुर्विधमण्डलम् ॥ कृत्तिका भरणी पु-
ष्य मघा पूभा विशाखिका ॥ पूर्वा फाल्गुनिकै तानि भानि सप्ताग्नि मण्डलम् ॥ १०२ ॥ सु-
लाक्ष्मेया शतार्द्रान्त्योत्तराभाद्रपदा तथा ॥ पूर्वाषाढाभिर्धैतानि सप्त वारुणा मण्डलम् ॥
१०३ ॥ पुनर्भो फाश्विनी हस्त त्रितयं मृगशीर्षकम् ॥ वायुमण्डलं संज्ञानि भानि सप्तसू-
तानि च ॥ १०४ ॥ अभिजिज्ञोत्तराषाढानुराधा अवरा द्वयम् ॥ ज्येष्ठा च रोहिणी भानि स-
प्तचन्द्रस्य मण्डलम् ॥ १०५ ॥ भूकंपादिमहोत्पातो जायते यत्र मण्डले ॥ तत्तत्स्वभावजं दू-
ष्यं जन्तून् देशञ्च पीडयेत् ॥ १०६ ॥ वाय्वग्नि मण्डलोद्भूता अनिष्टाः परिकीर्तिताः ॥ १०७ ॥
अथोत्पातानां फलानि ॥ प्रजाभीतिर्भुवः कंयेनिर्घाते भूयते मृतिः ॥ अवर्षणं च दिग्दाहे दु-
र्मिसंधूलिवर्षणो ॥ १०८ ॥ महर्षे चाशमनां दृष्ट्या उल्कापाते जनक्षयः ॥ राज्ञां नाशस्तु रु-

181

१८२

सु.ग. १८२ च्छेदे विद्युत्पातेऽबुशोषराम ॥ १०६ ॥ ऋतौ विपर्यये रोगो दिवाध्वांतः प्रजाक्षयः ॥ राजवि-
 प्रकरो जन्तोर्विकृतः प्रसवो मतः ॥ ११० ॥ रवींदोश्च विपर्यासे घोरो भवति विग्रहः ॥ युद्धे
 युद्धं स्वर्गोन्द्राणां संयुतौ च महर्घता ॥ १११ ॥ रवींदोः परिधौ दूरे फलं चान्यत्र मण्डले ॥ मध्य
 मं स्वीयदेशे स्यादन्यदेशे न दुष्यति ॥ ११२ ॥ द्वित्रिमण्डलके तद्वत्तत्स्थानं निवासिनाम्
 द्वित्रिंशद्विंशत् फलं चातिदूरे नास्ति फलं त्विदम् ॥ ११३ ॥ श्वेते भयञ्च पीते रुद्रदृष्टिर्नीलेऽरु-
 रोरगाः ॥ कृषा भूयक्षयो धूम्रे नीहारः परिधौ भवेत् ॥ ११४ ॥ प्रावृट्कालं विनान्यत्र प-
 रिधिश्च तदा त्विदम् ॥ तस्मिन्काले तु वृष्टिः स्यात्परिधौ रुद्रक्षिते सिते ॥ ११५ ॥ अकाले फ-
 लमुध्यागा मुदये धान्यनाशनम् ॥ स्थलाईत्येस्थले वृष्टिर्महती परिकीर्तिता ॥ ११६ ॥ स्त्री-
 बधे चातिदुर्भिक्षं विप्रबालबधे पितृ ॥ देवध्वंसे तु तद्देशे राजध्वंसः प्रजायते ॥ ११७ ॥ सर्व-
 ग्रामे ग्रहे सर्ववस्तूनां च महर्घता ॥ दुर्भिक्षं कुरुते रवेदा भोमाद्यावक्रगामिनः ॥ ११८ ॥ अ-
 तिचारगताः सर्वे स्वर्से स्वोच्चगता अपि ॥ ज्ञेया भव फलाश्चैक राशिस्था देशनाशकाः ११९ ॥
 स्यातामस्तो दयौ शुक्ले पक्षे चेद्भागवस्य च ॥ राजयुद्धं तदा घोरं वृष्टिः स्यात्तु निरंतरम् ॥ १२० ॥

मु. म. १८३ जीवार्क पुत्रयो र्योगो दुर्मिसं विग्रहस्तथा ॥ संग्रामश्चाति दुर्मिसं जायते सुसलोदये १२१
अथ केतवः ॥ सुसलाकृति धूमाभदीर्घपुच्छ निभाश्चये ॥ तथा श्वेत शिखा कारा विय-
त्सोतो निभास्तथा ॥ १२२ ॥ इत्याद्याः केतवः १०० सर्वराष्ट्र भंगकरामताः ॥ धूमकेतुद-
ये मृत्युर्जायते पृथिवीपते ॥ १२३ ॥ शिखा स्वोतो निभाः केचिच्छोभनाः परिकीर्तिताः ॥ १
सितः स्निग्धो लघुको दीर्घः शीघ्रास्ते च शुभप्रदाः ॥ १२४ ॥ वह्नि भीरं बुक्ता भे कृष्या वर्गो
मृतिप्रदः ॥ शत्रुध्वज समो नेष्टो धूमवर्गोऽपि तद्विधः ॥ १२५ ॥ नेष्टो द्वित्रिचतुः शूलीत्यु-
त्पातः कथितो बुधैः ॥ रक्तपंक्ति निभे स्वर्गा वर्गो प्रागपरोदये ॥ १२६ ॥ नृपनाशस्तथै-
शान्यां तैला भे च महर्घता ॥ नाशकृत्कथिता रज्यग्नस्त्र्यस्रोऽर्था तारका प्रभः ॥ १२७ ॥ क-
बन्ध सहशो घास्यांदुःखदो भूमिचारिणाम् ॥ यावद्वि वसमुत्पातः समुदेति नभस्तले १२८
तावन्मासं फलं धत्ते मासे वर्षाणि संवदेत् ॥ १२९ ॥ अथोत्पाताः ॥ आरगयाः पशवोग्रामं
चेद्विशंति निजेच्छया ॥ कुरुते जन शून्यन्त मुल्लकोपि गृहं विशेत् ॥ १३० ॥ बल्मीकमिंद्र-
जालं वायस्य सद्य निजायते ॥ तदा गेहपतेर्नाशः कपोते वा गृहं गते ॥ १३१ ॥ ह्यादि चन्द्रार्क-

सु.ग. विवेस्यादोगो भीतीरगो मृतिः ॥ गृहाभावेफलं नेष्टं क्वादि जीवे तु शोभनम् ॥ १३२ ॥ धर-
 १८४ राती विवरे देशे नृपनाशो रिपो र्भयम् ॥ त्रयोदश दिनः पक्षो यस्मिन् वर्षे भवेत्तदा ॥ १३३ ॥ प्रजा
 नाशोऽथ दुर्भिक्षं तथा भूमिभुजां क्षयः ॥ १३४ ॥ अथ निर्घातस्वरूपं तत्फलञ्च ॥ प्रचंडवात-
 संजातनिर्घातपतनम्भुवि ॥ पक्षिदीपे रुतेनेष्टं नृपहाभास्करोदये ॥ १३५ ॥ निर्घातश्च गड-
 शब्दोऽथ गच्छंस्तानाशयेद्दिशम् ॥ द्विजान्सत्रियवैश्यांश्च हन्याद्यामक्रमाद्दिवा ॥ १३६ ॥
 अस्ते चैवांत्यजानर्थान् प्रहरैश्च यथा क्रमात् ॥ यामिन्यां धान्यपैशाचान् हन्याच्चैव तुरंगमान्
 ॥ १३७ ॥ अथोल्कालक्षणां तत्फलञ्च ॥ धरराती प्राणि संचाराघोरसत्त्वा विनिर्मिता ॥ तद-
 तट्टवा विद्युज्ज्वलन्ती दीर्घवक्रपात ॥ १३८ ॥ अल्पपुच्छाग्निभाधियाया द्विहस्तायामसी-
 पगाः ॥ तिर्यग्मुखंगता श्वेता रक्ता तन्वी तु तारका ॥ १३९ ॥ उल्का तु विविधा कारा कृष्णा पुच्छा-
 तिदारुणा ॥ १४० ॥ अथ दिग्दाहफलम् ॥ दिग्दाहः पीतवर्णा श्वेद्भूमिपालं निहंतिसः ॥ अग्नि-
 वर्णा निजं देशं वरान् उत्तरतः क्रमात् ॥ १४१ ॥ धूम्रोऽल्पशस्यतां कुर्यात् कृष्णो देशान् तु निर्मलः ॥ १४२ ॥
 प्राच्यां भूमिभुजं हन्यादीशान्यां विदिशः क्रमात् ॥ १४३ ॥ वैश्यान् शिल्पिजनाश्चौरान् तुरगा-

सु.ग. न क्रमस्तत्त्वय ॥ निशि स्वर्गानिभः सव्यवायोरवे विमले शुभः ॥ १४३ ॥ अथ भूकंपफलम् ॥ १४४
 १८५ सूकम्पोयासतो वर्गा क्रमाद्वन्या दिवानिशम् ॥ वायुमण्डलजो भूपशस्यास्तु मगाधं तथा ॥ १४४
 शासान्नमुदकं वह्निमंडलोत्थानि हंति हि ॥ इन्द्रमंडलजो भूपांस्तथा गुर्जरदेशकान् ॥ भूपालां
 शीनदेशां च प्रचेतो मंडलोद्भवः ॥ १४५ ॥ अथ रजोदर्शनवृष्टिः ॥ रजश्चेच्छादयेद्दामप्रमुखा
 नृपतींस्तदा ॥ भवन्तदिशि धूम्रा भेतस्मिन् कृशो रज्जां भयम् ॥ १४६ ॥ रजः सूर्योदये व्योम
 कादये द्विच्यहंतदा ॥ तदा रोगाः प्रभूताः स्युर्निशामेकान्तु भूपतेः ॥ १४७ ॥ नित्यं रात्रिद्वयं नै-
 स्त्वं सुद्रयं त्रिचतुर्दिनम् ॥ पञ्चाहं चेद्द्वयं घोरमृते कालञ्च शौशिरम् ॥ १४८ ॥ अथ गांधर्वनगरं
 तत्फलम् ॥ गांधर्वनगरं हन्ति वर्गान् श्वेतादिवर्गा कम ॥ क्रमात्पूर्वदिशो भूयामात्य सैन्यपुरो-
 हितान् ॥ १४९ ॥ सद्रजं निर्धनं कुर्यादायुधाग्निनिभं भयम् ॥ अथैषा सुत्यातानां फलपाक-
 समयः ॥ यद्भिर्मासैर्भुवः कम्पे जायते फलमुक्तवत् ॥ दिग्दाहे विकृतौ भूतौ केतुनिर्घातयो-
 स्त्रिभिः ॥ १५० ॥ रजोग्निवर्षणो मय्युत्पातेऽन्यत्र हायनात् ॥ १५१ ॥ अथ वृष्टिर्विकृतिस्त-
 १८५ त्पालम् ॥ अकालेरुद्धुः पार्तिश्च सप्ताहं स्य भ्रकेपि च ॥ वर्षणो वाऽस्त्रजो वृष्टौ नैः स्वमासादिभिः

सु. ग.
१८६

१८५

र्हतिः ॥ १५२ ॥ भयमंगारके धान्यैः फलाद्यैः स्यान्न संशयः ॥ देशनाशः सुकोष्ठासुरक्त-
वृष्टौ प्रजायते ॥ १५३ ॥ दीप्ते सूर्ये प्रतीपास्या छाया चेदीतितो भयम् ॥ इन्द्रचापेऽतिदृष्टिः ॥
स्याद्वयोन्निचराडांशुदीपिते ॥ १५४ ॥ अथ पक्षिमृगादिविहतिस्तत्फलं च ॥ ग्राम्यारया-
स्तथानीरस्थलजाद्युनिशाचराः ॥ प्राणिनो व्यत्ययं याताः स्वचक्रं पीडयंत्यमी ॥ १५५ ॥
संध्या काले हि दीनायां दिशां मार्गे पतन्निराः ॥ क्रोशंति जम्बुकादीनां संध्याद्वरे च तद्दिशि ॥
१५६ ॥ विहगा वियति व्यस्तचक्रायां ततस्ततः ॥ कुक्कुटो स्ते च गौर्नक्तं हेमन्तं रौति कोकिलः
॥ १५७ ॥ खराः श्वानोऽथवा स्वैरं प्रकीडन्ति परस्परम् ॥ इत्यादिविहृतौ चक्रे पीडा भवति भू-
यसी ॥ १५८ ॥ अथान्येऽप्यशुभदा उत्पाताः ॥ अस्थि क्षिपति गोद्वेश्वा संसुरवो स्ते च गौर्दिति ॥
यस्य तद्देहनाशः स्यात्परा मासाभ्यन्तरे तदा ॥ १५९ ॥ रौति सूर्योदये श्वा चेद्गामांते सूर्यदि-
ङ्मुखः ॥ भूपनाशस्तदा चास्ते कृषी शानाशमाप्नुयुः ॥ १६० ॥ स्तम्भद्वारनिपातश्चेद्दमोत्पत्ति
र्विनाग्निना ॥ युध्यंते बालकाः स्वैरंकाद्युलोच्यैः परस्परम् ॥ १६१ ॥ तदा भूपभयं घोरं विज्ञेयं
दीर्घदर्शिभिः ॥ अंगना बालकामाता ब्रुवते यत्स्वभावतः ॥ १६२ ॥ सत्यं तज्जायते यस्माद्गृहा-

१८५

१८६

मु.ग.
१८७

चेयं सरस्वती ॥ अथोत्पातदोषापवादः ॥ स्वस्वशांत्या महाजस्या विनश्यन्ति च सर्वशः ॥
सप्ताहाभ्यन्तरे दृष्ट्या शुभया वानदुःखदा ॥ १६३ ॥ अथोत्पातानामुपसंहाराः ॥ शान्तिश्च
धूमकेतुश्च दिग्दाहो भूमिकम्पकः ॥ भुवोर्गर्तश्च निर्घात उल्कापातादयोऽपरे ॥ १६४ ॥ अ-
स्मिन्देशे प्रजायन्ते महोत्पाता महाभयाः ॥ प्रजापीडा भवेत्तत्र विनाशः पृथिवीपतेः ॥ १६५ ॥
तदा शान्तिर्विधातव्या देशे ग्रामे पुरेऽखिलैः ॥ शान्त्या दोषा विनश्यन्ति त्वन्यथाऽरिष्टमहु-
तम् ॥ १६६ ॥ अथ काकस्पर्शफलम् ॥ मस्तके वायुसंस्पर्शे दारिद्र्यं मरणांकलिः ॥ कट्यां-
स्कन्धे महाभीतिरिष्टं चैव प्रकीर्तितम् ॥ १६७ ॥ योषितां मस्तके भर्तुर्विनाशो वासुतस्य च ॥
१६८ ॥ अथ कदाचित्काके स्पर्शेऽपि दोषाभावः ॥ वृक्षो धो वाथ सिद्धान्तिं भद्रो ह्यध्यादियोगतः
काकस्पर्शेन दोषाय कस्माच्च दूयरांतदा ॥ १६९ ॥ यरामासाभ्यन्तरे मृत्युः काकमैथुनदर्शने
तदोषशान्तये काकशांतिं कुर्याद्विचक्षणाः ॥ १७० ॥ कपोतो वायुसः पल्ली शरदो मूर्ध्नि चे-
त्यनेत ॥ यरामासाभ्यन्तरे तस्य स्वामिनां वा मृतिस्तदा ॥ १७१ ॥ इत्युत्पातलक्षणा फलम् ॥ अथ
चिह्ना फलम् ॥ औषधेऽध्ययने वा देवाहने शयनेऽशने ॥ बीजावापे बुधैः प्रोक्तं शोभनं सप्तसु-

१८८

१८७

सु.ग.
१८८

सुतम् ॥ १७२ ॥ मृत्युर्वह्निभयं हानिस्तु हिर्द्रव्यागमः सुखम् ॥ क्लेशो र्थागमनं प्रोक्तं दिक्षु चि-
त्वा फलं क्रमात् ॥ १७३ ॥ यस्माद्दसंख्यकाद्यातो विज्ञेयश्च पृथक् पृथक् ॥ अत्रोदाहरणं यथा ॥ आ-
द्यैर्धप्रहरे प्राच्यां द्वितीयेऽग्निदिशः क्रमात् ॥ तृतीयो याम्यदिग्भागे फलमुक्तं विचक्षुरोः ॥
१७४ ॥ अथार्धकाराडः ॥ तत्रादौ वर्धराजादि सप्त नाथविचारः ॥ चैत्रे मासि सिते पक्षेऽकोदि-
ये प्रतिपत्तियो ॥ यो वासरः सराजा स्यात्तस्मिन्वर्धे ततः फलम् ॥ १७५ ॥ मेयेऽर्कस्य प्रवेशो यो
वारः मंत्री सकथ्यते ॥ चापे धान्यपतिर्ज्ञेयश्चाद्र्यां जलदाधियः ॥ १७६ ॥ रसाधिपस्तु लायां
स्यात्कर्के सस्य पतिस्तथा ॥ मकरे स्वर्गारत्नादि निरमेशो बुधैः स्मृतः ॥ १७७ ॥ अथ विंशोप-
कानयनम् ॥ शाके त्रिंशे हते शौले ७ लब्धं स्थाप्यं पृथक् पृथक् ॥ शेषं द्विंशं शरैः ५ युक्तं वर्ध-
स्याच्च ततः पुनः ॥ १७८ ॥ लब्धं शाकं प्रकल्प्यैवं कर्तव्या प्रोक्तवत्क्रिया ॥ धान्यं २ तृणां ३ ततः
शीतं ४ मुख्या ५ मारुतं ६ दृढयः ७ ॥ नाशोऽथ ८ विग्रह ९ चैवं जायते क्रमशस्त्वमे ॥ १७९ ॥ अथ
सर्वनिष्पत्तिधर्मसत्यञ्च ॥ वर्धादिनवकस्याथ योगो दशहते युतः ॥ लब्धं निष्पत्तिरुत्कृष्टा ॥
सार्धाधर्मसत्यके ॥ १८० ॥ अथ क्षुदानयनम् ॥ शाके सप्तगुरोर्नन्दे ९ भक्ते लब्धं तु तत्त्वचित्

१८८

मु.ग.
२८६

निधाय द्विगुरां शेषं सैकं हस्त्यात्ततः पुनः ॥ १८१ ॥ लब्धं शाकं प्रकल्प्यैवं कर्तव्या प्रोक्तव-
त्क्रिया ॥ तथा २ निद्रा ३ तथालस्य ४ मुद्यमः ५ शान्तिरेव च ॥ १८२ ॥ क्रोधो ७ दंडो ८ यमि-
त्रत्व ९ मुत्सवः १० पाप ११ पुरायके १२ ॥ १८३ ॥ अथ प्रकारान्तरेणा सुदानयनम् ॥ शाके वेदे-
४ हते शैले ७ भक्तौ लब्धञ्च पूर्ववत् ॥ शेषं च द्विगुरां सैकं १ सुधा २ तथ्या ३ सुयुक्तिका ४ ॥ १८४ ॥
आलस्य ४ मुद्यमः ५ शान्तिः ६ क्रोधो ७ लाभो ८ यमभेदकः ९ ॥ दंडो १० यमैयुनं ११ चौर्यं १२
रसनिष्पत्ति १३ रेवच ॥ १८५ ॥ फलनिष्पत्ति १४ रुक्माहः १५ पुरायं १६ पापं १७ तथैव च ॥
सर्वनिष्पत्ति १८ रित्येवं संपत्तिश्च १९ यथा क्रमात् ॥ १८६ ॥ अथो ग्रत्वाद्यानयनम् ॥ शाक-
श्चास्य गुराः खेटैर् ६ भक्तौ लब्धञ्च पूर्ववत् ॥ द्वि २ घं शेषं त्रिभि ३ र्युक्तमुग्रत्वं च रसोद्भवः ॥ १८७ ॥
फलोत्पत्तिस्तथा व्याधी ४ रोगनाश ५ तथैव च ॥ आचार ६ आप्यनाचारो ७ मृति ८ र्जन्म ९
ततः परम् ॥ चौर्योपशमनं १० बह्वेर्भीति ११ रग्निशमः १२ क्रमात् ॥ १८८ ॥ अथ शल-
भाद्यानयनम् ॥ शाके त्रि ३ घे हते नंदैर् ६ लब्धं स्थाप्यतदुक्तवत् ॥ द्वि २ घं शेषं त्रिभि ३ र्युक्तं शा-
लभो मूयकस्तथा ॥ १८९ ॥ दैविकं पीतताम्रं च चक्रं च परचक्रकम् ॥ १९० ॥ अथ प्रकारान्तरे-

१८९

सु. ग.
१६०

शाश्वतभाद्यानयनम् ॥ शैल ७ मोनवर्द्धहृच्छाकः शोयं द्वि २ मंयुतं त्रिभिः ३ ॥ शालभो २ म-
वको २ दैवं ३ पीतं ४ ताप्रं ५ स्वचक्रकम् ६ ॥ परचक्रागम ७ शैवं क्रमाद् शोयं च पूर्ववत् ॥ १६१ ॥
अयोद्धिजादि प्रागया नयनम् ॥ शाके वारोर्नगैरर्कैरीशै ५। ७। १२। ११ निर्मि पृथक् पृथक् ॥ स-
म भक्ते वशेयं यद्वि २ मं पंच ५ युतं क्रमात् ॥ १६२ ॥ उद्भिजः १ स्वेदज २ शैवजरायुः ३ प्रभवोद्भिजाः
४ ॥ १६३ ॥ अथ युगानां प्रसारागम ॥ द्वात्रिंशद्भिः सहस्रैश्च युक्तं लक्षचतुष्टयम् ॥ प्रसारांक-
लिवर्षाणां प्रोक्तं पूर्वमहर्षिभिः ॥ १६४ ॥ युगानां कृतमुख्यानां क्रमान्मानं प्रजायते ॥ कले-
र्मानं क्रमान्निघ्नं चतुः ४ स्त्रि। ३ द्वि २ मितैस्तदा ॥ १६५ ॥ कृतमानम् २७२८००० त्रेतामानम् १२९६०००
द्वापरमानम् ८६४००० कलिमानम् ४३२००० महायुगप्रसारागम ४३२००० ॥ अथ गतकलि-
मानम् ॥ खगशैलेन्दुरासा ३२७६ चैशाकेऽब्दास्ते कलेर्गताः ॥ तैर्विहीनं कलेर्मानं शेषे शेष-
कलेर्मितिः ॥ १६६ ॥ अथ धर्मानयनम् ॥ खाभ्रखाभ्रां कवेदै ४६०००० अकलि शेषसमायु-
तिः ॥ कलिमानेन संभक्ता यत्नब्धं धर्मराशयः ॥ १६७ ॥ अथ प्रकारांतरेण धर्मज्ञानम् ॥ शा- १६०
काई च युतं जीवराशि सिख्युद्धृते शके ॥ लब्धं पुरायं च तन्यूना विंशतिः पापमुच्यते ॥ १६८ ॥

सु.ग.
२६२

अथायव्ययानयनार्थे ध्रुवांशकाः ॥ रसा ई स्तिथ्यो २५ राजाः ८ शैलचन्द्रा १७ नन्देन्द्रव २६ स्तथा १५
स्वर्गा २२ दिशः २० क्रमाज्जेयारव्यादीनां ध्रुवाङ्गमे ॥ २६६ ॥ अथ मेयादि राशीनामायव्ययाः ॥
निज राशिपतेर्वयं स्वाभिन्नो ध्रुवयोगके ॥ त्रि ३ मेयारा ५ युते भक्ते तिथिभिः शेष संमिताः २००-
आयास्युस्त्रिगुरो ३ लब्धेशरा ५ व्यास्तिथि २५ निर्हते ॥ शेषे व्ययाः क्रमात्त्वे स्य राशीनां कथिता
बुधैः ॥ २०१ ॥ अथ शकात्तुभिः सादिज्ञानम् ॥ शके त्रि ३ मेयुते वारोः ५ शैले ७ भक्ते ५ थ शेषके ॥ क-
मान्मध्यं सुभिः सं २ दुर्मिः सं ३ च सुभिः सकम् ४ ॥ २०२ ॥ सहर्षं ५ समता ई जेया चैकतो रोरवे सुत्वम्
२०३ ॥ अथ संवत्सरात्तुभिः सादिज्ञानम् ॥ त्रि ३ मे संवत्सरैर्युक्ते शरे ५ भक्ते ५ थ सप्तभिः ७ ॥ चतु-
र्दि त्रिमिते ४ ॥ २०४ ॥ शेषे सुभिः विपुलं भवेत् ॥ २०५ ॥ त्रि ३ पंचके ५ चतुर्भिः सं ६ ॥ १ संख्ये च
मध्यमम् ॥ अन्ये तुरोरवं जेयं फलं वर्धे बुधैः स्तुतम् ॥ २०५ ॥ अथ प्रकारान्तरेण संवत्सरात् ॥ द्वि २
घ्नः संवत्सरो रामै ३ हर्नो भक्तो नगौ ७ स्तुतः ॥ शेषे वारा ५ मिते युगमे २ सुभिः हायने भवेत् २०६
वेदे चन्द्र ४ ॥ २ मिते जेयं दुर्मिः सं खं ० तुरोरवम् ॥ रसा ई नल ३ मिते मध्यमे तदर्थं फलं बुधैः ॥ २०७ ॥ २६२
अथ वर्धे राजादीनां संक्षेपात्फलम् ॥ राजा वैमादिकानां च वक्षि संक्षेपतः फलम् ॥ गुरुशु-

मु. ग.
२६२

क्रेंदवोऽधीशास्संतिचेज्जनसौरव्यदाः ॥ २०८ ॥ सुभिसंशोभनावृष्टिर्देशोस्वास्थ्यं प्रकुर्वते ॥ श-
नि भौमौ प्रकुर्वते दुर्भिसंविग्रहे भयम् ॥ २०९ ॥ अल्पसौरव्यप्रदः सौम्यः खलु दुःखप्रदीरविः
फलं सविस्तरं चैषां विशेषं संहितादियु ॥ २१० ॥ तथा प्रभवसुरव्यानां हायनानां पृथक् पृथक् ॥
नाऽस्माभिर्लिख्यते चात्र ग्रंथविस्तारभीतिः ॥ २११ ॥ अथ दीपमालिकायोगेन संप्लम ॥ द-
र्शं चायुष्मति स्वातोपापाहे मासिकार्तिके ॥ प्रदाये चेत्प्रजापीडाराजयुद्धाद्युपद्रवाः ॥ २१२ ॥ अ-
थ ज्येष्ठप्रतिपदियोगः ॥ ज्येष्ठशुक्ले तिथावाद्ये चन्द्रे ज्यभृगुवासरे ॥ २१३ ॥ अथाष्टाद्वितीया-
नवमीयोगः ॥ आषाढे शुक्लपक्षे च द्वितीयानवमीदिने ॥ चन्द्रे ज्यभृगुवारास्युः सुवृष्टिश्च सम-
र्घता ॥ २१४ ॥ बुधे सास्यं रवौ तापः कुजे वृष्टिर्न जायते ॥ शनिवारे प्रजापीडा दुर्भिसंशोभन्तदा ॥
२१५ ॥ अथ शनिचारफलम् ॥ गुर्जरजे १ शनौ पीडा प्रभासे च हवस्थिते २ ॥ मरुस्थले च युगम-
र्क्षे ३ कर्के काश्मीरमंडले ॥ २१६ ॥ शक्रप्रस्थे च सिंहर्क्षे ५ कन्यास्थे ६ मालवे तथा ॥ तुलादि-
त्रितयेष्टव्यां दुर्भिसंजनपीडनम् ॥ सुभिसंमकरे कुंभे मीने १२ सर्वप्रजाक्षयः ॥ २१७ ॥ अथ कूर्म-
चक्रम् ॥ कूर्मचक्रे शनिर्मध्ये ततः प्राच्यादिषु कल्प्यते ॥ नाशयेत्कमतो देशान् क्षतिकारं स्ति-

११५

११५

१६२

मु.ग.
१६३

भिस्त्रिभिः ॥ २१८ ॥ निजाधिष्ठितभैर्देशानन्तर्वदिमुखं ३ स्ततः ॥ सागधांश्च ई कलिंगादी ६
नवंतिकमुखंस्तथा २२ ॥ २१९ ॥ ततः कौंकणापौंड्रादी १५ न्निन्धुसौराष्ट्रकादिकान् १८ ॥ पौ-
लिन्दचीनकाद्यां २१ अकुरुकाशमीरमत्स्यकान् २४ ॥ २२० ॥ खलबाह्लिकलालाटा २७ नवखंड
निमांस्तथा ॥ दृष्ट्वा स्वाधिष्ठितादेशादन्यांश्च यमदिगगतान् ॥ २२१ ॥ अथ शनिचार प्रसंगाच्च
निचक्रम् ॥ शनिभाजानि द्वाच्चैक १ मुखेऽथोवेदभैर्धर्जयः ॥ भुजेदक्षेततः षड्भि ११ रंघ्रै १३ अथ
भ्रमरांततः ॥ २२२ ॥ भुजेवामेऽब्धिभैरोगो १७ हस्त्यैः शरसितैः २० श्रियः ॥ त्रिभि २३ भैर्मस्तके
राज्यंनेत्रेत्युडुद्वये २५ मुखम् ॥ भद्वये २७ गुह्यगोमृत्युः शनिचक्रेफलंक्रमात् ॥ २२३ ॥ अथग्रह
चारवशान्महर्घादि ॥ सर्वधान्यमहर्घस्याच्चक्रक्षेत्रगतेकुजे ॥ राहोमन्देचदुर्भिक्षंशुभचन्द्रे-
ग्रहस्थितं ॥ २२४ ॥ बुधर्क्षभास्करेचन्द्रेविरोधोधरणीभुजात् ॥ तत्रार्कनन्दनेचन्द्रेसर्वधान्यम-
हर्घता ॥ २२५ ॥ शनौराहोशनिक्षेत्रेत्तराभावात्पशुक्षयः ॥ विरोधोभूभुजांभीमेवृष्टिःस्या-
द्भूयसीबुधे ॥ २२६ ॥ कुजर्क्षराहुमन्दर्जेनश्यंतिपशवोनराः ॥ महर्घंभृगुपुत्रेराशेवैःखेटैःफलं
शुभम् ॥ २२७ ॥ कूरावक्रगताःखेटाःसौम्यायचतिचारगाः ॥ तदाभूयक्षयंयुद्धंजगद्द्वारभयार्दि-

१५१

१६३

मु.म.
२६४

नम् ॥ २२८ ॥ अथ प्रतिमासं महर्घं ज्ञानाय चन्द्रोदयज्ञानम् ॥ ऊर्ध्वभागे तु विज्ञेयाराहुगणि-
प्रकोष्ठकाः ॥ तिर्यग्भागे तु विज्ञेयारविगणिप्रकोष्ठकाः ॥ २२९ ॥ चक्रे तत्रार्कगह्वो अर्धाटकाः
परिकीर्तिताः ॥ प्रोचुर्दर्शघटीः षष्ठ्या ६० शेषा घट्यो युतास्तथा ॥ २३० ॥ दिनमानघटीभिस्ता-
घरिभ्यो राहुसूर्ययोः ॥ अधिका अत्रे तदा चन्द्रदर्शनं प्रतिपद्यते ॥ २३१ ॥ अथ चन्द्रस्य शृंगोन्नति-
स्तत्फलम् ॥ चन्द्रोयास्योन्नतो मीनमेव गोऽभ्युदितो मतः ॥ समशृंगो दृष्टे कुंभशेषे भेषूत्तरोन्न-
तः ॥ २३२ ॥ यास्योन्नते च दुर्मिसंविधुरं स्यात्समे विधौ ॥ सुभिदं सौम्यदिग्भागे चोन्नते मृग-
लांछने ॥ २३३ ॥ श्रुताकारं विधौ भीतिः प्रोदिते महती रुता ॥ २३४ ॥ अथ रवेर्वासदक्षिराभा-
गयोश्चन्द्रोदयफलम् ॥ यदि शुक्लद्वितीयायां वासे चन्द्रोदयो रवेः ॥ शुभं तदाऽखिले मासि
नो शुभं दक्षिरातोदये ॥ २३५ ॥ चन्द्रोदये दृढहस्तं ज्ञेयं भवेद्धान्यं समर्घकम् ॥ जघन्यमेतदहर्घं च ज्ञे-
यं धान्यं समे समम् ॥ २३६ ॥ अथ प्रतिमासे दर्शफलम् ॥ शुभवारान्विते दर्शे स्यात्सुभिदं
प्रजासुखम् ॥ पापवारान्विते दुःखं तथा धान्यमहर्घता ॥ २३७ ॥ अथैकमासे पञ्चवारफल-
म् ॥ शुक्लाद्यमासि चैत्यं च पापखेटस्य वासराः ॥ प्रजापीडा भवेत्तत्र धान्यस्यापि महर्घता

२६४

सु.ग.
१८५

॥ २३८ ॥ मासे पंच शुभावसायये कस्मिन् प्रजायते ॥ सुभिक्षं सर्वसस्यानां तदा सर्वः सुखी जनः ॥ २३९ ॥ अथ प्रतिमासं संक्रांतिवशात्समर्घ्यं महर्घ्यं ज्ञानम् ॥ सुभिक्षं संक्रमे सौम्ये वारेऽधिक-
मुहूर्तके ॥ महर्घ्यं पापवारे वा सुहूर्तं चाक्षभू २५ मिते ॥ २४० ॥ पूर्वसंक्रमभाद्वित्रिमितं मे संक्रमे
खेः ॥ सुभिक्षं स्याच्चतुः पंच मिते मे च महर्घ्यता ॥ २४१ ॥ षष्ठे मे संक्रमे चातिदुर्भिक्षं रौरवं भवेत्
॥ २४२ ॥ अथ ग्रीष्मशारदधान्य निष्पत्तिज्ञानम् ॥ वृषसंक्रमगो भानोः केन्द्र स्वाय २१४।७।१०
।२।११। गतैः शुभैः ॥ शारदीधान्य निष्पत्तिरुत्तमा कथिता बुधैः ॥ २४३ ॥ पापैश्च स्थितैः स्व-
ल्पामिश्रैर्मिश्रा प्रकीर्तिता ॥ पापे द्यून् ७ गते नश्ये दुत्पन्नमपि सस्यकम् ॥ २४४ ॥ द्यून् शत्रु-
७।६। गते पापे निष्पत्तिः स्वल्पका भवेत् ॥ इत्थं वृश्चिक संक्रांतौ विज्ञेयं ग्रीष्मधान्यकम् ॥
२४५ ॥ अथ संग्रहसमयः ॥ चापादि त्रितये सूर्ये सौम्ये युक्ते क्षिते ग्रहेः ॥ शरद्वान्यं समर्घ्यः
स्याद्ग्राह्यं तद्धान्यजीविभिः ॥ २४६ ॥ पापैर्युक्ते क्षिते धान्यं महर्घ्यं जायतेऽखिलम् ॥ एवं मेघ-
त्रितये ग्रैमे त्रिधा ज्ञेयं विचक्षरौः ॥ २४७ ॥ अथ संक्रांतिवशाद्दर्शयौर्गामासयोरुत्पातादिव-
शाद्धान्यादीनां समर्घ्यताज्ञानम् ॥ ग्रीष्मं सस्यं ततो मूलं २ रसधान्यं ३ घृतादिकम् ४ ॥ हे मा-

१५०

१८५

सु.ग. १६६ चं ५ तुरगो ६ वस्त्रं ७ मणि ८ काचा ९ मृ १० धान्यके ११ ॥ २४८ ॥ मूलं १२ चक्रमतो ज्ञेयं मेधा- ११
 १६६ चर्केऽखिलेक्षिते । दर्शवापूरिमायांचेदुपरागोऽतिवर्धयाम् ॥ २४९ ॥ परिवेषस्तथा दण्ड-
 ल्कापाताद्युपद्रवाः ॥ जायंतेऽत्र तदातेषां वस्तूनांच महर्घता ॥ रवौ सौम्येक्षिते ज्ञेयानुत्पा-
 तोऽत्र महर्घता ॥ २५० ॥ अथ वृक्षादौ फलाद्यैर्धान्यादिनिष्पत्तिवृष्टिज्ञानम् ॥ वृक्षादौ बहु-
 मिः पुष्पैर्महावृष्टिः प्रजायते ॥ यत्र स्वल्पतरावृष्टिर्दूर्वाभिश्चैस्त्वोऽधिकाः ॥ २५१ ॥ मधूकै-
 र्वहुगोधूमायवाः स्युर्वटजैः फलैः ॥ सुमिसंनगानि वैः स्याच्छालवृक्षैस्तुशालयः ॥ २५२ ॥
 अश्वत्थादधिकं धान्यमर्जुनादधिकं जलम् ॥ क्षेममाग्नेश्च पालाशैः कोट्रवाजंबुतस्तिलाः
 ॥ २५३ ॥ दुर्मिसंखादिरेरोगाः कुटजाः परिकीर्तिताः ॥ २५४ ॥ अथाष्टाद्व्यां पौर्णमास्यां वा-
 युपरीक्षा ॥ आषाढे पूरिमायांच प्रदोषे वा दिवानिशम् ॥ प्राच्यां वायोस्तु वृष्टिः स्याद्वा-
 न्यनिष्पत्तिरुत्तमा ॥ २५५ ॥ अल्पवृष्टिस्तथाग्नेय्यामग्नेर्भीतिर्महर्घता ॥ अनावृष्टिर्भवेद्या-
 म्यां प्रजापीडा महर्घता ॥ दुर्मिसंखैरवंधोरमनावृष्टिश्च नैर्घतो ॥ २५६ ॥ वारुणायांच महा- १६६
 वृष्टिर्धान्योत्पत्तिस्तु मध्यमा ॥ वायौ वायुः प्रचंडः स्याद्वृष्टिर्धान्यं च मध्यमम् ॥ २५७ ॥ बहुधा-

मु.ग.
१६७

न्य शुभादृष्टि रुत्तरस्यां सुखीजनः ॥ शेषान्यां सस्य संपत्तिर्धनाढ्याः सुखिनोजनाः २५८
अथा षाढ्यां धान्यादितोलनम् ॥ आषाढ्यां सर्वधान्यानि संध्यायां च पृथक् पृथक् ॥ तो-
लये द्वर्गा मानेन जलादीनपि सर्वशः ॥ २५९ ॥ संवैस्ततोऽभिमंत्र्यार्थनिशितानधिवासयेत्
तोलयेच्च पुनः प्रातस्तेन मानेन देववित् ॥ २६० ॥ वृद्धो वृद्धिः समे साम्यं ह्रासे हानिस्तु तस्य च
॥ २६१ ॥ अथ होलिका वात परीक्षा ॥ होलिका समये वायो पूर्वभूप नृगां सुखम् ॥ याम्य-
नैर्ऋत्यदिग्भागे दुर्भिसं च पलायनम् ॥ २६२ ॥ प्रतीच्या सुत्तरे शौवे सुभिसं स्यात्प्रजा सुखम्
अग्नेर्भीतिरथाग्नेर्यां वायव्यां बहवो निलाः ॥ २६३ ॥ अथ वृष्टि ज्ञानार्थमेघगर्भज्ञानम् ॥
मार्गे शुक्लादितो ज्ञेयो मेघगर्भसमुद्भवः ॥ तुहिनात्परिधेर्वृष्ट्यां संध्या रागात्तथापि वा २६४
पौषेऽतिशीततो माघे संध्या भ्रादनिलादपि ॥ फाल्गुने तास्रवर्गा कार्तिगधा भ्रादारवरा नि-
लात् ॥ २६५ ॥ चैत्रे तु परिधेर्वृष्ट्या वायुना वा भ्ररेरवया ॥ २६६ ॥ अथ केषांचिन्मतान्तरम् ॥
केचिन्मार्गादिमासेषु प्रोचुर्गर्भस्य लक्षणम् ॥ गर्जनात्पवनात्तोयवर्षणाद्विद्युतोऽथवा ॥
२६७ ॥ अथ शुभगर्भलक्षणानि ॥ श्वेतनीलांडजा भ्रायेन चातिविगलज्जलाः ॥ स्वरत्तग-

१९५

१६७

मु.ग.
१६८

भाञ्चते मेघा उदगीशान पूर्वजाः ॥ २६८ ॥ पुष्टिं प्रयांति ते गर्भा विद्युद्वाता भ्रगर्जितैः ॥ भा- ११०
द्वायादाह्वयोत्पन्ना विशास्वोत्था बहूदकाः ॥ २६९ ॥ अथ गर्भधारणादिना वृष्टि ज्ञानम् ॥
वृष्टिर्गर्भाहमारभ्य पक्षैर्विश्वमितै १३ भवेत् ॥ रात्रिगर्भं दिवा वृष्टिर्दिवा गर्भं निशि स्मृता ॥
२७० ॥ अथ प्रकारान्तरेण गर्भाहा वृष्टि ज्ञानम् ॥ आरभ्यैकादशीं कृत्वा शुक्ला दीना घमा-
सके ॥ द्वादशस्वपि यस्त्रेषु विद्युद्वाता भ्रगर्जितैः ॥ २७१ ॥ रोहिण्यादियु सूर्य्यस्य भेषु वृष्टि-
र्भवेत्क्रमात् ॥ अथ पुनरन्य प्रकारेण मेघगर्भज्ञानं वृष्टि ज्ञानं च ॥ मूलक्षेभास्करेयाते तदा-
रभ्य दशाहकम् ॥ विद्युदभ्रादिना गर्भो यत्र यत्र दिने भवेत् ॥ कनादाद्रादिनक्षत्रे भानो वृष्टिः
प्रजायते ॥ २७२ ॥ अथ प्रकारान्तरम् ॥ मूलभाद्रपदीयावक्ष्ये चैकादशस्वपि ॥ पौषे मासि
दिनक्षेषु गर्भस्त्वभ्रादिना भवेत् ॥ २७३ ॥ तत आर्द्रादिमे सूर्य्ये क्रमाद्वृष्टिः प्रजायते ॥ २७४ ॥
पुनः प्रकारान्तरम् ॥ अश्विन्यादियु धियायेषु चैत्रे दशसु चैव भवेत् ॥ अभादिकं तदा गर्भ आर्द्रादी-
वृष्टिः क्रमात् ॥ २७५ ॥ मेघार्कदिनमारभ्य ज्ञेयमेव मायापिवा ॥ २७६ ॥ अथ सामान्यतो- १६८
वृष्टि ज्ञानम् ॥ यदि साभ्रं नभो मायां सुमिक्षं च भवेद्भुवम् ॥ यद्यभ्रं दृश्यते व्योम्नि चैकादश्यां

मु.ग.
१६६

तुकार्तिके ॥ २७७ ॥ आषाढे मासि वृष्टिः अतदा भवति भूयसी ॥ मार्गश्रियां यदा विद्युह-
र्षरां आवरोतदा ॥ २७८ ॥ पौषे कृष्यां दशम्यां चेद्दृष्टिर्भाद्रपदे तदा ॥ सप्तम्यां माघ शुक्ले स्या-
द्भवेदभ्रादिकं तदा ॥ २७९ ॥ ज्येष्ठे मूले न चेद्दृष्टिः सुवृष्टिर्बहुला तदा ॥ २८० ॥ अथ ज्येष्ठ शुक्ला-
श्रम्यादि दिन चतुष्टये वायु फलम् ॥ ज्येष्ठे श्रम्यां तु शुक्लायां चतुर्थ्युदिवसेषु च ॥ आवराणां दोक-
मादृष्टिर्मन्दैः शस्तैः समीरणैः ॥ २८१ ॥ अथ स्वात्यादियुवृष्टौ आवराणां दावनादृष्टिः ॥ ज्येष्ठे
चतुर्थ्युधियायेषु स्वाती मारभ्य वर्षरो ॥ क्रमाच्छ्रावरातो वृष्टिर्नो भवेत्तत्र तत्र च ॥ २८२ ॥ अ-
षाढाद्वितीयादियु चतुर्थ्यु फलम् ॥ आषाढे मासि शुक्लायां द्वितीयायां प्रवर्षरो ॥ तृतीया-
यां पुरो वायुर्मध्यो वा पूर्वदिगात् ॥ २८३ ॥ चतुर्थ्यां जलदः प्राच्यां दक्षिणो यदि मारुतः ॥ पंच-
म्यां पूर्वदिङ्ग्रेयस्तदा आवरा मासतः ॥ २८४ ॥ ध्रुवं वृष्टिः शुभाज्ञेया क्रमान्मास चतुष्टये ॥
चतुर्थ्ये बुदिनेष्वेव यदि वृष्टिर्निरंतरम् ॥ २८५ ॥ तदा स्यादति वृष्टिश्च धान्य नाशः प्रजायते ॥
यास्य प्रत्यग्भवे वायो ह्यहं दुर्भिक्षमीरितम् ॥ २८६ ॥ तृतीया पंचमी घस्ते यद्युदक् पूर्वजो-
मरुत् ॥ तदा स्याद्धान्य निष्पत्तिर्बहुला वृष्टिरुत्तमा ॥ २८७ ॥ अथ आवरा शुक्ल पंचमी

१५५

१६६

मु.ग.
२००

फलम् ॥ पंचस्याः आवरो शुक्ले द्यहं वृष्टिर्भवेद्यदि ॥ यास्य प्रत्यग्भवे वायुर्दुर्मिसं जायते
तदा ॥ २८८ ॥ अथ सूर्यस्य रेवत्यादिषु नक्षत्रेषु वृष्टेः फलम् ॥ रेवत्यां वर्षरो तापं नश्येद्वा-
न्य मथाऽश्विभे ॥ भरण्यान्तद्वयं वृष्टिः कृत्तिकायां न चेद्रविः ॥ २८९ ॥ रोहितायां गर्जिते
वृष्टिर्ज्ञेया मास द्वयोत्तरम् ॥ मृगशीर्षे यदा न स्याद्भवे वृष्टिर्बहूदका ॥ २९० ॥ अथ संक्रांति
दिने वृष्टि फलम् ॥ संक्रांति दिवसे वृष्टौ मार्ग कार्तिक योर्यदा ॥ वर्षतन्मध्यमं ज्ञेयं पौषे-
मासे तु चोत्तमम् ॥ २९१ ॥ सुभिसं च शुभा वृष्टिः फाल्गुनादि चतुष्टये ॥ रोग आघाद मासं
स्याच्छावरो वृष्टिरुत्तमा ॥ भाद्रे रोगस्तथा सौरव्य माश्विने वर्षरां भवेत् ॥ २९२ ॥ अथ का
कनीड फलम् ॥ स्वगृहात्काकनीड स्यात्प्रतीच्यां वृष्टिरुत्तमा ॥ उदग्यास्ये भयं मध्ये ने-
र्हता वंति मास्वता ॥ २९३ ॥ अल्प वृष्टि रथारनेय्यां सदन्नं स्याच्छिवे निले ॥ मध्ये मध्या-
य वृक्षाग्रे बहुला वृष्टिरीरिता ॥ २९४ ॥ इति भीतिर्महाघोरा नीडे सर्व दिशागते ॥ नीडे सं-
कराटके भीतिरसोनं जायते भ्रुवम् ॥ २९५ ॥ प्रागुदक्यश्चिमाद्वस्ये सुवृष्टिः कैश्चिदीरिता
॥ २९६ ॥ अथ टिडि भांड फलम् ॥ स्थिते यच्च प्रदेशेषु टिडि भांडेषु चोत्तमा ॥ वृष्टिः संजा-

२००

मु.ग.
२०१

यते मासैरधो वत्काराड संख्यकैः ॥ २९७ ॥ निम्न प्रदेशे संस्थेयु स्वल्पा दृष्टिः प्रजायते ॥
दृष्टिर्नैव भवेन्मासे चोर्ध्ववत्काराड संख्यके ॥ २९८ ॥ अथ रोहिणी चक्रम् ॥ द्वादशांशं
लिखेच्चक्रं मेघसंक्रान्ति भादितः ॥ चतुर्दिक्षु समुद्राश्च चतुष्कोरौ यु पर्वताः ॥ २९९ ॥ स-
मुद्र पार्श्वयोरष्टौ तापस्तच्छैल योस्तथा ॥ मध्येऽष्टौ संधयस्तच्च साभिजिद्गग्रां न्यसेत् ॥
३०० ॥ द्वयं द्वयं समुद्रेषु तथैकैकान्तटादियु ॥ रोहिणी संस्थिता यत्र ज्ञेयं दृष्टिफलं ततः ॥
३०१ ॥ तटेषु शोभना दृष्टिर्महा दृष्टिस्तु सागरे ॥ अना दृष्टिर्गिरौ देशे खगाड दृष्टिस्तु संधिषु
॥ ३०२ ॥ अथ सप्त नाडी चक्रम् ॥ कृत्तिकादि लिखेच्चक्रं साभिजित्सप्त नाडिकम् ॥ चंडा १
वायु २ स्तथा वह्निः ३ सौम्या ४ नीराजलाः ५ स्मृताः ७ ॥ ३०३ ॥ नाडीनां सप्त नामानि ज्ञे-
यान्येतानि परिहितैः ॥ कर्मान्मन्दार्क भौमेज्य शुक्र श्राव्वा स्त दीश्वराः ॥ ३०४ ॥ अथैत-
देवस्य प्रयति ॥ चराडारव्या भरणी द्वन्द्वं विशारवा द्वितयं शनेः ॥ ज्येष्ठा शिवरोहिणी स्वाती
वायु नाडी रवेः स्मृता ॥ ३०५ ॥ चित्रा मूलो मृगोऽत्यं च दहनारव्या कुजस्य च ॥ पूर्वाषाढा क-
रोभाद्रा सौम्या नाडी बृहस्पतेः ॥ ३०६ ॥ पूषा च पुनर्विषाय मुफानीरा भृगोः स्मृता ॥ पू-

२०१

२०१

मु.ग.
२०२

फाशतभिजित्पुष्यं जलनाडी बुधस्य सा ॥ ३०७ ॥ अवद्वयं मघा श्रेया इन्दोरमृतनाडिका
॥ ३०८ ॥ अथैता सुग्रहेषु संस्थितेषु फलम् ॥ द्याद्यायह्येकनाडीस्थाः सौम्याः पापाश्च खे-
चराः ॥ तयोर्नाडी फलं वाच्यं सदसद्वा विचक्षरोः ॥ ३०९ ॥ चण्डनाड्यां महावातान्वात-
नाड्यां तथाऽनिलम् ॥ वह्निनाड्यां स्थिता दाहं सौम्यनाड्यां मया भ्रकम् ॥ ३१० ॥ नीरना-
ड्यां पयो वृष्टिर्जलनाड्यां च वर्षराम् ॥ कुर्वन्त्यमृतनाड्यां च महावृष्टिर्नभश्चराः ॥ ३११ ॥
एकोपि निजनाडिस्थो धत्ते तत्तत्फलं ग्रहः ॥ कुजस्तु सर्वनाडीषु स्थितो नाडी समुद्रवम् ॥
३१२ ॥ आर्द्राद्यर्क्षगते सूर्ये नाड्येक्ये फलमुच्यते ॥ यद्दिने चैकनाडीस्थाः पापाः सौम्या-
श्च खेचराः ॥ ३१३ ॥ मित्राश्चन्द्रसमायुक्तास्तद्दिने वृष्टिरुत्तमा ॥ तोयराश्यं शगा मित्रा-
स्तावद्वृष्टिं प्रकुर्वते ॥ ३१४ ॥ यावतोयां शगश्चन्द्रः केवलः स्वल्पवृष्टिदाः ॥ एभिश्च खेच-
रैः सौम्यैः पापैर्विद्वां यदा शशी ॥ ३१५ ॥ पानीयं च तदा तुच्छं धान्यादीनां च नाशनम् ॥
यस्य खेटस्य नाडिस्थो विधुस्तेन ग्रहेण च ॥ ३१६ ॥ युक्तश्चेद्वृष्टिरो ज्ञेयो यदि क्षीरातरो न-
हि ॥ चन्द्रः पीयूषनाडीस्थो मिश्रैः खेटैश्च संयुतः ॥ ३१७ ॥ त्रिचतुः सप्त पंचाहं शुभवृष्टि-

२०२

मु.ग. प्रदो भवेत् ॥ जलनाडी स्थिते चन्द्रे मित्रस्वेचरसंयुते ॥ ३१८ ॥ दिनाई प्रत्यहं दृष्टिः पंचाहं
 २०३ जायते शुभा ॥ नीरनाड्यांगते चन्द्रे मित्रैः स्वेदं संयुतः ॥ ३१९ ॥ पादोनत्रिदिनं दृष्टिर्बहुतोया
 भवेच्छुभा ॥ नीरारव्यं जलपीयूषनाडी स्यात्स्वेचराः क्रमात् ॥ ३२० ॥ धृत्य १८ र्क १२ रस ६ संख्या-
 कान् वासरान् बहु दृष्टिदाः ॥ सौम्यनाडी स्थिताः सर्वत्र्यहं दृष्टिप्रदाः स्वगाः ॥ चन्द्रवाय्वग्नि
 नाडिस्था महावातातपप्रदाः ॥ ३२१ ॥ योगेशुभाधिके नाडी निर्जलापि जलप्रदा ॥ योगे कू-
 राधिके ज्ञेया सजलानिर्जला बुधैः ॥ ३२२ ॥ सौम्यनाड्यां स्थिताः पापाश्च ना दृष्टि करामताः
 शुभास्तोयांशकाश्चेत्सुः स्वल्पदृष्टिप्रदास्तदा ॥ ३२३ ॥ एकनाडी स्थिता भौमजीवचन्द्र-
 मसो यदि ॥ वारिपूर्णा भवेत्पृथ्वी बहु दृष्ट्या तदाऽखिला ॥ ३२४ ॥ भृगुसौम्यौयदैकवस्या-
 तां जीवान्वितौ तदा ॥ दृष्टिः स्याद्बहुला कस्माच्चन्द्रयोगो विशेषतः ॥ ३२५ ॥ भृगुचन्द्रमसौ
 पापैः स्वेचरैर्यदि संयुतौ ॥ तदा स्वल्पोदका दृष्टिर्जलयोगे महत्यपि ॥ ३२६ ॥ अथ शुक्रस्थि-
 तिवशाद्बृहयोगाच्च दृष्टि ज्ञानम् ॥ मघादिपंचधिषायस्थः शुक्रः प्रागुदितो निशम ॥ दृष्टि-
 कृत्यश्चिमाशास्थः स्वात्यादित्रितये स्थितः ॥ ३२७ ॥ वैपरीत्यमितोयातो भृगुः कुर्यादवर्ष-

१०५

२०३

सु.ग.

२०४

रास ॥ कुर्वाते बहुलां वृष्टिं बुधशुक्रौ च संयुतौ ॥ समुद्रशोषरो सक्तस्तयोरन्तर्गतोरविः ॥
३२८ ॥ शुक्रात्सप्तमगच्छन्दो वृष्टिदः स्याच्छुभेक्षितः ॥ सन्दाद्वाद्यून ७ कोगास्थ ५।६ अन्द्र-
मा वृष्टि क्तदा ॥ ३२९ ॥ ग्रहारागमुदये चास्ते राश्यन्तरगमेयने ॥ संयोगे वाथ पक्षांते प्रायो-
वृष्टिः प्रजायते ॥ ३३० ॥ उदये वा कपते र्दृष्टी राशिभांतरगे कुंजे ॥ शुक्रे चास्तमिते मन्दे त्रिवि-
धेऽपि प्रजायते ॥ ३३१ ॥ भौमाकीरक राशौ चेदन्योन्यं समसप्तमौ ॥ गुरुशुक्रौ कुजाकौ वा वि-
दुश्चावर्षरांतदा ॥ ३३२ ॥ अथाद्रादि रविनक्षत्रे स्त्रीपुंयोगादौ वृष्टिज्ञानम् ॥ स्त्रीसंज्ञानिद-
शाह्नांतो भानि प्रोक्तानि कोविदैः ॥ विशारवा त्रितयं क्लीवं पुंसं ज्ञानी तराणि च ॥ ३३३ ॥
रवेर्धियाय प्रवेशस्य काले चन्द्रार्कयोरुभे ॥ धियाये च यादृशो स्यातां विज्ञेयं तद्वशात्फल-
म् ॥ ३३४ ॥ स्त्रीपुंसयोर्महावृष्टिरल्पा स्त्रीक्लीवयोः क्वचित् ॥ अभ्रच्छायास्त्रियोः पुंसोः क्ली-
वयोर्वान किंचन ॥ ३३५ ॥ तोयचारि विलगने च वृष्टियोगे यदा रवेः ॥ नक्षत्रस्य प्रवेशः स्यात्त-
दा वृष्टिस्तु शोभना ॥ ३३६ ॥ निशाया मर्धरात्रे वारवे ऋतुस्य प्रवेशने ॥ बहुतो यासु वृष्टिः स्याद-
न्यथानैव जायते ॥ ३३७ ॥ अथ सूर्यचन्द्रसंयोगो वृष्टिज्ञानम् ॥ आद्रादि पञ्चकं प्रभारेव-

१०५

२०४

त्यादिचतुष्टयम् ॥ पूर्वायादा चतुष्कं च चन्द्रर्शाणि चतुर्दश ॥ ३३८ ॥ श्रेयारिणिविधियाया-
 नि विज्ञेयानि मनीषिभिः ॥ सूर्य्यचन्द्रर्शगोवृष्टिश्चन्द्रसूर्य्यर्शगोमति ॥ ३३९ ॥ पूभादिपे-
 चके सूर्य्ये चन्द्रे चन्द्रर्शगोऽपि च ॥ उभे चन्द्रर्शगोऽस्यातां स्वल्पा वृष्टिस्तदा भवेत् ॥ ३४० ॥ तावे-
 व यदि सूर्य्यर्शं ततो वृष्टिर्न जायते ॥ ३४१ ॥ अथ वर्षा काले मद्यो वृष्टिर्लक्षणाणि ॥ नमः का-
 काराड भंगो वृद्धिः भंति तिरसन्निभम् ॥ प्रांत्यो जलावासेयाः स्युर्गिरिकज्जलसन्निभाः ३४२
 जलजन्तु समाकारा गूला भ्रासव्यगा अपि ॥ गिरयो जन संकाशा सवाय्य शिखिनर्तनम् ३४३
 शुकनेत्र निभक्षौद्र सन्निभाः सलिल सुतः ॥ सन्निधौ परिवेद्याश्च चन्द्रसः शीघ्र वृष्टि कृत ३४४
 विह्वलित लक्षणा बालाः संतु वंधोद्यमापयि ॥ जने मीनोत्सवो रावो भेकानां नीर संजलम् ३४५
 व्यालानां मैथुनं वृक्षाद्या रोहः प्रसवस्तथा ॥ मक्षिकानल्पतां यान्ति सांडाः स्यारुपिपी-
 लिकाः ॥ ३४६ ॥ उत्सृष्टाश्च गृहाह्वावां नेच्छंति गमनं बहिः ॥ खनंति भूतलं श्वानो मार्ज-
 राः पशवः खुरैः ॥ ३४७ ॥ यान्ति वल्पं कुराश्चोर्ध्वं शरदा रोहणोत्तरो ॥ तृणाग्र वृष्टिचकारो-
 होगवा मूर्ख निरीक्षराम् ॥ ३४८ ॥ पक्षिणां धूलिभिः स्नानं प्रदोषे मेघ गर्जितम् ॥ अहि-

मु.ग.
२०६

दगडा कृतिर्मेघः शीतः प्राची भवो समत् ॥ ३४६ ॥ प्रत्यगिन्द्रधनुः संध्या रागोऽधो मेघ गर्ज-
नम् ॥ प्रागुदकशैव दिग्जाता रक्ता सौदामिनी तथा ॥ ३४७ ॥ मध्ये तीव्रात पद्माहो नगानि-
द्रालवो भृशम् ॥ विज्ञेया लक्ष्मणौरेभिः सद्यो दृष्टिर्धनागमं ॥ ३४८ ॥ अथोपश्रुति शकुना-
गराधीशं प्रपूज्यादौ कार्यं तस्मै निवेद्य च ॥ साक्षतं सफलं तोय पात्रमादाय संव्रजेत् ॥
३४९ ॥ उपश्रुतिर्महा लक्ष्मी चाराडालग्रहवासिनी ॥ यन्मया चिन्तितं कार्यं सत्यं वद मु-
रेश्वरि ॥ ३५० ॥ भवत्या विदितं सर्वं प्राक्तनकार्यं विशेषतः ॥ इत्युक्त्वा शृणुयाद्वागीशु-
हां वाक्यत्रयान्विताम् ३५१ ॥ प्रक्षिप्य च जलं तत्र समागच्छेत्तच्च मालयम् ॥ तद्वाक्यस्या-
नुसारं फलं ज्ञेयं यथार्थतः ॥ ३५२ ॥ अथ वारं विशेषः ॥ चाराडाली भवने सूर्य्यचन्द्रे-
नापित मन्दिरे ॥ रजक्या मन्दिरे भौमे बांधने वैश्य मन्दिरे ॥ ३५३ ॥ ब्राह्मणाय मन्दिरे जी-
वे भार्गवे परायणोदितः ॥ दास्याद्वारि शनौ याथा च्छ्रोतुं चोपश्रुतिं शुभाम् ॥ ३५४ ॥ अ-
थ रघुवंशादि ॥ शकुना रघुवंशस्य दुर्गायानि गमस्यवा ॥ पूजितं पुस्तकं पुष्पै रक्षतैश्च फ-
लादिभिः ॥ ३५५ ॥ शनौ संस्थाप्य सूर्याहे प्रातरेव विलोकयेत् ॥ कुमार्योक्त प्रसारणेन ।

२०६

सु.ग.
२०७

निय्काशयश्लोकमुत्तमम् ॥ ३५६ ॥ विज्ञेयाः शकुनास्तस्माद्यथार्थवचनाहिते ॥ अवि-
गांतपूर्वाहस्तवर्गोत्तरपंचमः ॥ स्तुतिलिङ्गजितः श्लोकः शकुनेचशुभावहः ॥ ३६० ॥ अथ-
सामुद्रिकपरीक्षा ॥ विशालभालवक्राक्षिवक्षोवाहुकरांग्रिकम् ॥ सवृत्तमस्तकं नाभिर्गंभी-
रानामिकोन्नता ॥ ३६१ ॥ स्निग्धदन्तत्वचंकेशाश्यामास्निग्धाश्चकुंचिताः ॥ नेत्रप्रान्तारु-
गांस्निग्धं विशालं कृयातारकम् ॥ ३६२ ॥ दक्षावर्तवपूरोमास्निग्धगंभीरनिःस्वनः ॥ सफे-
नमूत्रकोधन्योनरोनोत्पलपाथिकः ॥ ३६३ ॥ नरोमातृमुखो धन्यो नारीपितृमुखी तथा
रक्तमोष्टनखं पारिषादयुगमतलं शुभम् ॥ ३६४ ॥ औदार्यधैर्यगंभीर्यमहारम्भयशः
प्रियः ॥ प्रसन्नवदनो वंशाभिमानी प्रियसत्यवाक् ॥ ३६५ ॥ नीतिमान् गुरुवाक्यस्थः
शुचिर्दक्षोऽयपायभीः ॥ इत्यादिगुरा सम्यन्तो नरो भवति भाग्यवान् ॥ ३६६ ॥ रेखाया
तर्जनीयातातिर्यक्सायुष्यसंज्ञका ॥ तर्जन्यगुह्ययोर्मध्येतिर्यक्केशवर्त्यसंज्ञका ॥ ३६७ ॥
मणिबन्धतैश्वर्यरेखा मूलेयुनक्तिया ॥ मारेखापितृवंशाख्यात्वच्छिन्ना गेहसौख्यदा ॥
३६८ ॥ सम्यग्मोगवती चैषामातृवंशावबर्हनी ॥ आयुः कनिष्ठयोर्मध्ये रेखा कांतकलत्रि-

२०७

मु.ग.
२०८

काः ॥ ३६६ ॥ करभांव्यगता रेखा सा तु सा तु लवर्गिका ॥ स्रस्मा मातृव्यसुः स्थूला मातृ-
लस्यैव मन्यतः ॥ ३७० ॥ अंगुष्ठमूल रेखाभिर्विज्ञेया सन्ततिर्बुधैः ॥ स्रस्माभिः कन्यकाः
पुत्राः स्थूलाभिश्च तथा विधाः ॥ ३७१ ॥ अर्चिन्नाभिर्न रेखाभिः सन्ततिर्दीर्घजीविनी ॥
रेखायाऽनामिका मूले यशः पुरायाभिधानुसा ॥ ३७२ ॥ धनरेखा तु सा या ता मणिबंधात्तु
मध्यमा ॥ स्याच्चेदखंडिता पूरणा सोर्ध्वरेखा तु राज्यदा ॥ ३७३ ॥ गंभीराः सुन्दराः स्निग्धाः
शुभदा मधुपिंगलाः ॥ दक्षिणोत्तुकरे पुंसां वामाक्षीरान्तु वामके ॥ ३७४ ॥ अंगुष्ठांते यवो-
यस्य सभवे द्राज्य भाङ्गुरः ॥ श्रीवत्साश्वरथादर्शध्वजस्तम्भगिरिस्वजः ॥ ३७५ ॥ हस्ति-
श्छत्रांबुजं कुम्भः श्रीवत्सकुलिशां कुशम् ॥ भृंगारो व्यजनं वीरगायवो मत्स्यादिकं तथा ३७६
करपादतले यस्य सभवे द्वरणीयतिः ॥ खल्वाटस्तु धनी विद्वान्दंतुरः संहतांगुलिः ३७७
धनाढ्यो त्यवयः शूर उदारो विरलांगुलिः ॥ तिलपादतले हस्ते नासायां दृष्टिगोचरः ३७८
हृदि प्रजनने लाभे धनभाग्यप्रदो नृणाम् ॥ रेखाः करतले चेत्युक्तताश्चाभ्यधिकास्तथा ॥ ३७९
३७९ ॥ रूपाः स्रस्मासिताः छिन्नास्तदा स्याच्च दृष्टिता ॥ स्थूलं प्रजननं दीर्घवर्कं वामे वधा-

२०८

मु.ग.
२०६

रगाम् ॥ ३८० ॥ यस्य चेत्सदरिद्रः स्याच्छुभलक्षणावानपि ॥ दरिद्रः करयुग्मेन कंडूयति ।
शिरस्तु यः ॥ ३८१ ॥ अथ स्त्रीणां विशेषः ॥ शुभानि यानि चिह्नानि पुंसां प्रोक्तानि स्त्रीभिः
तान्येव योयितां योत्र विशेषः प्रोच्यते तु सः ॥ ३८२ ॥ नटद्रुविकटं भालं विशालं प्रोन्नतं तथा
पादांगुलिद्वयं चांत्यंगमनेन स्पृशेद्भुवम् ॥ ३८३ ॥ यस्याः साविधवानारी बह्वाहारापित-
द्विधा ॥ दीर्घस्फिग्द्यन्ति भर्तारं दीर्घभाला तु देवरम् ॥ ३८४ ॥ दुष्टा दीर्घा दगानारी श्वशुरं हं-
ति निश्चितम् ॥ स्वल्पगुह्या तथा शुष्कनीतं वापति घातिनी ॥ ३८५ ॥ कुलं दीर्घगला हंति
निस्वाती ह्रस्वनासिका ॥ पृथुनासा भवेच्चराडी दुःखिता कसरोदरी ॥ ३८६ ॥ हसिते गर्तगं-
डाया दुःशीला सा प्रकीर्तिता ॥ मिलद्रुगला वर्तकेशभालाऽल्पभालिका ॥ ३८७ ॥ दी-
र्घरोमां चिता ग्रीवालम्बोद्गी विकरालिका ॥ इत्याद्यैरशुभैश्चिह्नैर्युक्तां नारीं परित्यजेत् ॥
३८८ ॥ अथ स्त्रीणां शुभचिह्नानि ॥ विशाललोचना तन्वी श्यामा मधुरभायिणी ॥ कृष्णा-
लम्बकचा गौरी श्लक्ष्णा गात्रा मनोहरा ॥ ३८९ ॥ हंसे भगमना मृद्धी चन्द्रवक्त्रा नितं विनी-
मुचरित्राल्यहारा च गूढगुल्फा कशोदरी ॥ ३९० ॥ लघुहस्तांघ्रिका कंबुग्रीवा वृत्तोन्नतस्त-

५-१

१-१

२०६

मु.ग.
२१०

नी ॥ इत्यादिलक्षणां पेता सुभगा पुत्रिणी शुभा ॥ ३६१ ॥ अथ सामान्यतः शुभलक्षणा-
नि ॥ अर्चितं वचनं चेत श्रोतुं तं सुभगं वपुः ॥ पापं भीरु मति श्रोतुं चिह्नै रन्यै श्रयोयिताम् ॥
३६२ ॥ इति श्री महैवज्ञ रावल हरिशंकर स्वरिस्तु गरापति कृते मुहूर्त गरापत्तो मिश्र प्रक-
राणां समाप्तम् ॥ २१ ॥ ॥ अथ ग्रन्थालंकार वर्णानम् ॥ तत्रादौ राज्ञो वर्णानम् ॥ गौडोर्वी-
राशिरो विभूषणा मशिर्गोपालदासोऽभवन्मांधाते त्यभिरक्षिता द्यलभतरव्यातिमदि-
ह्रीश्वरात् ॥ तत्पुत्रो विजयी मनोहर नृपो विद्योतते सर्वदा ॥ दानैर्येन च दान स्वराड विहितै-
र्विश्वेश्वरस्तोष्यते ॥ १ ॥ गांभीर्य प्रौढ गौडान्वय कुमुद गरापानन्दि चन्द्राभिरामः ॥ प्रोद्वा-
मस्वच्छ कीर्तिव्रतति पिहितदिङ्मंडली मंडन श्रीः ॥ भूयः सत्यात्र दान प्रगाय शत गुणस्व-
रां पूरार्ति सार्थः ॥ सर्वायां वाप्ति धन्यो जगति विजयते मान भूमीश्वरोऽयम् ॥ २ ॥ प्रीत्या-
पूषुजदीश पार्थिवतनूरादृतिभिः कोटिशोयोऽकार्षीत्कनकेन घोडश महादानान्यथा-
न्यानपि ॥ यो धेनू र्दश पर्वतांश्च विधिवत्प्रादाद्विजेभ्यो मुदा सोऽयं गौड मनोहरो नरपतिः ॥ २१०
वर्धति सर्वोत्तरः ॥ ३ ॥ अथ राजकुमाराराणां वर्णानम् ॥ यो मूर्तः पुरुषोत्तमस्य तपसां पुण्यस्य

मु.ग.
२११

पूरोच्चयो गौड प्रोढ मनोहरेन्द्र नृप तोरानन्द कन्यांकुरः ॥ एकानायकवत् प्रियः स्वसुहृदां
नारीदृशां कामवद्राजत्युत्तमरामस्य मुचिरं श्रीमान् कुमारग्रणीः ॥ ४ ॥ शौर्योद्दामलस-
त्प्रतापतपनप्रोढ द्वियद्वातहृत्सर्वार्थी व्रतकल्पवृक्षसहितः कंदर्पतुल्याकृतिः ॥ गौडोर्वी-
शमनोहरसितिपतेर्वशांस्त्रुजोद्योतकः श्रीमानुत्तमरामस्य युवराज्ञास्वानिवभाजते ॥ ५ ॥
शौर्योदार्यसुतीक्ष्णाधीरधियरागांभीर्यशास्त्रज्ञता ॥ देवब्राह्मणसद्गुरुप्रणायितावश्यात्म-
तासंपदाम् ॥ एकंधामनिरीक्षितुं विधिरधाद्यं श्रीकुमाराग्रणीः सोयं श्रीपुरुषोत्तमान्वयम-
गोरुद्योत उद्योतने ॥ ६ ॥ श्रीशंभुपूजनमुधापरिपूर्णा मूर्तेर्गौडाधिनायक मनोहरसिन्धुसा-
रात् ॥ पुरायप्रकाशपुरुषोत्तमसिंहरत्नादुद्योतसिंह उदितोऽभ्युद्योविभाति ॥ सौजन्यामृ-
तसिन्धुरिन्दुमहिमासौहार्दरत्नाकरः साहित्यादिकलाकलापकुशलः शैवप्रभावोज्ज्वलः ॥
गौडोर्वीशमनोहरेन्द्रनृपतेः स्तनुः कुमारः प्रभो ॥ लक्ष्मीरामकुमारस्य जयति प्रोढप्रतापोज्ज्व-
लः ॥ ८ ॥ अन्वीक्षिक्यां धियरानि पुराणोदरादनीत्यां प्रचंडो वार्ताहृतो सहजकुशलो धर्मध-
र्माधिगामि ॥ घाजुरायादिप्रकृतिविहितो पायचातुर्यधुर्यो लक्ष्मीरामः शिवपदरतः पूर्णाकामो

२११

२११

सु. ग.
२१२

विभाति ॥ ६ ॥ तोयादेयां निखिलजनतानन्दनं ग्रन्थरत्नं ज्योतिर्दीप्तं प्रकरणागारो भूमिभेदैर्घ्य-
धायि ॥ सारोद्धारंगरापतिविदाचारु गुणं सुवरीरन्तः पूर्णां सकलविदुषां काराद्यो भूयराय ॥
१० ॥ अथ ग्रन्थकर्तुः कुलपरम्परावर्णनम् ॥ योजन्यैर्गुर्जरेषु द्विजकुलमहितो दिव्यजाती महस्वः
सच्छीलो रावलाख्यः सकलनृपतिभिः पूजितः श्लाघ्यलक्ष्मीः ॥ भारद्वाजस्य गोत्रे कृतविमलयशा-
ब्रह्मनिष्ठो वरिष्ठो ब्रह्मर्यिः ख्यातनामा परश्वभगवान् श्रीवशिष्ठो गरिष्ठः ॥ ११ ॥ शरद्विमल-
चन्द्रिकाप्रथितकांतिपूरोदधौ यदीययशसां भरेद्देशादिशो भवन्नुज्ज्वला ॥ सुतं खलु यशोधरं
कुलधरां शुभस्यादरात्सदा त्रहरिदर्शनं बुधजनामुदावीवदन् ॥ १२ ॥ आसीत्तस्यात्मजन्मानिग-
मपरदृशां रामदासो निवासो यः प्रज्ञादेशवाग्भिर्विरचयनिखिलं भूयचक्रं स्ववश्ये ॥ चूडारत्नप्र-
दीपैरवनितलभुजां नित्यनीराजितांघ्रिर्विद्याविद्योतमानो वपुषि परिगाते प्राप्य काशीं विमु-
क्तः ॥ १३ ॥ तस्यासीत्तनयोऽबुधेरिव विधुः श्रोताहिताग्निः सदा शांतो दांत उदारधीः सुतपसा-
प्राप्तानुभावाग्रणीः ॥ काशीं प्राप्य विमुक्तिपापखलुयोदैवज्ञतातत्त्ववित्त्वात्मज्ञो हरिशंकरो ॥ १४ ॥ तस्यात्मजः सकलशास्त्रकलाप्रवीणो ज्योतिर्विदः

मु.ग.
२२३

श्रुतिविदश्च गुरोः प्रसादात् ॥ ग्रन्थमुहूर्तगरापत्यमिधं विधाय प्रीत्यार्पयच्छिवपदे गराप-
त्यमिज्ञः ॥ १५ ॥ भूरिप्रभेदमुहूर्तगराधिपत्वात्कार्येषु विघ्नहरणाच्च गरोऽशतुल्यः ॥ विद्यो-
तते गरापतिर्द्विजनिर्मितत्वाद्ग्रन्थो मुहूर्तगरापत्यमिधस्त्रिधायत् ॥ १६ ॥ विद्यारमासतजया
तिथिपूर्णाकामो निव्यूढयोगकरणासृतसिद्धिचारः ॥ मौंजी विवाहगृहमंगलमगाडनादौ पूज्यो
मुहूर्तगरापत्यमिधो विभाति ॥ १७ ॥ ज्योतिर्विदाभरणाभव्यवसंतराजज्योतिर्निबंधगरामं-
डनरत्नमालाः ॥ ग्रन्थान्मुहूर्तपदपूर्वकतत्त्वदीपमार्तगाडचिंतितमणिप्रभुकल्पवृक्षान् १८
सम्यग्विचार्य कृतिनां विदुषां मतेन श्लोकैः प्रसिद्धसुगमार्थपदैः प्रणीतः ॥ ग्रन्थो मुहूर्तगरा-
पत्यमिधो गुराज्ञैः प्रीत्या स्वचित्सदने परिपूजनीयः ॥ १९ ॥ अत्रागमान्तरगतं खलु यद्-
हस्यंतद्वर्णितं मुजनशिष्यदयावशेन ॥ नासूयकायकुटिलाय च नास्तिकायशुश्रूषया
विरहिताय कदापि दद्यात् ॥ २० ॥ चूडाभूषाब्जकस्योरविशशितयनश्चायनद्वन्द्वकुम्भो
सामैः सत्कर्मावाहर्भगराकरणासद्योगसंक्रान्तिमालः ॥ रत्नालंकारवस्त्रोपनयपरिणा-
योद्यन्मुहूर्तालिशुंडोयात्रादन्तोष्यमिश्रप्रकरणाकुसुमोत्तंसदूर्वाकुराच्च ॥ २१ ॥ वारंवारं

२२३

मु.ग.
२२४

प्रवृत्तातिथि कृत विजयानन्द योगादि सिद्धि र्गशाधान प्रतिष्ठा जनि विधि सहितो नाम ॥
संस्कारकांतः ॥ वास्तु प्रासाद शोभा इत रसि परशु निष्ठि पाताय वादैः ख्यातो राजाभि-
येका ज्ञयति गरापतिः सन्नुहृत्ता विलीनाम् ॥ २२ ॥ नेत्रांभोधि धराधर क्षिति मिते १७४२१
श्रीविक्रमार्केशके माघे मासि वसन्त पञ्चमिति थो चन्द्रेऽयभीनस्थिते ॥ सन्नुः श्रीहरिशंकर
स्य विदुयः श्रोताहिताग्नेर्मुदा ॥ श्रीघ्नं शंकर पूजनाङ्गरापति ग्रन्थं समापूरयत् ॥ २३ ॥ शिवधा-
मान्वितो ग्रन्थः प्रत्यर्थं सन्नुहृत्तदः ॥ भुवनेषु प्रसरतात्सौराक्ष्योक्त इवोदितः ॥ २४ ॥ आहिता-
ग्नेर्द्विज श्रेष्ठा हरिशंकर रावलात् ॥ जातो गरापति आहं समाप्य ग्रन्थ मुत्तमम् ॥ २५ ॥ नि-
वेद्यचित्स्वरूपाय शिवाय प्रार्थये चिरम् ॥ वरदीयं शुभोऽभीष्टः सर्वत्र प्रसरत्विति ॥ २६ ॥ अ-
थ ग्रन्थ निर्मारा प्रयोजनान्तरमाह ॥ दानैर्विक्रमभोजकर्गान्पतीन् शौर्येणावैन्यार्जुनान्
गांभीर्येणा सरित्पतिं तुलयतो नीत्या सुराणां गुरुम् ॥ सेमान्यं बहु सैन्यपालनगुरोर्भक्त्या
चगौरीपते लक्ष्मीं विभोर्विभाकरुचैः कान्यस्तुलां रोहति ॥ २७ ॥ श्रीमङ्गोड मनोहर-
क्षितिपतेः प्रीत्या प्रतीत्याधिकः ॥ काव्ये काव्यकला सुधर्मकुशलो यः सर्वशास्त्रार्थवित् ॥

२२४

मु.ग.
२२५

तस्यांसीदतिकौतुकेन विदुषां प्रीत्यापुरः प्रेरणा ज्योतिः शास्त्रं विचारणात् सुगतं ग्रन्थो-
नुसंधीयताम् ॥ २८ ॥ इति नृपतनयं विदित्वा सपदियमनो विनोदाय ॥ अथ विविधं सुहृत्-
सत्प्रबन्धो गरापति रावल शर्मणा व्यधायि ॥ २९ ॥ वाराणसीया गरापतेः शिवयोगहेतुः ।
काश्यां तथैव हरिशंकरनंदनस्य ॥ स्या सुहृत् गरापत्यभिध प्रबन्ध प्रादुर्भवा भवतु भूमितले
जनानाम् ॥ ३० ॥ आयुः प्रज्ञायशः सौख्यं सौभाग्यं फलमक्षयम् ॥ अभीष्टं च पशून् पुत्रानल-
भतां ग्रन्थतत्त्ववित् ॥ ३१ ॥ इति श्री मदग्निहोत्रि चातुर्मास्ययाजिसमासादित पुरुषार्थ सा-
गर्थ्य देवज्ञ रावल हरिशंकर सुरिसुत गरापति कृते सुहृत् गरापतौ ग्रन्थालंकार प्रकरणम्
समाप्तम् ॥ ३२ ॥

५

मु.ग.
२२६

अथास्यग्रन्थस्यानुक्रमणिका लिख्यते

नं.सं.	प्रकरणा	पृष्ठ	नं.सं.	प्रकरणा	पृष्ठ	नं.सं.	प्रकरणा	पृष्ठ
१	सर्वस्तरादि प्रथमम्	२	८	शुभाशुभ प्रकरणां अष्टम्	२७	१४	संस्कारप्रकरणां चतुर्दशं	७५
२	तिथि प्रकरणां द्वितीयम्	५	९	त्याज्य प्रकरणां नवमम्	३६	१५	वधू प्रवेश द्विगं गमनां- त विवाह प्रकरणां पंच-	२१
३	वार प्रकरणां तृतीयम्	१०	१०	लग्न प्रकरणां दशमम्	३७		दशम्	२२
४	नक्षत्र प्रकरणां चतुर्थम्	१२	११	अनेक कार्याणां सु-				८८
५	योग प्रकरणां पञ्चमम्	२०		हर्तृणां नूतनां बरालंका-	१६	१६	अग्न्याधान राज्याभिवे-	११८
६	करणा प्रकरणां षष्ठम्	२१		रादि प्रकरणां एकादशम्	४१	१७	यात्रा प्रकरणां सप्तदशम्	११९
७	चन्द्रतारा बलावल प्र- करणां सप्तमम्	२३	१२	संक्रांति प्रकरणां द्वादशं	६५	१८	वास्तु प्रकरणां अष्टादशम्	१२१
			१३	गोचर प्रकरणां त्रयोदशं	६६	१९	गृह प्रवेश प्रकरणां सको-	१६७

देवालयादि प्रकरणां विं० १७०

मिश्र प्रकरणां एकविंश० १७१

ग्रन्थालंकार वर्गानाम् २१०

इत्यनुक्रमणिका ॥

समाप्ता ॥

२२६